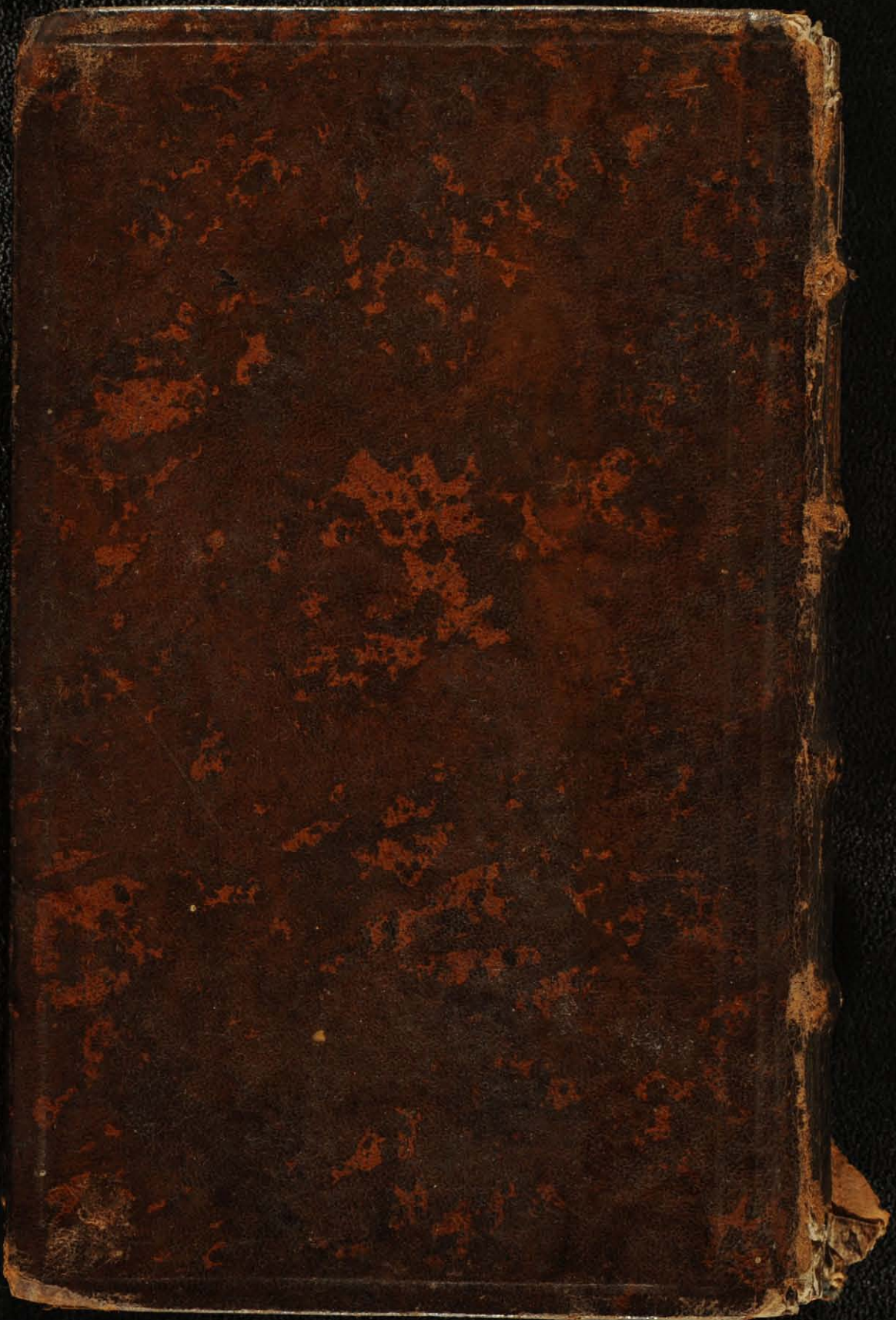

10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25

10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25

RMK. I.

853

AZ
URI
INAD

LVII. D.

S. 6.

Mikoron imádkoztok ezt mondgyátok.

az az:

AZ URI IMADSAGNAK
a' szent Lukátsnak és szent Máthénak
le-írások szerént való nyomozása: és tudos
embereknek elmélkedésekkel meg-ékesített,
s' rövid Prædicationis formákra intéztetett
magyarázattya.

Ugyan ez

URI IMADSAGNAK
hat Kérésinek számok, és rendek szerént va-
lo, azokkal egygyező, és azokrol ez írásotkában va-
lo tártatásnak folyásából szedegettett édeséges
buzgo Könyörgési rövid Elmélkedé-
sekkel egyetemben.

KOMAROMI ISTVAN által.

Pfal. 19. v. 15.

*Az én szájamnak beszédi, és az én szívemnek gondolati le-
gyenek a' te kedved szerént valok Uram.*

V A R A D O N,
Nyomtatta SZENCZI KERTESZ ABRAHAM.

M. DC. LI.

A Néhai Nemzetes, Vitézlő

KAPRONCZAI ISTVAN-
NAK meg-maradott Özvegyé-
nek; Nemes, Nemzetes, Isteni félelem-
mel tündöklő PATAKI JUDITH Asz-
szonynak, nekem Tiszteletes Patro-
námnak;

*Az Atya Istentől a' Jesus Christus nevében kegyel-
met és békeséget kívánok.*

Közben-járo Chri-
stus tanítványi köz-
zül egynehányan ő
tőle akarattyok sze-
rént való dolgokat
kértenek, Nemes és Nemzetes Pa-
trona asszonyom. A' többi kő-
zött egykor Simon Péter, látván Mat. 14.
a' Christust éjeli időn a' tenger há-
tán száraz lábbal járni, ő-is meg-
kíváná tőle, és azon kéri, hogy pa-
rantsolna néki-is, hogy a' vizeken

A 2 hoz-

hozzá meherne. Kit mikoron
hivott volna a' Christus, ki-szálla
a' hajobol, és jár vala a' vizeken:
demikor a' nagy szélűl meg-ret-
tent volna, kezd vala el-merűlni,
és kiáltván mondani: *Uram,*
tarts-meg engemet! Es mindgyárt
Jesús kezeit ki-nyujtván meg-ra-
gadá Pétert, és monda néki: *Ob*
kitsiny hitű, miért kételkedel vala?

Mat. 17. Ugyan Péter, mikor a' Jesús Chri-
stus őelőtte, és Jacob s' János előt,
Mosesnek és Illyésnek-is jelen lé-
tekben egy nagy magas hegyen
szent szinét el-változtatta volna,
ugy hogy az ő orczája fénlenék
mint a' Nap, és ruhái mint a' fé-
nyesség ragyagnának, meg-ki-
vánván azt a' nagy ditsóséget,
igy szolita-meg Urunkat: *Uram,*
jo minékünk itt laknunk! Ha akarod
tsinállyunk itt három hajlékokat,
tené-

tenéked egy yiket, Mosesnek máfi-
kat, Illyésnek harmadikat. Mellyre
a' Jesús Christus semit sem felele.
A' Zebedeus fiai-is annyokkal *Mat. 10.*
egygyütt mentenek vala Urunk-
hoz, kiknek az annyok Urunk-
tol azt kéri vala, hogy azoknak
egygyike az ő országában ulyőn
néki job-keze felől, a' másika bal-
keze felől. Kiknek igen kemény
szoval meg-felele Urunk, mond-
ván: *Nē tudgyátok mit kértek.* Egy-
kor esék mindnyájoknak ilyen *Mat. 8.*
Luc. 8.
Mat. 4.
állapattyok; hogy mikor vélek Id-
vőzitonka' tengeréa' hajoba szál-
lott volna, és ő a' hajonak utol-
lyában egy vánkoston el-alutt vol-
na, nagy szélvész és háboru kap-
ja elő őket, és annyira hánnyák
vala őket a' habok, hogy nem
sok hja volna immár, hogy el ne
merűlnének. Melly állapotokban

ban futamodnak az Urhoz, és
 serkengetik őtet álmából, szoval-
 is kérvén őtet: *Uram, tarts-meg
 minket, mert el-veszünk.* Kiket,
 midőn fel-serkent volna, kemény
 beszéddel fog-elő, mondván né-
 kiek: *Miért vattok felelmesek ti
 kitsiny bitűvek?* hol vagyon hi-
 tetek? A' Philep-is egykor arra
 kéri vala Urunkat, hogy mutat-
 ná-meg nekik az Atyát. Kinek
 meg-felele Urunk dorgáló be-
 széddel, mondván: *Ennyi időtől
 fogván vagyok veletek, és még-is
 nem ismertek engemet?* Mint vót-
 te legyen immár édes meg-vál-
 tónk mind ezeket a' kéréseket, eb-
 ből meg-tetszik: hogy némellyet
 ezek közzül tsak füle mellett bo-
 tsátott-el; némellyre tsak dorgá-
 lást felelt; némellyeket ha meg-
 adott-is, dorgálás nélkül őket el
 nem

nem szenvedte. Nemigy fogad-
 ta vala egykor, egy tanítványá-
 nak (valamellyik lehetett az) ké-
 rést, ki arra kéri vala őtet szor-
 galmatoson, hogy tanítaná-meg <sup>Luc. 11.
v. 1.</sup>
 őket imátkozni, miképpen a' Já-
 nos-is tanította a' maga tanítvá-
 nyit. Erre őtet meg sem dorgálá,
 s' el sem halgatá kérését, látván
 azt melly kellemetes, szükséges,
 és terhes dolgot kérne. Kelleme-
 tes dolgot: mert az igaz könyör-
 gésben minden jószágos erők egy-
 gyüttmunkálnak. Szükséges <sup>1. Theff.
5. v. 17.</sup>
 dolgot: mert szüntelen kell kő-
 nyörgenünk. Terhes dolgot:
 mert (a' mint közönségesen
 mondgyuk) nehezebb imádkoz-
 ni, hogy nem, mint szántani.
 Meg-tanítá azért őtet, és ő vele
 egygyütt minden igaz tanítvá-
 nyit bizonyos könyörgésnek for-
 má-

májára, még pedig ollyra, melly minden imádságoknak regulája lenne, mellyért hivattatik-is Urnak imádságának. Mellynek igaz értelmére ez kisdéd irásotska az Istennek egygyűgyű hiveit tanítja, mellyet az Urnak drágalátos igéjével, és sok tudos embereknek elmélkedésekkel meg-ékesítettem. Mellyet nem a' végre miveltem, hogy magamat valakinek kellettém, és az embereknek ditséreteket vadásznam, mert erre valo semmi bennem nintsen: Mert magam sem vagyok magamé. Hanem hogy a' Jesus Christusnak ditsóségére meg-mutattam azt, melly bőltseféges, bőféges, terhes rövidséggel legyen ez áldott Imádság formálva: és melly drága kintsei legyenek a' mi üdvóségünknek ebben el-

rejt-

rejtve, mellyekkel, a' buzgosággal könyörgő szentek sziveknek jó tár-házát gazdagítanak. Kegyelmedet pedig, Tiszteletes Patrona Afzszonyom, ez helyen emlegetem, és ez moddal, azért: mert a' kegyelmed Istenhez valo buzgosága, az Ecclesiának eppületire jó szível lett bőféges költése, és én hozzám-is meg-mutatott jó-téteménye azt kívánja. Hogy azért, ez utolsóért, Isten és emberek előtt Kégdhez háládatlannak ne találtnám; ez, Istennek ditsóségére iratott egynehány leveleket, az erős Istennek Patronusága után Kégnek adó, ajándékozom, ajánlom. Melly papyrosi ajándékot, Kégd ne papyrosi, hanem hus, és jó szível, a' minéművel-is ajándékoztatott, vegye. E' fölött kő-

A 5 rősz-

A J A N L : L E V E L.

rősztyéni tisztem szerént, a' könyörgeni tanító Christust kérem
 azon, hogy Sz. Lelkének általa, Rom. 8. v. 26. szerezzen Kégdben buzgoságos, s' ez áldott könyörgésnek formájával egygyező fohászkodásokat, és esedezéseket: mellyekkel zörgetvén a' menyországnak ajtaján, és az meg-nyilatkozván, adassék Kégdnek szabad bé-menetel, a' választottaknak óráktól fogván Mat. 7.7 rendeltetett drága hajlékokbā, elvévén az életnek koronáját, mellyet meg-ád az Ur, amaz igaz ítélő Biro, amaz napon, mind azoknak, valakik várják az ő ditsőséges el-jövetelit, Amen. Irtam, Telegden, 1. Aug. Anno D. 1651.

KOMARÓMI ISTVÁN,

Christusnak méltatlan
 hivatalos szolgája.

A' Kegyes Olvasónak.

Kegyes könyörgő Olvasó, az Istennek választott edényi közül, immár régtől fogva számoson, ez Uri imádságról való elmélkedéseket az Istennek nyájával közlötték. Kik között jelesen illik, amaz nevezetes Amesius, Amasius (szerető). Kinek, hivatalom szerént az Istennek reám bízott nyájának módgyával való legeltetésében, amaz rendes tanításnak és tanulásnak, tudni illik az Istenről és Isteni dolgokról való tudománynak, közönséges titulúsnak folyások szerént való árnyékozását nagyobb részéről nyomozgattam. En (akarkinek mint tessék) örülök azon, hogy az Urnak illy nagy szolgájának, nem magának, hanem csak árnyékának nyomát valamenyire is szagolgathattam, s' tapogathattam. A' többi után, ez Uri imádságról való elmélkedésnek rendire jutván, és azt (nem a' mint akartam, hanem csak a' mire juthattam) bővebben ki-nyujtván, magamat, és a' Szent Lélektől reám bízott nyájat a' szerént is legeltettem.
 Azon-

Azonban, nem tudom melly hirtelenesék
elmémbe, hogy, mivel minékünk hasz-
nált; talám másoknak sem lenne ártal-
mas. Azért az Urnak nevét segítségre
híván, magamat az egymás szerető, s ok-
tató szenteknek jó akarattal biztat-
ván, és a' testel, vérrel e' felett való ta-
natsközfokokat le-nyomván, ez kis munkát,
melly kezében vagyok, közre bortsátot-
tam. Mellyben ha mit bővíteni, rövidíte-
ni, által-rendelni, el-változtatni, avagy
világosítani valót találsz, azt magadnak
meg-isméretivel, és az alkalmatosságot iol
meg-vizsgáló okossággal, bővítsed, rövidi-
tsed, által-rendeljed, el-változtassad, vi-
lágosítsad. A' mi hátra vagyok, olvasd jól
könyörgeni tanuló szíved, s nem-is gonosz
szemmel. Itéld pedig úgy, a' mint maga-
dat ilyen szent munkában itéltetni akar-
nád. Légy idvősséges egészségesben!

LUC. II. V. 1. 2. 3. 4.

Es lön mikor imádkoznék egy helyen, minek után-
na el-végezte volna a' könyörgést, monda neki egy
a' maga tanítványi közzül: Uram taníts-meg
minket imádkozni, miképpen a' János is tanítot-
ta a' maga tanítványit. Monda pedig ő nékik:
mikorön könyörgötök ezt mondgyátok: **Mi**
Atyánk, ki vagy a' mennyégben: meg-szenteltes-
sék a' te neved: Jöjjön-el a' te országod: légyen-
meg a' te akaratod miképpen menyben, azonkép-
pen itt e' földön-is. A' mi mindennapi kenye-
rünket add-meg minékünk naponként (ma).
Es borsásd-meg a' mi bűneinket, miképpen mi-is
meg-borsátunk mindeneknek a' kik minékünk
adossak. Es ne vigy minket a' késértetben, de sa-
badíts-meg minket a' gonosztól. Es, Matth. 6.
v. 13. Mert tiéd az ország, a' hatalom, és
a' ditsőség, mind örökkön örökké, Amen.

A Maz nagy válaszcott edé- Exordiu.
nye az Urnak a' szent Pál A-
postol, tanítván tiszti szerént,
az Istennek Corinthusiak kö-
zött való Ecclesiáját, a' többi
között így szoll nékik, hoz-
zájok irt első levelének 14. részében, a' 15.
versben: **Mitsoda tehát? ha imádkozom a' Szent**
Lélek

Lélekindításából, értelemmel imádkozzam. Melly igékben, a' mint a' fellyebb és alább való igék is jelentik, arról tanít, hogy nem idegen, hanem született nyelven kellesték imádkozni, a' szenteknek közönséges gyülekezeteiben. Mert az idegen nyelven való imádkozás, a' mint egyéb Isteni szolgálat is, értelem és éppítés s' éppület nélkül való; hanem a' született nyelven való imádkozás, az értelmes és éppülettel való Isteni szolgálat. Noha pedig, az, a' szent Pálnak ez igékben való közelebb czéllya; mindazáltal, az igéknek killyebb terjedő erejek szerént, alkalmaztathatik az olly könyörgésre is, melly született nyelven ugyan, de az igéknek a' Szent Lélektől czéloztatott erejeknek, tulajdonságiknak, és terheségeinek értelmek nélkül léfzen. Oh vajha, a' menyei Doctortól, a' Jesus Christustól előnkben adattatott könyörgéssel mindenek értelemmel és éppülettel könyörögenének! De sokan csak úgy élnek ezzel, mint a' Zajko, avagy a' Pupilán madár az emberi szóval. Ezeket sok külömb külömb nemzetek reá szoktattyák az önnön született nyelveken való tsátságára, de a' szoknak tulajdonságát és erejét nem érthetik. Így nagy sokan az emberek között, csak reá szoknak ez áldott könyörgésnek igéjire, de nem tudgyák honnan jöjjenek és hová mennyenek: és mivel hogy értelem nélkül esik, használatya felől is akar ki szabadon kétel-

kételkedhetik. Mellyet meg-gondolván immár régtől fogván sok tudos istenes emberek abban munkálkodtanak, és éjel nappal fáradoztanak, miképpen az Istennek Anyaszent-egyházát ez áldott imádságnak értelmére juttathatnák, hogy ezzel való élések ne haszontalan, hanem hasznos és idvőséges lehetne. E' végre való ez áldott Imádságnak igéjinek mostani elő-vétele is, hogy ezeken elménket el-hordozván, juthatnánk igaz értelmére és idvőséges hasznára ez áldott könyörgésnek.

Ez elő-vött igéknek pedig két részei vad- *Részek.* nak: Az első részében vagyon a' könyörgésnek közönséges, ki-terjedő, és meg-határozatlan igékkel való emlegetése. A' másodikban vagyon, saját, és meg-határozott igékkel az Uri Imádságnak ki-fejezése.

Az első részben ismét három czikkelyek vadnak. Első, alkalmazatósága ez imádságra való tanításnak, az első versben imez igékben: *Es lön mikor imádkoznék egy helyen, minek-utánna el-végezte volna a' könyörgést.* A' második, indító oka ugyan annak, imez igékben: *Monda neki egy az ő tanítványi között: Uram taníts-meg minket imádkozni, miképpen János is tanította a' maga tanítványit.* A' harmadik, befoglal két közönséges és távollyabb való elől-járol beszédek, mellyek között, első, a' szent Lukácsé, imez igékben: *Monda pedig ő nekik; második a' Christusé, imez igékben: Mikor imádkoztok,*

ezt

ezt mondgyátok. Melly czikkelyekből ime' kérdések jöhetnének-bé: 1. Minémű könyörgés lehetett az, a' mellyel akkor a' Christus könyörgött? 2. Kitsoda lehetett az a' tanítványa a' ki könyörgeni tanítani Urunkat kérte? 3. Talám nem tudtak akkor a' tanítványok imádkozni? 4. Mitsoda imádság lehetett az, a' mellyre Kőrösztlő János a' maga tanítványit tanította? de ezeket mint nem olly szükségseket el-mulathattyuk.

A' második részben négy czikkelyek vannak: Első tulajdon és közelb való elől járó beszéde az Uri imádságnak imez igékben: *Mi Atyánk ki vagy a' mennyekben.* A' másodikban vannak hat kérések, a' mint aláb meg-értyük. A' harmadikban vagyon a' kéréseknek meg-erőssítése ez igékben: *Mert tiéd az ország &c.* A' negyedikben vagyon a' bé-rekesztés ez igékben: *Amen.*

Ez második résznek igéinek nyomozásokat alább, a' magok helyére halasztván: az első részt is kelleit kívül nem vizsgálván, a' mi ebben kiváltképpen való, tudni illik a' könyörgésnek közönséges igékkel való emlegetése, abból az Urnak lőike által illyen tanúságunk lészzen.

T A N U S Á G.

A' könyörgésnek gyakorlása, a' Szenteknek fő és kivált-képpen való tiszték között nem utolsó, és a' mellyre szorgalmatos gondviseléseknek kell lenni. Szár-

Származik e' tanúság innét: Elsőben; mert a' Christus szorgalmatos volt a' könyörgésben. Másodszor, az ő tanítványa is őtet szorgalmatosan kéri arra, hogy őtet könyörgeni tanítsa. Harmadszor: mert a' Kőrösztlő János is szorgalmatosan tanította a' maga tanítványit könyörgeni. Melly dolog ha nagy tiszték azoknak a' szenteknek nem lőtt volna, azt olly nagy reá való gondviseléssel nem kívánták, s' nem tselekedtek volna. Mitsoda okai lehetnek e' tanúságnak?

I. Mert a' könyörgésnek gyakorlása, az Istennek nagy és kiváltképpen való ditsóséget tulajdonít. Mert valamenyiszor könyörgünk, mind annyiszor az Istennek örökké valóságát, meg-foghatatlan voltát, mindenhatóságát, minden-tudását, mindenütt lévőségét, irgalmas voltát, jóvoltát, jó téteményre való hajlandóságát, igaz mondását, igaz ígérő voltát, álhatatóságát, és minden egyéb szent tökéletességét, a' mennyre érkezhetünk, fogjuk-meg elménkel, és vallyuk nyelvünkkel, mellyekben áll az Istennek ditsóságának néki tulajdonítása. Melly nagy tisztünk minékünk, és a' mellyre szorgalmatos gondviselésnek kell lenni.

II. Mert a' könyörgésnek gyakorlásában vagyon bé-foglaltatva, az embernek Isten előtt való igaz meg-alázása. Mert akkor az igazán könyörgő lélek, önnön magát minden

érdemtől meg-üressíti, és csak egyedül az Istennek ingyen való kegyelmességének tulajdoníttya, akárminemű jót nyerjen, és akárminemű gonosztul szabaduljon, az ő könyörgésének meg-halgattatása szerént, a' mint formálá Daniel könyörgését, *Dan 9. 18. Mert nem a' mi igazságunkban bizakodván vettyük elődben a' mi könyörgésünket, hanem a' te nagy irgalmaságodban való bizodalomban.* Így a' Jeremiás siralmas könyörgésében csak az Urnak kegyelmességének tulajdonirá, hogy tellyeségsenel nem vesztenek. *Siral. cap 3. 21.* Továbbá, mert a' könyörgésben a' lelki-isméret az Istennek tekinteti előtt meg-hunnyászkodik, le-botsátkozik, és porrá, hamuvá teszi az embert, mint ama' nagy Abrahámot, *Gen 18. 27.* főt semmivé teszi, mint amaz erős szentelt vitézt a' Dávidot idejevel egygyütt, a' mint szavai ez iránt le-vannak írva a' 39. Soltarnak hatodik versében: *Imé egy tenyérnyivé tótted az én napjaimat, és az én időm úgy-mint semmi te előtted: bizonyára merőhijábanvalóság az ember miglen él-is.*

III. Mert a' könyörgés által jutunk minden lelki ajándékokhoz; mert a' könyörgőknek ígérte a' Christus Jesus az ő lelkének drága ajándékát, *Luc. 11. 13. Menyivel inkább ad az én mennyei szent Atyám Szent Lelket azoknak a' kik kéri.* A' földben el-rejtett drága kintshez senki nem férhet, hanem ha azt fel-ásándgya:

Igy

Igy az Urnak lelkének ajándekihoz, mint drága kintsekhez senki nem nyulhat, hanem ha a' könyörgésnek a'foját vészi-elő. A' tárházaknak ajtait-is azokhoz való koltsokkal nyitják-fel: így amaz Istennek lelkének tárházának ajtaja, a'hoz illendő koltsal, melly az igaz és buzgo könyörgésnek gyakorlása, nyilik-meg. Szűkölködöl a' lelki bőltsefének nélkül? A' könyörgéshez nyulsz a' szent Jacabnak tanítása szerént, *Jac. 1. 5. Szűkölködöl a' hitnek nevedése nélkül?* A' könyörgéshez nyulsz a' tanítványok példájok szerént, mondván: *Uram nevellyed az én hitemet, Luc. 17. 5. Szűkölködöl te, és felebarátod az Istennek hivatalának reménységének tudása nélkül?* A' könyörgéshez nyulsz, követvén a' nagy szent Pált, *1. b. 1. 18. a' felsőb versekkel öfze-vetvén.* Kivánszé álhatatoson meg-erősödni mind magad, s' mind felebarátodat meg-erősíteni a' Szent Lélek által, a' belső emberben? Akarodé hogy a' Christus lakozzék te benned hitnek általa? Akarszé bé-telleyesedni az Istennek minden tellyeségével? Mind ezeket a' könyörgés által ered-el, a' mint szent Pál Apostol mind ezeket könyörögvén kívánnya az Ephesusbéli szenteknek, *Eph. 3. a' tizennegyedik versől fogván, mind a' tizenkilencedik versig.*

IV. Mert a' könyörgés az, a' melly által minden testi javainkat meg-szentellyük. A'

B 2

többi

többi között igen közönséges a mi gyarló testünknek táplálására rendeltetett eledelünknek meg-szentelese a könyörgés által, a mint szent Pál jelenti, *1. Tim. 4. 5.* Ez volt régen szokása a Samuelnek-is, a mint erről bizonysgot teszen az Urnak könyve, *1. Sam. 9. 13.* Ezzel élt még a Jesus Christus-is, a mint sok példái mutatták. Amaz kétfzeri meg-elégítésnek tsuda-tételében, *Marc. 8. 6. Joh. 6. 11.* A végvatsorának meg-ételében, *Matth. 26. 26. Marc. 14. 22. Luc. 22. 17. 1. Cor. 11. 24.* Még föl-tamadása után-is Emausban, *Luc. 24. 30.* Így élünk mi-is a kika Jesus Christusnak, és több szenteknek követői lőttünk, a mi minden egyéb testi javaink környül is, mind ez mai napig.

V. Mert a könyörgés által futunk az erős Istenhez, mint erős toronyhoz, hogy ő benne és ő általa minden gonosz ellen bátorságosan meg-maradhassunk. Ez az a mit emleget a bölts Salamon, *Prov. 18. 10.* Erős torony az Urnak neve, ahoz folyamodik az igaz és meg-tartatik. Futván siet vala Loth Patriarcha Soárban, hogy a Sodomának veszedelme utol ne érne, és el ne veszne: de sokkal inkább sietnek a szentek a könyörgésnek lábain az Urnak segedelmének Soárjában, hogy minden veszedelem ellen bátorságosok lehessenek.

VI. Mert a szenteknek a könyörgésben az Istennel, és az ő kegyelmével gyönyörű-

feges

feges és édesfeges egygyesülésék vagyon. A mi hol meg-nyugszik abban gyönyörködik: a könyörgés által pedig meg-nyugszik a lélek az Istenben, mint az Anna aszszonynak a Samuel annyának lelke az Istennek Sátorában végben vit könyörgése után úgy meg-nyugovék, hogy semmi busulás az után az ő szívében nem találtatek, *1. Sam. 1. 18.* tehát ő benne a lélek gyönyörködik is. Az Isten kívül soha semmivel a lélek meg nem elégedhetik. Erre pedig soha inkább semmi nemű elmélkedésivel a lélek nem juthat; mint a könyörgésbéli, bőfeges, buzgo, figyelmetes elmélkedésével, mellyekkel mint egy ugyan az Istenhez szegezi önnön magát, lőt magát ő benne el rejti. A könyörgésben vagyon bizodalommal valo járulás az Istenhez, *Heb. 4. 16.* a hol pedig bizodalom vagyon, ott gyönyörűfeges egygyesülés-is vagyon. Gyönyörködik a lélek, mikor az ő Istenének szavát halhattya, és az által ő véle egygyesülhet, mint Jeremiás, *cap. 15. 16.* Mikor a te beszéded jelen volt, helyet adtam annak, és a te beszéded énnékem öröömre völt; de sokkal nagyobb gyönyörűségére vagyon, mikor ő is beszélgethet az ő szent Istennel buzgo könyörgése által. A földnek alázatosinak, nagy gyönyörűségekre esik az, mikor a földnek hatalmasival beszédben merhetnek indulni: menyivel nagyobb gyönyörködésére lehet tehát az alázatos lelkeknek, mikor

az Egeknek hatalmas Urával, könyörgések által beszélgethetnek?

VII. Mert a' könyörgésben mindenkor, vagy nyilván, vagy alattomban való magunk kötelezése vagyon bé foglalta. Es mindenkoron ujjabb ujjabb kötelességgel kelünk fel a' mi könyörgésünkben. Mert itt mindenkor egygyütt jár, a' mi könyörgésünknek meghallgatásáért való magunk ajánlása a' hálá-adására, és egyéb Isteni szolgálatnak gyakorlására. Mint Dávid az 51. Soltárban való könyörgését ilyen kötelezéssel fejezi be: *Akkoron a' te oltárodon áldoznak tulkokkal. Az ötvenkettődik Soltárban is v. 11. Tisztellek tégedet mind örökké, mert te tselekedted azt. A' nyomoruságokból való meg-szabadulásért tölt könyörgésed is ék képben fejezi be az Istennek Anyaszentegyháza, Psal. 79. 13. Mi pedig te néped és te mezőnek juhaid, te rolad vallást térszünk mind örökké, és nemzetségről nemzetségre hirdettyük a' te ditséretedet.* Mind ezekre azért az okokra nézve, a' könyörgésnek gyakorlása a' szenteknek fő tisztek között nem utolsó, és a' mellyre szorgos gondot kell viselniük.

Igazgató-
tás.

Itt immár a' mi lelkünknek könyörgésbeli bőltsefének nevedezésére imez egy néhány kérdésekre kell lépniük.

1. Mitsoda a' könyörgés.
2. Hányféle a' könyörgés.
3. Mitsoda ennek fő szerző oka.

4. Mi-

4. Mitsoda indító oka.
5. Mitsoda vége.
6. Mitsoda teszi a' könyörgést kedvessé.
7. A' könyörgő embernek elméi kedésének melly figyelmeztetnek kell lenni.
8. Mitsoda helyben kellesek könyörögni.
9. Mi idő tájban.
10. A' testnek minémű maga viselésével.

Az Első kérdésről.

A' mi az első illeti; A' könyörgés semmi nem egyéb, hanem a' mi akaratunknak Isteni tiszteletbeli meg-jelentése Istennek előtte; hogy az Isten azzal mint egy fel-indittasfék.

Mellynek meg-világosodására imezekre kell minékünk figyelmeznünk:

1. Mondatik Isteni tiszteletbeli munkának, mert az, ugyan természeti szerént, annak a' kihez nyujtatik, tulajdonit olly bőltseféget, hatalmat, és a' joságnak olly tellyeséget és rehetőséget, s' ennek tselekedet is, a' melly csak az Istennek sajáttya. Es innen vagy az, hogy soha bálvány imádás nélkül senkihez nem igazgattathatik, hanem csak az egy élő Istenhez.

2. Külömböz ez, az Isten igéjének halgatásatul: mert ez az Istennek akarattya körül forgodik, a' könyörgés pedig a' mi magunk akarattya körül: az Igének halgatásában

ban mi veszfűk az Istennek akarattját, a' könyörgésben pedig mi nyujtyuk a' mi akaratunkat, hogy el-vegye a' mi Urunk Istenünk.

3. A' könyörgés nem tsupa és egyátallában való merő azon akarat, avagy kívánság, hanem akaratunknak és kívánságunknak ugyan ki-jelentése, és az Isten eleiben való állatása. Mert nem elégséges a' könyörgéshez, hogy tsak magunkba kívánnunk valamit: mert így, e' világ fiai, mivel hogy ők fölötté kívánófok, inkább könyörgenének másoknál; hanem az Istentől meg nyerhetésnek kívánsága, ő nála kereső akarat, és ezeknek ő előtté való ugyan meg-jelentése, és ki-fejezése-is kívántatik.

4. Ez pedig a' meg-jelentés, állattya szerént és leg első tekintettel, vagyon az akaratban, a' menyiben az Istenhez fordulván, magának mint egy ki-terjeszkedésével, indulattját és kívánságát ő néki meg-jelenti.

5. Innen vagyon, hogy a' kegyes lelkeknek könyörgéseket nevezi az irás, kívánságnak, *Psal. 10. 17. A' szegényeknek kívánságokat meg-halगतod Uram.* Nevezi, *Ki-mandhatatlan fohászkozók*nak, *Rom. 8. 26.*

6. Másod rendbéli tekintettel, és mint egy jegynek formájára, vagyon az a' könyörgés az embernek értelmében, és ettől-is, a' menyiben ez formálván magában belső ígét és szokat, az akaratnak indulattját és kívánságát ki-fejezi az Isten előtt.

7. Erre

7. Erre nézve a' hiveknek könyörgéseket nevezi az Urnak ígéje, szóknak, és beszédeknek, mellyekkel az Istent, nem annyira külsőképpen, mint belsőképpen, kíváltképpen meg-izolittják, a' mellyekről tanátsol *Hoseás a' 14. résznek 3. versében: Vigyetek beszédet Istenhez veletek, s' térjete meg az Urhoz, s' mondjátok azt néki: Vedd-el mi rolunk minden álnokságinkat, és légy kegyelmes mi hozzánk, &c.* Ez az elsőről.

A' Másodikrol.

A' könyörgésnek két nemei vannak, ugyan mint kérés és hálaadás, a' mint Sz. Pál ezeket emlegeti, *Phil. 4. 6. Semmin ne legyetek szorgalmatosok, hanem minden könyörgésekben és imádságokban, hála-adással a' ti kéréstek meg-jelennye Istennek előtté.*

A' kérés semmi nem egyéb, hanem olly könyörgés, melly által azt akarjuk meg-nyerni, a' mi nélkül szükölködünk. *Matth. 7. 7. Kérjétek és el-vészitek: keresétek és meg-találjátok: zörgessétek és meg-nyittatik tinétek.*

A' kérés ísmét kétféle a' kérendő dolgokra nézve, ugyan mint: El-kérés, meg-kérés, reá-kérés, avagy Le-kérés.

Az el kérés az, mellyel könyörgünk valami jonak velünk való közléséért.

A' le-kérés az, a' mellyel könyörgünk valami gonosznak tőlünk el-távoztatásáért.

B 5

Mel-

Mellyel könyörgé Ezechias, kinek buzgó le-
keretét lásd-meg *Esa. 37.* a' 16. résztül fogva a'
20. résziglen, *Dan. cap. 9.*

Erre tartozik az Isten előtt való Panasz-té-
tel, és Siralom.

A' Panasz-tétel az, a' mellyel a' mi nyomor-
úságunkon való fájdalomunkat jelentjük, a'
menyiben azokat az emberektől szenved-
jük. A' mint panaszolkodik az Ásaph a' ha-
mis Birák és uralkodók ellen a' 82. Soltárban.
Illyen panasz vagyon a' 94. Soltárban-is. Il-
lyen panaszok vagyon a' Levitáknak Babyllo-
niában a' 137. Soltárban le-irva. Lásd-meg,
és el-is olvasgassad.

A' Siralom az, a' mellyel jelentjük a' mi
nyomoruságunkon való fájdalomunkat, a' me-
nyiben azokat önnön maga az elő. Isten bo-
tsátotta reánk. Ide valók a' Jeremiás siralma,
kiváltképpen a' harmadik rész. A' Jobnak
30. része. Ide való a' Dávidnak 88. Soltára-is:
mellyet figyelmetesen el-olvashatsz.

A' hálá-adás olly könyörgés, a' mellyel tisz-
teljük az Istent az el-vőtt jokért, a' mellyet
parantsol az Ur *Psal. 50. 15.* *En meg-szabaltalak*
tégedet, hogy engemet tisztelj. A' ki ennékem di-
tsérettel áldozik, az tisztel engemet. Ide valók
immár a' sok hálá-ado ditséretei. Ez iránt vi-
gyázzunk imezekre:

1. Hogy szintén ollyan könyörgésnek ne-
me a' hálá-adás, mint a' könyörgés; mert mi-
dön

dön Istennek hálákat adunk, akkor-is a' mi
akaratumkat Isteni tisztelettel jelentjük az I-
stennek, hogy őtet mint egy meg-indítsuk:
noha nem a' végre tulajdonképpen, hogy va-
lamit ez által ő tőle nyernénk, hanem inkább
hogy a' mit tőle vőttünk, azt néki meg kö-
szönnök.

2. Hogy, tulajdonképpen, azokért esk a'
jokért, a' mellyeket el-vőttünk: mert elsőben
a' jó tétémént meg kell érzenünk és kostol-
nunk, minek-előtte azért néki hálákat ad-
hatnánk.

3. Mindazáltal, nem tsak azokért kell há-
lákat adnunk, a' mellyeket immár voltakép-
pen birunk, hanem azokért-is, a' mellyeket
hitünkkel és reménységünkkel meg-fogtunk:
rész szerént azért, mert azokrol való ígér-
tétele Istennek, jó tétémény, melly néminé-
műképpen annyit részen, mint ha Isten azo-
kat immár nyujtaná; és rész szerént azért,
mert a' meg-ígért jokat olly bizonyossággal
fogjuk-meg, mintha már kezünkben volná-
nak, a' mint meg-fogjuk a' boldog fényes
menyországot, minden szentekkel.

4. A' hálá-adásnak azért tulajdon vége,
azzal az Istennék tisztelése *Psal. 50. 15.* az el-vőtt
jokért. Mert ha azok körül olly elmélkedés-
fél vagyunk, hogy ugy-mint azokban, ma-
gunkat meg-nyugossuk; avagy azokban ma-
gunk felől ditselkedgyünk, avagy azokat a'
külső

külső segédeknek tulajdonítsuk, az Istent hátra hagyván, ilyenképpen, a' hálá-adás megvész és haszontalan léfzen, és csak olyan léfzen mint ama' Phariseus hálá-adása, *Luc. 18. 11.* Ez a' másodikrol.

A' Harmadikrol.

A' Kőnyörgésnek fő szerző oka közönségesen a' tellyes szent Háromság. Mert a' mint az Irást magyarázók szollanak: *Opera Dei ad extra sunt indivisa. i. e. omnibus personis communia.* az az: az Istennek magán kívül való munkálkodási közönségesek mind a' három személyeknek. Mindazáltal kiváltképpen, való módon, az Irás a' Szent Léleknek téfzi tulajdonává, *Zach. 12. 10.* *Ki-öntöm a' Dávidnak házára, és a' Jerusalemnak lakosira a' kegyelmnek és kőnyörgésnek lelkét. Rom. 8. 15.* *Vöttétek a' fiuvá fogadásnak lelkét, ki által kiáltjátok, Abba, az az, szerelmes Atya. és 26. A' Lélek esedezik mi éretünk ki-mondhatatlan fohászkodásokkal. 1. Cor. 14. v. 15.* Mitsoda tehát? ha imádkozzam a' Szent Lélek indításából. *Gal. 4. 6.* *Ki-borsáta Isten az ő Lelkét a' ti szívetekben, melly által kiáltjátok, Abba. Eph. 6. 18.* Minden kéreffel és kőnyörgéssel kőnyörögven mindenkoron a' Szent Lélek által.

Itt azt kérheted: Hát akarminémű kőnyörgés legyen, ő tőle származiké?

F. Valamelly az ő akarattya szerént léfzen, a' mint a' János Apostolnak 1. levelének 5. részé-

szében a' 14. versben vagy on, az mind ő tőle származik: De valamelly az ő akarattyaival nem egygyez, az ő tőle nem származik, mint azt szórótól, hanem csak meg-engedőtől, hogy légyen. p. o. A' lopo kér szerentsét a' lopást, a' parázna hogy társával őszve kerülheszen, a' kegyetlen hogy boszszut állasson: de mind ezeket ezek nem a' Szent Léleknek bennnek munkálkodásából kérik; hanem a' Sátánnak sugallásából, melly a' veszett természettel őszve köti ez iránt önnön magát. Ide tartozhatik a' Zebedeus fiainak-is és annyoknak kéresek, *Matth. 20. 20. 21.*

Még-is eziránt ezt kérheted: Mitsoda *Thomas Goodwin de ex-audit. precum.* különbség lehet tehát a' Szent Lélek kőnyörgeni tanítása, és a' Sátán sugallása között?

F. 1. A' Szent Lélek a' maga törvényével egygyező dolgokat tanit kérni, és a' mellyek az ő kívánsága szerént való végekre czélozzanak. A' Sátán pedig szüntelen az Isten törvénye ellen való dolgokért szorgalmaztatya kérni az embert.

2. Mert valahol az áldott Szent Lélek munkálkodik a' kőnyörgésben, ott a' szívet ki-terjeszti és szélesíti, az indulatokat igénygeti és rendelgeti, alázatosságra és Isteni bősödelemre vészti, válogatott szép elmélkedéseket önt az elmében, mellyekkel az Isten mint egy fel-indittasék. Mert a' kiket mire föl-indit, azokat arra való erővel és tchetséggel is föl-

föl-ruhazza. Így bánék a' Daniellel, kinek midőn a' könyvekből értésére adta volna, mennyi számu esztendőket rendelt volna az Ur Jerusálem pusztán állására, föl-emelc az ő orcáját az Urhoz, hogy keresné őtet imádsággal, könyörgéssel, bőjtöléssel, fáiban öltözéssel, és hamuval, *Dan. 9. 2. 3.* Mellyet a' Szent Lélek meg-is jóvendóltetett vala Jeremiás által *c. 29. 10. 11. 12.* Valahol pedig a' sátán intselkedik a' kérés környül, ott nagy véletlen, váratlan, hirtelen, erő-szaktétellel út reá az elmére, és valami dolognak kívánásával azt el-borította; de a' szívet ki nem szélesíti, sem buzgolkodásra, meg-alázásra, Isteni bősodelemre, fel-nem ébreszti, hanem meg-tompította, hidegíti, haboztattya, és széllyel hurczollya, a' mint bánék kétség nélkül a' Zebedeus fiaival, a' mint a' Christusnak nekik tött feleletiből meg-tettzik. Mert valahol tudomány nélkül valo kérés vagyon, ott bolond, tompa, hideg, elme, akarát, indulat, könyörgés vagyon. Ez a' harmadik kérdésről.

A' Negyedikről.

A' Könyörgésre valo indító okok ez helyen rövideden ezek lehetnek:

1. Az Istennek parantsolattya. *Hij segítségre engemet a' te nyomoruságoznak idején,* ezt parantsollya az erős Isten, az Uraknak Ura, *Psal. 50. 15.* Ide valok a' Jესus Christus nogatási-is,

si-is, *Matth. 7. 7.* Kérjete, keressetek, zörgesetek. *Es, Matth. 26. 41.* Vigyázzatok és imádkozzatok, *Luc. 21. 36.* Ide valok az Apostolnak-is gyakor inteli a' könyörgésre, *Rom. 12. 12.* A' könyörgésben szorgalmatosok legyetek. *Eph. 5. 20.* Hálát adgyatok mindenkoron, *Es, 6. 18.* Minden kéreessel könyörögvén mindenkoron. *Phil. 4. 6.* *Coloss. 4. 23.* A' könyörgésben álhatatosok legyetek, vigyázván azokban hálát adással, &c. *1. Thess. 5. 17.* Szüntelen imádkozzatok. *2. Thess. 1. 3. 1. Tim. 2. 1.*

2. A' mi magunk sokféle és rendbéli szükségünk. Mivel mincünk semmink sintsen, *1. Cor. 4. 4.* *Joh. 3. 27.* Sőt magunk-is nem vagyunk magunké, *1. Cor. 6. 19.* Azért kényszerítettünk nyulni a' könyörgéshez azokért, mint a' koldus az alamisna kéréshez.

3. A' religionak dictálása, hogy a' kit szeretnünk kell tellyes szívünkkel, erőnkkel és minden tehetségünkkel, a' kiben hiszünk és remélnünk, azt segítségül-is hívjuk: mert a' kiben nem hiszünk azt segítségül nem-is hívjuk, *Rom. 10. 14.* Jól vala a' Dávidnak-is ez iránt valo elmélkedése, *Psal. 116. 10.* *Hittém, s' azért szoltottam,* a' mint a' nagy Piscator magyarázza, ugyan e' Psálmusnak magyarázásában.

4. Erre nogatnak minket a' könyörgő szenteknek-is reánk tóduló példajok; a' Dávidnak szokszor könyörgő Soltári, a' Mosefnek példája, *Psal. 91.* Jobé sok helyen az ő könyveben, Salamone kiváltképpen, *1. Reg. 8.*

A' Pro-

A' Prophetáké mindnyájoké. Ezek előtt a' szent Patriárkáké, Abrahámé, Isáké, Jákobé, a' mint fel-találod a' Mofes Teremtésről irt könyvében. Add hozzá a' szent Királyokat is, a' Salamon után Josaphatot, 2. Chron. 20. Ezechiást, 2. Reg. 19. Manassést, 2. Chron. 33. 12. és többeket. Mind ezek jelentik a' könyörgésnek fölötté nagy szükségességét, és a' mellyet lelkünk ismérési kötelessége alatt gyakorlunk kellelsék.

Tiszta igazság az, de még-is (tsoda) hogy találatnak olyak, a' kik a' könyörgésnek gyakorlását szükségtelennek, haszontalannak, és Istent fáradszto munkának mondgyák lenni. Ez ellen vetekedvén azt mondgyák:

I. Hogy az Isten mindenekre igen szemessen és szorgalmatossan visel gondot, azért haszontalan a' könyörgés. F. 1. Az Isten azért tselekeszi azt, hogy mi-is szemessen vigyázzunk és nézzünk ő reá s' az ő irgalmára, melly léfzen kiváltképpen a' könyörgésben, a' mint Dávid énekli, Psal. 123. 1. 2. 2. Az Isten kiváltképpen valo módon azokhoz vagy on közel az ő gondviselésével, a' kik őtet segítségül hívják, Psal. 145. 18.

II. Azt mondgyák, hogy lám azt mondgya Christus Matth. 6. 31. 32. Tudgya a' ti menyei Atyátok, hogy mindezek nélkül szükségoldtok: Azért, &c. F. Mi sem azért könyörgünk, hogy Istennek, mintha nem tudná szükségünket,

ket, adnok tudtára azokat; hanem inkább tselekeszszük azt magunkra nézve, hogy magunkat jó modgyával el-készítsük azoknak a' jóknak el-vételére, mellyekkel a' mi menyei szent Atyánk szükségünket bé akarja oldteni. Es továbbá hogy azzal őtet ditsóítsuk.

III. A' mit az Isten énnekem adni el-rendelt, meg adgya azt nekem, az én könyörgésem nélkül-is, azt vetik-elő. F. 1. A' mit Isten minékünk adni el-rendelt, azt eszközök által szolgáltatja-ki minékünk az ő szent szókása és decretoma szerént. 2. Követnünk kell minékünk azokat a' szenteket, a' kik bizonyosok lévén olly joknak Istentől valo el-vétele felől, mindazáltal azokért annál inkább könyörgöttek, mint Illyés, a' kinek Isten meg-igéré az első, 1. Reg. 18. 1. mindazáltal azért buzgoságossan könyörge, v. 42. Ide valo Dávidnak-is példája, 2. Sam. 7. 27.

IV. Még-is ezzel patvarkodnak, hogy az Isten nem mindenkor halgattya-meg a' könyörgést, azért szükségtelen és haszontalan. F. A' kiknek könyörgéseket Isten meg nem halgattya, az nem az Istentől magától esik, hanem azoktól, a' kik nem jól könyörögnek, a' kik a' mit kérnek gonosz végre, hogy az ő gonosz kívánságokra költsék, kérik, és azért nem vészik-el, a' mint szent Jacab tanittya, Jac. 4. 3. A' hiveknek pedig könyörgéseket az Isten mindenkor meg-halgattya. Mellynek

nyilvánban való meg-értésére, imezekre kell vigyáznunk:

I. Hogy más a' könyörgésnek meg-halgattatása, más a' kérésnek, avagy a' kért dolognak meg-adásának el-halasztása. Igaz ám itt ama' köszönséges mondás: A' mivel el-halad, azzal el nem mulik. Az Isten bizonyos okokra nézve sokszor, tovább szokta halasztani, a' kért dolognak meg-adását. Elsőben azért, hogy az által az övének tompaságokat kőszörűlye, és a' reméniséggel való várakozásra őket élesítse. Másodszor, hogy annyival inkább meg-bőtsüllyék az Istennek ajándékát és jo-téteményit, minek-utánna el-vészik, meg-gondolván ama' köszönséges mondást: *Nil carius constat quam quod precibus emitur*. Harmadszor, hogy az ő házának javait annyival inkább kívánnák és ohajtsák, és azok után inkább ahétozzanak. Így tselekedék Idvőzítőnk ama' Cananæabeli aszszonyiállattal. Kinek kiáltását elsőben csak füle mellett bősáttá, annak utánna való kérését-is kemény szokkal váltá-fel, őtet ebnek nevezvén, mindazáltal noha eddig halasztotta, de el nem mulatta kérésének meg-adását, *Matth. 15.* jól elkészítvén elsőben annak a' jonak kívánságával, és utánna való ohajtozással.

II. Hogy kétképpen szokta Isten a' híveknek könyörgéseket meg-halगतni: Elsőben, avagy azt adgya-meg a' mit nevezet szerént

rént kérnek ő tőle. Másodszor, avagy azt meg nem adgya, hanem ahoz hasonlót, vagy annyit, sőt többet erőt nyujt nékiek. Így mondgya szent Pál a' Jesus Christus felől hogy ő meg-halgattatott legyen, *Heb. 5. 7.* Azt kéri vala ő hogy a' szenvedésnek pohára távoznék-el tőle, mellyet mind-az-által meg kellett innya: Miképpen vagyon tehát, hogy még-is meg-halgattatott abban az ő könyörgésében? Így hogy adott ő neki az ő mennyei szentatya annyi erőt, melly azokat a' szenvedéseket mind fellyül haladta, mert azzal azokat, sőt még az Istennek lángozo haragját-is meggyőzhette, sőt azokért adott ő neki olly méltóságot, melly minden méltóság fölött való, hogy a' Jesusnak nevére minden térd meg-hajoljon, mennyieieknek, földieknék és föld alatt valoknak térdek, *Phil. 2. 9. 10.* Így bánik ma-is az ő hiveivel. Kérnek ezek ő tőle sokszor sok rendbéli jokat szükségek szerént, mellyeket nevezet szerént nékiek nem ad, hanem vagy hasonló, vagy ártosb jot nyujt nékiek. Nyógnak, sohajtanak, a' kőrosztók, kárvallások, szegénység, betegség, éhség és egyéb kedvetlen állapotok alatt, mellyek alól Isten egész életekben-is sokakat fel nem szabadít, mindazáltal ebben még-is meg-halgattya őket, hogy ad ő nékiek, mig azok alatt fekűsznek, békefeg tűró szívet, annak utánna pedig azokat az igen könyű gonoszokat igen-igen terhes

boldogsággal és örömmel változtattya-el,
2. Cor. 4. 17.

III. Hogy nem mindenkor jele az az Isten kegyelmének és szerelmének, hogy kinek kérését nevezet szerént bé-telleyítse. Itt vedd észvedben a' husban telhetetlen Izrael népét. Ez huszt kéré Istentől, Num. 11. 4. Ebben Isten nevezet szerént meg-halगतá, de mitsodás kedvel és szerelemmel, meg-mutattya, az a' nagy rettenetes tsapás, a' mellyel az Ur őket meg-veré, v. 33. Így az Ur szokott adni valamit haragjából, a' mint ada Királt az Izrael népének, Hos. 13. 11. A' Christus Jesus-is nevezet szerént bé-telleyíté az órdógóknak kéréseket, mikoron kérnek őtet, hogy a' disznokban menni meg-engedné nekik, Matth. 8. Mindazáltal mitsoda kegyelme és szerelme volt s' vagyon a' Jesus Christusnak ő hozzájuk? Más felől viszont, nem mindenkor haragjának jele az, hogy kinek kérését nevezet szerént bé nem telleyíti. Elegedendő példa legyen ide a' nagy szent Pál, a' kinek ez iránt valo állapotát meg-láthatod, 2. Cor. 12. 7. 8. 9. Mind ezek arra való valának, hogy némelley gorombának patvarkodásokat, a' könyörgésnek szük-séges volta ellen el-fordítanak; mellyet meg-is tselekedtünk az Urnak lelke által. Ez eddig a' negyedik kérdésről-is.

Az ötö-

Az Ötödikről.

Közönléges vége a' könyörgésnek az, hogy az Istent azzal mint egy föl-indítsuk, és hozzánk valo indulatra hajtsuk: innen mondatnak a' hivek az Istennel könyörgések által küzdeni, és őtet meg-győzni, a' mint Jacob Patriarcha felől szoll Moisés, Gen. 32. 28. Hofsás, cap. 12. 4. 5. Rom. 15. 30.

Itt azt mondhatod: Hogy hogy lehet az, hiszem az különbözteti-meg az emberekhez és az Istenhez nyújtott könyörgéseket, hogy az embereket az által föl-indítsuk rajtunk valo szánakozásra, és el-készítsük hozzánk valo jó akaratra és jó teteményre; az Istent pedig így föl-indítani nem lehet: mert ez az Istenhez nem fer; hanem inkább az Istenhez nyújtott könyörgés által, a' könyörgő ember magát indittya-föl, és el-készíti azokra a' miket kérésében kíván. E. Igazak mindezek; mindazáltal úgy tetfzett az Istennek, (a' mint fellyebb meg-értők,) hogy commendállya minékünk az imádságnak és könyörgésnek erejét és hathatoságát, hogy magát azok által, mint egy meg-indittatni, és fel-indittatni jelentené: mert tudni-illik a' könyörgés arra valo segédünk minékünk, mellyet nem más által akar mivelünk sokakat közleni a' mi szent Atyánk, innét vagyon az, hogy a' kik egygyütt kérnek Istentől valamit, egy mást annak

meg-nyerésében segiteni mondanak, *2. Cor. 1. 11.* mert nem könyörgünk az Istennek, hogy őtet, mintha tudatlan volna, tudósá tennők, a' mi szívünknek kívánsága felől, mert ő megfeszűnne érte mind azokat, *Psal. 139. v. 2.* mikor még, tudni illik a' mi szívünkben sem estenek volna: avagy mintha jó akaronk nem volna, és hozzánk való jó akaratra hajtánók, a' kinél nints meg-változás, avagy ennek csak árnyéka-is, *Jac. 1. 17.* hanem, hogy a' mit hiszünk hogy ő mivelünk akar közleni, könyörgésünkkel nyerjük avagy vegyük azt-el őtőle, *1. Joh. 5. 14.* Ez az Istennél való bizodal-munk, hogy ő, valamit kérünk az ő akarattya szerént, meg-halगत minket. Innen vagy az, hogy az Istennek gondviselésének erősege és meg-változhatatlansága el nem kőti, hanem inkább meg-állattya a' hiveknek könyörgéseket, és annak bizonyos meg-fogása serény-bekké teszi őket a' könyörgésben mint a' Dávidot, *1. Chron. 17. 25. 26. 27.* Te én Istenem, meg-jelentetted a' te szolgádnak fülében, hogy éppiten-dő volnál néki házat: azért a' te szolgád azt ítélte, hogy te előtted könyörögjön, &c. Ez az ötödikről.

A' Hatodikról.

I. **A'** Könyörgést kedvesé teszi a' Jesus Christushnak neve, az az, szent Attya előtt való kedvesége, mi érettünk való elégtétele, érdeme, és elédezése. Azért tanított ő maga

maga nevében könyörögenünk, *Joh. 16. 23.*

De itt azt mondod: mire valok tehát az olly könyörgések a' szenteknek, a' mellyekben a' magok igaságát forgatták? ugy-mint Ezechiás *Esa. 38. 3.* így szoll: *Kérlek Uram emlékezzél-meg arról, hogy én jártam te előtted igazságban és tökéletes szível, &c.* Dávid forgattya szentiségét, *Psal. 86. 2.* Hű szolgálatyát, *Psal. 143. v. 12.* hogy azokért tartsa-meg az ő életét, és szabadítsa-meg őtet.

F. Mind ezekben és ezekhez hasonló szol-lásoknak formáiban a' szentek, magoknak semmi méltoságot és érdemet nem tulajdonítanak, a' mellyért személyek és könyörgések kedves lehetett volna; hanem az Istent mint egy emlékeztették a' maga ígéretire, hogy tudni-illik, az ő szemei az igazakra, és fülei azoknak kiáltásokra figyelmeznének, és azokat szabadítaná-meg mikor kiáltának, *Psal. 34. 16. 18.* Mivel pedig ők-is azok között valók, azért ígéreti szerént illik hogy őket meg-sza-badítsa. Mert a' bűnben heverő gonoszokat Isten meg nem halगतta, *Joh. 9. 11.*

Még-is mondhatod: mit akar tehát Isten amaz ő ígéretinek formájában *2. Reg. 20. 6.* Meg-őltalmazom a' várost én érettem és a' Dávidért az én szolgámért?

F. Ebben az Ur nem a' Dávidnak magának méltoságát veti-közben, ugy-mint a' maga méltoságát; hanem annak tött ígéretit, és

frigykötését, nevezet szerént 2. Sam. 7. 12. a' 16. versig. Mellyben nézett az Isten az ő magvából származando Messiásra, a' kinek kedvéért mind azokat Isten tselekedte.

II. A' könyörgést teszi kedvéért az igaz hit, Heb. 11. 6. mert lehetetlen dolog, hogy ki hit nélkül kedves lehessen Istennek előtte. Ide tartozik szent Jacabnak-istanítása, Jac. 1. 6. A' Christusnak-is mondása, valamit kérendetek, el-hívén el-vészitek, Matth. 21. 22. Marc. 11. v. 24. Ennek pedig olly hitnek kell lenni, a' melly legyen tudos abban, hogy az Isten mindeneket tud és lát, még a' mi szívünknek-is minden indulatit és kívánságait; mert ezekben áll kiváltképpen az imádságnak állattya: tudni kell azt is, hogy az Isten mindenható, és el-hinni: úgy-mint a' ki a' mit akar meg-tselekedheti a' mi szívünknek kívánságának betöltésére, mint hívé ezt ama' poklos, Matth. 8. Uram ha akarsz meg-tisztithatsz engemet: hinni kell azt, hogy ő minden joknak kút-feje és adoja, Jac. 1. 17. hinni kell azt, hogy az Isten jóvá hadgya és kedvelli a' mi könyörgésünket, mellyet a' Jesus Christus nevében nyújtottunk ő hozzája, a' Christusnak ama' biztatása szerént: Valamit kérendetek, meg-tselekekszem hogy ditsőitessék az Atya a' Fiuban, Joh. 14. 13.

Itt egy jeles kérdés lehet, tudni-illik. Mikor hit és bizodalom kívántassék a' könyörgéshez?

F. Nem.

F. Nem az a' hitnek grádusa és mértéke Calv. kivántatik egy-átallyában, melly az elmét Instit. I. ugyan mindé szorgalmatoskodástul és szorogatastul meg-üresitené, és kedves meg-nyugulásban gyönyörködtetné. Mert az azokban találtatik a' kik minden kívánságok szerént valójokal bővölködnek, gondgyok nintsé semmire, nem kívánnak semmit, nem félnek semmitől. Holott a' szenteknek Isteni imádásokra, igen Ps. 18. hegyes ősztónaz, mikor szoros állapotokban elméjüknek nyughatatlankodásátul bántodnak, sőt csak nem meg-évődnek magokban, miglen kellete korán a' bizodalmas hit segítségre jön. Mert az illyen szorult állapotokban az Istennek jó-volta olly tisztán reájok derül, hogy jollehet a' jelen valo nyavalyáknak terhe alatt el-fáradván nyögnek, reájok következhető nyomoruságtól-is irtoznak, mindazáltal a' bizodalommal élesztetvén, a' tűrésnek nehézségét-is könnyebítk, s' a' meg-szabadulást-is reménlik. Illik azért, hogy a' kegyes embernek könyörgése mind a' kettőből származzék, hogy a' jelen valo terhek alatt nyögjön, az ujjabbaktól-is pedig szüntelen féljen; mindazáltal egyszer s' mind az Urhoz-is siessen, kételkedés-nélkül el-hívén, Ps. 31. 22. 23. hogy az Ur segítő karjait a' meg-szabadításra ki-nyújtani kész, mert más-képpen nagy ingerlésére vagyon az, az Urnak, mikor ha mit ki-töle kér a' felől kételkedik, és annak meg-adását

C. 5

sát nem-is várja, Jac. 1. 6. *Matth. 14. 31.*

III. Az Isten előtt kedves könyörgésnek kell származni reménfégből, mellyel várjuk az Urat, a' mi könyörgésünknek kedves és kívánatos gyümölcset. Így reménlett szent Pál *Rom. 8. 23. 26. Fohászkodunk várván a' fűságot.* Annyival-is inkább, hogy ő maga a' Szent Lélek fohászkodtat bennünket, a' kitől-is javunkat várjuk. Ekképpen várta Dávid az Urat, *Psal. 27. 14. Várjad az Urat, várjad az Urat,* szolván a' maga lelkének. Ez amaz erősség, a' mellyet említe Dávid ugyan e' fel-jedzett helyben. *Es, Psal. 31. 25. Erőssék legyetek, és erős legyen a' ti szívetek mindnyájan kik az Urban biztok.* Ez amaz erős val-matska, mellyről szent Pál szoll, *Heb. 6. 18. 19.*

IV. Kell még-is származni szeretetből, mellyel az Istennek joságát kívánnjuk, hogy abban részesüllyünk, és azt magasztalhatjuk, a' mint Dávid onszollja a' szenteket: *Magasztaltok én velem edgyütt az Urat, és egyaránt dicsőítsuk őtet. Kóstoljátok és látsátok melly jó az Ur; boldog ember az, a' ki ő-hozzá ragaszkodik,* *Psal. 34. 4. 9.* Es a' 31. Soltárnak 24. versében: *Szeressétek az Urat minden ő jo-téteményest, a' mint maga felől-is téfzen bizonságot, Psal. 18. 1. Szeretlek tégedet Uram, én erősségem, teljes szívemből.* Es, *Psal. 116. 1. Szeretem és áldom az Urat.* Ide kell járulni a' mi felebarátunknak szeretetnek-is, a' mint Idvőzítőnk parantsollja,

Marc. 11.

Marc. 11. 25. Es mikor föl-álltok imádkozni, meg-botsáffatok annak, a' ki ellen valami dolgotok van, hogy a' ti mennyei Atyátok-is meg-botsáffatínektek a' ti vétkeiteket.

V. Az Isten előtt kedves könyörgésnek, kell lenni alázatosnak; mert más-keppen nem lenne Isteni tiszteletbéli könyörgés, ugy-mint teremtetett állattul, a' teremtető Felleghhez; hanem avagy az alább valohoz való parantsolás, avagy tsak mint egy közönséges barátságos beszélgetés lenne, a' minémű szokott lenni az egyenlők között. Így alázatos vala az Ábrahámnak könyörgése, *Gen. 18. 27. Imé most kívánnék szollani az Urhoz, noha én por és hamu vagyok.* A' Jacobé, *Gen. 32. 10. Kissebb vagyok Uram minden te jo-téteményednél.* *Exod. 34. 8. 9. Esd. 9. 6. Esa. 38. 3. Dan. 9. 2. Sam. 7. 8. Lásd ama' közönséges jeles példát-is a' töredelmes Publicánust, Luc. 18. Mert, ugyan-is, az Isten a' kevélyeknek ellenek áll, az alázatosoknak pedig adgya az ő kegyelmét, Jac. 4. v. 6. 1. Pet. 5. 5. Es a' ki magát föl-magasztaltja meg-aláztatik, Luc. 14. 11. és 18. 14.*

VI. Légyen az olly könyörgés gyakorta való és álhatatos: mert a' mi könyörgésünk Istentől rendeltetett szűkléges eszköz, az Isten dicsőségére, és a' mi idvőséges javunkra. Azért hívja Idvőzítőnk Keresésnek, *Matth. 7. 7.* mert a' miképpen a' keresés eszközbéli munka, valami el-veszett dolognak meg-találására, mellynek mind addig álhatatosnak kell lenni,

lenni, míg a' mi el-veszett volt meg találtatik; melly más-képpen csak oda maradna. Így a' könyörgésnek mind addig álhatatosnak kell lenni, míg meg nyered a' mit kérsz. Ez illy könyörgés tsoda mint meg-győzi az Istent, a' mint édes Idvőzítőnk ama' szegény özvegynek, a' hamis Birora valo gyakor és álhatatos reá-járásának példájában jelenti, a' mellyért a' hamis Biro meg óltalmazá őtet az ő háborgatói ellen, *Luc. 18. 1.* Ez által győző meg édes Meg-váltónkat a' Cananæabeli asziszonyi állat, *Matth. 15. 22.*

VII. Légyen az a' bűnnek gyönyörűségétől meg-üressedett szivből, tiszta kézzel, egy szoval az életnek újságával, a' melly áll a' bűnnek gyűlöletében, és Isten kívánsága szerént valo életben. *Mert az Urnak szemei az igazakon, és fülei azoknak fohászkodásokon, Psal. 34. 16.* Ezért téssen a' szent Pál-is a' férfiakhoz illyen intést: *Akarom hogy a' férfiak könyörögjenek akarminémű helyeken, tiszta kezeket emelvén-fel.* Ugyan-is mert a' bűnben meg-általkodtakat Isten meg nem halgattya, *Joh. 9. 31.* Ezt adgya az Ur okaul Esaiás által-is a' népnek, hogy mikor kezeket ki-terjesztik-is az ő szemeit elérjti előlők, és mikor ugyan fok szoval imádkoznak-is meg nem halgattya; mert (ugy-mond az Ur) a' ti kezeitek rakvák vérrrel, az az, életnek tisztátalanságával, és minden gonofsággal, *Esz. 1. 15.*

Itt

Itt azt mondhatod: Ha lám az Isten a' bűnben élő gonosz embereket-is, mikor az ellenségtől szorongattatnak, ha ő hozzá föl-kiáltanak meg-halga, és meg-szabadit, a' mint a' Birák idejében az Izrael népét, *Jud. 2. 18.* és *cap. 3. 2. 7. 8.*

F. Az Isten tselekedte azt azokért a' kevés jökért, a' kik a' szorongattatásban eszekben vőtték magokat, előbbi életet meg-bánták, és meg-térő szível kiáltottanak-föl az erős Istenhez. Ezeket meg-szabadítván, amaz ő közöttök lévő gonoszok-is meg-menekedtenek. Ha pedig ugyan azt akarja valaki állatni, hogy ugyan a' hitetleneknek kiáltásokat halgatta meg Isten, még-is kész a' felelet; hogy az Isten azt nem amaz ő kiváltképpen valo, hanem közönséges gondviseletéből tselekedte, a' mellyel föl-hozza a' Napot mind a' jokra mind a' gonoszokra, és esőt ad mind amazoknak, mind ezeknek földökre, a' maga bőséges jo-voltának meg-jelentésére, és a' hiveknek meg-erősödésekre az Istennek gondviseleté felől, hogy meg-gondolják azt, mivel az Ur a' gonoszokhoz-is igen jo, tehát ő hozzájuk annál inkább, a' mellyet jelent szent Pál-is, *1. Tim. 4. 10.* Továbbá ezeknek meg-szabadulások, még-is illyen formán esik, hogy mivel a' háborgatóknak bűnöknek pohára bétölt, immár Isten őket meg akarja büntetni, és mikor ezeket bünteti, amazok a' kiket hábor-

borgattak meg-szabadulnak. Itt mindazáltal a' hiveknek nem illik az ő eleikben szabott könyörgésnek jó modgya, mellől el-allaniok, se a' hitetlenekre való gondviseletéért Istennek, bőszenkodniok és irigykedniek, *Psal. 37. 1.* hanem sőt inkább az Urnak bőféges jó-téteményén tsudálkozván, őtet azért ditsőiteniek kell. Ez a' hatodik kérdésről.

A' Hetedikről.

A' Könyörgő embernek elmélkedésének figyelmetesnek kell lenni, mind az Istenre, a' kinek könyörög, mind a' dologra, a' miért könyörög, s' mind pedig magára.

1. Figyel.

Az Istennek tellyeségét, úgy vagyon senki meg nem foghattya, mindazáltal a' menyire a' mi könyörgésünkben neki meg fogásá szükséges és elég, azt minékünk meg-jelentette s' meg-is engette, a' mint Mosefnek, *Exod. 33. 20. 21. 22. 23.* Melly meg-fogásában Istennek, imez regulákra kell minékünk vigyáznunk:

I. Mikor az Istent imádgjuk, nem kell minékünk őtet valami teremtetett állatnak, akar testi akar lelki dolognak formájára képzenünk elménkben; mert ő lelki állat ugyan, *Joh. 4. 24.* de nem teremtetett, hanem örökkévaló, teremtetetlen.

II. Képzenünk kell őtet nem tsupa természetben, hanem tulajdonságival egygyütt, úgy mint véghetetlenségben, joságában, irgalmas-

maságában, igazságában, mindenhatóságában, mindenütt-levőségében, minden-tudóságában. Kell képzenünk munkáival őszve, úgy-mint teremtetésével, közönféges és kiválteppen való gondviseletével, igazgatásával, meg-váltásának munkáival, &c. Így ezekben mutatá meg Isten magát Mosefnek, *Exod. 3. 14.* az Eheje botsátott engemet ti hozzátok, az az, a' ki magától vagyon, és a' ki ad lételt mindeneknek a' teremtetés által, azokat tartya, táplálja, és minden gondgyokat viseli, és a' ki minden igéretit volta-képpen kíváncsón beteljesíti. Ide valok a' szent írásnak bizonyossági, *Exod. 34. 6. Jac. 9. 24. Dan. 9. 4. Hebr. 11. 6. 1. Tim. 1. 17.*

III. Képzenünk kell elménkel az Istent, az Atyának, Fiunak, és Szent Léleknek személyekben, mert ő magát ekképpen jelentette ki, hogy az egy természetben három személyek legyenek, a' kik között első az Atya, második a' Fiu, harmadik a' Szent Lélek, nem időbéli első vagy utolsóval, hanem rendszerént való elő-számlálással. Így kell azért minékünk őtet elménkel meg-fognunk ama régi regula szerént is: Az egyiséget háromságban, és a' háromságot egyiségben kell imádni, *1. Joh. 5. 7. Matth. 3. 16. Matth. 28. 19.*

IV. Valamikor ez három személyeknek egygyikét imádgjuk, a' többit-is mindenkor oda kell értenünk, azzal a' meg-külömböztetés,

fel, a' mellyet az irás előnkben adott, és azzal a' rend számlálással, minden egymástól való elszakasztás nélkül, *Matth. 28. 19. 1. Joh. 5. 7.* Mellynek oka ez: Mert a' miképpen mind a' három személyek ugyan azon egy Isteni természetben vadnak, és se akarattokban, se végzéseikben, se munkálkodásokban, a' magok kívül való dolgokra nézve meg nem osztattak, sem egymástul el nem szakasztattak: Így őket az imádásban is elménkel öszve foglalva kell meg-fognunk, ha szintén nevéken külön külön ki nem fejezzük is. Ha hol pedig néha csak az egygyikről lenne is emlékezet, mindazáltal elménkel a' többit azzal kell értenünk, és eg'gyütt imádnunk, meg-tartván külömbiségeket és rendeket. Mert mivel hogy első az Atya, második a' Fiú, a' szent Lélek harmadik, azért kell imádnunk az Atyát a' Fiúnak nevében, a' Sz. Léleknek munkálkodása által. Es akar mellyik személy imádatásék nyilvánosságos ki-nevezéssel, az semmit nem árt, csak hogy a' több személyeket is alattomban elménkel öszve foglaljuk. A'ban is nintsen semmi képtelen dolog, mellyiket nevezzük először az imádásban, csak hogy azokat jól észünkben tartsuk, a' mellyekben személy szerént való külömbiségek áll. Légyen ide való példa ez: A' ki az Atyát imádgya a' bűn bocsátásért, azt a' Fiúnak nevében, az az, annak érdemejért és közbenjárásért kéri, a' szent Léleknek segítsége, és bizonyossá

nyossá tétele által. A' ki a' Fiútól kéri bűne bocsánattját, az azt kívánja, hogy az Atyától nyerjen neki irgalmat, és Szent Lélek által tegye őtet a' felől bizonyossá. Továbbá a' ki a' Szent Lélekről kéri bűne bocsánattját, az azt kéri, hogy az Atyától a' Fiúnak érdeme által hitelessé-ele ő vele volta-képpen, és petsétellye-el szívében bűne bocsánattját, *Perkinsus in decis. cas. Consc. lib. 2. cap. 4. q. 1.*

A' kérendő dolgok, a' mellyekre kell figyelmeznie a' könyörgő embernek, két rendbeliek, úgy-mint Lelkiek vagy Testiek. 2. Figel.

A' lelkiek azok, a' mellyek nézik az Istent és a' mi örök állapotunkat. Mellyek között némelleyek gradus nélkül valók, úgy-mint a' bűnnek bocsánattja, a' meg-igazulás, a' fiuvá fogadás. Némelleyek gradusoként nevezkednek bennünk, úgy-mint a' lelki böltségek, a' hit, reménység, szeretet, meg-szentelődés, békeséges túrés, Istenben való öröm, &c. Amaz elsőket egész állattatokra nézve, egyszer'smind kell kívánnunk: mert azokat Isten valakinek ajándékozta, egyszer'smind ajándékozta, bűneit mindenestől fogva meg-bocsátja, a' Christus igazságát egészen neki tulajdonítja, és egész fiúságban fogadgya. A' második rendbelieket kétféppen kell gondolnunk, tudni illik: Allattatokra, vagy gradusokra, mikorúságokra nézve. Allattatokra nézve ezeket egyáltalában minden há és ki-fogás

nélkül kell kérnünk; mert a' hit nélkül senki Istennek kedvében nem lehet, *Heb. 11. 6.* A' reménység is a' hittel mind egygyütt jár; a' megszentelődés nélkül is senki az Istent nem láthatta, *Heb. 12. 14.* A' többi is azon módon szükségesek az idvőségre. Gradusokra pedig a' vagy mikoruságokra nézve, magunkat az Urnak szabad akarattjára kell bízunk. Akaré minékünk annyi bőséget ajándékozni mint Salamonnak? akare annyi hitet mint Abrahamnak, avagy a' Centurionak, avagy a' Cananabéli asszonyoknak adott volt, nem félvén attól, mintha a' lelki bőségeknek, és igaz hitnek kisebb mértéke, Istennek dicsőséges, s' minékünk is idvőséges nem volna. Holott a' gyenge hit is szintén azt az idvőségnek okát fogja meg, mellyet az erős hit, mindazáltal meghatározás nélkül, és az Istennek akarattjára való magunk bizásával, szabad minékünk azoknak bennünk nevedékekért könyörgenünk, a' Christus tanítványival öszve: *Uram nevellyed a' mi hitünket, Luc. 17. 5.*

A' Testi jók azok, mellyek ez időszerezt való életünket nézik, úgy mint étel, ital, ruházat, egészség, tisztesség, békeség, &c. Ezek környül is minékünk olly figyelmetességgel kell lennünk, hogy ezeket kérjük az ő akarattjára, és bősé rendeltetésére való hagyással, ő nélkül módosított és időt nem szabván, a' mint magának

gának dicsőségessebbnek s' minékünk idvőségessebbnek tudgya lenni: Nem kételkedvén mindazáltal semmit az ő erős hatalma felől, mellyel mindeneket fellyebb való mértékkel, hogy nem mint mi kívánhatnók, megadhat; és tudván mire s' menyire legyen minékünk szükségünk, meg is ad minden fogyatkozás nélkül, *Matth. 6. 32. 33.*

Mi magunkra való figyelmeztetés is szükség, hogy indulatinkat a' mellyekből könyörgünk jól rendellyük. Mert a' figyelmeztetés az, a' mellyel vigyázunk a' mi elménknél erőlködésére, és a' ki igazán akar könyörögni, annak magánál kell lakni, és se elmélkedésben, sem külső érzékenységben nem kell széllyel bűdösni, egerészni.

Itt mindazáltal a' gyenge lelki ismereteknek erősítésére a' figyelmeztetést meg kell választanunk. Mert vagy on olly figyelmetesség a' könyörgésben, a' melly annak minden czikelyire és igéjire szorgalmazson és áthatatson vigyáz: Vagy on olly is, a' melly inkább vagy on a' könyörgő embernek csak kívánságában, hogy nem voltaképpen való gyakorlásában, mellyre intézgette is magát a' könyörögni akaro ember, és magában el is végezte, hogy abban egész könyörgése között megmarad, ha szintén azonban el kezd is vonattatni elméjében. Az első dicséretebb; de a' második is tellyességgel a' könyörgésnek erejét el

nem vész. Mert azok az elmének el-vonodási, a' mellyek estenek a' könyörgés közben, nem gondatlansága miatt és akarattya szerént, hanem akarattya ellen tsufztanak-bé, és a' mellyeket szívének fájalmával-is szenved. Holott tsak azok az elmének el-vonodási tészik a' könyörgést fogonatlanná, a' mellyek az embernek tunyasága, és könyörgésére való gondatlansága miatt ütköznek az elmében; és a' mellyeket az ember eszében sem akar venni; ha eszében vészen-is nem fáj azon az ő szíve, és nem-is igyekezik azokat mentül hamarébb elméjéből ki-vetni, s' gondolkodását az ő imádságának folyására fordítani. Es ez a' hetedik kérdéfről-is.

A' Nyolczadikrol.

AZ Új Testamentumban a' Christus el-jövetelétől fogva, minden helyek, a' lelki-isméretre, szentségre, és Isteni szolgálatra nézve egyenlők. Mert a' magunk háza, a' vagy a' mező, nem kisebb szentségű a' közönséges gyülekezetnek helyénél: Es akar melly helyben könyörögjünk, nem kisebb erejű, mint ha a' közönséges gyülekezetnek helyében lenne.

Oka ennek: Mert az Új Testamentomnak ideje az, mellyről prophétált volt Malachiás, *cap. 1. 11.* Minden helyekben, úgy-mond, *jo illatu füstöt téznek az én nevemnek, és tisztá*
aján-

ajándékot adnak. Ide való szent Pálnak-is mondása, *1. Tim. 2. 8.* Akarom hogy a' férfiak könyörögjenek akarminémű helyeken, &c. Ide illik a' Christusnak beszélgetése-is ama' Samariabéli aszszonnyal, *Joh. 4. 25.* Aszszonyiállat hidd-el azt, hogy el-jött az idő és most vagyon, mellyben sem-e legyen, sem Jerusálemben nem imádgátok az Atyát, de az igaz imádók imádgák az Istent lélekben és valóságban, akarminémű helyeken. A' kik pedig mind ezek a' bizonyságok ellen, a' Jerusálembéli Salamon Templomát, mellyhez Isten az ő kiváltképpen való jelen-létét, néki való szolgálatot, és ennek fogonatoságát szabados tetszéséből kötötte volt, forgatták; és arról, ez időbéli közönséges gyülekezetnek helyére okoskodnak, akarván annak-is valami olly szentséget tulajdonítani, tudgyák-meg azt, hogy azok az időknek alkalmatosági immár el-multanak, és a' fok Ceremoniáknak a' Christus el-jövétele, tellyességgel pedig menyben menetele, és a' Jerusálembéli Ceremoniás nagy Templomnak el-pusztulása, s' a' hívő népnek derekas el-ozlása után, nyakok szakadott, és a' Ceremoniás szolgálat alol az Istennek Anyaszentegyháza felszabadulván, a' fiaknak szabadságokra állatott, *Eph. 2. 15. Col. 2. 14.*

Mindazáltal a' rend-tartásnak, díszességnek, és nagyobb tsendességnek s' éppületnek kedvéért, a' közönséges könyörgéseknek,
D 3 közön-

közönséges helyen kelletik lenniük, úgy mint a' végre cspitterett rágas alkotmányokban, akarminemű formára legyenek éppitve. A' magános könyörgéseknek pedig, magános czéllák kívántatnak, a' mint édes Ildvőzítőnk tanit, Matth. 6. 5. 6. Mikoron imádkozol, ne légy mint a' kép-mutatók: mert ezek szeretnek a' gyülekezetekben és ucsáknak szegeleriben imádkozni, hogy láttassanak az emberektől, bizony mondom ti néktek el-vótték jutalmokat. Te pedig len mikor imádkozol, meny-bé a' te rejtek czélládban, és ajtó bé-zárva imádgjad az Atyát ki titkon vagyon: és a' te Atyád a' ki néz te reád titkon, meg jutalmazza tenéked nyilván. Eddig a' nyolczadik kérdésről-is rövideden.

A' Kilenczedikről.

A' Könyörgéseknek idejeket intézhettyük azoknak imez el-ofztása szerént; mert vannak olly könyörgések, mellyek a' szívnek titkos, hertelen és sebesen valo föl-emelkedésből származnak, és mint a' sebes nyilak, úgy esnek az elmében, mellyek ama' titkos fohászok és suhajtások, minémű vala Mofesnek amaz imádsága, a' mellyet az erős Isten nevez kiáltásnak, jollehet Mofes nem kiáltott, Exod. 14. 15. Mit kiáltasz. Ez illy könyörgésnek nemével, gyakortább, és akarminémű alkalmatossággal-is élhetünk, a' mellyeket a' külső hivatalunk szerént valo munká-

kalkodásink is meg nem gátolhatnak. Es ez illyetenekről valók szent. Pálnak tanitási, Rom. 12. 12. 1. Theff. 5. 17. Szüntelen könyörgések. Eph. 6. 18. Minden könyörgéssel imádkozzatok minden időben, &c. Vannak ismét olly könyörgések, a' mellyek vagy a' magunk czéllánkra, vagy a' közönséges gyülekezetre nézve, bizonyos időkben elő-elő-kerülnek, a' jo szokás és rend-tartás s' egyéb környül-állo dolgoknak kívánságok szerént. Ide valo volt amaz minden napon kétszeri áldozat, mellyet rendelt volt az Ur állandó szokásul az ő népének, Exod. 29. 39. 41. 42. Ezeknek bizonyos rendelt idejeknek kell lenni, mellyben magunkat a' külső munkáktól, és azokról valo gondolkodásoktól meg kell üressitenünk, mindenütt, a' ki mikor alkalmatossabb időt tud okossága szerént arra rendelni, mert az a' keresztyéni szabadságban áll, az egy Urnak napjátul meg-válva, a' mellyet az Ur egészlen magának választott, és lelkünk-isméretinek kötelelsége alatt tőlünk meg-szenteltetni kíván az ő nevének szorgos ditsóitására.

Summa szerént itt minékünk ezekre kell vigyáznunk:

I. Hogy tartozunk mi minden félben szakadás nélkül könyörgeni, elsőben a' mi szívünknek, elménknek és indulatinknak a' könyörgésre valo készfégének meg-tartására nézve. Mert soha bűn nélkül a' mi szívünk-

nek Istenhez való kívánságát le nem tehettyük.

II. A' könyörgésnek volta-képpen való munkájára nézve is, mert ugyan kell minékünk a' könyörgésre való alkalmatóságot vadásznunk és keresnünk. Leg alább pedig minden napon háromszor kaphatunk erre alkalmatóságot.

1. A' reggeli orát, mikor a' mi ágyunkból mint egy koporsóból ki-jövünk, minek utánna a' mi álmunkból mint egy halálunkból fel-ferkenünk.

2. Dél tájban, avagy mikor az Istennek áldásával, kiváltképpen való módon akarunk élni, a' mi gyarló tagjainknak táplálásokra.

3. Az estveli időt, mikor a' munka miatt meg-fáradott gyarló tagjainkat nyugodalomra akarjuk bocsátani. Ez volt szokások a' szenteknek eleitől fogva, melly szerént Dávid is maga felől szoll, *Psal. 55. 18.* Daniel is, *cap. 6. v. 11.*

Továbbá a' buzgólkodo szenteknek ez is szokások, hogy minden hétnék utollyát és eleit, minden holnapnak, és minden esztendőknék (a' meddig életeket Isten meg-tartya) elejeket és utollyokat bizonyos alkalmatósággal tartják, a' mellyekben állapotok szerént az Istennek vélek közlött jo-téreményiről nagy hálá adással, és dicsőítéssel emlékeznek. Ez a' kilencedik kérdésről is.

A' Ti-

A' Tizedikről.

MInémű testnek maga-viselésével kellesek könyörgenünk, az Urnak igéje erre meg-határozva semmit sem ír előnkben, annak-okaért egygyikre is külön a' mi lelkünk-isméretit nem kötelezi. Mert ugyan-is az igaz Isteni tisztelet tulajdonképpen, nem a' testnek külső maga viselésében, hanem a' szívnek indulatában áll, mellyet néz az Ur is. Mert nem azt nézi az Ur a' mit az ember. *1. Sam. 16. 7.* mert az ember azt nézi a' mi kívül van, az Isten pedig a' mi a' szívben van.

Mindazáltal közönségesen ezekről ízolván, a' mi lelkünknek ez iránt való igazgatására is, az Urnak igéjéből közönséges regulákat vehetünk.

I. Regula. A' közönséges gyülekezetekben való könyörgésben olly magunk viselésivel kellennünk, a' mellyek ahhoz illendők, czinosok, emberfégek, szemérmetesek, díszesek, tisztességesek, és tekintetesek legyenek.

II. Ezeknek ollyanoknak kell lenniük, hogy a' szívnek el-rejtetett belső alázatóságát, s' egyszer-s' mind bizodalmit is, a' mennyire lehet, szín-mutatás nélkül ki-jelentsék. Ezek között némelleyek tartoznak az egész testre, úgy-mint a' porban hamuban való ülés, a' mint Dávid *2. Sam. 12. 16.* Job. 2. 8. A' Ninive Királya, *Jon. 3. 6.* tselekedtenek. A' testnek meg-hor-

D 5

gasz-

gafztása, a' mellyre inté Dávid a' hiveket *Psal.* 95. 6. Egyenes fenn-állás, *Psal.* 134. 1. Némellyek tartoznak a' testnek részeire, ugy-mint fejünknek föl-födözése, mellyről szent Pál szoll *1. Cor.* 11. 4. 7. vagy be-födözése az asziszony emberekre nézve, *ibid.* szemeinknek föl-emelése, bizodalunknak meg-jelentése, *Psal.* 123. azoknak a' földre valo függesztése, alázatóságunknak jelentése, mint ama' *Publicanus Luc.* 18. tselekedék. Meg-lehet bé-is hunnyi azokat azoknak a' kik azok által meg-botránkoznának, és azok miatt elmékedéseket be nem foghatnak. Térd-hajtások, *Psal.* 95. 6. és ha többek vannak-is, a' mint találkoznak példák az írásban. Még a' szent Angyalok-is az Ur előtt valo udvarlásban, ő hozza illendő magok-viselekkel jelentették magokat, *Esai.* cap. 6. v. 2.

III. A' közönséges könyörgésekben annak az Ecclesiának, a' mellyben élünk, jó-szokását és ditsiretes rend-tartását kell követnünk.

A' magános könyörgésekben nagyobb szabadságunk vagyon ezekre, és ezeknek akar-melleyikével élhetünk, csak illendőképben és tisztességesen legyen, és a' mi szívünknek indulattal egygyezzen. Némellyek a' veszteg úgy-valo könyörgést tilalmasnak alittyák lenni, ugy-mint tisztességtelent. De ez ilyen vélekedés ugyan valami babonás elmétől származik,

mazik, a' mint sok tudos emberek-is egyebet nem mondhatnak felőlők. Meltán-is, mert az igaz Istentisztelet tulajdonképpen a' lélekben áll, mint édes Idvőzítőnk mondá amaz asziszonyak, *Joh.* 4. 25. Nem kell azért itt a' lelki-isméretnek tört vetnünk, mindazáltal szorgalmatoslan kell arra vigyáznunk, hogy belső jó indulatinkat a' könyörgésben, tagjainknak viselésével-is ki-jelentsük. A' Jesus Christus mikor az ő szentséges testének és vérének sacramentumát szerzené, le-telepedett vala az ő tanítványival az asztalhoz a' Pascha bárányának meg-ételére, melly közben azt szerzette úgy-valo hálá-adással, a' mint ezt szedegethetjük a' szent Máthebol *c.* 26. v. 20. 21. 26. Es eddig tanítánk a' föl-tört egynehány kérdésekről.

Ezek után immár a' mi könyörgésünknek módgyára igazgató tudományok után serkenyen-föl a' mi lelkünk, a' mi nagy tisztünknek hűségelen valo gyakorlására, ugy annyira, hogy egy-mást intvén ugyan elcsitsuk e' szent jószágos tselekedetre. Mellyre hogy a' mi lelkünket és testünket inkább reá vehessük, gondollyuk-meg imezeket:

I. Hogy a' könyörgésnek olly kellemeti vagyon az Urnak előtte, hogy azt kedves illatnak nevezette az ő áldott igéjében, *Malach.* 1. 11. Mert nap kelettől fogva nap nyugotig nagy az én nevem a' pogányok között, és minden helyben jó illatú füsttel áldoznak enném.

II. Hogy

II. Hogy a' könyörgő ember a' Szent Lélekkel egygyütt munkálkodik, *Zach. 12. 10. Rom. 8. 26.* Mert a' Szent Lélek szerzi a' könyörgésbéli fohászkodásokat.

III. Hogy a' könyörgésnek meg-mondhatatlan nagy ereje vagyon minden ellenfegek és szorulások ellen. A' Sátán ellen, *Matth. 17. 21.* *Ez ilyen ördögnek neme pedig ki nem űzethetik, hanem csak könyörgés és bűjtölés által.* Ezért nyult a' Cananeabéli aszony-is a' maga leányában lévő gonosz ellen a' Jesus Christus előtt, *Mat. 15. 22.* Szent Pál-is amaz ötet nyakon tsapdoso Sátán angyala ellen, *2. Cor. 12. 8.* A' testnek gonosz indulati ellen, *Rom. 7. 24.* Oh én nyavalyás ember! *Kitsoda szabadit meg engemet e' halálnak testéből.* E' világnak dühösége ellen, mellyre nézd az Ezechias Királynak buzgó esedezését, *Esa. 38. 15. 16. 17. 18. 19. 20.* *Seregeknek Ura Izraelnek Istene, ki ülsz a' Cherubimokon, te vagy egyedül minden országoknak Istene, te teremtetted a' mennyet és földet. Hajts-le Uram a' te füleidet és halgass meg: Nyisd-meg Uram a' te szemedet, és lásd-meg. Hadd-meg a' Senacheribnek minden beszédit, ki el-küldött hogy gyalázzattal illetné az élő Istent.* Mellyen meg-halगतván az Ur, meg-biztatá elsőben őtet, és az egész Jerusalemnak lakosait: Annak utánna el-botsátá az Ur angyalát, és le-vágata az által egy éjjel az Assiriabélieknek seregében száz nyolczvan ötezeret. Ereje vagyon az Urnak keserves oston ellen

ellen, az aszály, szárazság, drágaság és éhség szerző ártalmas férgek, tserebogarak, hernyo, és égi háboruk ellen, a' mint Joelnek ezek ellen könyörgésre indito intéséből meg-tetstzik, *Joel. 1. 14.* Ez az a' melly által az Istennek Prophetái föl-hágnak a' törésre, és fővént tsinálnak az Urnak nyája környül, mellynek elmulatásáért panaszolkodik az Ur az Izraelnek balgatag Prophetái ellen, *Jer. 13. 5.* El nem halgathatom a' könyörgésnek ama' hatalmát, a' melly által ugyan tsudákat tselekedtetett. Az eget bé-zárolta hogy első ne lenne a' földnek színére, *1. Reg. 17. 1.* és ismét meg-nyitotta hogy első lenne, *1. Reg. 18. 45. Jac. 5. 17. 18.* Az égből tüzet szállított alá, *2. Reg. 1. 10.* A' földet száját föl-táttatta, és a' zugolodokat el-nyelelte. *Psal. 106. 17.* A' vörös tengert két felé választotta. *Exod. 14. 12.* A' halálon tsudát tört, *1. Reg. 17. 21. 22. 2. Reg. 4. 33. 34.* Es ki győzné mind elő-számolni ennek sok fogonatóságit. De a' mi nagyobb a' könyörgés, még ő magát-is az erős mindenhatót meg-győzte, *Hof. 12. 4. Exod. 32. 10.* a' hol az Ur ugyan kéredzika' Mosestől, mondván: *Botsáts-el engemet, a' melyben jelenti az Ur, hogy mint egy meg-tartoztatta volna őtet Mosis, könyörgése által.* Vegyék eszekben azért a' könyörgésre restek és tunyák, minémű nagy és méltóságos tiszteket mulattyák-el, és a' mellyel azt jelentik, hogy ők nem Papjai az Urnak, mert ezek ő neki szüntelen aldoz-

doznak könyörgésnek kedves illatját; és a' Szent Léleknek gyönyörűséges munkálkodásában részek nintsen, és továbbá minden kegyetlen ellenfeleknek, lelkieknek és testieknek, és minden veszedelmeknek ugyan torokban botsáttyák magokat.

Vigasztalás.

A' kik pedig az ő tiszteletben hiven és szorgalmatoson forgodnak, vagyon mivel magokat vigasztalniok; mert az Ur-is az ő hozzájuk való gondviselésében hiven el-jár, és megnyitva szent szemeit, s' meg-látta őket; meg-nyitva szent füleit, meg-hallja kiáltásokat, és minden gonoszt rolok el-fordítván, minden jokkal bőféggel meg-áldgya, és bétölti őket. Mellyre vezérellyen minket a' mi mennyei Atyánk, amen.

T A N U S A G.

A' Jesus Christus minden hiba nélkül való hűséges Doctora volt az ő Ecclesiájának.

Származik a' második résznek közönségesen való őszve-foglalásából, mellyben le vagyon téve a' Jesus Christusnak könyörgéni tanítása, még pedig tökéletes könyörgésnek formájára; *Mikoron könyörgőtök ezt mondgyátok: Mi Atyánk ki vagy mennyekben, &c.*

OKA. I. Mert ő az Atyának amaz öröké való bőltsége, Prov. 8. 22. 23. 24. a' kinek nem adta az Atya a' bőltséget mérték szerént, Joh. 3. 34. ebben lakozik az Istennek minden tel-

tellyesége állat szerént, Col. 2. 9. ötet kente-meg az Atya, az ő atyafiai fölött, meg-szentelte és e' világra botsátotta, Joh. 10. 36. Psal. 45. 8.

II. Mert ő volt ama' nagy Propheta, a' kiről jövendölt volt Moses, Deut. 18. 15. *Propheetát támaszt Isten tinéktek a' ti atyátok-fiai között mint engemet, &c.* Moses pedig hű volt, mind az egész Istennek házában, a' mint szent Pál ötet ditséri, Hebr. 6. 3. v. 5. mennyivel inkább tehát a' Christus. Még pedig, mert a' Moses tsak mint szolga volt; de a' Christus mint Fiu az ő Atyának házában, Heb. 3. 6. Meg-vallották azt ő fölőle még ellenfelei-is, mikoron ő előtte hizelkedvén így szollottanak: *Mester, tudgyuk hogy igaz vagy te, és az Istennek útát igazán tanítod, &c.* Nicodemus-is, Joh. 3. 2.

III. Mert az Atya-is tsak ő benne nyugodott-meg, és ő benne tölt kedve, és azért-is ötet botsátotta hogy halgassuk, a' mint maga parantsol e' felől az égből, Matth. 3. 17. és 17. 5. *Ez az én szerelmes Fiam, a' kiből meg-nyugodtam, ötet halgassátok.*

IV. Mert ő az ő Atyának akarattját a' mi idvőségünk felől egészen ki-jelentette, Joh. 15. v. 15. *Nem mondlak többé titeket szolgálónak, mert a' szolga nem tudja mit mivel az ő ura; titeket pedig mondlak barátimnak, mert mindeneket a' mellyeket hallottam az én Atyámtól, meg-jelenttem néktek.* Ugyan-is mi az Istent soha nem láthattuk volna, hogy ha ő minékünk meg-

nem

nem beszéltette volna, *Johan. cap. 1. v. 18.*

V. Mert a' Jესus Christus nem olyan Doktor volt mint a' Pharisaeusok; mert ezek elvették a' tudománynak koltsát, és így be-zárták a' mennyeknek országát az emberek előtt, mert ők be nem akartak menni, és a' kik be akartanak-is menni meg tiltottak, és be nem bocsátották, *Matth. 23. 13. Luc. 11. 52.* A' Jესus Christus pedig inkább meg-nyitotta annak be-zároltatott ajtaját.

VI. Bizonyoságot téfzen arról, ez-is az áldott könyörgés, a' mellyet szent szájával meg-szentelt. Mert ebben-is a' mi idvőségünknek minden titkait be-summálta és foglalta, a' mint csak ez kitsiny irásotska-is nyomozgattya; jelengetvén ennek tökéletességét a' könyörgésnek.

De mondhatnád: Nem lehet az tökéletes könyörgés, mert ebben nintsen hála-adás, mellynek minden könyörgésben meg kell találtatni.

F. A' hála-adás kétképpen esik. 1. Nyilvánlagos és tulajdon formában mint Urunknak amaz hála-adása, *Matth. 11. 25. Hálát adok te néked Atyám, menynek földnek Ura, &c.* 2. Nem olly nyilván, hanem csak az Istennek tökéletességének emlegetésében, mint *Apc. 4. 8. 9. Szent, szent, szent az Ur, a' mindenható Isten, ki vala, ki vagyon, és ki el-jő vendő.* Ez második meg-találtatik ebben-is a' könyörgésben,

gésben amaz igékben: *Tied az ország, a' hatalom, &c.*

Itt a' mi lelkünknek igazgatására lássuk-meg imez kérdéseket: Igazgató-
tás.

1. Ha volté az a' könyörgés az ó Testamentumban?
2. Ha ezt csak a' végre adtaé Idvőzítőnk előnkben, hogy csak ehez mérfeke-lyűk könyörgésünket, de ezzel ne imádkozzunk?

Az elsőre meg-választással felelünk, tudni-illik: a' mennyiben nézzük itt ennek a' könyörgésnek külső summáját, és egy-más után való rendeléseket, s' egybe-foglaltatásokat az igéknek, és a' dolgoknak, nem volt: de a' mennyiben azokat magán magán nézzük, igen-is volt. Lássuk rendel.

Volt a' praefatio: *Esa. 64. 8. és 63. 15. 16. Te-kints-alá az égből, és nézz-alá a' te szent ségednek és ditsőségednek hajlékából. Mert te mi Atyánk vagy, ha az Izrael nem ismer-is, mindazáltal Uram te mi Atyánk vagy, öröktől fogván a' te neved.*

Volt az első kérés: *Psal. 9. 12. 16. 17. Ezech. 20. v. 41. 42.*

A' második: *Psal. 96. 10. 11. 12. 13.*

A' harmadik: *Psal. 119. sok helyeken és versekben, Psal. 143. 10. Psal. 103. 20.*

A' negyedik: *Prov. 30. 8. Num. 6. 24. 25. 26. Psal. 144. 12. 13. 14.*

Az ötödik: Psal. 51. Psal. 38. Psal. 77. Psal. 139. Psal. 143. Psal. 25. 1. Sam. 24. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. Mellyekben vagyon Dávidnak Saulhoz valo borsánat adása.

A' hatodiknak fundamentuma vagyon Psal. 91. 11. 12. 13. Mert az ő angyalinak paranczol te felelőled, &c. E' gyanánt esék a' Jobnak-is felelőgehez valo imez feleleti a' Sátántól, mint gonosz kisértőtől valo szenvedésében; mikor ez az ő saját felelőge által-is ostromlaná őtet, mondván: *Még-is meg-tartodé te a' te tökéletességedet? átkozd-meg az Istent, s' hally-meg.* Így felele Job: *Ugy szolysz mint egy a' bolondok között; a' jot az Istentől el-vóttuk, a' nyomoruságot, (melly volt a' Sátánnak kísérteti rajta) nem szenved-nőké-el?*

A' meg-erősítő argumentum és a' bé-fejező ige: 1. Chron. 29. 11. 12. *Oh Uram tiéd a' nagyság, a' hatalom, a' ditsőség, örökké valóság, és méltóság, tiéd Uram az Ország, &c. Amen. Nehem. 5. 6. Es áldá Esdras az Urat a' nagy Istent, és felele a' nép, és monda, Amen Amen.* Így imé volt az ő Testamentumban-is.

A' mi a' második kérdést nézi, édes Idvőzitőnk adta-ki ezt a' könyörgést mind a' végre, hogy egyéb könyörgésünket hozzá szabjuk és arra vizsgáljuk, s' mind hogy ezzel könyörögjünk, a' mint jár vala édes Urunk szava, Matth. 6. v. 9. *Ti azért így imádkozzatok: Mi Atyánk: &c.*

De azt

De azt mondod: Lám nem olvassuk sőt-hul-is, hogy a' tanítványok azzal könyörgöttek volna, azért minékünk-is azzal nem kell élnünk.

F. Hogy nem olvassuk azt, onnan nem következik hogy hát ugyan véle nem eltenek. Mert a' mint édes Idvőzitőnknek minden tselekedeti nintsenek fel-irva, Joh. 20. 30. 31. Így a' tanítványoknak-is nem minden tselekedetek és magok viselése vagyon föl-irva.

Azt mondod még-is más felől: hogy így nem volna szabad más egyéb igékkel könyörögenünk, hanem csak ezzel a' formával.

F. A' Doctör Jesus Christus e' formának előnkben irásával, nem akart minket el-tiltani más igékből álló buzgo könyörgésektől, a' mellyek ezzel egygyeznek, hanem csak a' mellyek ezzel ellenkeznek, minémű volt a' Zebedeus fiainak könyörgések, Matth. 20. 20. Az ő Testamentumbéli hivek-is könyörgöttek más igékkel, úgy-mint Salamon, 1. Reg. 8. Josaphát, 2. Cron. 2. 6. Daniel, cap. 9. Esdras, cap. 9. Maga-is édes Idvőzitőnk, Joh. 17. az egész részben. A' tanítványok-is, Act. 4. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. A' szent István mind ellenségiért, s' mind magáért, Act. 7. mindazáltal ezek mind helyeslek voltanak; mert ez áldott könyörgésben ki-fejezett igékkel és dolgokkal egygyeztenek, és ezekben voltanak befoglaltatva. Szabad azért minékünk-is más

E 2

igék-

igékből álló édeséges beszédekkel könyörge-
nünk, tsak hogy arra legyen vigyázásunk,
hogy a' mi kívánságunk és kérésünk ez áldott
könyörgésnek ellene ne legyenek.

Intés.

Ertvén azért immár a' Jesus Christusnak
hűséges voltát ebben-is, hogy ő minékünk
ilyen drágalatos és tőkélletes könyörgésnek
formáját jelentette ki az ő mennyei Attyának
kebeléből, méltó hogy a' mi lelkünk ezért ő-
tet szüntelen áldgya és magasztallja, mondván:
Aldott légy Istennek örökké-valo bőltséfege,
és mi lelkünknek hűséges Doctora Ur Jesus
Christus, ki a' mi idvőségünknek titkait mi-
nénkünk ki-jelentetted, és ebben-is a' könyör-
gésnek formájában mi velünk közlötted. Kö-
nyörgünk tenéked alázatos szível, világo-
sítsd-meg a' mi elménket, hogy juthassunk
ennek igaz értelmére, hogy tudgyuk a' mi
szívünknek kívánságát ehhez igazítani, és e'
szerént a' te lelkednek ereje által a' te érde-
medben valo erős bizodalommal és remén-
séggel, minden mi szükségünkért, tenéked
ditsóságedre, s' minékünk idvőségünkre,

a' mi mennyei Atyáknak kedves áldo-
zattal kedveskedhesünk,

Amen.

Mi A-

Mi Atyánk, ki vagy a' men- nyégben.

ENnek előtte értettünk a' Christus kö-
nyörgeni tanításának alkalmatosságá-
ról, indito okáról, a' szent Lukátsnak
elől-járo beszédéről, a' Christus elől-
jaro közönséges készítő beszédéről, sőt az
egész könyörgésről-is közönségesen, és a' me-
nyiben származott a' Christus szájából. A' mi
immár előttünk vagy, az, a' könyörgésnek
formájának az oda-fel valo el-osztás szerént
helyheztetett Prefatioja, avagy elől jaro beszé-
de, melly közelebb és kiváltképpen valo, ez
igékben: *Mi Atyánk ki vagy a' mennyégben.* Melly
igéknek summája és czélja, mi végre tanított
legyen így a' Christus, és miért kellesek mi-
nénkünk-is véle élnünk, ez: Hogy mindgyá-
rást az imádságnak kezdetiben, Isten fiaihoz
illendő tiszteletet, és az Istenhez valo bizodal-
mat szerezzén mi bennünk, mellynek funda-
mentomának kell lenni a' mi imádságunknak,
tudni-illik hogy az Isten a' Christusért miné-
künk Atyánkálott, és valamiket igaz hittel ő
tőle kérünk, inkább meg-adgya minékünk
hogy nem mint a' mi szüléink, kik e' földi jo-
kat tőlünk meg nem tagadnak. Es továbbá,
hogy az Istennek mennyei fölségéről ne gon-
dolkodgyunk úgy mint a' földi dologról. An-

E 3

nak-

nak fölötte minden lelki és testi szükségűs dolgot az ő mindenharoságátul várjunk.

Ez igéknek két részei vadnak: 1. A meg-szólítás: *Mi Atyánk*, 2. ő néki le-írása az ő helyéről: *Ki vagy a' menyéghen*. Az igéknek nyomozásában lássuk; 1. Miképpen kell vétetni az igének: *Atya*. 2. Miképpen minékünk *Atyánk*.

Az elsőről kettős értelem vagyon. Mert némellyek ezen értik az Istenféghben valo három személyeket egyszersmind: némellyek tsak az első személyt: mindazáltal abban meg-egygyeznek, hogy mind a' három személyek egyenlő-képpen imádandók az Istenféghnek egységére nézve. De erről vagyon immár nagyobb villongo kérdés, hogy: Ez iránt mellyik állatás helyessébb és illendőbb? En, mivel látom, hogy egygyik értelem sem árt a' mi igaz vallásunknak, a' gyengeket sem botrántoztattya-meg, ennek vizsgálását el-hal-gatom. A' kinck kívánsága vagyon reá, lássa

Gomar. inexpl. Matth. cap. 6. a' szemes Gomarushál, a' szent Máthé szerént, ez imádsága a' magyarázásában.

A' mi a' másúik kérdést illeti: Miért mon-datik minékünk *Atyánk*nak, avagy miképpen? Ez arra a' felelet: Nem természet szerént, a' mint a' Christushnak mondatik lenni; hanem a' Christushban lótt fiuvá fogadás szerént, *Ephes. 1. v. 5.*

A' má-

A' második részben vagyon ez a' kérdés: Miért mondgyuk lenni a' menyben?

F. Nem úgy és nem azért, mint ha Isten az egektől bé-rekesztetett volna: mert az e-geknek egei őtet bé nem foghatták, *1. Reg. 8. 27.* De hogy az egekben, s' kiváltképpen a' harmadik éghen, a' szent és boldog lelkek között, az ő Felséges méltóságát bőven és tel-lyesen mutogattya, és édeséges jo-voltát vélek közli, *Psal. 103. 19.* és onnét az ő igéjét e' földnek minden részeire az ő akarattjának tételére küldi. Ezek igy lévén lássuk a' Tanúságokat.

I. T A N U S Á G.

Az helyessen léendő könyörgésre szükség az el-mének el-készítetni.

FOly ez tanúság a' Praefatiobol, mellynek czéllya ugyan az elmének el-készítődése, a' könyörgésnek kelleteképpen valo lételére.

O K A I: 1. Mert olly méltóságos az I-stennek Felséges volta, hogy semmiképpen hozzá nem illik s' nem fér, hogy valaki ő előtte gorombául, vakmerőül, és tunyán meg-jelennyék, es vele, minden készületlen-séggel beszéljen. Ez ám ama' vak oktalán ál-lat, és santa barom, a' mellyről panaszolko-dik az Ur, hogy ő néki viszik, *Mal. 1. 8.* Vigyed azt, úgy-mond, a' te külső Fejedelmednek, lássad ha jo neven vészti tőled, vagy ha jo szemmel láté tégedet. Mikor a' te Földes urad eleiben akarsz

E 4

men-

menni, és véle beszélni, még a' te házadban el-kezded magadat készíteni, és valamig hozzá jutsz készited, miképpen visellyed magadat előtte, és véle szolly beszéll: Menyivel inkább nem méltó volna erre a' földnek és menynek Ura?

II. Mert olly nagy a' mi erőtelenségünk, és elménknek gyarlósága, hogy ha istenes kegyes elmélkedések által meg nem orvosoljuk és erőssittyük, soha ugy a' mint kiyántarik a' mennyei Istenhez föl nem emelkedhetik. Hasonlók vagyunk ez iránt ama' terhes kódoókhoz, mellyek a' maga temérdeksegek, fűrészek, teliszek miatt a' levegő égnek középső részére fel nem emelkedhetnek, hanem a' földtől csak nem meszse bolyongnak, miglen tellyességgel le-esnek. Mihez hasonló még-is itt a' mi elménk? Hasonló a' Karolyhoz, Solyomhoz, vagy olyúhoz, mellyeket láboknál fogva, kötve a' karon hordoznak, és midőn fel-repülni akarnának csak ott maradnak. Hogy azért a' mi Urunk előtt állván az imádságra, így ne járjunk, készüléssel hozzá.

III. Mert olly nagy a' mi alá-valo méltatlanságunk, mellyet ha meg-gondolunk, alig találhat elménk valamit, a' mire nézve könyörgésünk Isten előtt kellesek, és meghalgtatások, hanem ha az Istennek kegyelme és ígéreti felől valo elmélkedésekhez nyulunk. Igéri az Ur: *Hij segítségül engemet a' te nyomorúsá-*

rusá-

ruságodnak idején. Onszollya a' Jesus Christus: *Kérjete, Kereffete, Zörgeffete; meg-adatik, meg-talállyatok, meg-nyittatik.* Elmélkedés és készüllet kell ám ide, hogy ezekkel magunkat méltatlanságunk ellen gyamolgathassuk Isten előtt valo könyörgésünkben.

HASZON. Feddés, azokra a' kik Istent *Feddés.* akarván imádni, rendeletlenül, és készülletlenül, motskos kézzel akarják azt kezdeni tselekedni, s' végben vinni. Nem emelvén-fel elméjeket az egeknek Urának felséges dicsőségre, a' kielőtt állani főgnának. Nem terítik elméjeket önnön magokra-is, méltatlanságokra és erőtelenségekre; hanem csak ugy viselik magokat, mint egy közönséges barátok előtt. De mondod: s'-Hát hiszem, ugyan ugy kell embernek magát viselni Isten előtt mint barátta előtt, mint Moses és Abraham az Istennek baráti, *Exod. 33. 11. Esz. 41. 8.* Felel: 1. Szintén azért, hogy mint Moses, Abraham Istennek baráti, az Isten előtt viselték magokat, tenéked-is ugy kell viselned. A' kiknek magok viselését Isten előtt, fel-találod rollok irt historiájokban. 2. Nem közönséges barátod az Ur, és nem csak barátod; hanem ugyan Atyád, &c. Készülly azért az Urnak eleiben. Demimodon? Melly a' 2. Haszon.

Itt a' mi lelkünknek igazgato modot kell tartani; melly kettőben áll: *Igazgató.*

I. El-kell vonnunk a' mi elménket minden

E 5

den

den idegen elmélkedésektől, nem csak a' mellyek tiltva vannak, hanem minden világiaktól, mellyek más időben és alkalmatossággal szabadofok volnának. Kiváltképpen pedig itt kinek-kinek az ő külfő hivatalyabéli munkája fölötté igen nagy akadály, azért azokra, hogy kárt ne tegyenek, gondnak kell lenni. Ezek ám ama' madarak, mellyek a' mi lelki áldozatunkra telepednek, és a' mellyeket nagy serényféggel el kell űznünk. Az Ábrahám áldozni akarván az Urnak, és az el-vagdaltatott állatokat rendel helyheztervén, a' madarak meg-esék lépék a' tagokat, *Gen. 15. v. 10.* Mellyeket, hogy áldozattyában kárt ne tennének, el-űz vala. Így a' kegyes könyörgeni igyekező embernek, el kell a' testi elmélkedéseknek madarait űzni az ő lelki áldozatyáról.

II. A' lelki dolgok felől való elmélkedésekre kell az elmét téríteni, a' mint a' könyörgésnek akkorbéli alkalmatossága, környül-állo dolgai, és a' kérendő dolog magával hozza. Add hozzá itt, hogy a' kiváltképpen való és közönfészes szorgos imádságban addig ne foglald magadat, míg az Urhoz azért fel nem fohászkodol, követvén itt ama' nagy buzgo, és okos könyörgő Dávidot, *Psal. 141. v. 1. 2. 3.* *Uram te hozzád kiáltok, sies én hozzá: Figyelmezzél az én szómra, mikor te hozzád kiáltok. Mennye-fel az én imádságom te előben, mint*

mint a' jó illatu füst, és az én kezemnek fel-emelése, mint estveli áldozat! Amen.

II. TANUSÁG.

Tsak az egy igaz Isten szent imádással imádando.

Származik e' tanuság innét; hogy ebben a' főkélletes imádságnak formájában nem egyebet tanulunk imádni; hanem tsak a' kit így nevezhetünk: *Mi Atyánk ki vagy a' mennyégben.*

OKAI: I. Mert az Urnak igéje azt jelenti, *Deut. 6. 13. és 10. v. 20.* *Félljed a' te Uradat Istenedet, és őtet tisztellyed. A' te Uradat Istenedet félljed, őtet tisztellyed, ő hozzá ragaszkodgyál.* Mellyet világosban ki-fejez édes Idvőzítőnk, *Matth. 4. 10.* *A' te Uradat Istenedet imádgjad, és tsak őtet szolgáljad.*

II. Mert a' könyörgés olly méltóságos Isteni tisztelet, és olly felséges ditsőséget tulajdonít az imádádonak, hogy soha bálványozás nélkül valamelly teremtetett állatnak nem engedtethtik, vagy nem tulajdonittathatik. A' mint ez a' könyörgésnek természetinek le-írásából kitétszik: és azokból-is a' dolgokból, a' mellyeket oda fellyebb még elődedin le-irtunk, és a' mellyet magok-is a' Pápások nem tagadnak, tanítván olly áldozatnak lenni ezt, a' melly tsak az Istent tisztelheti.

III. Mert a' könyörgésnek, főképpen
sziv-

szivből kell származni, és az imádandónak által kell látni a' szivnek ebbéli munkáját: semminémű teremtetett állat pedig ezt nem tselekedheti. Ha mindenkor szájunkal könyör-genénk, és magunk viselésével jelengetnők, talám lenne valamin a' dolog; de majd több számu könyörgések vannak, mellyek a' szivben kezdődnek, ugyan ott maradnak, és se nyelvünknek beszédére, se magunk viselésére ki nem érkeznek, avagy erefzetnek. Melly nemű teremtetett állat láttya, halgattya, s' ér-ti-meg ezeket? Minémű teremtetett állat érté Mofesnek ama' szivében valo kiáltását a' ve-res tenger parton? *Exod. 14. 15.*

IV. Mert semminémű teremtetett állat, mindenütt jelen nem lehet a' könyörgéseknek meg-halgatására. Ha tsak Jerusálemben, avagy ama' Samariának hegyén *Joh. 4.* imád-nák az erős Istent, másképpen lenne talám a' tanítás; de gondold-el a' Nap-keletre, Nap-nyugatra, Délre, és Északra, szárazra és viz-re, tengerre és folyo-vizekre el-özlött soka-lágot, Adám fiait leányit; külömb-külobb nemzeteket, népeket és nyelveket, a' kik kö-zött imádtatik az Ur. Melly nemű teremtetett állat érkezhetik-el egyszer's mind ugyan azon egy időben mind ezekhez? A' szolgáló, és Istennek udvarló szent Angyalok ugy vagyon gyors lelkek, és sebessen fuvo' szélnek mod-gyára, avagy annál-is sebesebben mennek, jö-nek,

nek, ugy annyira, hogy menéseknek kezde-tit és vegezetit alig tudgyad meg-választani: mindazáltal ezek-is most az egy helyben, majd más helyben lévén, mindenüvé el nem érke-znek egy időben s' egyszer's mind valo helyek-re. En szüntelen imádom az Istent, s' te-is: mikor én körülém volna, és az én könyörgé-semre vigyázna, akkor te körüléd nem volna, és vilzontag. Es így mind kettőnk könyör-gését meg nem halgathatná.

V. Mert nem imádhattyuk azt a' kibén, mint Istenben nem hiszünk, *Rom. 10. 14.* *Mi mo-don hiják azt segítségre a' kibén nem hisznek?* de a' teremtetett állatban nem ugy hisznek mint I-stenben: mert a' ki ezt mivelné átkozott vol-na, *Jer. 17. 5.* Tsak egyedül az igaz Isten azért szent imádással imálando.

I. HASZON A' Pápistágnak meg-hamif-sittatására, kik között semmi tévelygés nem közönségesb, mint a' bálvány imádás, melly-ben az igaz Istent az ő saját szent imádásától meg-fosztják, és a' teremtetett állatra ruház-zák, a' szent Angyalokra, és a' meg-holt szent-tekre. Mi a' minémű erősségekkel itt az igaz tudományt állattjuk, ugyan azonokkal az ő hamiság bőfögő torkokat, és kiálto szájokat bé-dugjuk. Sőt főlöleg is, hamiságot oltal-mazo erősségeket is el-rontjuk. De minek előtte arra lepnénk, lássuk otsmányságokat. Ezek, a' Máriának kiváltképpen imádásában, hogy

hogy semmit el ne hadgyanak, ő körülé így élnek: A' Christushnak székiről a' Máriának székire appellálnak, és azon kérik, hogy az ő Anyai jussával parantsollyon Fiának. Ez nyilván vagyon Bielnél a' Misének Canonában. 80. olval. Innét származott a' Boldog Afzszony Psalterioma, a' mellyben mindent a' Máriára éneklenek, valamit Dávid az Istenre és a' Christusra zengedeztet; és Máriától kérik, a' mit Dávid az Istentől. Es hogy a' menyben örvendező szenteket inkább tisztelhesek, Templomokat-is éppitenek nekik: A' gondviselelt közöttök el-ősztyák és a' segítségget: A' dög-halálban szent Rochushoz folyamodnak; A' fog-fájásban szent Apollonia Afzszont imádgják; A' Lo kóróm épségéért szent Eulogiust; A' fertés marhákért szent Antalt; A' ludakért szent Gált. Nem otsmányságoké ezek? Mindazáltal keresnek menedék és ki-fogo helyeket.

I. Így szólnak: Hogy ők más nemű tisztelettel tisztelik az Istent, mással a' szenteket. Az Istent *latréiaval*, a' szenteket *duléiaval*. Melly tiszteletnek és szolgálatnak neme igen meg-külömböztetve vannak. Mi ő nekik felelünk: Igaz az, hogy vagyon külömbfég e' kettő között, melly ez: hogy az első bérért, jutalomért valo szolgálatot jelent; a' másik rabslági köteles szolgálatot. *Pasor in Lexic.* Im-már lásd-meg Pápás, mellyik iszorossabb és köte-

kötelesebb: A' bérért valóé tsak, avagy a' rabslág szerént valo? Ha azért a' másod neművel szolgálsz a' szenteknek, ugyan rabja vagy tehát a' szenteknek. Továbbá tsak szo ez: mert, a' mint föllyebb értők, a' szentektől bért és jutalmat-is kérnek és várnak. Es így mind a' két nemű szolgálattal őket-is tisztelik.

II. Hogy ők a' szenteket nem úgy hiják segítségre mint az Istent; hanem mint Isten barátit. F. De nem kell az Istennek barátiból magát Istent tsinálni, tulajdonitván azt az Isten barátinak, a' mi egyedül az Istené.

III. Lám az élő szenteket szabad segítség-re hívunk; azért a' meg-holtakat-is. F. Az élők láttják gyakorta a' mi szükségünket, a' holtak nem láttják. Továbbá mikor az élőket szolittjuk, tsak külső emberi társaságbeliképpen szolittjuk; de a' Pápások Isteni tisztelet formán.

IV. A' szentek az Istenben, mint egy tűkörben láttják a' mi szükségünket, azért igenis hihattjuk segítség-re. F. Ellent mond a' szent irás, *Esa. 63. 16.* Es bár tudnák-is szükségünket, ugyan nem volna szabad őket Isteni tisztelettel tisztelnünk.

V. A' szenteket mi nem tartjuk Megváltó, hanem tsak érettünk Esedező közben-járokknak. F. Egy a' közben-járo Isten és ember között, az Ember Jesus Christus, mind meg-

meg-válto, s' mind esedező, 1. Tim. 2. v. 8.
1. Joh. 2. v. 2.

Továbbá immár, nem csak enyhítgetni, hanem ugyan állatni-is akarják bolondságokat; Azt mondgyák azért:

I. Ugyan tisztettségben kell tartanunk a' meg-hólt szenteket: Azért imádnunk-is kell őket. F. Nem áll a' meg-hólt szenteknek tisztettségben tartodások, az őket imádásban, hanem 1. Meg-ismérni ő benne az Urnak ajándékát, és azokért Istennek hálaát adni.
2. A' mi fogyatkozások volt életekben, azért őket meg nem utálni, se abban nem követni.
3. A' mi jó volt benne abban őket követni. Lásd Agoston Doctort az igaz vallástól irt. könyvében.

II. A szentek tudgyák a' sziveknek gondolatit az Istennek meg-jelentéséből; Azért imádkhatni őket. F. Ellent-vertén minékünk, meg-felelnek egyszers' mind magoknak; Nem olly szívnek gondolatának tudása kell arra, hogy ki imádtassék, hanem a' maga természet szerént való bőltsefeg által lőtt szívnek tudása.

III. Az Abrahám az égben lévén, meg-ismérte a' pokolban kinlodo gazdagnak kívánságát; Tehát a' több égben lévő szenteknek-is ezen állapotok lévén, őket imádni kell. F. Mit mondasz ha azt felelem, hogy itt az Abrahámon értetik az Abrahámnak Istene?

To-

Továbbá Példabeszédnek tartják ezt fokban a' tudos emberek között; mellynek ez az okoskodás czéllyán kívül vagy, azért helytelen.

IV. Az örök életben által-ment szentek imádkoznak mi érettünk, tehát mint ne imádnók mi-is őket. F. A' valakiért való imádkozás, nem oka valamelly távol lévőknek imádásának, még pediglen szent imádásának.

Ezekkel és ezekhez úgy mint nád szálhoz hasonló gyámolokkal támogatják, hamisságoknak gyenge fővenyt.

A' Sz. Angyaloknak tiszteleteket-is oltalmazza; de erre elég legyen minékünk és önékiek-is elégnek kellene lenni, az ő hozzájuk nem illendő tiszteletnek meg-vetése. Lásd erre, Apoc. 19. 10. és 22. 9.

2. HASZON. A' mi lelkünknek nogato Intés.
haszna: Hogy felette nagy szorgalmatossággal meg-öjjük magunkat attól, hogy az igaz Istent az ő tulajdon szent imádásától meg ne foszszuk, teremtet állatra ruházván azt; hanem csak egyedül ő néki tulajdonitsunk minden tiszteletet és imádat. Mellyet hogy elkövethessen a' mi lelkünk, így könyörögjünk-is: Oh egyedül imádando ditsóséges igaz Isten, engedgyed minékünk a' te irgalmaságodból, hogy csak egyedül tégedet felhessünk, tisztelhesünk, imádhassunk, és te hozzád ragaszkodhassunk mind örökké, Amen.

F

III. TA-

III. TANUSA G.

*Minden mi könyörgésünkben az Istenhez mint
Atyánkhoz bizodalmason kell járulnunk.*

S Zármazik e' Tanuság ez igéből: *Atya,* mellynek erejét fellyebb meg-értők.

OKAI: I. Mert a' könyörgés az ő belső, és őszinte való természetiben és állatgyűlésében, tsupa azon bizodalomnak gyűmöltse, sőt bizodalmi munka: mert Istentől semmit nem kérünk voltaképpen, hanem az ő ígértiben fundáltatott bizodalmas reménységgel, és reménlő bizodalommal. A' kitől tudunk hogy semmit né nyerhetünk, attul nem-is kérünk. A' főbrák, finár, és somfánál főző emberekhez la ugyan nem kívánunk semmiért, hanem ha csak próbának okáért, folyamodni, tudván hogy ha meg-feszülénk-is előttök, minden törekedésünk és esdeklésünk még-is haszontalan lenne. A' kik pedig adakozók és bőkezűek, azokhoz kívánva folyamodunk és bátorsággal, bizván hogy mi velünk-is azt az ő jóságos erejeket közleni készek. Így mivel Isten szent ígértiben bőféges adakozását ajánlja, azért bizodalmason sietünk hozzája.

II. Mert abban kell minékünk serényen munkálkodnunk, hogy a' mi magunk személye lehesse kedves Isten előtt, mint Fiaknak Attyok előtt, hogy bizonyossá lehessünk a' mi könyörgésünknek ő előtt ked-

vesé

vesé lételekről. Erre pedig hit és bizodalom nélkül soha nem érkezünk. Tuddé hogy hit nélkül lehetetlen dolog Istennek kedvében lenni, *Heb. 11. 6.* Tuddé hogy az istenteleneknek, (a' minéművek minden hitetlenek,) áldozattok utálatos az Urnak előtt, *Prov. 15. 8.* Olyan áldozat az illy könyörgésnek áldozattya, minémű vala az Izrael népének áldozattok, mellyről *Esfaiás cap. 1. v. 13. 14.* hiában való, üres és Istent farszto áldozat. Hit és bizodalom által vala kedves Abelnak mind személye s' mind áldozattya, mint ellenben a' Cainé ezek nélkül kedvetlen.

III. Mert a' könyörgésben, az Istennek mi hozzánk való Atyaságának ditsőséget neki kell tulajdonítanunk; és erről nyelvünkkel is vallást tennünk, hogy a' melly jokkal minket naponként könyörgésünk szerént áldogat, azt mint minékünk Atyánk, Atyai indulatgyűléséből és szerelméből tselekefzi. Még pedig fokkal különb Atyánk, a' természet szerént való atyáinknál. Mert 1. Ezek csak földiek és földből valok: ő pedig mennyei Atyánk minékünk. 2. Ezek testi atyáink; ő pedig lelkünknek Attya, *Hebr. 12. 9.* 3. A' mi földi atyáink gyűjtöttek minékünk kintset; de olyat, a' minéműt a' lopo el-lophat, a' rosda meg-vesztegethet, és a' moly meg-rághat: A' mi mennyei Atyánk pedig gyűjtött minékünk kintset a' menyországban.

holott sem a' rosda, sem a' moly meg nem emésztheti, és a' lopók ki nem álsák, sem el nem lopják. 4. A' mi földi atyáink úgy vagy, vannak mi hozzánk valami joknak-is adakozásával, Matth. 7. 8. 10. Mert *kitsoda ti közzületek az ember, a' ki az ő fiának követ adgyon ha őtöle kenyeret kér, és ha halat kér, vallyon s' kigyot adé néki?* De a' mi mennyei Atyánk sokkal nagyobb joknak és méltóságosabbaknak adakozásával vagyunk hozzánk. Ki-fejezi Sz. Lukáts, cap. 11. v. 13. *Ad Szent Lelket azoknak, a' kik tőle kérik.* 5. A' mi földi atyáink el-felelkeznek mi rolunk: De a' mi mennyei Atyánk soha el nem felelkezik mi rolunk, Esa. 63. v. 16. *Mert te mi Atyánk vagy, ha az Abrahám nem tud-is, és az Izrael nem ismér-is; mindazáltal Uram te mi Atyánk vagy, és mi meg-szabadítónk, öröktől fogván vagyunk a' te neved.* Es, Esa. 49. v. 15. 16. 6. A' mi földi atyáink mihelt szárnunkra rópitenek el-hadnak minket, és továbbá a' halál által vagy akarják vagy nem, ide kell hadniok bennünket: Az Ur pedig, a' mi mennyei Atyánk, soha el nem hágy minket, hanem kegyessen magához vészen, Psal. 27. 10. Gen. 28. 15. Esa. 43. 5. Illyen atyaságért ditsóséget kell azért ő néki tulajdonitanunk, mellyet ő benne való bizodalom nélkül nem tselekedhetünk. Es ez a' mit a' tanuság akar.

igazga-
rás.

HASZON. A' mi lelkünknek igazgatására, hogy

ra, hogy e' mi bizodalomunkat ne tsupán, hanem a' Fiu Jesus Christusban vésük ő benne; 1. Mert ő benne fogadott minket fiaivá, Eph. 1. 5. 2. Mert mi egygyen-egygyen nem egyebek vagyunk természetünk szerént, hanem a' pokolnak egy-egy füstölő őszögei, és a' mi kiváltképpen való munkáinkal járnak olly gonofságok, a' mellyekért gyaláztatnál és szégyen-vallásnál egyebet nem érdemlünk. 3. Mert a' mi könyörgésünk áldozat, a' Christus Oltár, a' mellyen azt az Atyának kell meg-áldoznunk. A' miképpen azért a' Ceremonias áldozatokat az oltár szentelte-meg, és ezt a' Templom: Ugy a' Jesus Christus, Templom, és Oltár lévén, szenteli-meg a' mi áldozatunkat. Azért ő általa vésük a' mi mennyei Atyánkban bizodalomunkat. Mellyet munkálkodgyék mi bennünk a' mi mennyei Atyánknek Lelke, a' Jesus Christus érdeméért, Amen.

IV. TANUSÁG.

A' mi könyörgésünkben, az Istenben való bizodalommal edgyütt őszve kell köttetni a' mi Felebarátinkhoz való szeretetnek-is.

Származik ez Tanuság imez igéből: *Mi.* Mert jollehet szabados és hasznos-is ollykor, hogy a' könyörgő hivek így szolítsák az Istent: *En Atyám,* az Istenhez való szoros és erős ragaszkodásra nézve, a' mint Idvőzítő Urunk-is ezzel élt, mindazáltal soha felebarátink-

rátinkhoz való szeretetünknek regulája szerint, őket az Istennek Atyaságának jóvoltól csak elménkben-is, el nem kell rekesztelnünk, hanem közönségesen minden hiveknek Attyának kell ismernünk.

O K A. I. Mert nem kitsiny vigasztaltatásunkra szolgál ez minékünk, hogy tagjainak ismérjük és vallyuk lenni magunkat, e' szollásnak formájában, a' közönséges Anyaszentegyháznak, a' melyből valok a' mi lelki Atyánk-fiai-is: Es hogy mi reánk-is tartoznak azok a' jok, a' melyeket az Ő Anyaszentegyházának ígért az Isten.

II. Mert a' szenteknek egygyeségére tartozik, hogy könyörgéseknek gyakorlását-is közre botsáfsák. Mellyet parantsol-is a' szent Pál, *Eph. 6. 18. 1. Tim. 2. 1. 2.* Annyival-is inkább: Mert még ama' Baál Papok-is így könyörögenek vala: *Baál halgass-meg minket. 1. Reg. 18. 26.* Mi rekesztenőké tehát ki felebarátinkat a' mi könyörgésünknek rendiből? távolylégyen.

Igazgatás. H A S Z O N. Igazgatása a' mi lelkünknek ez kérdésben:

Ha a' mi könyörgésünkben felebarátinknak-is bé kell foglalodniok: Kik lehetnek azok? Avagy, Kikért kell könyörögenünk?

F. I. Az elevenekért. Es elsőben; Mindnyájokért néminémüképpen, tudni-illik a' küllőjokra nézve. Mert így az Isten-is magát minde-

mindenekkel közli, *1. Tim. 4. 10.* Másodszor: Közel való felebarátinkért. Harmadszor: Ellenféginkért, *Matth. 5. 46. Luc. 23. 34. Act. 7.* Okának 1. Mert így tészünk bizonytságot arról, hogy mi magunkért bocsfuzt nem akarunk állani, a' szent Pál tanítását követvén, *Rom. 12. 19.* 2. Mert így mutattyuk-meg, hogy mi a' bocsfuz állást az Istenre hallasztottuk.

II. Nem kell mindenekért közönségesen könyörögenünk a' lelki jokra, avagy az idvőségre nézve: mert jól tudgyuk, hogy nem mindenek idvözülnek. Mindazáltal személy szerint így könyörögenünk meg lehet; hanem ha rend kívül Isten minékünk meg-jelentené, hogy ne könyörögjünk érte, mint *1. Joh. 5. 16.*

III. Meg-lehet így-is könyörögenünk; hogy lelki jokat kérven valakinek, testi jokat nekik ne kérjünk, tudni-illik azokat a' mellyekkel a' magok idvőségeknél kárt tennének. Mellynek formája tartozik az Istennek Ecclesiájának ellenfégire.

Hát, szabadé valakinek gonoszt kívánunk könyörgésünkben, és menyiben szabad?

F. Itt meg-kell különböztetnünk az ügyet a' személytől. A' hamis ügy, mellyet valaki ellenünk oltalmaz, meg-érdemli, hogy ellene könyörögjünk, hogy az Isten azt oltassa-el, a' mint Dávid az Achitophel ellen, *2. Sam. 15. 31. Bolondíts-meg Uram kérlek az Achitophel tanácsát.* Így az Apostolok, *Act. 4. 29.*

Most azért Uram tekints az ő fenyegetésekre, &c.

A' személyeket-is meg-kell választanunk. Kik közöttül némelyek ellenségi tsak valami olly egygyes személynek; némelyek közönfégessék. Az első rendbeliek azok, a' kik valakire imez vagy amaz dologért fenekednek, de Isten és a' mennyei igazság ellen nem törekednek. A' másod rendbeliek azok, a' kik az Istennek és a' mennyei igazságnak ellenségi. Az első rendbeliek ellen, úgy-mint személyek ellen, lelki és testi javokra nézve könyörge-nünk nem szabad, ama' Christus tanítása szerént, *Math. 5. 44.* hanem tsak a' mi ellenünk való hamis ügyökre nézve, a' mint föllyebb értök. A' másod rendbelieket-is meg kell választanunk, a' kik közöttül némelyek gyógyulhatók, némelyek gyógyulhatatlanok.

Az első azok, a' kik tudatlanfágból rugodoznak az igazság ellen, úgy hogy ha tudnák azt, nem tselekednék. Ezek ellen könyörge-nünk nem kell, hanem inkább szánakozván rajtok, érettek könyörge-nünk kell, a' minémű való Sz. Pál meg-térése előtt, *1. Tim. 1. 3.* Es a' minéművekért a' Christus-is könyörgött, *Luc. 23. 34.* Es István-is, *Act. 7.* Es a' minéművekért Sz. Pál-is int hogy legyenek könyörgések, *1. Tim. 2. 1.*

A' másod rendbeliek azok, a' kik felől semmi reménfég nintsen hog' meg-gyógyulnának.

A' hol immár azokat kell meg-választanunk, a' kik könyörgésekkel ezek környül forgódhatnak. Ezek

Ezek két rendbeliek lehetnek: Némelyek Istennek rend fölött való ajándékival meg-ékesítették, úgy-mint: embereknek meg-választásának lelkével, és titkos belső isméretekkel: ismét az Isten ditsóságének előbmozdítására való tiszta szent buzgosággal, s' nem pedig ellenségek ellen magános botzszu-állásra való vágyodással. Némelyek viszont Istennek rendszerént való ajándékival birnak, s' nem imezekkel.

Itt immár, a' mi az elsőket nézi, azoknak szabad nem tsak hamis ügyök ellen könyörge-niek, a' közönfégess meg-atalkodott, és gyógyulhatatlan ellenségeknek az Istennek és az igazságnak; hanem személyek ellen-is, a' mint az Istennek jelentéséből vótték, és azokat isméri. Lásd, *Psal. 109.* a' Judás ellen. Így *Psal. 59.* Illyés példáját, *2. Reg. 1. v. 10. 11. 12.* Szent Pál példáját-is, *Gal. 5. 12.* *2. Tim. 4. 14.* A' mi pedig a' másod karban valokat nézi, azoknak erre szabadságok nintsen. Lásd ide, miképpen meg-feddette Urunk az ő erre vágyodo tanítványit, *Luc. 9. 54.*

A' halottak körül-is ez iránt kérdést rehetünk: Ha szabadé ő érettek könyörge-nünk?

F. Mi erre egy általlyában azt felellyük, hogy nem szabad: Mert avagy idvózult az a' kiért könyörge-nünk, avagy nem: Ha idvózult: tehát né szükölködik senkinek e' földiek közöttül könyörgésének segitlege nélkül. Ha

F s

nem

nem idvözült; tehát el-kárhozott; Es így azért semmit nem használhatni, az Abrahamnak ama' feleleti szerént a' gazdaghoz, *Luc. 16. vers. 26.*

Akar meddig gorombáskodgyanak a' Pápások, Misébeli birbitélésekkel a' Purgatoriumban koholodókért, hamis *traditio*jok szerént; tsak olyan mintha semmiért könyörgének. Kiknek effelől való irások és tanításokat tsak egy meg-fordulásával is elméjeknek, a' kik a' szent igenek az olvasás és hallás által való tsak közép értelmére jutottanak is, meg-kótni nem igen bajos.

Intés.

De ezeket magoknak hagyván, nogatás itt e' mi lelkünkhez: Hogy fölötte igen meg-ojjuk mi magunkat attól, hogy mikor a' mi Urunk Istenünk eleiben állunk a' supplicálásra, valami gyűlölségnek keferő gyökere ne legyen a' mi szivünkben felebarátink ellen: Hanem Isteni és felebaráti szeretettel gerjedező szivet vigyünk a' mi Istenünk eleiben. Annnyival inkább, mert így léfzen a' mi könyörgésünk az Urnak akarattya szerént, és így veszfzük mind magunk s' mind felebarátink könyörgésünknek reménlett és várt édesfeges gyümölsit. Mellyet tselekedgyek mi velünk a' szerelmeres könyörgésre tanító Ur Jesus, Amen.

I. K E

I. K E R E S.

Szenteltetésék a' te neved.

E Des meg-váltonktól tanult könyörgésnek kérése egygyül egyre igen rövidék, de mindazáltal minden kérendő dolgokat modgya szerént bé-foglal magában; még pedig igen hozzá illendő rendel: Mert az első négy kérések néznek a' jonak meg-nyerésére; a' két hátulsók a' gonosznak el-kerülésére. Az első karban lévők között azok az elől-járók, a' mellyek leg közellyebb az Isten ditsóségét nézik: Es leges-leg elsőben is, az Istennek ditsóségét kéri az első kérés: *Szenteltetésék a' te neved.*

Melly igéknek két részei vannak. Első: *Neve a' mi Atyánknek.* Második, annak a' névnek meg-Szenteltetése. Nyomozván az igéket légyen

1. Kérd: Mit ért Urunk ez igen: *A' te neved?* F. Erti önnön magát az Istent állattában, tulajdonságiban, és mind azokban mellyek leg bellyebb tartoznak az Istenre, *Psal. 115. Nem nekünk Uram nem nekünk engedd, hanem a' te vevednek adgyad a' ditsóséget.* Es, *116. v. 4. és 8. v. 2.*

2. Kérd: Mit ért ezen: *Szenteltetésék?* F. Nem azt, mintha az Isten az előtt szentlég nélkül volt volna, és most lenne elsőben szenté, avagy

avagy ezzel ő reája több szentség ragadna: Hanem 1. Szentnek ismertetni, *Eph. 1. 16. 17.* 2. Szentnek vallani, *1. Pet. 2. 9.* 3. Az ő szentségéhez illendő-képpen élni, *Matth. 5. 16.* a' mint a' Catechesis erről tanít, mondván: Adgyad leg-először Uram Isten, hogy tégedet igazán meg-ismérjünk, és a' te minden tselekedetedben világoskodo mindenhatóságodat, böltségedet, igazságodat, jovoltodat, irgalmaságodat, és igaz mondásodat meg-bötsüllyük, hirdessük, magasztaljuk. Továbbá, hogy tellyes életünket, gondolatunkat, beszédünket, és tselekedetünket, mindenkoron arra igazgassuk, hogy a' te szentséges neved mi miattunk gyalázattal ne illettefsék, ne káromoltassék, de sőt inkább tisztelettel és dicsérettel magasztaltassék.

Ertvén immár az igéket s' a' dolgot, lássuk a' tanuságokat.

I. T A N U S Á G.

A' mi Istenhez nyujtando könyörgésinknek szent indulattal és buzgosággal kell tellyeseknek lenniük.

FOly é' tanuság innen: hogy ez imádságnak kérési egygyul egygyig mind rövidék, de fölőtte élefsék és hathatók. A' honnan megtetszik, hogy a' könyörgésnek ina és ereje, nem a' bő beszédben, és annak haszontalan elő-elő-számlálásában, hanem a' szivnek buzgo

buzgo és tömött kívánságában áll.

OKA: I. Mert itt nagyobb tekintet vagyen a' szivnek tellyeségére, a' mellyből a' szájnak szollani kell; a' szivnek pedig tellyesége az olly kívánságokban, áll a' buzgoságban és forroságban.

II. Mert az Isten jól által-láttya és tudgya mire legyen szűkségünk, el-annyira, hogy a' dolognak bő beszédes, szapora, és mesterfeges elő-számlálása, fejtegetése itt nem olly szűkséges, sőt nem-is fogonatos és gyűmöltsős legyen külömben, hanem ha a' szivnek tellyeségéből származzék.

HASZON. Itt a' buzgoságossan könyör- *Feddés.*
geni tanito Doctor a' Christus, arczul lobbantya könyörgéseket azokra, a' kik könyörgésekben semmit egyebet nem kelepelnék üresszókna, és azokat elől s' meg elől kezdik, a' mint a' Pápások tselekesznek, számlálván könyörgéseket amaz őszve-fűzött golyobiskákon, mellyeknek tsomóját olvasónak hiják. Azokra-is viszsa lobbantya, a' kik minden figyelmetesség, annyival inkább buzgoság nélkül, egy olly meg-szokott könyörgésnek formáját, mint egy szakmánt űznek, mellynek csak formája, semmi forrása nintsen.

2. **HASZON.** A' mi lelkünket igazgattya *Igazgatlás.*
imez kérdésekben:

Első. Hát ugyan nem szabadé bő beszédel könyörteni? **F.** Nem tilt ez iránt a' Christus

stus minden bő beszédet: mert önnön maga-
is olly szent ékeffen szollo volt és bő beszédű,
hogy egész éjszakákat töltött-el könyörgé-
sében, *Luc. 6. 12.* Sem azon egy könyörgéssel
ottan-ottan valo élést, mellyet a' Christus-is
tselekedett, *Matth. 26. 44.* Hanem olly bő be-
széddel nem szabad, melly tsak ebben gyönyör-
ködő, és magának ebben, ugy-mint tsak bő
beszédben tető szivből származik. Továbbá
a' melly olly reménységgel jár, hogy a' bő beszé-
dű halgattatnék-meg Istentől, noha üressel
tellyes, az az, hideg és minden buzgoság nél-
kül valo szivből származik, *Matth. 6. 7.*

Második. Hogy ha szabadé olly bizonyos
előnkben irt könyörgésnek formájával élni?
F. Hogy ez ollykor szabados legyen, erősi-
tik ezt a' szenteknek e' formájú könyörgési
gyakorlások, a' Psálmusoknak és a' meg-áldá-
soknak formáiban, mellyeket az Urnak Lel-
ke mind eddig fen-tartott és mindeneknek
javallott. Továbbá az Isten Lelkének ajándé-
ki nem egyenlő mértékkel vannak minde-
nekben, és nem érkeznek mindenek arra,
bár fegyhetetlen életet éllyenek-is, hogy ma-
goktól, valamikor kívántatik, újjabb-újjabb,
más-más, könyörgésnek formáját formállyá-
nak. Ezeknek azért szükség, hogy szintén
ne maradgyanak a' szent gyakorlás nélkül,
bizonyos formát követni, vagy elméjekben
vévén, vagy írásból olvasván, vagy más után
mondván.

Itt

Itt mindazáltal a' kiknek az Ur Szent Lel-
kéből bővebben részt tött, magokat meg ne
tsallyák, és azt meg ne fojtsák magokban, se
elméjeket tunyává ne tegyék, hanem azon le-
gyenek, akar Pásztor akar a' közönfészes nyáj
közül valo; hogy mikor a' szükség kívánja,
közönfészes, s' magános helyen, újjabb-új-
jabb, a' környül-állo dolognak kívánsága sze-
rént, kedves szép elmélkedésekből formált
könyörgést nyujtsa Istenhez, szivének jo-
tar-házából.

3. HASZON. Vegye azért a' mi lelkünk
ez tudománynak intését, hogy meg-ohassuk
magunkat, az hideg avagy lágy meleg sziv-
ből származó könyörgéstől, hanem igaz buz-
gosággal leheessen tellyes a' mi könyörgő lel-
künk. Mellyért imádunk tégedet édes meg-
váltónk: Engedgyed minékünk a' te áldott Lel-
kednek ereje által, hogy tégedet a' te könyör-
gésbéli szent indulatodban, buzgoságodban,
szent ékeffen szollásodban, és szivednek tel-
lyesfészesben követhessünk, hogy a' mint tege-
det a' remennyci szent Atyád mindenkor meg-
halgatott, ugy minket-is azon mennyei szent
Atyánk kedvessen halgasson-meg, Amen.

II. T A N U S A G.

*Mindeneknek előtte azokat kell minékünk leg
nagyobb buzgosággal kívánnunk, a' mellyek
kiváltképpen tartoznak az Istennek nevének
dicsősége.*

Foly

FOly e' tanúság a' kéréseknek rendiből: Mert ez imádságban hat kérések vannak, mellyek között erre volt a' Christushoz első gondgya, ezt téven elől.

OKA: I. Mert minden dolgoknak az Istennek ditsósága fel-tótt czélok és végek, a' mellyre lövöldöznek és igyekeznek; avagy értelmes, önként való el-tökéltet igyekezettel; avagy a' természetben bé-irt és oltatott indulattal, erőlködéssel, szepelkedéssel, mellyet maga tud értelmelen, a' természetnek Attya. Ugyan-is pedig: mert önnön magának-is az erős Istennek, mindeneknek teremtésében ez volt fel-tótt vége, midőn mindeket önnön magáért teremtett, *Prov. 16. v. 4.* Nem mintha ő azok nélkül szükölködött volna; hanem hogy azok ő nála nélkül szükölködtenek, és léteknék, éléseknék, s' mozgásoknak ditsóságát tulajdonítanak az ő nagy és szent nevének.

II. Mert az, a' mi méltosággal első, a' többeknek eleiben és föliben tétetik; az Istennek ditsósága pedig végetlenképpen, és megméríkelhetetlenül, méltosággal folyúl halad minden egyebeket. Ugyan-is pedig: mert ha ez nem volt volna, soha azok az egyebek nem lóttek volna. Kérde miért? Azért, mert az Isten-is soha a' teremtéshez nem fogott volna, ha a' maga ditsóságát nem nézte volna. Hogy-hogy mivel volt az Isten

vég

vég nélkül valamit? holott minden mives, avagy mivelő ok, dolog, bizonyos véget téfszen-fől mivelésében: Es semmi semmit vég nélkül nem tselekezik. Mivel azért az Isten ditsósága, még a' teremtésnek munkája fölött-is a' méltóság végett, ditselkedik: Ezért erre első gondnak kell lenni a' könyörgésben.

III. Mert ez téfszen külömbiséget az igaz könyörgés közt, és a' haszontalan képmutato könyörgés közt: hogy a' képmutato csak akkor keresik az Istent könyörgéssel, mikor csak a' magok saját szüklegeiktől kényszerítetnek, és nem az Istenre való első tekintetből, ugyanint magáért: de a' hivek keresik az Istent, leg-első tekintettel Istenért magáért; jol lehet ugyan ebből a' magok boldogságokat sem rekesztik-ki, hanem belé-foglallják. Tudgyák ám a' hivek a' szent Pálnak intését, *1. Cor. 10. 31:* *Mindeneket az Isten ditsóságára tselekedjétek, tudgyák az Urnak-is ime' mondását: Az én ditsóságemet senkinek nem engedem, Esa. 42. 8.* tudgyák hogy az ő fejek-is a' Christus nem maga ditsóságát kereste, *Joh. 8. 50.* Azért ő az jol ért való könyörgésekben nem csak nézik az Isten ditsóságát; hanem ugyan az Isten ditsóságának nála való maradásáért-is könyörgenek az Urnak, és mint-egy onszolják ezért az Urat, mondván: *Nem nekünk Uram, nem nekünk engedd a' ditsóságot, hanem a' te nevednek, Ps. 115. 1.* Erre intenek mindeneket, *Ps. 96. 8.* kéri az

G

Istent,

Istent, hogy ezért és nem egyébért szabadítsa meg őket: és ezért is bocsássa meg bűnöket, *Psal. 79. 9.* A' kép-mutatok pedig ebben semmit sem téznek; ha tudgyák-is ezeket, tudva el-mulattyák, és a' halhatatlan Istennek ditsóségét el-változtatták, a' halando dőhos embernek, úgy-mint magoknak ditsóségekre, vévén mind magoktul s' mind másoktul fölmagasztaltatást, *Luc. 16. 14. Matth. 6. 2. és 23. 14.* Így tselekefznek ők minden kíváltképpen való tertzós tselekedetekben-is, követvén ebben ama' bolond Nabugodonozort, *Dan. 4. 30.* Ed-dig a' Tanulág, okaival.

*Intés.
Igazsá-
ság.*

Itt immár kötelesek minden szentek, hogy lelkeket serkengessék az Isten nevének ditsósításának buzgó kívánságára. Még pedig ollyra, a' melly e' világi minden gyönyörűségnek kívánságát föllyúl-muylla; ollyra, melly a' mi magunk világi életünknek kívánságát föllyúl-mullya. Annyival-is inkább: mert ebben mindeneknek elől-járt a' Dávid, *Psal. 63. 6.* A' Christus, *Joh. 4. 34.* Es a' Christus Jesus beszéddel-is előnkben adta, *Matth. 10. 37. és 16. 25. Luc. 14. 26.* Sőt olly nagy buzgó Isten ditsósége kívánságára, melly a' mi magunk ez élet után következő életünknek kívánságát-is föllyúl-mullya. Mert még a' fényes harmadik ég-is, az Isten nélkül, és az ő ditsósége nélkül, üres: ott annélkűt az öröm szomorúság, az élet mérő halál lenne: mert valami ott kedves vagy, valami

valami öröm, valami nyugalom, valami gyönyörködés, az nem egyéb hanem az Isten és az ő ditsósége: mert ott az Isten léssen mindenekben minden, *1. Cor. 15. 28.* Légy mi bennünk-is, oh mi Urunk mind örökké mindenünk! Amen, Amen.

III. TANUSÁG.

Az Istennek nevének szentelése és ditsósítása függ az önmón maga jószágos engedelmeiből, és ingyen való ajándékozásából.

S Zármazik e' Tanuság iminnen: hogy azt a' mi mennyei Atyánktól Istenünktől tanuljuk kérni az imádságnak első kérésében. Mintha mondanánk: Oh mi szent Atyánk, engedgyed minékünk a' te ingyen való kedvedből, hogy mi a' te nevedet ditsósíthessük.

OKA: I. Mert nintsen az emberek közül egygyetlen egy-is, a' ki magátul végére mehetne, mi moddal kellesek az Isten nevét ditsósítani; sőt még senki az által a' megvilágosodás által-is, a' mellyet Istentől vőtt, voltaképpen annak végére nem mehet, mivel hogy ennek még szüntelen kell nevedkedni. Ugy vagy az, hogy a' természetnek teremője béoltotta az emberben természet szerént, hogy vagy az Isten, *Rom. 2. 14. 15. és 1. 19.* melly megtetzi a' gonosz lelki-isméretnek-is rettegéséből, és a' jó lelki-isméretnek szüntelen való örömeiből és bátorkodásából, mellyek ezer bi-

zonyfágok az Isten előtt, a' gonosz tselekedők ellen; és ellenben, a' jó tselekedők mellett; amazokat vádolván, ezeket pedig mentegervén. Meg-terfzik továbbá minden nemzeteknek példájokból: mert soha nem volt az ég alatt olly nemzetség, melly Istent nem vallott volna lenni. De kitsoda lett, és legyen az igaz Isten, ezt nem tudták; Es így minden nemzet a' mit Istennek tartott, ahoz keresett tisztelet-is. De az igaz Istenhez illendő tiszteletet soha föl nem találhatta, a' mint azt-is, kitsoda legyen az. Az Urnak irgalmaságátul vagyonsak, hogy mind magát, s' mind magához illendő tiszteletit ki-jelentette. Noha azt-is egészlen meg nem tselekedte; hanem ebben-is mindaddig neveldegel bennünket, miglen az Istennek ama' tellyességére jutunk, *1. Cor. 13. Eph. 4. 19.* A' mellyben ötet meg-látjuk a' mint vagyons, és ahoz illendő tisztelettel-is tisztelni és szentelni fogjuk. Mindezek pediglen nem egybűnben, hanem csak az ő irgalmas engedelmeből származnak.

II. Mert jollehet tudgyuk-is, miképpen kellefsék mi tőlünk az Istennek nevének szenteltetni, mindazáltal annak véghez vitelére a' mit tudunk mi tisztúnknak lenni, ugyan szűkfeges az Istennek szent Lelkének igazgatása, vezérlése, és kegyelme. Miben áll egyben inkább az Isten nevének szentelése, mint a' buzgo könyörgésben foglaltatott hálá-adásban, mel-

mellyet a' Szent Lélek ihléfcéből térszünk? *Rom. 8. 26.*

III. Mert még mi kívülőtrünk, fok dolgok által tiszteltetik és szenteltetik az Istennek nagy neve, mellyet mi még csak nem-is tudunk miképpen léfzen, nem hogy akarhatnók, annyival inkább véghez vihernők. Mellyet mindazáltal azok a' dolgok mind meg-tselekefsznek, mi nálunk és hirünk nélkül-is, önnön magának az erős Istennek hírével és engedelmevel, s' ajándékozásával. Tekints-meg azokat a' Soltárokat a' Lantos Dávidnál, a' mellyekben nogattya az angyalokat és minden egyéb teremtettt állatokat az Istennek ditsóitéfere, kiváltképpen az 148 Soltárt. Kitől függnek az egek, az égen folyul valo vizek: A' földi állatok, Sárkányok, mélylégek, tűz, köeső, ho, nedveség, pára, szelek, hegyek, hal-mok, gyümöls termő fák, Cedrus fák, vadak, barmok, tsuszó mászo állatok, röpőő madarak, az Isten nevének szentelésében és ditsóitéfében? Az ő akarattyá szerént valo rendelésről és engedelmeitől. Oh véghetetlen jószágos engedelmes ajándékozás!

Vegyen értelmet azért itt a' mi lelkünk, a' *Oktatás.* mi Istenünkre nézendő tisztúnk felől: hogy ez, s' ennek végben vitele nem egybűnben lehet, hanem a' mi mennyei Atyánkna ajándékozásából. Mert mi ugy mint magunktól az Istennek semmit nem nyujthatunk, mellyel az

G 3 ő nagy

ő nagy neve szenteltethetnék, hanem ha ő nyujt elsőben minékünk, a' mit neki adgyunk, és ő mi szent tisztiunkre költsünk. Es így, mind ennek, s' mind egyéb lelki javainak velünk való közlésében, az Isten a' kezdet, s' ő a' vég-is. Így elsőben bűneinket le-engedi; az után hogy jót akarhassunk és tselekedhessünk, meg-engedi és ajándékozza; ezek után az ő maga ajándékát bennünk meg-koronázza. Ugy legyen, ugy legyen.

IV. TANUSAG.

Fölötte nagy jo-téteménye ez az irgalmas Istennek, mikor a' mi magunk szemünk láttára engedi önnön magát szenteltetni.

EZ tudomány származik innét: Mert ezt az ő meg szenteltetését úgy kérjük a' mi mennyei Atyánktól, mint nagy jo-téteményt mi hozzánk és mi velünk.

OKA: I. Mert ez az Istennek nevének meg-szentelése, mindenkor hasznokra és ép-
pületekre szolgál, az Istennek minden fiainak, a' kik valamint az ő ditsóságának közösi lesznek. Valamennyi lelki hasznaik vannak az Istennek fiainak, azok mind az ő nevének szentelésétől fügnek és származnak, el-kezdvén az El-választástól fogva, mind az idvőzítésig, és örök életig. Minden lelki javainak az Isten ditsósága és szenteltetése mind szerző oka, s' mind czélja. Lásd ide, *Rom. 9. 23.* Es hogy megjelen-

jelentene az ő ditsóságának gazdagságát a' kegyelemnek edényéhez, mellyeket készített ditsóságra. Az Isten ditsósága azért itt mind *Alpha* s' mind *Omega*. A' mi lelki javaink azért, természetnek az Isten ditsóságának termékeny gyümöls fáján; és ugyan ez-is hullattya önként a' mi lelkünknek kebelében.

II. Mert a' kik az Istent mindenek fölött szeretik, azoknak akkor telik-bé kedvek, mikor látták az Istennek nevet szenteltetni és ditsóitni. Egy nyomon járnak ám itt minden szentek a' Dáviddal, a' ki ezen való kedvét jelengeti sok helyen a' maga Soltárban, nevezetesen, az 122. Soltárban az 1. 2. 3. 4. versekben: *Eőrvendezek mikor nékem azt mondgyák: Mennyünk-el az Urnak házában; hogy állyanak a' mi lábaink a' te tornáczodban oh Jerusalelem: A' Jerusalelem szépen épített város, melly egyben szerkesztetett egyenlő-képpen, hogy oda mennyenek a' nemzetségek, az Urnak nemzetségi az Izraelnek bizonságához: az Urnak nevének tiszteletire.* Ihol az Urnak nevének szentelése és ditsóitása! Effele öröm nem nagy jo-téteménye az Istennek?

III. Mert gyakorta az Isten ezzel bősűl és tisztel-meg bennünket; avagy Istentől való bősűletünk ebben áll, hogy méltoztat minket az ő nevének ditsóitásának edényivé tenni: mellyet nagy jo-téteményül kell az erős Istentől vennünk. Mivel ezt mi hozzánk az Ur-

nak nagy jo-téteménynek tudta lenni a' megváltó Christus, azért intett minket ezért ugyan tusakodnunk, *Matth. 5. 6. Ugy fénylők a' ti világságtok az emberek előtt, hogy lássák a' ti jo tselekedetiteket, és ditsőítsék a' ti mennyei Atyátokat.* Ezzel bősüllé meg az Ur az ő választott edényét, a' Pált, *Gal. 1. ult. Es ditsőítik vala az Istent én bennem.* E' volna ám az igaz tisztesség és bősület tétel! E' volna az Urnak jo téteménye!

Feddés.

Meddig gorombáskodnak tehát e' földnek fiai leányi, a' kiknek lelkek a' földhöz ragadott, és ennek javaihoz, pompáihoz, gyönyörűségéhez, tisztességéhez és bősületihez? A' kik azt tartják nagyobb jo-téteménynek Istentől hozzájok, ha sok mustyok teré, és buzájokkal rakva sok verem; ha azt mondhatnák a' magok lelkének a' mit a' bolond gazdag, *Luc. 12. 17. 18. 19. Mit tselekedgyem? mert nintsen hová takarnom az én jóságomnak termésit: Ezt mi velem: Az én gabonás tsüremeit el-rontom, és nagyobbakat építek, és abba takarom az én jóságom hasznát, és az én javaimat, és azt mondom az én lelkemnek: En lelkem, sok esztendőkre való el-tótt javaid vannak, nyugodgyál, egyél, igyál, gyönyörködgyél.* A' kik örömeiben hallják azt a' hirt, mikor a' kortsomákra, és a' latroknak barlangjában kellefsék menniek, és ezt kiáltaniok: *Jertek-el vegyünk bort, részegedgyünk-meg borral; holnap is úgy lakjunk mint ma, vagy sokkal jobban,* *Esa. 56. 12:* hogy nem mint hivattatnának az Isten-

Istennek nevének ditsőítésének házában. A' kik nagyobb jo-téteménynek tartják, ha mindenek térdet fejet hajtanak nékiek, ama' tisztesség kívánásban telhetetlen Hámánnal, *Esth. 3.* hogy nem ők hajtanának több szentekkel öszve térdet fejet az erős Istennek; avagy egyébként eszközi és edényi lennének az Isten nevének szenteltetésének.

Mi ezeknél szerelmesim okosbak legyünk, és a' mi szivünk úgy ragadgyó az Istennek nagy nevének szenteleséhez és ditsőítéséhez, úgy mint főbb és kiváltképpen való jo téteményhez: vigyázásunk pedig és erőszakoskodásunk arra legyen, hogy nem tsak magunkban és magunk által lótt ditsőítését vehessük eszünkben az Urnak nevének, hanem még azt-is szemlélhessük, miképpen ditsőítsék egyéb szentek-is az erős Istennek nevét, mi általunk és miattunk, Amen.

Intés.
Igazgatas.

V. TANUSAG.

Fölötte igen nagy lelkünk fájdalomra kell annak lenni, mikoron láttuk, hogy az Istennek nagy neve szentségtelenítettik, avagy fertőztetik, és káromoltatik.

S Zármazik e' tudomány innét: mert ezek a' rettenetes dolgok, igyenessen ellenkeznek a' kegyes lelkeknek kívánságokkal, és kérésekkel az első kérésben.

OKA: I. Mert az Istennek fölséges mel-

G 5

tosás.

tosága, mellynél mi előttünk semminek szerelmetesebbnek nem kell lenni, ekképpen fertetik-meg. A' felső méltoságnak a' Respublicában, az Ország előtt és a' felső Magistrátusnak igaz hivei előtt olly szerelmetesnek kel lenni, hogy ez idő szerént való dolgokra nézve, magoknál bősösbnek és ártósbnak kell tartani: A' honnan ennek meg-bántódását és meg-fertődését is nagyobb szívbeli fájdalommal kell szenvedni, hogy nem a' magok magános meg-bántódásokat. Lásd ide szép példát a' Samuel 2. könyv. 16. részében a' 7. 8. és 9. versekben. Menyivel inkább a' minden Főlégeknek Főségének méltóságának meg-fertődésén, nagy lelki fájdalmat kell szenvedni az igaz hiveknek, a' kik őtet mindenek fölött szerelmetesbnek tartják. Lásd ide is, *Exod. 32. 19. Num. 25. 8. 1. Sam. 17. 40.* A' Sidóknak ez iránt olly szokások volt, hogy mikor az Urnak nevének ferteztetését a' káromlás által hallották, meg-szaggatták a' magok ruháját, és gyászban öltöztenek, *2. Reg. 19. 1. Esz. 37. 1.* és azzal jelentették azon való szívek fájdalmát. Mikor a' keresztfán függött Jesust, *Matth. 26.* a' Papi fejedelmek, az Irás tudók, és a' Vének káromlották, akkor nem volté a' boldog Máriának, és a' Christus Jesust igazán szeretőknek nagy gyötrelmek: Ekkor járta-átal Máriának szívét a' Simeon hegyes-tőre. Tekints amaz ő életének estvéjén

jén meg-tért Tolvajra, miképpen járá ennek is szívét által, a' másik Tolvajnak Christus Jesus ellen való káromló beszéde, *Luc. 23. 39. 40. 41.* Ezek mindazért lőtenek: mert a' Jesus Christusnak méltóságának motskolását nehezen hallották.

II. Mert ennek a' gonosznak alkotói nagy szánakozásra méltók, azért az ő nagy vakságokért, és szíveknek el-fordultságáért, a' mellyben veszekednek. Ezeknek még az Ur magát meg nem jelentette; még az ördögnek töriben vannak; még a' bűnnek kötele vőtte őket környül; és ama' rettenetes veszedelemtől szabadságok nintsen. Minemő vala a' Pál meg-térése előtt, mint maga akkorbéli állapotát elő-számlállyá, *Act. 26. 11. 1. Tim. 1. 13.*

III. Mert az Isten nevének meg-ferteztetői másokat is meg-botránkoztatnak. Az Isten nevének meg-ferteztetéséből káromlás következik, a' mint szent Pál, *Rom. 2. 24.* tanította. Es szent Péter is, *2. Pet. 2. 2.*

IV. Mert az Isten kiváltképpen való módon meg szokta bősíszuját állani, az ő szent nevének meg-ferteztetéséért. Az erős Isten mindenkor meg-keresi a' maga ditsóségét, vagy magunktól, vagy magunkból; mindenképpen meg-ditsóiti az Ur magát. Irgalmasága szerént, vagy igazsága szerént. Ha mi nem tulajdonitunk neki ditsóséget, ki-keresi belőlünk igazsága szerént, meg-álván bősíszuját,

ját, és ugy-is helyben marad az ő ditsósége. Az Izrael nem tulajdonita az Urnak ditsóságot, hanem ellenben meg-főrtőzteré az ő nevét a' borju képnék imádásával: De ki-kerefe az Ur belőlők a' maga ditsóságát, rettenetes vér-ontás által, *Exod. 32. 26. az 30. versig* len. Lásd ama' káromló iffiat, miképpen bűntette-meg az Ur, *Lev. 24. a' 11. vers*től fogva, a' 16. versig, és az utolsó versben-is. El nem szenvedé pedig az Ur ezt annak-is, a' ki okot ad az ő nevének meg-ferteztetésére, a' mint nem szenvedé-el ezt ama nagy királynak a' Dávidnak-is, *2. Sam. 12. 14. De mivel hogy nyilván való káromlásra okot adtál az Urnak ellensé- ginek a' dologban, a' te fiad is, a' ki lőtt tenéked bizonynyal meg-hal.*

Feddés,

Aha, annak-okáért, Isten ellen rugodozo, el-fordult szivek; Meddig nem szüntök-meg ferteztetni és káromlani e' szentséges nevet? Meddig nem kezditek immár szentelni és ditsóítani? Ezt érdemlitek ti-is, a' kik okot szolgáltartok a' ti fessett életetekkel az idege- neknek, az Urnak nevének ferteztetésére. Ezen illik azokra-is, a' kik mikor hallják ez áldott nevet káromoltatni, tsak meg sem in- dulnak szivekben, nem hogy azon munkál- kodnának, hogy a' menyiben ő rajtok állana, azt meg-orvosolnák, és meg-bojzszullanák.

Igazga-
tás.

A' mi lelkünk pedig vegye itt az igazga-
tást, miképpen kellesek nekik meg-indulni,
mikor

mikor ilyen rettenetes dolgot fajdit: tudni-
illik, ha másokban esik, gyötörje és faggassa
magát, sőt köny-hullatásoknak árvizei fol-
lyanak ki érte a' mi szemeinkből, követvén
ez iránt az Isten nevének ferteztetésén magát
gyötörő Dávidot, *Psal. 119. 136. A' Lotot, a' ki*
Sodomábá az Urnak nevének meg fertezteté-
féért a' tisztátalan élet által, gyötörtte a' maga
igaz lelkét, 2. Pet. 2. 7. 8. Azok pedig a' kik-
nek az Ur kezekben fegyvert adott, ennél to-
vább-is lépjenek, meg-torolván a' gonoszsa-
got, és meg-kerefvén az igazságnak folyása ál-
tal az Urnak nevének ditsóságát és szentelé-
sét; és ekképpen fordítsák-el az Urnak véres
ostorát-is a' népről, mint Phineás, Num. 25.
Hogy ha pedig minnen magunk akadunk va-
lahogy a' Sátannak rostájában, a' ki efféle
gonoszokkal még az Istennek fiait-is rostál-
lya; tehát meg-ismérvén a' mi nagy fogyatko-
zásunkat igaz alázatossággal, meg-hunnyá-
zkodgyunk, és töredelmes fohászkodásokkal
az ő irgalmaságáért epekedgyünk annak bo-
tsánattyáért, igérvén igaz meg-térésünket a'
mi Urunkhoz Istenünkhöz, és meg-ujjítván
visszont az Urnak nevének szentelését
és ditsóítását, Amen.

☞ (o) ☞
☞

II. K E R E S.

Jöjjön-el a' te országod.

IStennek szerelmesei; eddig leg-közellyeb értettünk az Istennek nevének meg-szenteléséről. A' melly dolog, minden dolgoknak leg-kiváltképpen valo fő vége és czélja. Mellyről valo tudományt őt kiváltképpen valo tanúságokban adtam előtökbe; most immár következik a' második kérdés. Mellyben előnkben adattatik az a' dolog, a' melly elsőbb rendel igazgattatik a' fő végnek el-érésére, úgy-mint az Istennek országáról, és annak el-jöveteléről, a' melly igékben áll a' kérésnek igéjinek el-osztása-is: Első része az Istennek országa; második annak el-jövele. Nyomozzuk az igéket.

Az Istennek országának nevezetén, ez helyen tulajdonképpen, értetik az Istennek Ecclesiájának az öly állapotja, a' mellyben és melly által részesül abban a' boldogságban, melly reá származik az Istennel valo egygyesüléséből. Mellynek két grádusi vannak: 1. Ennek e' jelen valo életbeli igazgatása, mellyre nézve hivattatik Kegyelemnek országának. 2. A' jövőendő életbeli bírása, mellyre nézve hivattatik Ditsőségnek országának.

Ez országnak el-jövetelin értetik; ennek állapotjának, és a' mellyek erre tartoznak

aján-

ajándékozása, terjesztése, bé-telylefedése.

Őszve-foglalva mind ezekben ezt kérjük: Ugy birj és igazgass minket a' te igéddel és Sz. Lelkeddel, hogy teneked napról napra inkább inkább engedhessünk. Tarts-meg és öregbítsd a' te Anyaszentegyházadat, ronts-el az Őrdögnek tselekedetét, és minden hatalmagságot, melly te fölfejed ellen föl-fuvalkodván törekedik. Tégy hiában-valokká minden tanátskozásokat, mellyek a' te szent igéd ellen léshnek, miglen osztán tellyességgel és volta-képpen országlassz, mikoron mindenekben minden léshelz.

I. T A N U S Á G.

Az Istennek nevének meg-szentelésére rendeltetett dolog, melly által elsőbb rendel az ditsóittetik, az Istennek országa, a' melly vagyon az ő Ecclesiájában.

Származik e' Tanuság az elsőnek és ennek Őszve-kötéséből: mert la, mihelt el-végezzük ezt: Szenteltesék a' te neved, mindgyarást ezt-is utánna vettyűk, mint közelb valo modot, az Isten nevének meg-szentelésére.

O k a: I. Mert az Istennek neve, avagy az Istennek kiváltképpen valo tőkélleteséges tulajdonsági, ebben az országban nyilatkoznak ki inkább, hogy nem mint egyéb munkáiban; kiváltképpen pedig az ő kegyelme, igassága, és bőltseége. Kegyelme: mert ebben

ben az országban vagyon az a tudomány melly erről tanít. Tanítottak ebben az országban az Urnak igéjéből, hogy az ő nagy kegyelme tetstszik ki az el-választásban, a' bűnös embernek bűnéből, és örök veszedelméből való föl-vételében, a' Jესus Christuśnak el-botsátásában, és többekben. Igasága meg-tetstszik ebben, hogy a' bűnt nem engedhette bűntetetlen, hanem az őnnön fiának kellett az ő országának hiveinek bűnökért szenvedni, és a' szenvedésért azoknak meg-botsáttatni: egyebeket pedig ugyan a' bűnért a' kárhozatra vetni. Bóltsefége meg-tetstszik ez országnak igazgatásában: mellyre nézve a' gonolz bűnből jót tudott ki-hozni, minden ellenkező dolgokat ez országnak fiainak javokra tud szolgáltatni. És több egyéb dolgokban-is, mind ezek s' mind egyéb tökéletességi az Istennek ez országnak állapottyában nyilván vannak. Ez tehát az Isten nevének ditsóitésének elsőbb utal.

II. Mert ez országa az Istennek, tökéletességgel leg-közellyebb járul az Istenhez; mert az Istenen kívül semmi nintsen, a' mi az Istennek Anyaszentegyházával érjen, sőt mindenek néminémű-képpen szolgálnak ennek.

Az angyalok véle nem érnek olly moddal: mert noha merő tsupa lelkek, és a' testtől szabadofok; mindazáltal ez országnak hi-

vei-is

vei-is meg-tesztelt angyalok. Az angyalok nagy kívánsággal kívánnak bé-nézni ez országnak titkos dolgaiban, 1. Pet. 1. 12. Az angyalok sokat tanulnak ez országnak igazgatásából, Eph. 3. 10. Az angyalok körül annyi forgolodása nem volt a' tellyes szent Háromságnak, és a' Közben-járo Christuśnak. Nem ezeket vőtte-fel, nem ezekért szenvedett, nem ezekért holt-meg-is, hanem ez országért, a' mellyről szo vagyon. Hogy ha azért a' lelkeknel közel járul az Istennek Ecclesiája az Istenhez, tehát ebben elsőbb uttal moddal ditsóittetik az ő neve. De még, mindenek néminémű-képpen (mellyben tsak Isten tudos) szolgálnak ez országnak. A' mellyért szent Pál igen nyilván szoll erről, 1. Cor. 3. 21. 23. Mindenek tiéitek, akár Pál, akár Apollo, akár Cephas, akár e' világ, akár az élet, akár a' halál, akár jelen valók, akár következendők, mindenek tiéitek, ti pedig a' Christuśe vadatok, a' Christuś pedig az Istené.

III. Mert semmi inkább nem ellenkezik az Istennek nevének ditsólságével, mint ennek az országnak határinak bellyebb-vonása, megkissebbítése, meg-háborítása, és meg-rutítása.

Ezért vagyon, hogy akarmi kárt regyenek ez országnak, az Isten magának tulajdonittya, Zach. 3. 8. A' ki titeket (érti ez országnak hieit) háborgat, az én szemem fényét háborgattya 42. Erről igy a' Christuś-is, Luc. 10. 15. A' kiti-

H

teket

teket utál-meg, engemet utál-meg, és a' ki engemet utál-meg, azt utállya-meg, a' ki engemet el-botsátott. Mert ellenbē víszont, a' mi hosznót és jót ki téfzen ez országgal, ugyā azt-is Isten magának tulajdonitattya a' Christus által, *Matth. 10. 40.* A' ki titeket bé-fogad, engemet fogad-bé, és a' ki engemet bé-fogad, azt fogadgya bé a' ki engemet el-botsátott. Lásd erre amaz utolsó ítéletbeli processust-is, *Matth. 25.*

Intés. Itt azért tessék e' tanáts a' mi szegény lelkünknek, hogy igyekezzünk ennek az országnak igaz fiai és hivei lenni. Mert valakik ez országnak nem igaz fiai, hanem csak el-foglaloi, azok jóvendőben, ama' meg-vísgálásnak és ki-keresésnek napján, ez ország kívül vettetnek, a' külső fetétségre, a' hol lészén sívás rivás és fogaknak tsikorgatása. A' kinek vagyon füle a' hallásra, hallja.

Igazgató. Ez országnak pedig igaz fiainak jelek, ugyan az ő tisztek, ugy-mint: Keresni elsőb az Istennek országát és annak igazságát. Segély minket oh mi édes meg-váltonk, a' te országodnak mindenek előtt való keresésére, Amen.

II. TANUSÁG.

Ez az Istennek országa nem másol, hanem csak ő magától az Istentől állattatik-fel, igazgattatik, és oltalmaztatik.

FOly e' Tanulág innen: hogy ezt az Istentől, mint fő októl, kérjük ez áldott könyörgésnek formájában.

OKA:

OKA: I. Mert ennek az országnak ellenfégi erősebbek és hatalmasabbak, hogy nem valamelly teremtet állat őket meg-győzhethné.

Hogy ennek az országnak sok ellenfégeiről mind ne szollyak, noíza lássuk tsak a' legkiváltképpen valót, a' Sátánt; kinek seregét és erejét le-írja szent Pál, *Eph. 6. 12.* Lásd-meg. Annyival inkább: Mert ezek a' magasságban jarnak, a' hová mi nem érünk. Serények és gyorsak mint a' szél, *Job. 1.* Mesterlégecskék, ha más-képpen nem árthatnak nyilván a' magok szőriben, másban őltőznek, világosságnak angyalává tündetik magokat. Kigyo formát és egyéb állatoknak ábrázattokat vészik magokra. Ottan-ottan reá térnek a' viadalra és ostromlásra, *1. Pet. 5. 8.* Kegyetlenek mint a' Sárkány, mint az ordító orosz lány a' praedára. Vékonyak, testet meg-hatók, sőt által-hatók, egy szugolyában, és egy emberi testben sok százan el-férnek, *Marc. 5. 9.* Erőseks, *Job. 1.* a' házat könnyen le-ronthatták; a' tűzben vízben bé-hányhatnak, *Matth. 17. 15.* fekélyekkel meg-verhetnek, *Job. 2. 7.* Sok nemzeteket ez ország ellen való viadalra őszve-kürtölhetnek, *Apoc. 20. 7. 8. 9.*

ELLEN-VETES: Hiszem a' szent angyalok meg-győzhetik ezeket a' gonosz angyalokat. F. Meg-lehető dolog, hogy a' szent angyalok ezeknél erősebbek lévén őket meg-győzhet-

H 2

nek;

nek; de az Istennek rendeléséből, nintsen őreajok bizva ez országnak mindennémű igazgatása és oltalmazása. Azért nem-is szállanak mindenkor szemben vélek, *Jud. v. 9.*

2. Láma' szentek-is meg-győzik. F. De fokszor a' szentek meg-győzetnek ezektől. Továbbá nem tellyességgel győzik, s' akkor-is nem magok erejek, hanem az Urnak ereje által, *Rom. 16. 20.* Meg-áll azért, hogy semminemű isupa teremtetett állat nem birhat ezekkel.

II. Mert ez országnak javai sokkal drágábbak, hogy nem valami teremtetett állat hatalmában volna azoknak osztogatása.

Lássluk egynehány drága kintseit ez országnak: Az Isten titkainak értése, az igaz hit, reménység, Isteni és felebaráti szeretet, a' meg-térés, új engedelmeség; az ó embernek le-verkezése, és az új embernek föl-öltözése; A' meg-igazulás, bűnnek botsánattya, a' Chri-stus igazságának nekünk tulajdonítása; az ellenkezésnek el-romlása, és a' fiuvá fogadtatás; meg-szentölődés; a' keresztyéni szabadság, bátorlágos Istenhez járulás; a' lelki-isméretnek tisztasága, tsendessége, békesége; a' lelki vigasztalódás minden háboruk ellen, de kiváltképpen a' két nemű halál ellen; békefégestűrés, örvendezés, ditsekedés, békével való várás; az álhatatos, hűséges, jobban való megmaradás; végezetre az örök meg-ditsőülés. Mellyek egygyúl-eggyig olly drágák és árrof-

fak,

fak, hogy semmi teremtetett állatnak birtokában ne lehessenek; hanem csak egyedül ez országnak Királynak hatalmában. Lásd ide *Joh. 6. v. 44. Joh. 15. 5. Phil. 1. 6. és 1. 2. v. 13.* s' több idevaló erősségeket-is.

III. Mert ennek az országnak igazgatása olly lelki dolog, hogy semminemű teremtetett állat arra nem érkezhetik hogy igazgathassa.

Ez ország kiváltképpen igazgattatik: Az Ige által, Sacramentumok által, Ecclesiái Rendtartások által. Az Ige által ismet, úgy-mint a' Törvény és az Evangéliom által. A' szent Keresztiség és az Ur Vatsorája által. Az Ecclesiái rendtartások nézik; a' személyeket, ezeknek tselekedeteket, Ecclesiái jokat, az helyet, az időt, és ha mi olly találkozik ez országban. Mind ezekkel pedig vízfönt két módon: külső és belsőképpen; és a' külső a' belső nélkül nem egész, sem fogonatos. A' külsőben, forgolodnak ugyan az ör-állók, a' lelki Pásztorok: de a' belsőre nem érkezhetnek. A' Törvényt és az Evangéliomot kiáltják; a' Sacramentumbeli külső jegyeket adgyák és osztogatják; az Ecclesiái rendet javallják s' ajánlják: de belől a' szívet meg nem űtherik, sem meg nem ronthatják; a' sérelmes lelkeket az Evangéliombeli belső vigasztalások által nem gyógyíthatják; a' Sacramentumok által jedzett dolgokat reánk nem szabhatják, és a' szép rend-tartásokat velünk el nem hitethetik: ha-

nem mindezeket tselekefzi egyedül ez ország-
nak ditsóságes, erős, hatalmas, és irgalmas Ki-
rályja. Ezé tehát ennek az országnak föl-állá-
tása, igazgatása, és el-is végezése, *Psal. 143. 10.*
Psal. 119. 33. Psal. 138. 8.

Özáfólas Ez általa' tudomány általa' könyörgeni ta-
nito Christus bé-dugja szájokat azoknak, a' kik
ez országnak igazgatásának nagyobb részétől
meg-fosztják az erős Istent, és azt a' termé-
szetnek tulajdonitják, minémük a' Pelagius
eretnek ember követői. Be-dugja szájokat a'
Pápásoknak-is, a' kik azt tanitták: hogy nem
annyira meg-romlott az embernek szabad aka-
rattya, hogy az Isten kegyelme és munkálko-
dása nélkül-is, valamit ne tselekedhetnék, a'
melly nem bűn, hanem jófágos tselekedet vol-
na: és annak átkot mond a' Tridentumbeli
Concilium, a' ki a' meg nem igazult emberek
tselekedetik felől azt tanittya, hogy azok me-
ró bűnők volnának, és az Istennek gyűlölését
érdemlenék. *Concil. Trid. Sess. 6. c. 7.* Be-dugja
azoknak-is szájokat, a' kik azt tanitták;
hogy az embernek meg-térése előtt vannak
olly el-készületek és tehetőségek, mellyek az
Istent föl-inditták arra, hogy az embert meg-
térítse. Hogy az Isté az embernek meg-téríté-
sére, tsak külsőképpen valo munkával forgo-
lodik: az igét prédikáltattya, az által az em-
bert fenyegeti, inti, ígéretekkal magát aján-
lja, de belső és hathatóképpen semmit sem
tsele-

tselekefzik, hanem azt egészen az embernek
szabad akarattára hadgya ha meg téríti-is ma-
gát, ha nem-is. *Socin. de Eccles. ex Epist. fol. 233.*
Idem l. 4. de Servat. c. 12. fol. 580. Remonst. Confes.
cap. 11. sect. 4. Idem Conf. cap. 11. sect. 3. Kiknek a'
szent írásnak-is erejével ellenek álhatunk.

Az elsőeknek, mind azokkal a' bizonyosá-
gokkal, mellyek az embernek tellyes meg-ve-
szettségéről vannak: *Gen. 6. 5. és 8. 21. Eph. 5. 8.*
és 3. 3. 1. Cor. 2. 14. 2. Cor. 3. 5. Jer. 3. 23. Matth. 7.
v. 18. Eph. 2. 1. Col. 2. 13.

A' másod rendbélieknek: *Rom. 14. 23. Va-*
lami hitből nintsen, bűn az. Hebr. 11. 6. Matth. 7.
v. 18. és 12. 34. Joh. 15. 4. Rom. 3. 11. 12.

A' harmad rendbéliek ellen: *Jer. 31. 31. 33.*
és 36. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. Joh. 3.
v. 6. Rom. 11. 35. 1. Cor. 4. 7. Eph. 2. 1. 2. 2. Tim. 3.
v. 9. Tit. 3. 4.

Ezeket magoknak hagyván, mi legyünk
vigyázók, és fölőtte igen meg-őjjuk magun-
kat a' szívnek tsalárdságától, és magunknak
valo hizelkedésétől, ha mit ez országnak mi
bennünk valo föl-emelésére, öregbítésére,
meg-tartására, és el-végezésére mi magunk-
nak tulajdonitana. Hanem ennek ditsóságát
tsak egyedül a' mi mennyei Atyánknek tulaj-
donitsuk, mi magunknak pedig egyebet ne
az erőtelenségnél és rehetetlenségnél. Efe-
dezvén szüntelen a' mi Urunknak az ő orszá-
gának mi bennünk meg-tartásáért, neve-

Intés.

kedéféért és véghez-viteléért, Amen.

III. T A N U S A G.

Ez az Istennek országa mi hozzánk még csak rész szerént érkezett.

FOly e' Tudomány innen, hogy az Isten országának el-jövetelét ez életben szüntelen kell kérnünk.

OKA: I. Mert ez életben mindenkor vagyon valami hozzánk ragadva, a' mellyet le kell vetkeznünk.

Hozzánk ragadott a' Sátán sok mesterfészes rostálással, *kerengvén mi környülünk, mint a' sivo rivo oroszlán*, 1. Pet. 5. 8. Es majd mint egy nyakon tsapdosva mint a' szent Pált kényszerít a' bűnre. Hozzánk ragadott e' világnak hízeltedése, és sok gonosz példája, melly egézfízen a' bűnben hever, 1. Joh. 5. 19. Hozzánk ragadott ennek szerelme, melly ellen tanátsol János Apostol, 1. Joh. 2. 15. 16. *Ne szerezsetek e' világot.* Hozzánk ragadott a' test, Gal. 5. v. 17. Rom. 7. 19. 23. Elménkhez ragadott a' rudatlanság, 1. Cor. 13. rész szerént tudunk, úgy annyira, hogy szám nélkül többet nem tudunk, hogy sem tudunk. A' dolognak meg nem foghatása, a' feledékenység, a' lelki némaság, az az, a' dolognak ki-beszéllésére való alkalmatlanság, mást nem taníthatóság. Akaratunkhoz; a' gonoszra való hajlandóság, a' jo dologra való szomorkodás, és a' gonosz

fzon való örvendezés, s' ebben való gyönyörködésnek érdeklése, a' lelki kevélység. Nyelvünkhöz ragadott a' hivolkodo belzélgetés, rostát és rothatt igék, szitok, átok, rágalmazás, kérkedékenység, hijában való ditsekedés. Ki győzné mind elő-számlálni.

II. Mert mindenkor vagyunk valami hijánossággal és hibával, a' mellynek ki kell potoltatni. Ez országnak világosságának még sok heja vagyon mi bennünk. Elménkben a' tudománynak szüntelen kell nevededni; mert sokan olyanok vagyunk, a' minémükhöz vagyon az irás, Heb. 5. 12. *Mert tinéktek kik az időhöz képest Doktoroknak kell vala lennetek, viszontag az Isten beszédének kezdetinek bótúire kell taníttatnotok: és lóttetek olyakká, mint a' kik tej nélkül szűkölködnek, és nem vastag étel nélkül.* Szüntelen kell kívánnunk az Isten igéjének amaz tiszta tejét, a' melly által nevededhesünk, 1. Pet. 2. 2. A' hitnek-is bennünk nevededni kell, a' mellyért szüntelen-is könyörünk a' tanítványokkal, Luc. 17. 5. *Uram neveljed a' mi bitűnket.* Es, Marc. 9. 24. A' mi reménységünknek vas-matskája-is gyakorta meg-mozdul, mellynek erőssen meg-kellenék maradni helyében, Heb. 6. 18. 19. A' szeretet bennünk gyakorta, irigységgel, haraggal, és gyűlölséggel elegyes, és így tsorba. Kitsoda az a' ki azt mondhatná: szeretem az Istent tellyes szivemből, tellyes lelkemből, minden

gondolatimból, erőmből, és tehetségemből? Kitsoda mondhatná: szeretem felebarátomat úgy mint magamat? Egyéb kegyes jószágos erők-is hibásak: az alázatosság, szelidlég, együgyűség, békeféges tűrés, szolgálatbéli ferenység, ferro buzgoság, Istenbéli öröm, gyönyörködés, és a többi egygyúl egygyig mind hijánosság, és ezeknek mind ki kell potolódniok.

III. Mert szüntelen áhétoznunk kell arra a' tellyeségre, melly amaz utolsó napon meg-jelenendő, a' Christusnak meg-jelenésével egygyütt, a' szent Pálnak tanítása szerint, *Rom. 8. a v. 19. ad 25.* *Mert a' teremtetett állatok-is nagy szorgalmatossággal várják az Isten fiainak ditsőségeknék meg-jelenését. Nemcsak azok pedig, hanem mi-is kik a' Szent Léleknek seregét vöttük, mi magunkban fohászodunk, a' füságot várván, tudni-illik a' mi testünknek tellyes váltságát.* Es ezért a' titkot jelentő szent Jánosnal könyörögnünk kell, *Jövel Uram Jesus, Apoc. 22. 21.* Mind ezek arra mutatnak, hogy az Istennek országamég csak rész szerént vagyon bennünk.

Czáfó-
lás.

Vitézkedik a' Christus Jesus ez tudomány által ama' szentes Anabaptisták ellen, a' kik tanítták, hogy az Istennek Ecclesiájában, úgy mint ez ő országában egygyetlen egy istentelen és képmutato-is nintsen, hanem mindnyájan szentek és tiszták: Mert, úgy mondnak, az ember itt e földön el-érheti a' tökéletes ujjaszülést.

szülést. A' kikhez közel járulnak a' Pápások-is, a' kik az Isten törvényének itt ez életben való be-tölthetését állattvák és tanítták. Elvén egynehány dolgokkal, mellyek ellenünk való fegyverek-is.

I. Azt mondgyák: hogy lám Noe, Abraham, Zachariás, Ersebet, mondatnak hogy az Isten előtt tökéletesen jártak legyen. F. De ez semmit egyebet nem térsen, hanem szívbeli nagy kívántsággal és igyekezettel arra való vágyakozást, hogy el-érhessék bizonyos idejében azt a' tökéletességet. Azonban ok az Isten előtt képmutatás nélkül való lelki-isméretet viseltének és az emberek előtt. Mi ezt felellyük.

II. Lám a' Dávid sok helyeké térsen bizonyfagot a' maga igaságáról. F. Ugy vagyon: ügyének igaságáról; de nem személybeli tökéletességéről, és magában való szentségéről, avagy (ha akarod mondani) igaságáról.

III. Lám Sz. János taníttya *1. Joh. 3. 9.* hogy a' ki Istentől született, az nem vétkezik. F. Igazat mond a' szent János, de nem akar mi és minden bűnt ért ott az helyen; hanem uralkodással való bűnt.

IV. Lám az Istennek parantsolati nem nehezék, *1. Joh. 5. 3.* F. Nem ez életben lehető be-töltésre nézve, hanem abban való gyönyörködésre. Lásd erre a' következő verset-is. Es, *Matth. 11. 28. 29. 30.*

Itt

Imás.

Itt mindazáltal fenkinek ok nem adatik arra, hogy ezzel legeltetvén magát, a' bűnben előbb-előbb menne; avagy a' kegyességben hátrább-hátrább állana, és alá-nőne, s' nem igyekeznék naponként nevededni minden fele jóságos erőkben: Hanem sőt inkább arra valo ez a' tudomány, hogy a' mi lelkünket ferkengesse, a' mennyei bőségekben, hitben, reménységben, szeretetben, és minden egyéb Isteni erőkben valo bővölködése a' nevededés által. Mellyre annyival-is inkább kell törekednünk: Mert 1. A' mi atyánkfiait kell éppitenünk, melly ez által lehet-meg, *Luc. 22. v. 32.* 2. Mert ha ezt el-mulatod, meg-lakolsz érte, még halálod oráján-is meg-köhol Isten e' lelki restségért. 3. Mert efféle kegyesség igen gyanus, a' melly nem akar nevededni, *Joh. 2. 23. 24.* mellyre még a' Christus is nem bizná reá magát. Oka-is vagy-on: mert ez ország igen nevendékeny ország, a' mellynek mi fiai vagyunk. Lásd *Eph. 2. 20. 21.* és *4. 13.* 4. Mert így láttatunk semmire bősülni az Istennek igéjét, és ebben valo szolgálatot; mert annak vége a' kegyesség, és abban valo nevededés, *1. Pet. 2. 2.* 5. Mert a' menyországban ditsőségének fölyebb-fölyebb valo grádusára kell igyekeznünk, mellyek osztoztatnak itt a' kegyelemnek országában valo nevededésünk szerént a' kegyességben, noha nem érdeme, hanem az Urnak
 ugy

ugy rendelése szerént. Siesünk, és ne késünk semmit-is, törekedgyünk ennek az országnak tökéletességének el-érésére. Mellyre segilly minket mi edes meg-váltónk, Amén.

IV. T A N U S A G.

Tisztunk minékünk ez ország körül ez, hogy azt szívbeli kívánságunkal, esedezésünkkel, és egyéb törekedésünkkel igyekezzük öregbíteni.

S Zármazik innen: hogy ugyan könyörgésünkkel kelltik ebben munkálkodnunk: *Jójjon-ei a' te országod.*

OKA: I. Mert az Istennek házában és országának buzgoságától el-kell foglaltatni a' mi elménknek és lelkünknek, a' menyiben az Urnak ditsőségére tartozik. A' minémü buzgosággal vala tellyes a' Dávid, *Psal. 69. v. 10.* Mert a' te házadhoz valo buzgo szeretet meg-emészt engemet. Így a' Christus-is, *Joh. 2. 17.* Illyen buzgosággal forr vala az Illyés, *1. Reg. 19. 10.* mellyet külsőképpen-is meg-mutatott vala, *1. Reg. 18. 40.* Illyen buzgoságát mutatta vala az előtt régen Moses, *Exod. 32. 19. 20.* Phineás, *Num. 25. 6. 7. 8.* a' ki ugyan ditsértetik-is Istentől, *v. 11. 12. 13.*

II. Mert ez országtól függ a' mi idvőségünk. Nem ugy kell minékünk itélnünk; akar melly vallásban legyen valaki, s' magunk-is, hogy abban idvözülhessünk, a' mint némelly
 tévely-

tévelygők tanítták, hanem ez az ország az, és ennek az országnak vallása az, a' melly által minékünk idvőségünk vagyon. Mert az igaz idvözülendő hit ennek az országnak java, és nem más idegen országe: A' Christus Jesus ennek az országnak feje, a' ki nélkül nintsen idvőség: mert nem adatott több név az ég alatt, a' melly által volna idvőség, hanem csak a' Jesus neve. Ez pedig más idegen vallásu országban nem találhatik. Es egyéb drága ajándékok-is, a' mellyekben az embernek idvősége el vagyon rejtve, nem egyébűtt, hanem az Istennek kegyelmének országában, ajándékoztatnak. Ez az ország hasonlo a' Noe bárkájához, melly kívül minden test az özönviz miatt el-veszett; így az Istennek kegyelmének országán kívül, egy test sem tartatik meg. Ezért nem kellene ké tehát minékünk törekednünk ez országért?

III. Mert azok a' mi igyekezetünk, és törekedésünk, ha ugyan szívesek, soha nem haszontalanok. Azt mondgya itt a' tunya és rest lelki-isméret: Akar mint igyekezzünk ennek az országnak öregbítéséte, és *reformálására*, soha ugyan nem tehetjük azt, hogy tellyeséggel a' konkolyokat ki-gyomlálhassuk; azért mi hasznára fáradozunk? Megfelel ennek a' serény, vitéz, és bátor lelki-isméret, elő-számlálván ennek hasznait. 1. Hogy ha a' béli tisztünkben el-járunk, az I-

stent

stent ditsóittuk. 2. Ha a' gonoszokat meg nem nyerhetjük-is, a' jokat mindazáltal meg-erősíttük. 3. A' gonoszok meg-alkodással ítéleteket öregbitik, *Luc. 12. 47.* 4. Ha mások körül sohol semmit nem használunk-is, vizsgálja tér a' mi kebelünkben; mert a' mi magunk lelkünket meg-mentjük, *Ezech. 3. v. 19.* és az Ur színe előtt ugyan ditsósággal élünk, *Es. 49. 45.* Es így nem lészén a' mi munkánk az Urban haszontalan, *1. Cor. 15. 58.*

Oh annak-okáért ti restek, meddiglen feddés, kúsztok? mikor keltek-fel a' ti álmotokból? Miglen fekúsztok kitsiny álmodozásokkal, kitsiny szunnyadozással, kevés kéz öszve-kapcsolással? Meddig nem gondoltok véle, akar mint legyen, az Országnak, az Ecclesiának, állapattya? a' kiknek mind egy, akar hogy predikáltság az áldott Isten igéje, akar melegen, akar lágy melegen, akar hidegen; akar hogy szolgáltaffanak a' szent Sacramentumok, akar ki hogy éllyen azokkal; akar melly idegen formán igazgatltság az Ecclesia, akar mint heverjen a' sárban porban az Ecclesiái fenyíték. Magistratusok, Magistratusok! hogy-hogy vagyon, hogy kevés gondotok vagyon az erős Istennek törvényének tábláira? Pásztorok, Pásztorok! hogy vagyon az, hogy sokan bé-zárjatos az emberek előtt az Isten országát? Halgatók, halgatók! hogy-hogy vagyon, hogy mind eddig bujdosatok, és el-

szél-

széledtetek, mint (nagyob részre) a' pásztor nélkül való nyáj? Ez az oka: mert ki-ki, mint ha ugyan tisztetek volna, csak az ide alá valokat keresi; el-hagyván tiszteteket, az oda-fel valoknak keresését, tudni-illik, mellyeket az Urnak kegyelmének országára való szorgos gondalól lehetni-meg. A' kinek füle vagyon a' hallásra hallja.

Intés.

Tinéktek szollok immár, ferény vigyázó, és jó gondos szentek, Magisztrátusok, lelki Pásztorok, lelki halgatók; a' kik igaz szívbeli buzgoságtól foglaltattatok-el az Istennek országának, házának, Ecclesiájának; és a' kiket ennek öregbülésének, tisztogatásának, ékesgetésének, szóval, reformálásának, kívánsága szorongat. Tinéktek szollok mondván: Hozzá az Urnak nevében; az Urtól, az Ur által, az Urra, az Urral! fáradságokban, sebekben, tömlőczőkben, verefégekben, félelmekben, szélllyel bujdosásokban, éhségben, szomjúságban, bűjtőlésben, hideg és meztelenségben, szárazon, vizen, tűzön, élet és halálban: gyomlállyunk, rontsunk, veszfűnk, plántállyunk, éppítsünk, nyerjünk a' szent ige által, a' Sacramentumok által, az Ecclesiái tiszta igazgatás és fenyték által: tudománnyal, hittel, szeretettel, reménfeggel, buzgosággal, bátorfággal, türeffel, várakozással, minden álhatatossággal, bizván hogy ez Urban való munkánk haszontalan nem lesz, Amen.

V. T A

V. T A N U S A G.

Ennek az országnak amaz bé-telleyesedését úgy kell kívánnunk, mint még jövendőt az utolsó ítélet után.

A Gazik e' Tanuság iminnen, hogy a' Christus tanítása szerint, kellesek azt a' hiekeknek kérni mind az utolsó ítélet napjáig.

Oka: I. Mert az utolsó ítéletnek napja előtt ez ország csak rész szerint vagyon és léfzen bennünk, a' mint oda fellyebb erről bővön szo vagyon.

II. Mert ugyan önnön maga a' mi mennyei Atyánk-is nem akarja előb ennek az országnak be-telleyesedését, és előb be-is nem telleyesíti: mert nem akarja előb ezt tenni, míg nem el-jő a' Jesus Christus. Erre világos tanu a' szent Pál, Phil. 1. 6. *El-hívén hogy a' ki el-kezdette bennetek a' jó dolgot, el-végezi mind a' Jesus Christusnak napjáig.* A' holott e' szonak járása, napjáig, nem ki-rekesztéssel, hanem bé-foglalással határoz, ott értvén azt az utolsó punctumot, a' mellyben a' Christus el-jövendő az ítéletre, és míg a' mi testeink a' meg-dicsőülésre a' biro Christus eleiben állattassanak, a' mint a' tudos Beza-is érti, ugyan ez hely fölött.

ELLEN-VETES: Hát hová teszfűnk a' mennyei jelenésnek ama' tanubizonyfágát? *Apoc. 20. 4. Es láték székeket, és le-ülének azokra, és adattaték nekik ítélet tételre való hatalom.* Es

I

láltam

láttam azoknak is lelkeket, a kiknek fejeket vótték a' Jhesus felől való bizonyság tételért, és az Istennek beszédéért, és kik nem imádták a' fene vadat, sem annak képét, és nem vótték annak bélyegét, sem homlokokra, sem kezekre, és élnek s' uralkodnak a' Christussal ezer esztendeig. A' halottaknak pedig többi meg nem elevenednek, míg nem be-teltyesednek az ezer esztendők, ez az első fel-támadás. Ezekből világosan ki-jó az, hogy ennek az országának be-teltyesedése előbb-is el-jő, hogy nem az ítélet napján lenne.

Minekelőtte ezt el-egyenefitenők, látsunk erről való külömb külömb értelmeket. *Perer. lib. 8. comment. in Danielelem.* Pererius efelől így szol: Volt hajdon az emberek között ily vélekedés, hogy a' szentek fáratságos munkájik e' világon csak hat ezer esztendeig tartana. El-telven pedig azok a' hat ezer esztendők, a' halottak között minden szentek föl-támadnak, és a' Christus-is a' földre le-szál, és a' szentekkel uralkodik ezer esztendők alatt, megholdultatván hozzájuk nagy ditsósággal és bőfeggel ez egész földnek kerektségét. Ennek-főlőtte a' szentek nagy szentségben és tökéletességbe házasulni fognak, és fiakat nemzenek, a' kikre az ő szentségek maradgyon, és egy szoval, semmi nélkül né szűkölködvén, mindé jokkal bővölködni fognak, valamellyek e' földi boldogságokat illetik. Ide való *Lactantius* írása is (*lib. 7. c. 34. in primo institutionum volum.*) e' boldog-

dogságról: A' föld meg-nyitva az ő termékenységét, és önként bőfeges gyümölsőt terem, a' hegyeknek kősziklái mezzel veritékeznek, a' patakok borral folynak, és a' folyovizek téjjel bővölködnék.

Cerintus eretnek (kiről ír *Euseb. hist. köny. 34. rész.*) másban helyezettette azt a' szenteknek ezer esztendőig a' Christussal e' földi boldogságokat, úgy-mint: minden kényes lágy-ságban, és testi gyönyörűségeknek otsmány-ságában.

Nemellyek erről így értenek: hogy az Evangeliumnak ez egész világon való prädikál-tatásával, és a' Sidoknak meg-térésekkel, az Isten Ecclesiájának e' földön azok alatt az ezer esztendők alatt szép tsendes békefége fog lenni; úgy hogy a' Martyrok föl-támadgyanak, vagy e' földi vagy mennyei életre, és a' Sátán az idő alatt ne tsalhafla a' népeket, annak a' szép békefégnek meg-háborítására, de hogy a' választottak iminnen-is amonnan-is az egész földön tiszteltyek az Istent minden külső háborgatás nélkül. Ezeket ama' serény lelki méhetské az *Alstedius* hozza-bé *Prodromus*ának ötödik könyv. 28 rész. Es ezt a' harmadik értelmet magájéva-is téfzi.

Vagyon még egy kiváltképpen való értelem ez iránt, hogy tudni-illik: mikor a' Pá-págnak nyaka szakad és romlása lészén, vagy minekutánna ama' bestia, és hamis propheta a'

tűznek tavába vettetik, akkor a' Martyrok, és csak ezek; a' kik avagy a' pogányfágtól, avagy a' Pápáfoktól, az igaz és keresztyén vallásért meg-ölettenek, a' több meg-holt hiveknél előb föl-támasztatnak, hogy ezeknél előb egész ezer esztendőkkal birják a' mennyei örömet és boldogságot. Ebben volt az értelemben amaz ő idejében tiszteletes ősz *Piscator*, az Új Testamentomi Comment. utánna valo irásában. Ezek kiváltképpen itt a' külömböző értelmek. Mellyek közzül a' két elsőket meg-vetvén, mint az irással ellenkezőket, a' harmadikrol-is semmit nem szolván; csak a' negyedik kőrősztről álló ez előttünk valo tudományra. Mert hogy ha a' Martyrokban ezer esztendőkkal előb be-telleyesedik ez az Istennek országa, tehát nem leszen közönséges igasága a' mi föl-tött tanuságunk minden szentekre nézve, mert lesznek némelleyek a' kikben az ítélet napja előtt telleyesedik-bé; azért ezekért úgy kellene könyörgenünk.

F. Közönségeffen valo értelmek szerint fok tudos embereknek ez a' prophetia igen homályos, úgy annyira hogy mi legyen értelme végére nem mehetnek: innen vagy on, hogy valamenyin magyarázzák azt a' helyet, majd mind annyi különözö értelmét adgyák. Oka ez: merta' prophetiáknak valóságos értelmekre, azoknak be-telleyesedések előtt, senki nem juthat. Azért ez iránt itt erős ellen-vetés nem lehet.

het. Továbbá, legyen bátor úgy a' dolog, mindazáltal a' mi Tanuságunk helyében megál: mert sokkal többben vannak a' martyromság nélkül-is az Urban ki-mult, s' ki-mulando hivek, a' kikben nem előb hanem az utolsó ítéletben telleyesedik-bé ez az Istennek országa. Annakokaért, ezért szíveffen könyörögvén, *Igazgátás.* amazt, mint homályos és tőlünk el-rejtetett dolgot, az Istennek böltselégére, hatalmára és szabad akarattyára bizzuk. A' mi mi reánk *Intés.* néz, ezen kell minékünk elménket hánnunk vetnünk, igaz és töredelmes fohászkodások, buzgó esdeklések, erőlködések, és lelki tufakodások által, hogy leheffen minékünk-is résznünk ennek az országnak be-telleyesedésében, a' mi mennyei szent Atyánknek, Christus Jesusban hozzánk valo irgalmasága szerint, Amen.

VI. TANUSAG.

A' Sátánnak, sötétségnek, és az Antichristusnak országát, és mind azokat, a' mellyek az Istennek országával ellenkeznek, telleyes szírvünk-ből és erőnk-ből el kell távoztatnunk.

S Zármazik imez igéből: *A' te országod; a' mellyben a' Christus országának, és ezzel ellenkezőknek meg-választása vagy on:* és amazt kérvén, ezeket el kell távoztatnunk.

Oka: I. Mert ezek nem a' Jesus Christustól vannak, nem-is isméri ezeket a' Jesus

Christus, *Joh. 8. 47. Matth. 7. 23.* hanem a' Sátántól valók, *Joh. 8. 44.*

II. Mert ez országoknak prophetái hamisak, lopók, ragadozó farkasok, *Matth. 7. 15. Joh. 10. 1. Aét. 20. 28.*

III. Ezeknek tudományok ördögi tudomány, *1. Tim. 4. 1. 2. Tim. 3. 8. 2. Pet. 2. 1. Jud. v. 18.* Artalmas tudomány mint a' fene, *2. Tim. 2. 17.*

IV. Mert ezek magoknak veszedelmet szerzenek, ezeknek veszedelmeket sokan fogják követni, kik által az igazságnak útja káromoltatik, ezeknek kárhoztatások immár régtől fogva készen vagyon, és kiknek veszedelmek nem szunnyad, *2. Pet. 2. v. 1. 2. 3.* Ezeknek elztelenlégek nyilván való léssen mindenek előtt, *2. Tim. 3. 9.* Azért ezeket minékünk tellyes szivünkben és erőnkben gyűlölnünk és el-távoztatnunk kell.

Igazgatás.

E' szent tudomány körül a' mi lelkünknek igazgatása ez: hogy szintén úgy vigyázzunk ezeknek el-távoztatásokra, mint az igaz Isten országában való meg-maradásunkra. Es mivel hogy ez országnak ellenségei között igen hatalmas és kegyetlen ama' nagy Antichristusnak országa, az ellen illik minékünk bővebb igazgatást vennünk, hogy megismerhesük mellyik legyen az. Es közelebb járván: nem a' Pápistagaté e' nagy Antichristusnak országa? Es nem a' Pápaé a' nagy Antichristus? A' Pápisták értelmek szerent nem

nem az ugyan: mert ők az Antichristust így adgyák mindenek eleikben, hogy olly kiváltképpen való egygyes személy léssen, a' ki a' Sidók között a' Dán nemzetiségéből származando, a' ki azzal fogja hirlelni magát, hogy ő a' Messiás, és a' Sido vallást helyére állatni fogja: Jerusalemben három esztendőig és hat hónapig fog uralkodni: Az Illyéssel és Enochkal harczolni, az olaj-fának hegyéről a' menyben föl-menni készülni fogna; de a' Christus őtet meg-fogja ölni. Mellyekben semmi több ez utolsónál igaz nintsen.

Minékünk pedig az Urnak igéje a' nagy Antichristust így adgya előttben, és vele egygyütt ennek országát-is.

I. Hogy ez, bizonyos időben egy személy ugyan, de az időnek következtével egygyik után más áll elő, és rendeket megtartják egy-más után való következtéssel. Azért az Antichristuság sok személyeknek tso-mójában áll. Egygyez ez a' szent Pál és Jánosnak írásokkal, *2. Theff. 2. 7. 1. Joh. 4. 2. 3.*

II. A' Sátán indításából vagyon, *2. Theff. 2. v. 9.* Ennek el-jóverele a' Sátánnak hatalmával. Es, *Apoc. 13. 4.* A' Sárkány adott neki hatalmat.

III. Tsak nével való keresztyén, *2. Theff. 2. v. 8.* Az Isten templomában ül.

IV. A' Christusnak ellensége, *Apoc. 17. v. 14.* A' bárány ellen hadakozik.

V. Az Isten templomában ül, *2. Theff. 2. 4.*
 az az: Az Ecclesiában, melly temploma az I-
 stennek, *2. Cor. 6. 16.*

VI. Uralkodik ama' nagy városban, ,
 mellynek példázattya ama' bestiának hét fe-
 jei, mellyek jelentik a' nagy városban lévő
 hét halmokat, mellyeken az Aszfzony ül,
Apoc. 17. 9. 18.

VII. Hamis tsudákat téfzen, *2. Theff. 2. 9.*
Apoc. 13. 13. 14.

VIII. Azt tselekefzi hogy mind nagyok,
 s' mind kitsinyek, gazdagok és szegények,
 szabadosok és szolgák, az ő job kezeken vagy
 homlokokon meg-bélyegeztessenek, és hogy
 senki ne vehessen, se adhasson semmit, hanem
 csak a' kin vagyon a' fene vadnak bélyege,
 vagy neve, vagy nevének száma, &c. száma
 pedig ennek-is (666) hat száz hatvan hat, *Apoc.*
13. v. 16. 17. 18.

IX. Bálványozó, melly dolgát a' Szent
 Lélek nevezi Paráznaságnak és ezért parázná-
 nak, *Apoc. 17. 2.* Tisztelség kíváno, *2. Theff. 2. 4.*
 Fősvény, azért kalmárkodik-is, *Apoc. 18. v. 11.*
 Kegyetlen, *Apoc. 17. 6.* Tisztátalan, otsmány,
Apoc. 18. 5. Mellyért nevezetik Sodomának,
Apoc. 11. v. 8. Babylonnak, *cap. 14. 8.*

X. Meg-jelenésének az utolsó időben
 kellett lenni, tudni-illik, annak el-romlása
 után a' mi ennek ellene állott, *2. Theff. 2. 6. 7. 8.*
 Melly ellent álló ebben, volt a' Római Impe-
 rato-

ratoroknak Romában lőtt lakások.

XI. El-romlásának két grádusi vannak:
 elsőben a' Christus ezt meg-óli, szájának Lel-
 kével, *2. Theff. 2. 8.* az az, az ő igéjének fegy-
 verével, *Apoc. 9. 20.* Mellynek e' leszen ki-me-
 netele, hogy meg-nyilatkozván ennek álnok-
 sága, az ő szeretői őtet üldözni fogják, el-had-
 gyák, meg-mezitelenítik, hufát meg-ézik, és
 magát tűzzel meg-égetik, *Apoc. 17. 16.* Máso-
 dik gradussa, hogy a' Christus el-jövetelivel tel-
 lyességgel el-töröltetik, *2. Theff. 2. 8.* és vette-
 tik a' ma kénköves tűzzel égő toban, *Apoc. 19. 20.*
 Illyen állapot az Antichristus, az Utnak szent
 igéje szerént.

Itt immár ha ki kérdi kitsodát illesse nek
 mind ezek? Közönséges értelemmel erre az
 a' felelet, hogy a' Római Pápát és ennek orszá-
 gát, a' Pápistáságot. Mert mind ezek egygyül-
 egygyig az elő-számlált dolgok őrajta és körül-
 lőtte meg-tapasztalható képpen vannak.

I. Bizonyos az, hogy egygyik Pápa he-
 lyére más áll, mint ez nyilvános a' Pápák
 Catalogusából, laistromokból. El-annyira,
 hogy ha a' Christus születése után 71 esztendő-
 tül fogva, csak az 1621 esztendőig számlálod-
 is, találsz 244 Pápákat, a' Linustul fogva a' 15
 Gergelyig. Ha pedig Urunk születése után
 605 esztendő tül, ugyan az 1621 esztendőig,
 találsz 180 Pápákat, a' harmadik Bonifaciust
 tul ugyan 15. Gergelyig.

II. A' második jel-is ezekben fel-találtatik, tudni-illik a' Sátánnak indítása, mint példák ide a' harmadik Bonifacius, a' ki gyilkosság által jutott a' Pápaságra. Bonifacius VIII. a' kit tsuda mesterfeggel ültetett a' Sátán ebben a' Pápaságnak székiben, a' ki felőle ez irván vagyon: Jót-bé mint a' roka, uralkodott mint az oroszlán, meg-holt eb modra. Illyeket többeket-is talál sz bőven, Stellánál, Platinánál, Baleusnál, kik a' Pápák historiait írták, és többeknél-is.

III. A' hatmadikra nézve: mert ő magát keresztyénnek valya lenni; ugy annyira, hogy a' maga vallását meri hívni közönséges keresztyéni vallásnak, mellyen kívül igaz vallás ne legyen.

IV. De a' Christusnak nagy ellenfele: mert ennek tiszteit magának koporította, magát az Ecclesiának fejének tartya s' hivattya, holott csak a' Christus az Ecclesiának feje. Ennek érdemét a' szentekre ruháztván, attól ötet meg-fosztya. Ennek áldott igéjét az idvőségbe elégtelennek tanította, holott az önnön agyától koholt tudományokkal azt tóldozza földozza. A' szent Sacramentumokat el-forgatta. Az Ecclesiái igazgatást és fenytéket el-változtatta. Rövid szóval, mind tudományában, s' mind életében, magát a' Jesus Christusnak ellene állatta.

V. Ez az Istennek Templomában, az az,
az Ec-

az Ecclesiában ül. Mellyet ne ugy értsünk, mintha a' Pápistafág az ő őszinte-valo állapotában Istennek Ecclesiája volna: mert ekképpen ez, órdógi tudomány: hanem a' menyiben az Ecclesiának külső társaságában, ez az álnoklágnak titka gerjedezni, avagy lengedezni kezdett. 2. Theff. 2. 7. a' menyiben ez az Ecclesiának külső társaságából ment ki, jellehet nem volt ennek belső társaságából valo, 1. Joh. 2. 19. Es a' menyiben az Istennek még abban a' sűrű setétségben-is vannak választotti, a' kiket még az ő útokon hagyott járni, de jövőendőben meg fog téríteni: sőt a' menyiben vannak annak külső társaságában ollyak, kik a' Jesus Christusnak titkon valo tanítványi, minémű vala amaz Arematiabéli Joseph, Joh. 19. v. 38. a' Sidoktól valo félelemnek miatta. Így ezek-is a' bestiától valo félelemnek miatta lappango, és a' Nicodemussal-is csak nem éjjel járo tanítványi a' Christusnak, a' kik nyögnek a' bestiának terhe alatt, kívánván az alól felszabadulni. Ezekre nézve mondatik Ecclesiának a' mellyben ül a' bestia, mint egy féreg az almában, melly mindazáltal, nem része az almának; így ez-is a' nagy bestia, Antichristus, Pápa, ülven az Ecclesiában, és azt rágván, emésztyén, nem része az Ecclesiának, noha abban ül.

Ebben pedig az Ecclesiában ugy ül mint Isten, miképpen a' néki hízeltkedéslől adatott titu-

titulusok nyilván mutogatják, sőt maga tse-
lekedetiből és kérkedéséből is ugyan ki néz.

Az ötödik Pál Pápanak ilyenképpen hi-
zelkedett e' fetét ország:

Az ötödik Pálnak, Vice-istennek, a' ke-
resztyén Respublicának győzhetetlen Monár-
kájának, és a' Fő-papságnak mindenhatósá-
gának erős oltalmának. *Lib. Benedicti de Bene-
dictis Bononiae excus.* Ísmét: Mi Urunk és mi Iste-
nünk. *Theses Caraffae Neap. excusa 1609.* Ísmét a'
tizedik Leo Pápanak: A' te Isteni Felfégednek
tekinteti &c. Hasólok ehez azok a' titulusok,
mellyeket vesznek a' Közben-járo Christusnak
tulajdonfagitol, köszöntvén a' Pápát: Istennek
báránnya ki el-vészed e' világnak bűneit, *apud
Paulum Aemilium.* Láts illyeket többeket a'
Catal. Test. Verit. pag. 1947. és *Voëtius Desp. Causa
Pap. lib. 1. f. 3. pag. 22.*

Hogy az Isten fölött emellye magát, avagy
mind a' fölött a' mi mondatik Istennek, ugy-
mint a' Magistratuság fölött, (mivel a' Magi-
stratusok Istenneknek mondatnak, *Psalm. 82.*)
a' világosságnál világosabb, magát a' Naphoz,
a' Magistrátust pedig a' Holdhoz hasonlítja.
Ha ki a' historiáknak olvasásában gyönyörköd-
dik és olvassa is, lehetetlen hogy illyekre ne
akadgyon. El nem tűrhetem hogy ide ne
jegyzénem a' nyolczadik Bonifacius Pápanak
e' miatt való jeles meg tréfálódását. De ákul
írom-le, nem nehéz magyarázni, *Catal. Test.
Verit.*

*Verit. lib. 17. de Bonifacio VIII. scribente Epistolam
ad Philippum Regem Francorum.*

*Bonifacius Episcopus, servus servorum Dei, Phi-
lippo Francorum Regi; Deum time, & mandata ejus
observa. Scire te volumus, quod in spiritualibus &
temporalibus nobis subes: beneficiorum & prae-
bendarum collatio ad te nulla spectat: & si aliquorum
vacantiam habeas, fructus eorum successoribus re-
serves: & si quae contulisti, collationes tales irri-
tas decernimus, & quantum de facto processerunt
revocamus. Datum Laterani &c.*

Responsio Regis haec fuit:

*Philippus Dei gratia Francorum Rex, Bonifacio
se gerenti pro summo Pontifice, salutem modicam,
sive nullam. Sciat tua maxima fatuitas, in tem-
poralibus nos alicui non subesse. Ecclesiarum ac prae-
bendarum collationem ad nos jure regio pertinere,
& fructus eorum vacatione durante nostros facere,
collationes haecenus à nobis factas, & in posterum
faciendas fore validas; & illarum vigore possessores
contra omnes viriliter nos tueri. Secus autem cre-
dentes fatuos & dementes reputamus. Verè re-
gium ingenium!*

VI. Abban a' nagy városban uralkodik, a'
melly hét halmokon ül. Hogy a' Roma eze-
ken legyen, ki ne tudná még neveket is? mel-
lyek: Palatinus, Capitolinus, Aventinus, Ex-
quilinus, Caelius, Viminalis, és Quirinalis.
Lásd bővebben másoknál.

VII. Hamis tsuda tételekkel mint nem
ditse-

ditsekedik? ha ugyan ezt téfzi egygyik jeléül az igaz Anyaszentegyháznak. Amaz Hildebrandus, hires ebben, a' ki mikor akarta a' köntöse újjából tüzet bortsátott-ki. *Catal. Test. Ver. lib. 13. in Vita ejus.* Ma-is menyi tsudákkal nem kerkesznek, kiválképpen ördögök úzésével.

VIII. Meg-jegyzi ez a' magájéit bizonyos bélyeggel, nével, es számmal. Számát e' bestiának a' Szent Lélek nyilvánágon kifejezte, melly hat száz hatvan hat, 666. *apoc. 13. v. 18.* Melly számot a' tudos emberek e' bestiához illendő neveknek bötüiből öszve-vetés által ki-hoztanak. Sokak közzül lásd *Paræust*, és *Piscatort*, melly által e' nagy bestiát ki-takarták. Ha ki tovább bélyegét akarja nyomozni, abban-is jeles ide valo dolgot talál. Hová lehet közönségebb gyakorlásos bélyege a' Pá-pistaságnak, mint a' kereszttel valo éles? Ez ő nekiek kezdet és vég minden tselekedetekben. Lássuk azért ezt: Ennek materiája, ket egy-mást egyenesen vagy oldalaslag-is átvágó lineák; mellyek a' kőröszttben lévén immár, ennek négy számokat vagy ágakat tsinálnak: mellyek külön-külön vétetven, négy egygyes számot téfznek. Immár a' kereszttnek formájában, a' Romaiak számlálások szerént lévén tiz szám; és ez nyomozás szerént négy szám; vagyon a' kőröszttnek hatalmában tizen négy szám (14.) avagy így (XIIII.) Es ez íze-

ez szerént se több se kevesebb. Ezzel immár így éll: Vegyed a' tizennégy (14) számot, és a' *Subduction*nak mestersege szerént irjad illendő-keppen a' hat száz hatvan hat szám alá, és ebből vedd-ki amazt a' *Subductio* szerént, le-irván a' *Residuum*ot a' linea alá. Meg látod ha computalod a' subducalt számot a' residuummal, hogy lábra áll a' 666 szám, melly a' bestiának száma, és miképpen lappang ennek bélyege számában-is, a' mint látod ez le-írásban:

$$\begin{array}{r} 666 \\ 14 \\ \hline 652 \\ \hline 666 \end{array}$$

Továbbá vannak a' kőröszttnek formájában, két ötöt jelentő jegyek, így VΛ (mert mind kétképpen élnek ezekkel) mellyeket külön-külön vevén, és föllyebb a' kőröszttből ki-hozott [4] négy számmal, a' tizet el-hagyván, a' három hatok alá-irván, ki-telik a' bestia száma, úgy élvén vele mint föllyebb: 666

Im hol a' kőröszttös Anti-Christus, 455

$$\begin{array}{r} 211 \\ \hline 666 \end{array}$$

IX. Bálványozása nyilván vagyon, nagy tőle valo iszonyodással még a' pogányoknál-is a' kik körülünk laknak. Egyéb iszonyu vétkei és otsmányági-is nintsenek el-rejtve. Tellyesek ezekkel az íráfok, az idők, a' helyek,

lyek, és az emberi szem-látomások.

X. Meg-jelenése esett Urunk születése után 605 észtendő tájára. Mert minek utánna a' nagy Constantinus Tsászár 315 észtendőben Romát el-hadta volna, Sylvester, akkorbeli Romai Püspök, a' Tsászár palotáját el-foglalta, és attul fogva a' Romai Püspökök kezdettenek föllyebb való pócza vágyakodni, és azért veszekedést indítani. Melly pócza ugyan fel-is üle a' harmadik Bonifacius, ama Phocas Romai Tsászárnak engedelmeből, magának közönséges Generalis Püspök-fégnek nevét koporítván, a' Romai Ecclesiát pedig minden Ecclesiáknak fejévé választván, 605 észtendőben. *Aimoi lib. 4. cap. 4. Sigebert. in chron. Marian. Scot. lib. 2. Cluver. pag. 410.*

XI. A' mi el-romlását illeti, bizonyos dolog hogy e' bestia igen meg-erőtlenedett; sőt az Urnak szájának fegyverével meg-is öletett, a' Reformationnak idejétől 1517 észtendő-től fogva. Menyi szeretője utálták légyen immár meg, bizonyfagok az Istenhez tert nemzetek, nyelvek és országok. A' többi között e' mi szegény nemzetünk is: mellyért légyen áldott az Urnak neve mind örökké. A' mi hátra vagyon, azt-is a' Jesus Christus véghez fogja vinni minden bizonnyal.

Minékünk ez iránt tiszttunk ez, hogy buzgo szívből esedezzünk: 1. Hogy az ő hiveit őrizze meg ettől a' tévelygéstől. 2. A' kik abban

abban a' sötétségben vakoskodnak, és lappan-ganak, azokat Lelkének világosságával vegye-környül, és vezesse ki abból a' sötétségből. 3. Hogy az Ur ennek kegyetleniségét zabolázza meg, és őltalmazza az ő kitsiny nyájját ennek dühösége ellen. 4. Hogy az ő szeretőivel és őltalmazóival utáltassa meg, hogy hadgyak-el őtet, és jöjjenek-el a' Jesus Christusnak igaz imádására. 5. Hogy ez egész földön engedgyen tsendes békeséget az ő Ecclesiájának, és hozza-bé ebben mind a' pogányságból, s' mind a' Sidoságból való választottit, Amen.

III. K E R E S.

Légyen-meg a' te akaratod, mi-képpen menyben, &c.

EZ előtt leg-közellyebb tanultunk a' Második Kérésből, mellyet hat Tanulmányokban foglaltunk vala be; Immár most vagyon előttünk a' Harmadik Kérés. Melly függ az előtől, a' menyiben arra, mint fő végre rendeltetett: Függa' másodiktól is, mivel hogy annak gyűmöltse, és annak igazgatásának, és ugyan annak tellyesedése is tartozik: mert az Istennek kegyelmének országa másképpen nem mondathatik tellyesedni, hanem ha minden hivei ennek, mindenekben az ő akarattya alá hódoltatnak.

Külömbség azért ezek között olyan vagyon, mint az igazgatás, avagy birodalom, és e'hez valo engedelmeiség között.

RESZEI: 1. Az Istennek akarattyának le-tétele, hogy az légyen. 2. Miképpen légyen. Itt azt lássuk: Mit kell értenünk az Isten akarattyán?

F. Ez az írásban két jegyzésben jár; Elsőben abban, mikor jelenti azt az akarattyát, mellyet az írásban ki-fejezett. Másodszor, mikor véterik az ő örökké valo decretumáért, valamelly dolgoknak meg-tselekedése, avagy lenni meg-engedése felől; mellyek felől az ő ígében semmit sem jelentett: Azért az tsak akkor léfzen minékünk tudunkra mikor véghez megyen, és immár akkor nem titkos léfzen, hanem nyilvánosság; mind e' kettőről lásd Deut. 29. 29.

Ebben a' kérésben mind a' kettőt kérjük, de leg-kiváltképpen, és tulajdonképpen az első, a' mellyben az Ur a' mi tisztunket kijelentette, és tőlünk kívánnya meg-lenni. A' másodikat-is, a' menyiben abban kelleit meg-nyugodnunk, nézvén az Isten ditsólságára, mind rajtunk végben menetele előtt, mikor, tudni-illik még nints hírünkkel, mind utánna, mikor hírünkkel léfzen a' rajtunk bétellyesedés által, Act. 21. 14.

Kérjük azért itt: Adgyad hogy mi és minden tucid, s' minden emberek a' minnen akaratunkat hátra hagyván, a' te akaratodnak.

nak, melly tsak egyedül szent, készen, és minden zugolodás nélkül engedhefünk, és így mindenikünk a' minékünk pradicáltatott dologban vigan és hiven el-járjunk, miképpen az angyalok tselekesznek menyben.

I. T A N U S A G.

Az Istennek neve akkor szenteltetik az emberektől, és országa akkor öregbül, mikor az ő akarattyának az emberek szentül engedelmeskednek.

Függ ez a' Tudomány ettől az őszve-kötöttől, melly vagyon az első, második, és az harmadik kérés között; mert a' miképpen a' második kérés vagyon az elsőért, úgy ez harmadik mind az elsőért, s' mind a' másodikért, a' mint föllyeb-is értők.

O K A: I. Mert az Istennek nevének bőtsódelme, melly annak szenteltetése, mindenkor magával egygyüt viseli az ő akarattyához valo engedelmeiségét. Azért kötötte-őszve az énekes Dávid a' tisztaságot az Istennek félelmével, melly az ő nevének bőtsóleti és szentelése, Psal. 19. 10. *Az Isten félelme tiszta*, szolván arról a' feleléről, mellyel az emberek őtet félik, és szentelik. A' bőts-is Pr. 1. 7. *Az Urnak félelme feje, kezdeti a' bőtseségnek*. Hova lehet nagyob bőtseség, mint az Istéhez valo engedelmeiség? és imhol ennek feje az Isten félelme. Ide valo ugyan ez bőtsnek intése, Ecclesiastis 12. 13. A'

dolognak summája ez: Féllyed az Istent, és az ő parantsolatit meg-tartsad. Látod az őszve-kötést? Ezt meg-tapasztalhatod Josephben-is, *Gen. 42. 18. 19. 20.* azokat őszve-vetvén. Tekints-meg még-is, *Prov. 8. 13. és 16. 6.* Az Istennek félel-me a gonoszok gyűlölése. Es a' mint Dávid-is őszve-kötve inti a' királyokat, *Psal. 2. 11.* Szol-gályság az Urnak félelemben. Ne keresd ám ott az Istenhez való engedelmességet, a' hol az Iste-ni félelem, és ennek bősödölme nintsen, *Psal. 13. 4.* Meg-eszik a' gonoszok az Istennek népét mint a' kenyeret, mert őtet nem tisztelik. Illyenkép-pen gondolkodott volt az Abrahám-is a' Ge-rárnak lakosi felől, *Gen. 20. 11.* Bizony nintsen az Isteni félelem ez helyen, meg-ölnek azért enge-met az én feleségemért. Így látjuk hogy az Iste-ni félelemmel őszve vagyoni kötve az ő neki való engedelmeskedés.

II. Mert hogy magunkat az ő akarattya alá hajtyuk, azzal tulajdonitunk neki ditsős-séget, hatalmat és birodalmat lelkünkön és életünkön, és így szentellyük az ő nevét. Mert efféle engedelmeség az Isten akarattyához, hitnek engedelmesége; ez pedig az Istennek illyen ditsőséget tulajdonit, hogy az embert egéjzen az Istennek ajánlya, és az ő jussa alá-adgya, tudván hogy ő nem magáé, *1. Cor. 6. 19.* és *Rom. 14. 7. 8.*

III. Mert ez által az Isten akarattyának té-tele által vagyoni bennünk az Istennek országa, és az

és az ő királyi széki tétetik-le bennünk hatha-toképpen. Ezt tudjuk hogy lehet Király az országban, lehetnek törvények, lehetnek Szék-ülések, és Ország-gyűlések: de mind ezek az országnak javára nézve csak tsupa üressék, ha a' föld népe a' Királynak, a' törvénynek, az Arti-culusoknak, Statutumoknak engedelmesked-ni nem fog: hanem akkor javul, öregbül, erő-sül az ország valósággal, mikor azokhoz az ország népe ugyan tselekedettel engedelmes, úgy nem romol egygyik ház a' másakra, úgy nem romol el az ország. Így gondolkodgyál az Istennek-is országa és királyi széke, ahoz való engedelmeskedés, vagy nem engedelmes-ke-dés felől-is.

Kivánodé tudni, és abban bizonyos lenni, *Igaz ga-tás.* ha szenteltedé s' szenteledé az Urnak nevét, vagyoni, sőt öregbülé te benned az Istennek országa? Tud-meg elsőben azt, és légy bizo-nyos benne, ha te vagyé szent engedelmeség-gel a' te mennyei Atyádnak akarattyához. Ha *Vigasz-talás.* a' dolog így vagyoni; jól vagyoni. Szente-led te az Urnak nevét, öregbül benned az ő or-szága; vagyoni minn örülnöd, tapsolnod, gyönyörködöd, és ditsekedned önnön ma-ga előtt-is a' Jesus Christus előtt, mint a' ta-nítványok ditsekedének örülvén az őrdögnek romlásán, és a' Jesus Christus országának ó-regbülésén, *Luc. 10. 17. 18.* Vésd-őszve. De ha kü-lömben vagyoni a' dolog, meg ne tsald maga-

dat, oh álnok szív; hanem fies engedelmeskedni szentül a' te mennyei Atyádnak akarattjának, hogy az ő nevért szentelhesse, és bened az ő országa öregbüllyön. Tselekedgye az Ur ezt te veled, Amen.

II. TANUSAG.

Az Istennek ki-jelentett akarattjának kell lenni regulájának a' mi életünknek.

VAgyon az e' kérésben: *Légyen a' te akaratod.*

OKA: I. Mert ez az Istennek akarattya nem egyéb, hanem, Istennek törvénye, melly rész szerint szívünkben vagy on be-írva, rész szerint a' szent írásban ki-mutatva, a' végre, hogy a' szerint igazgatnók a' mi utainkat. Ez Istennek akarattjának két ki-jelentett részei vannak: Egygyik a' Törvény, másik az Evangeliom. A' Törvényt az Ur szívünkben-is be-írta, *Rom. 2. 14. 15.* s' külső könyvben-is le-íratta. Az Evangeliomot pedig jollehet természet által szívünkben mint a' törvényt be nem írta, de élő nyelvel az ő szerelmes Fia által ki-nyilatkoztatta. Es mind a' kenőt a' végre, hogy lennének a' mi életünknek regulái, *Deut. 29. 29. Rom. 12. 2. Eph. 5. 17. 1. Thess. 4. 3. Marc. 1. 15. Marc. 16. v. 15. 16. Rom. 1. 16. és 10. 16. 1. Cor. 15. 1. 2. Phil. 1. 27. 2. Thess. 1. 8. és 2. 13. 14. 1. Pet. 4. 17.* Nézd-meg.

II. Mert minden tökéletességet, a' menyi kívántatik az Istennek képének mi bennünk föl-állatá-

állatására, és a' mi életünknek igazgatására, magában foglalt; ugymint, felséges méltóságot, világosságot, egészséget, hiba nélkül-valóságot, és nagy szükség voltot.

Méltóságát jelenti ő maga a' Szent Lélek abbá, hogy ő magától származottnak tanította, *2. Tim. 3. 16. 2. Pet. 1. 20. 21.* Továbbá ő magából az írásból, ugyan magával mutogatva azokban a' mélyféges és felséges dolgokban, a' mellyeket magában foglal; és az erőben, a' mellyel az embereknek sziveket meg-győzi, által-hattya, és meg-téríti; mellyel a' Sátánnak minden mesterlegét ki-mutatva és semmivé téfzi; a' mellyel a' mártíromoknak sziveket a' rettenetes kinokban vigasztalta, és édes reménységgel be-töltötte. Továbbá minden részeinek egymással való szép egygyezésben, olly dolgoknak bizonyos meg-jövendölésében, a' mellyeket semmi emberi okosság eleve meg nem láthatott volna.

Világosságot az idvősséges dolgokra nézve magán ragyagtattya, *Psal. 19. 9. Psal. 119. 105. Világos lámpás a' te igéd az én lábaimnak. Deut. 20. v. 11. Ez a' parantsolat, mellyet én most tenéked adok, nintsen el-rejtve tőled, sem távol.* Mert ugyan-is azokban homályos az Urnak ki-jelentett akarattya, a' kiknek elméjeket megvakította e' világnak istene, *2. Cor. 4. 3. 4.*

Egészségét-is mind azokban a' dolgokban mellyek az idvősségre valók a' Szent Lé-

lek el nem halgatta, mikoron az ő népét úgy hozzá-kötelezte, hogy attul se jobbra se balra néki el-hajlani szabad ne légyen, *Deut. 5. 38.* hanem azzal kellyen meg-elégedni. A' szent Pál egyebet ennél nem prädikállott, s' még-is az Istennek minden és tellyes akarattyának meri mondani, *Act. 20. 26. 27.* Ebben-is, mert az Istennek emberét tőkélletessé teheti, *2. Tim. 3. versib. 16. 17.*

Szükséges voltát-is ennek az Istennek szabados rendelésére nézve (nem egy-általlyában, mintha Isten másképpen, és irás nélkül nem tanithatná az ő Ecclesiáját) a' föllyül meg-irt dolgokból jelenti; és továbbá a' szent Jánosnál ama' be-fejezés: *Ezek pedig meg-irattattanak, hogy el-hidgyétek hogy a' Jesus Christus az Istennek Fia, és hogy hívén örök életetek lehessen az ő neve által, Joh. 20. 31. és 2. Tim. 3. 16. 17.*

III. Mert az Isten e' szerint az ő akarattya szerint, és ahoz valo engedelmeség szerint osztogattya mind a' jutalmat s' mind a' büntetést, mind ez s' mind a' következendő életben. Lásd ide, *Deut. 28.* egészlen. Es, *Rom. 2. 6. 7. 8. 9. 10. 1. Tim. 4. 8. Psal. 34. 10. Lev. 26.*

Czáfo-
lás.

Ezzel a' tudománnyal meg-győzi a' Jesus Christus, az ő ki-jelentett, méltóságos, világos, egész, és szükséges, igéje, akarattya, el-lenségit, a' Pápáokat, a' kik meg-számlálhatatlan emberi találmányokkal töldezték földezték ez áldott Isten akarattját, tanítván homá-

homályosnak, tőkélletlennek, és nem olly szükségessé, a' mint mi bősülyük, lenni. Töldezték magát az igét, töldezték a' Sacramentumokat, az Egyházi igazgatást, és fenytéket, úgy hogy csak alig tetstik ki a' fok külömb-külobm föltok közzül ő maga az áldott Ige, a' Sacramentumok, és az Egyházi igazgatások. Mellyek felől mitsoda ítéletben legyen a' Jesus Christus, lásd *Matth. 15. 9.* *Hijaban tisztelnék pedig azzal-is, ha olly tudományokat tanitnak, mellyek embereknek parantsolati.* Megszolittya és kérdi őket az erős Isten az Esaiás által: *Kitsoda kívánta azokat a' ti kezeitekből?*

Mi, szerelmefim, ezeknél legyünk okosbak, és elégedgyünk-meg a' mi Urunknak, Istenünknek, a' mi életünknek igazgatására, ki-jelentett szent akarattjával, meg-tagadván a' mi magunk akarattját, *Matth. 16. 24. Marc. 8. v. 34. Luc. 9. 23. Tit. 2. 11. 12.* a' mi akaratunkat az ővéhez igyengetvén, *Rom. 12. 2. Eph. 5. 17. Psal. 119. 33. 34. 35.* meg-nyugodván abban valamit felőlünk el-akart és végezett, akar ki-jelentette légyen ezt akar ne, minden mi állapatunk felől, *Luc. 22. 42. Act. 21. 14.* tselekedvén jo kedvel a' mi tisztünket az ő akarattya szerint, *1. Cor. 7. 24.* Így ő-is az ő irgalmasága szerint hajolván a' mi akaratunkra, bé-tölti szívünknek kívánságát, mivel ő az őtet felőlünk akarattjokat tselekedti, *Psal. 145. 19.* Kinek áldott neve légyen Sz. Sz. Sz. mind örökkön örökké. Amen.

Intés.

II. TANUSÁG.

Az Isten az a' ki adgya minékünk mind akarunk, s' mind el-végeznünk azokat a' mellyek vannak az ő akarattya szerint.

Származik e' Tudomány abból, hogy azt önnön magától a' mi mennyei Atyánktól kérjük ez imádságban.

OKA: I. Mert mi magunktól semmi jora nem érkezünk: *Tudom Uram hogy az embernek útá nintsen az ő tulajdon hatalmában*, szoll Jeremias, *cap. 10. 23.* Nem hogy alkolmatosok volnánk mi magunktól valaminek meg-gondolására, *ugy mint magunktól, hanem hogy alkolmatosok vagyunk Istentől* vagy, szoll Sz. Pál, *2. Cor. 3. 5.* Es, *Mitsodák vagy az a' mit nem vöttél?* *1. Cor. 4. v. 7.* Minden jó adomány és tökéletes ajándék onnét sellyül származik, *melly le-száll a' világosságnak Atyától*, tanittya szent Jacab, *cap. 1. v. 17.*

II. Mert sok dolgok vannak mind magunkban, s' mind magunk kívül, mellyek ellenkeznek az Istennek jó akarattyaival, *ugy hogy ha Isten azt nekünk nem ajándékozná, és nálunk nem tartaná, soha abban részünk nem lenne.* Kérde, mitsodák azok mi bennünk? A' kő szív, *Esa. 6. 10. Jer. 5. 3. Zach. 7. v. 12. Ezech. 36. 26. Marc. 3. 5.* mellyet ha vér az Isten akarattjának pörölye, csak föl-pattan róla; hanem-ha az Ur lágyította-meg, és ki-vészi belőlünk, adván helyette lágy, új és hus szívet, *Ezech. 36.*

Ezech. 36. 26. Jer. 32. 39. Vagy az a' tehetetlenség, mellyel az Isten akarattya alá magunkat nem vehettyük, *Rom. 8. 7.* mellyet egyedül ő maga orvosol-meg, *Phil. 2. 12.* Vagy bolond és testi bőltségek, *Rom. 8. 5.* melly ellen a' Dávid kéri az Urnak akarattjának tudományát, *Psal. 143. 10.* Kivül körülünk megszámlálhatatlan sok botránkozások vannak, mellyek egygyező szándékkal csak azon vannak, hogy az Istennek akarattya ellen kőszőrüllyenek. A' sivo rivo oroszlán, a' nagy ellenkező, ennek országa, a' fok tévelygések, izakadások, eretnekségek, tselekedetbeli gonosz példák, *ugy annyira*, hogy ha lehetséges volna, még a' választottak-is ezek által el-tsábitatnának; melly meg-is lenne, ha a' Jesus Christus érettünk való imádsága és esedezése nem tartaná hitünket, mint a' Péterét, *Luc. 22. 32.* Es a' mi mennyei szent Atyánk nem ajándékozná a' maga akarattját akarnunk és el-is végez-nünk.

III. Mert minden jökért való ditsóitást Istennek kell adnunk, melly meg nem lehetne, ha minden jöknek ő nem volna szerző oka és ajándékozoja. Mitsoda mi bennünk a' miért n' őtet kell ditsóitenünk? Ha lelkünkkel és testünkkel erre kötelesek vagyunk, *1. Cor. 6. 20.* *Ditsóitsétek azért az Istent a' ti testetekben és a' ti lelketekben, mellyek az Istenéi.* Ezért kell mindent tselekednünk, *1. Cor. 10. 30.* Ezért választott-is

tott-is minket, *Eph. 1. 5. 6. Rom. 9. 23.* Ezért teremtetett, *Prov. 16. 4.* Ezért született a' Christus mi érettünk, *Gloria in excelsis Deo*, éneklik az angyalok, *Luc. 2.* Azért jött-el testében, *Joh. 17. v. 4.* Ezért tött' tsudákat, a' mint ezért az Istent ditsóitették, *Luc. 7. 16.* Ezért jelentette meg minékünk idvőtségünknek titkait, *Mat. 11. 25.* a' mint Urunk ditsóiti szent Attyát. Ezért váltott-meg drága árron, *1. Cor. 6. 20.* Ezért élünk halunk, *Rom. 14. 7. 8. Joh. 20. 19.* Ezért vét háboruságnak tűzében és ismét ki-vészén; azért vét a' pokolra és fel-hoz; azért öl-meg és ismét meg-elevenit; azért szegényit-meg és viszont meg-gazdagit; azért aláz es magasztal, *1. Sam. 2. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. Psal. 50. 15.* Ezért vitetünk által a' ditsótségnek országában-is, a' mint az ott lévőknek immár ezt munkálodásokból ki-nézhettyük, *Apoc. 7. 9. 10. 11. 12.* Ővé azért és nem miénk legyen az ő akarattjának mi bennünk el-kezdése és el-is végezése.

Tanítás.

Hogyha azért az Isten azokat kezdi és végezi mi bennünk, a' mellyek a' maga akarattya szerint vannak: Tehát ő nem oka semmi gonofznak úgy mint bűnnek; Ezt az Ur mi bennünk nem-is kezdi, nem-is végezi: mert ez nem egygyez az ő akarattjával, hanem fölőtte ellenkezik. Melly tanítással bé-dugjuk azoknak szájokat, a' kik mi felőlünk így nem jól szólnak, hogy mi az Istent a' bűnnek okának tanítanak lenni. Távoly legyen! távoly legyen!

De

De elő-fognak mondván: Szájakokkal nyilván tagadgyátok, de az Isten gondviselése felől való tudománytokból az jó-ki. Mi pediglen jó lelki-ismérettel bátorfágozon mindennek előtt vallást merünk tenni, az Isten decretoma és gondviselése felől való tudományunkrol. A' többi közöt taníttjuk mi azt, hogy az Isten a' bűnőket el-végezte meg-engedni lenni; nem meg-tselekedni, el-kezdeni s' végben vinni: mellyek közöt nagy külömbfég vagyon. *Őszve-gyűltenek a' te Fiad ellen a' Jesus ellen, hogy azokat véghez vinnék mellyeket a' te kezded és tanítsod el-végezett volt, hogy kellene tselekedni,* szol szent Péter, *Act. 4. 27. 28.* Mi ezent szoljuk, s' hát miért vádoltatunk? Az Isten gondviselésének-is munkájáról azt taníttjuk, hogy azzal a' bűnt lenni meg-engedi, meg-határozza, és jora igazgattya; mellyeknek egygyikével sem taníttjuk az Istent bűnnek okának lenni. Az elsővel nem: mert kitsoda szabta ő eleiben törvényül hogy meg ne engedné lenni a' bűnt, melly törvény ellen vétkeznék, és a' bűnnek oka lenne? Senki. A' másodikkal sem: mert meg-fojtani, meg-gátolni a' bűnt, nem bűn. Nem bűn hiszem meg-oltani a' kártévő tüzet; így nem bűn a' bűnt-is, mint rettenetes kártévő tüzet meg-oltani, mellyet Isten tselekeszik, meg-határozván azt. A' harmadikkal sem: mert a' méregből orvosságot csinálni nagy böltséfé és jófág. Így az Isten a' bűn-

a' bűnből jöthozván-ki, annak nem oka, *Gen. 50. 20.* *Ti gondoltatok én ellenem gonoszt, de Isten gondolta azt jóra fordítani,* úgy biztattya Joleph a' maga atyafiait.

Ha a' bűnők körül való gondviseeléséről Istennek szolván az irás, meg nem oszlathatik, (ugymint *2. Sam. 16. 10.* *2. Sam. 24. 1.* *Exod 9. 12.* és *14. 17.* *Esa. 6. 10.* *Rom. 1. 28.* *2. Theff. 2. 11.*) miért vádoltatunk tehát mi, ugyan azzal szolván, mintha attul el-oszlattunk és hasonlottunk volna?

El-intés. Továbbá vegye a' mi lelkünk e' tanúságnak el-intőhasznát, a' mi magunknak való hízeltetés és kevélység ellen, mintha mi magunkban volna az a' forrás és kut-fő, mellyből a' jószág dolgoknak folyamati származnának. Annyi-
valinkább kérkedékenységgel ellen, hog' ne emellyük-fől magunkat a' lelki dolgok felől, ugymint Nabugodonozor magát a' testiek felől, *Dz. 4. 27.* ne szollitsuk mi meg olly bolondul mi

Reáintés. magunkat, majd ollyan formára szolván. Hanem igaz alázatossággal meg-hunyászkodván az erős Isten előtt, tulajdonítsuk ő neki minden mi nálunk és bennünk lévő joknak ditsóségét. Könyörögvén továbbá, hogy ne engedgyen minket viszfizá tértünk a' mi gonosz társalkodásunkra, és a' fetétségnek gyümölcstelen munkáira: hanem neveldegellye a' mi hitünket, és szüldögellye ujjabbakka naponként minden indulatunkat, míg nem a' mit elkezdett el-végezze bennünk, a' Jesus Christus-

stusnak el-jövetelinek napjáig, Amen.

IV, T A N U S A G.

Ebben az Isten akarattyához való engedelmes-ségben szintén mennyei és angyali tökéletességre kell minékünk igyekeznünk.

Foly innét; mert azt mondgyuk: *Miképpen a' menybe;* a' holott értetik a' mennyeknek feregének, a' boldogult lelkeknek, és szent angyaloknak Isten akarattyához való engedelmes-ségek.

O K A: I. Mert ez a' leg jobb mód a' mi erőtelenségünknek segítésére, ha mindenkor a' tellyes tökéletességre szepelkedünk. Ezzel élt a' Sz. Pál *Phil. 3. 12. 13. 14.* Ezért követte ő a' Jesus Christust, és másoknak-is azt tanátsolta, *1. Cor. 11. 1.* *Phil. 2. 5.* *1. Cor. 4. 16.* *Eph. 5. 1.* *Phil. 3. 17.* hogy őtet és a' Jesus Christust kövessék, hogy a' szenteknek követői legyenek, *Heb. 6. 12.* *Hogy ne legyetek restek, hanem követői azoknak, kik a' hitnek és békeséges-tűrésnek általa örökösök az ígér-
retben.* *Heb. 13. 17.* *Kiknek kövessétek hitőket, meg-gondolván minémű vége volt az ő életeknek.* Soha nagyobb ízövevény a' tökéletességnak utában nem lehet, mint mikor ember magával el-hiteti azt, hogy több kegyesség immár reája nem fér; mellyben még a' Corinthusbeliek-is megakadtanak vala, mellyből fejtegeti vala őket szent Pál, *1. Cor. 4. 8.* ugyan orczázván őket: *Immár meg-töltetek, immár el-gazdagultatok,*

mi nálunk nélkül országot vöttetek. De ugy gondolkodgyek ám itt ki-ki az ő lelki állapattya felől, hogy mindenkor reája ilhetik ama' közönséges példa beszéd: Nintsen olly rakott szénafekér, mellyre még egy villával nem fér.

II. Mert ugyan azon egy társaságra, és egygyeségre hivattattunk, mellyre az egekben meg-boldogult lelkek-is hivattattak, ugyan mint az angyaloknak társaságokra. A' honnan immár ő hozzájuk-is járulunk, *Heb. 12. 22.* Méltán-is: Mert ő-k-is az Istennek választotti, *1. Tim. 5. 21.* melly mi rolunk-is igaz. A' Christus Jesus az ő polgári társaságoknak-is feje. Ő-k-is mondatnak joknak, hiveknek, szenteknek, *Luc. 9. 26.* boldogoknak, világosságnak angyalnak, *2. Cor. 11. 14.* A' mi idvőségünknek titkaiban be-nézni kívánnak, *1. Pet. 1. 12.* Az Ecclesia körül forogván fokat (hogy így szolylak) látnak hallanak, *Eph. 3. 10.* Őrülnek a' mi Istenhez való térésünknek, *Luc. 15. 7. 10.* A' Sátán és az ő tagjai ellen minket oltalmaznak, *Heb. 1. utols.* a' mint a' derék szent irás ezeknek oltalmazásoknak példáival tellyes. A' többi között tekints meg *Gen. 32. 1.* *2. Reg. 6. 16. 17.* Ezek kérésük-bé lelkünket testünktől való el-válása után az Abrahámnak kebelében, *Luc. 16.* a' Lázárnak lelkehez. Ezeknek szolgálattok által fog élni az ítélő biro az utolsó napon, az hiveknek őszve-gyűjtetéseiben az ő ítélő szék eleiben, *Matth. 24. 31.* *Marc. 13. 27.* *1. Thess. 4. 16.* Ne kíván-

kiváncoznánké tehát ezeknek társaságokra, és tökéletességekre?

III. Mert ugyan azon egy boldogságot Feddés, keresünk mellyben ő-k vannak, annakokáért azon egy szentségre, és tökéletességre-is törekedgyünk, *Matth. 22. 30.* *Luc. 20. 36.*

Ezzel a' Tanúsággal pirongattya a' Jesus Christus azokat, a' kik olly távol vannak ettől az igyekezettől, hogy inkább arra erőlködnek, miképpen juthassanak az örökös gonoszságnak gradusára, minden zabolázás nélkül lelkek-ilméretivel semmit sem gondolván, hanyat-homlok rohannak minden gonoszságra. [Szoly többet ha kívántatik az alkalmatosság szerint.]

Minékünk pedig ez által ugyan a' Jesus igazgatás, Christus igazgattya lelkünket, miképpen kellesek engednünk Istenünknek, tudni-illik nagy gyorsasággal, serényféggel, nem késvén semmit, alázatossággal, szemérmertességgel, szivnek tisztaságával, miképpen szokások a' szent angyaloknak, *Psal. 103. 20. 21.* mellyet tselekedtenek a' teremelésben-is, *Job. 38. 7.* Lásd Esaiást is *c. 6. v. 2.* Mellyért imádjuk a' mi Urunkat. Oh tökéletességet kíváno szent Isten, nem vagyunk Uram mi elégségesek mi magunktól a' jonak csak el-kezdésére-is, nem, hogy még el-vegezésére érkeznenk. Alázatosan esedezünk azért Uram tenéked, nyujtsad minékünk a' te Lelkednek erejét, mellyel a' melly

melly jót mi bennünk el-kezdett, a' te segédmed által annak végét-is érhefsük, és a' szent angyaloknak tökéletességekre jutháfsunk, Amen.

IV. K E R E S.

A' mi mindennapi kenyerünket add-meg minékünk naponként.

EZ előtt leg közelebb valo tanításban volt beszéd az Istennek akarattyának meg-lételéről, mellyet négy tanúságokban foglaltunk volt; Most immár vagyunk kezünk alatt a' negyedik Kérés. Mellynek vagyunk függése a' fölőktől. Az elsőül annyiban, hogy minden javait ez életnek a' végre kell kívánnunk, hogy szolgállyanak az Istennek nevének szentelésére. Függsz a' közel előttünk valótul-is: mert ez életre valo szükségesséjök által kézzelbökké kell tételnünk az Isten akarattyának tselekedésére.

R E S Z E I: Előben vagyunk az Istennek ajándékozása, *Adgyad.* Másodszor, az Istennek ajándéka, *Mi kenyerünket &c.* Nyomozzuk az igéket.

Az Istennek ajándékozásán nem csak azt kell értenünk, mikor Isten előben nyújtja áldását; hanem annak meg-tartását-is nálunk, azzal valo élhetést nagy szaporasággal az Ő engedel-

gedelme szerint: Ellenben pedig mind azoknak el-távoztatásokat, mellyek avagy ez mi ideig valo életünkkel, vagy ennek szabados nyájasságával, vidámságával, avagy bekecségével és tsendességével ellenkeznek. A' kenyérnek nevezeti alatt-is kell értenünk mind azokat, mellyek a' mi idő szerint valo életünket, és ennek vidámságát táplállyák. Hijuk mi kenyerünknek, hogy meg-jelentsük azt, hogy mi fenkiét hamis mesterseggel, orzással, nyuzással, fosztással nem kívánnjuk, hanem igaz kézi munkánkkal, és szabados uton modon kerelett jokkal akarunk táplálodni. Hijuk mindennapinak azért, hogy azt kívánnjuk, hogy az legyen minékünk véle valo élésünkre álkalmatos, teherős a' mi életünknek napról napra valo meg-tartására. Hozzá térszük ezt, naponként, avagy *ma*, mellyel jelentyünk: valamikor minékünk szükségesséjök akkor adassék. Kérjük így: *minékünk*, az az, minden embereknek, de kiváltképpen a' mi hitünknek tselédinek.

Ölve-foglalva immár ezt kérjük: Adgy-meg minékünk mindeneket, mellyek ez életnek táplálására szükségesséjök, hogy azok által téged ismérjünk egyetlen egy kut-főnek lenni, kiből minden jók származnak, és vegyük észünkben, hogy ha te meg nem áldasz, minden mi gondviselésünk és szorgalmatoságunk, főt még a' te ajándékid-is minékünk szerentsétlenek és veszedelmesek lesznek.

Azokáért adgyad hogy a' mi bizodalunkat, minden teremtettt állatoktól el-fordítván, tsak egyedül te magadban helyheztetsük.

I. T A N U S A G.

Ez életnek szükségére valokat, kíváltképpen ilyen okkal kell kérnünk, hogy alkalmasokbak lehessünk az Istennek akarattjának tételére, és nevének szentelésére.

FOly e' Tanuság a' fellyül meg-irt ószvekötdéfétől e' kerésnek az első és harmadik kérésekkel.

O K A: I. Mert illy moddal fordittatnak mindenek az Istennek ditsóségére, mint főb végre. Nem kell minékünk ezeket a' végre kérnünk, hogy a' mi magunk testi gyönyörűségünkre költenők; mert azt a' szent Jacob karhoztattya, Jac. 4.3. Es ha ugyan valósággal a' végre kérjük, soha azt-is el nem mulattyuk, avagy tsak ritkán, hogy mikor azokkal élni akarunk, és kezeinkben veszfzük, mindgyarást meg-emlekezünk az Istennek ditsóségéről, és néki áldást hálá-adást tulajdonitunk. Sőt ha tsak szemeink eleiben akad-is ez illyen istenes végre kért javotskánk, mindgyarást mint egy *memoriale* az Istennek nevének szentelésére, a' mint ez szokások a' szenteknek.

II. Mert hogy ha illy moddal veszfzük a' külső és testi jokat, valami azokban jo vagyon azt mind meg-talállyuk, és egyszer s mind

mind azt a' gonofzt el-távoztattyuk, melly néminémüképpen azokhoz ragadott, mellyre nézve mondatnak törnek, tövölnek, és egyéb effele nagy veszedelmet jelentő nevezetekkel-is illettetnek. Rejtett az Ur ezekben el sok hasznokat: ezekkel chfégünket és szomjuságunkat enyhittyük; gyarló testünket erősfittyük, szépegettyük, tsinosittyuk; egészségünket oltalmazzuk; betegséginket orvosollyuk; kár-vállásunkat helyére állattyuk. De hogy a' Böltsnek szavaival ellyek ezek felől, lássuk Eccles. 5. 18. 19. 20. Ez azért a' jo, mellyet én láttam, hogy szép dolog enni és innya, és élni az ő munkájával keresett joval, mellyel fárasztotta magát az ő tehyes életének napjain, mellyeket adott néki az Isten, mert tsak ez az ő része. Es hogy a' kinek adott Isten gazdagságot és jóságot, és a' kinek meg-engedte hogy egyék abból, és az ő részét elvegye, és örvendezzen az ő munkájának, az az Istennek ajándéka. Hogy ha nem sokat adott Isten, mindazáltal emlekezzék-meg az ő életének rendiben arról, hogy az ő szívének örömét az Isten kedvelli. Es mind ezek ugy lesznek, ha ezekben a' testi jokban az Isten ditsósége forog. A' mi gonofz ezekben vagyon, azokat-is le-irja a' Bölts ugyan abban a' részben a' 10. fogva a' 17. Lásd-meg. Mind ezek azért vannak a' testi jok körül, mert azokat sokan sem az Istennek ditsóségére nem kérik, sem magoknál azért nem tarttyák, sem azért vélek nem élnek.

L 3

III. Mert

III. Mert némínéműképpen a' testi jók így lelkiekké válnak, melly leszen három uttal: 1. Ha ki ezeket úgy gondollya, mint Istennek nem tsak közönleges, hanem ugyan kiváltképpen való szerelméből, a' Christus nevében származtakat, és mint az ő kérésének, keresésének, zörgetésének gyümölteit az Urnak ígéreti szerint. 2. Ha ő is úgy vé-
 Feddés. fzi az Ur-tól, mint hozzá való szerelmének és jó akarattyának meg-annyi jegyeit. 3. Ha azokkal él a' lelki jóknak benne való gyarapodásokra, és a' melly Ur-tól vőtte, annak ditsőségre. Ugy kell tehát ezeket minékünk kérnünk, mint a' Tanuság előnkben adá.

Ez által a' regula által meg-mérvén az Ur, sokakat hijánosoknak talál. Azokat a' kik a' testi-jokat a' miképpen az Istennek országa előtt keresik és annak igazsága előtt, úgy nem-is kérik az Ur ditsőségre; a' mint erre nem kérik, úgy erre sem költik, szolván boldul az Isten ellen, mint Nábál a' Dávid ellen, 1. Sam. 25. Kitsoda a' Dávid, kitsoda az Isai-nak fia? Fel-vegyemé az én kenyereimet és az én vizemet, és a' meg-vágotott bust, hogy oly embereknek adgyam kiket nem tudom hová valóq. Szol-nak pedig így az Isten ellen akkor, mikor az ő képét viselők ellen szolnak: Hanem költik tobzodásokta Boldisár Királlyal, a' tobzodo-gazdaggal, Luc. 16. meg nem emlekezvén a' Lázárról; amaz Epicureusokkal, Esa. 56. utols. v. a' bu-

a' bujálkodásra, világi ditsőségeknek, fényesség-nek mutogatására, híreknek neveknek meg-maradására, mint ama' Bábel tornyát rakók, Gen. 11. 4. Nabugodonozor, Dan. 4. 27. és mint amazok, Psal. 49. 12. Es mint amazok, a' kiknek fényes és sok költségben került éppüle-tiket, a' hét világ tsudáivá rőttek, és tartják; úgy-mint a' Babylonnak kő falait, az Ephesus-beli Diána Isten-aszszony Templomát, a' Ju-piternek bálvány képét, az Ægyptombeli négy szegű hegyessen fel-vitt épületeket, a' Napnak bálványát Rodus szigetében, a' Mau-solus Király koporfoját, és a' Cyrus Király pa-lotáját. A' mellyek felől a' böltsel mondh-atyuk: *Vanitas vanitatum & omnia vanitas*. Mi-tsoda ditsóitására voltanak az Urnak nevé-nek mind ezek? Lásd Strabonál és Pliniusnál.

Mi, Istennek szerelmesei, meg-ojjuk magun-kat, hogy ez regula hijánosoknak ne talállyon-e' jelen való életnek külső testi javai körül; hanem keressük mind ezeket az Urnak ne-vének szentelésére, és az ő akarattyának na-gyobb készséggel való tételére. Mellyre adgy erőt minékünk, oh mi mennyei szent Atyánk! Amen.

Intés.

II. T A N U S A G.

Minden ez jelen-való életnek szükségére való dol-gok, nagyok és kitsinyek, származnak az

L 4

embe-

emberekre, az Istennek ingyen való ajándékozásából.

FOly innen mikor azt mondgyuk: *Adgyad nekünk.*

OKA: I. Mert az Isten egészen és tellyes hatalmu Ura mindeneknek, mellyek az égben vagy e' földön vannak, a' mit pedig valamelly teremtetett állat bir, az vagy az Urnak engedelmeből, *Deut. 10. 14. Imé a' te Urad Istenedé az egek, és az egeknek egei, a' föld és mindenek mellyek abban vannak. Exod. 19. 5. Mert enyim mind az egész föld. Psal. 24. 1. és 50. 12. 1. Cor. 10. 26. Az Uré a' föld és mind annak kerekége.* Ezeken való tellyes hatalmát az Urnak meg-ismerte vala Nabugodonozor is, *Dan. 4. 32.* Erre akarta az Ur tanítani az ő népét azzal, hogy mindennek dézmáját tőlök magának megkivánta.

II. Mert a' miképpen a' dolgoknak állat-tyok ő tőle függ mellyekkel birunk, ugy azoknak hasznok, gyümölsőzések, és vele való élünk mindenképpé ő tőle függnek. Honnét vagy az országoknak, birodalmaknak, republikáknak, bizonyos ideig való és tovább mozdithatatlan határok, hogy tovább valamelly nemzet azokkal ne élhesse. Ez Urnak tellyes hatalmából. Ez által az Assyriusoknak birodalmokat engedte a' Chaldeusoknak Nabugodonozor által; Ezekét adta a' Persáknak Darius keze által; Ezekét a' Görögöknek Alexander

xander vitézsege által; Ezekét fokaknak elosztotta, s' végre a' Romaiaknak-is ajándékozta. Ez hatalmával vőtte el az Ur az Ægyptombélieknek javokat, és az ő népének ajándékozta, *Exod. 12. 35. 36.* Minek kell tulajdonítani mind azokat mellyeket az Ur le-iratott Mofes által, *Deut. 28. 30. 31. 32?* *Feleséget jegyezsz magadnak, és más férfit hal azzal: házat építesz, és nem lakol benne: szőlőt ültetsz, és nem vészed annak hasznát: a' te ökröd szemed előtt meg-ölettetik, és nem eszel abban: a' te szamárod el-ragadtatik előled, és nem tér-meg te hozzád, és a' többi.* Mit mondasz mikor gyakorta magot vetesz, de nem aratod-fel; ha fel-aratod-is bé nem vészted; ha bé-vészted-is meg nem eheted, hanem olly nép észli-meg minéműt nem ismértél, *Deut. 28. 33.* ha meg-éfszed-is nem táplál, mert el-tőretett annak bottya, az az, tápláló ereje. Avagy nem azt mondodé a' Sz. Jobbal, *Az Ur adta volt, s' az Ur vőtte el.* Ihol az Urnak hatalma! Más felől viszont ugyan ezen hatalmával parantsol, és áldott léfzen a' te méhednek gyümöltse, a' te földednek gyümöltse, a' te barmodnak gyümöltse, a' te tehenidnek és a' te juhaidnak fajzása, a' te kosárod, kenyér tarto edényed, mint a' Sareptabéli özvegy asz-szonyé, *1. Reg. 17.* áldott léfzen még a' te köntőlód-is, *Deut. 8. 4.* Mindezekben ez hatalma forog az erős Istennek,

III. Mert ezeket az Isten méltatlanoknak

L 5

engedi

engedi és adgya, még pedig olyanoknak, a' kik azokkal gyakorta gonoszul élnek, azért csak ingyen esnek mind ezek. Meg ismerte volt ezt magában a' jámbor Jacob, azért szoll így az Ur előtt, Gen. 32. 10: *Kissebb vagyok minden te jo-téteményidnél és igazságodnál, melyet tselékedtél a' te szolgáddal.* Így Dávid-is, 2. Sam. 7. 18: *Mitsoda vagyok én Uram Isten, és mitsoda az én házam népe, hogy engemet ennyire elő-vittél.* Innen vagy on hogy mind e' jelen valo, s' mind a' következő életre tartozó áldások az Istennek ígéretinek tulajdonittatnak a' szent Páltól, 1. Tim. 4. 8.

Tanítás. Mutogatya minékünk e' Tudomány a' mi állapotunkat, ha vagy oné minékünk mind ezekre valami méltóságunk és érdemünk, a' vagy semmi sintsen; kellestéké magunkat valami jo érdemnek kenésével kenegettünk a' vagy ne. Távol legyen mi tőlünk a' miamagunknak valo hizelkedés. Pirullynak azért a' Pápások minden ő érdemekben valo bízakodásokkal. Hogy-hogy juthatnátok Remete Barátok a' ti érdemekkel ama' ditsőséges jávára a' következő életnek, ha még csak a' mindennapi eledelhez-is a' magatok érdemével nem fértek?

Igazgatás. Mi érdemetlen, de érdemes szentek a' Jesus Christusban, lássunk ez iránt a' mi tisztunkhoz; vessük a' mi bizodalunkat egyedül csak az ingyen jokat ajándékozo mennyei Atyánkban,

ban, és ne e' világi dolgokban, engedvén a' szent Pál intésének, 1. Tim. 6. 17. Azoknak a' kik gazdagok meg-mondgyad, hogy föl ne fuvalkodgyanak elméjekben, és reménsegeket ne vessék bizonytalan gazdagokban, hanem az élő Istenben, ki bőfeggel meg-ad minékünk mindeneket a' mi táplálásunkra. Ide alkalmaztathatod Psal. 33. 16. Psal. 146. 3. és ezek után Jer. 1. 57. *Atkozott a' férfit a' ki bizik az emberekben, és erősféget helybezteti a' testben, és az ő szíve el-távozott az Uról.* Továbbá hálá-adással magasztaljuk az Urat ezekért-is a' testi jokért, Eph. 5. 20. 1. Theff. 5. 16. Es meg-öjjük magunkat, hogy ezekkel az erős Isten ellen ne hadakozzunk, ne keressünk ezekben az álnokságra alkalmatosságot, mint ama' gazdag ifju, Luc. 12. 17. 18. 19. Sőt azon legyünk, hogy azokat a' minékünk ingyen osztogato Urnak viszsza-ajándékozzuk, segitvén a' szükölködő Christus Anyaszentegyházát, a' hitnektselédt, sőt mindenekkel azokból jól tévén mig időnk vagy on, hogy a' miképpen minden vizek a' tengerből jönnek-ki, és visszont oda térnek, így ezek-is a' testi jok a' melly bőféges joknak tengeréből folytanak-ki, az erős hatalmas Uról, úgy visszont ő reája folytanak, neki ditsőségesen, s' minékünk idvösségesen, Amen,

Amen.

III. T A-

III. TANUSÁG.

*A' miket és a' menyit Isten minékünk e' világi
jokból ajándékozott, azzal meg-elégedéssel
kell élnünk.*

FOly ebből mikor így szollunk: Minden-
napi kenyerünket. Es, Prov. 30. 8. Táplálky en-
gemet ennékem rendelt mindennapi eledellel, szol
a' bõlts Agur.

OKA: I. Mert nem olly nagy kívánság-
gal kell azokhoz lennünk, mint az Isten or-
szágához és annak igazságához, hanem fölöt-
te nagy magunk igazgatásával és modozga-
tásával. Az Istennek országát és igazságát ki-
mondhatatlan, és tsak nem meg-emészthõ indu-
lattal kell kívánnunk, Psal. 69. de ezekért nem
kell annyira forranunk és égnünk. A' lelki
jokban minékünk hasonlónak kell lennünk
a' vizkorlágos emberhez, a' ki mennél többet
iszik a' vizből, annyival inkább szomjuhozik,
így a' lelkiekben telhetetleneknek kell len-
nünk. Nem úgy a' testiekben, hanem igen ha-
marfággal bé kell azokkal telnünk és meg-
elégednünk. Azoké a' testi jokkal való meg-
nem elégedés, tudni-illik fősvényeké, a' kik
ollyak mint a' nádálynak két leányi, tudni-illik;
hozd-el, hozd-el, Prov. 30. 25. Ezek ollyak mint
a' koporfo, melly meg nem elégzik soha testel;
mint a' föld, melly meg nem elégedhetik ef-
fõvel; mint a' tûz, melly soha nem mond ele-
get, Prov. 30. 16.

II. Mert

II. Mert nem kell minékünk az Istent
meg-határoznunk, ebben öneki menyiséget
szabnunk: hanem az ő akarattyában kell meg-
nyugodnunk. A' miképpen tudgya a' mi men-
nyei Atyánk mi nélkül szükölködünk, Matth.
6. 32. úgy tudgya azt-is menyi nélkül szüköl-
ködünk. Más az Istennek mértéke, más a' mi
mértékünk. Nem kell minékünk ebben kő-
vetnünk Mósest, a' ki, mikor az Isten ígért
volna a' népnek huft, szabogatni láttaték Isten-
nek modot és menyiséget annak adalában, mi-
kor a' hat száz ezer népet forgattya vala Isten
előtt, és ekképpen aggoddogalik vala: *Nem de
őkrök és juhok vágattatnaké önékiek, hogy elég lé-
gyen nékiek, avagy a' tengernek minden halai ősz-
vegűjtetneké hogy elég legyen nékiek,* Numer. 11.
versib. 21. 22.

III. Mert ha azzal a' mit az Ur adott
meg-elégedéssel élünk, több jot szerez miné-
künk, hogy nem mint a' temerdeki kintsek a'
világhoz ragadott embernek, 1. Tim. 6. 6. 9. 10. ho-
lott szent Pál a' meg-elégedéssel való jot nagy
kereskedésnek taníttya lenni. A' temerdeki
kintsek felől pedig fokkal külömben szol, a'
9. 10. v. Ugyan-is jobb a' kevés az Urnak félel-
mével, hogy nem mint a' temerdeki kints a' hol
háborúság vagyon, Prov. 25. 16. Lásd 16. 8. Psal.
37. 10. Es ezt adgya jelül a' Bõlts, mikor a' testi
jok Istennek áldási legyenek, hogy azok nem
szereznek annak a' kié bántodást, háborgást.
Prov. 10.

Prov. 10. 22. A' temerdeki kintsek felől pedig menyí bántodás legyen azokban, tudni-illik e' világ fiaira nézve. Lásd Eccles. cap. 5. v. 10. 11. 12. 13. 14. 15.

El-intés. Vegye a' mi lelkünk itt a' Jesus Christus tanácsát, Matth. 6. 31. hogy meg-ojjuk magunkat e' világi rendeletlen szorgalmatoskodástul. Mondod: Hát csak ószve tegyem a' kezeimet, és a' más szájában nézzek, avagy más dolgát szemlellyem? F. Né: Mert ha ezt tselekednéd-is, tégedet a' Bóltsa' hangyákhoz igazítana dolgozás tanulni, Prov. 6. 6. 7. 8. Eredgy-el a' hangyához oh te rest ember, nézd-meg az ő utait és tanulj, és a' többi.

Igazgató. De hogy valaki a' vizet kerülven itt ez iránt a' tűzben ne esék, akarván a' restfégnek nevét el-távoztatni, rendeletlen szorgalmatossá ne legyen e' világi testi dolgokra nézve, lássuk ime' kérdést:

E' világi testi joknak kívánásában és keresésében, meddig lehet minékünk lelkünk-isméretinek sértődése nélkül ki-terjeszkednünk?

Erre való feleletet ime' következendő regulák szerint lássuk:

Regula. 1. E' világi testi joki két neművek: némelleyek szükségessék, némelleyek fölösleg valók. A' szükségessék viszont két rendbeliek, némelleyek természetnek szükségére, némelleyek izemélynek szükségére valók. Az első azok,

azok, a' mellyek nélkül természetünket és életünket jó modgyával nem táplálhattyuk, és azért fölötte szükségessék. A' másod rendűvek azok, mellyek nélkül az ember hivatalját, állapattját, tisztit, méltóságát nem támogathattya. Nem szükségesséknek fölötte, avagy fölösleg valoknak azokat hívjuk, a' mellyek nélkül az embernek mind természet, élete, s' mind állapattja jó moddal megmaradhat. Így az embernek szükséges, az első szerint, a' mindennapi étel, ital, ruházat: A' második szerint, kinek-kinek hivatallya szerint való eszközei: a' vitéznek fegyverek, a' deáknak könyvek, a' szántó-vető embernek tisztithoz illendő eszközök, segédek, és mind illy formán egyéb hivatalbélieknek is hozzájuk illendő javok.

2. Ezeknek a' külső joknak szükséges és elégféses voltokat, nem a' fősvényeknek kívánagokra kell vonnunk és mérfékelnünk; hanem a' meg-probáltatott bölts és okos, mértékletes és jozan, s' helyes költségű emberek példájokra. Mert a' fősvény nem tudgya mi elég s' mi nem, hanem hozd-el, hozd-el. Az okosok pedig, és helyes költségű emberek jól tudgyák menyí elég, mondván: *Natura paucis contenta*. Es a' mint a' nagy Valerius-is szólott: Nem az a' gazdag a' ki sokkal bír, hanem a' ki keveset kíván.

3. A' szükséges joknak elégfégét nem *Reg.*
csak

csak egy rendbéli állapathoz kell mérfeke-
nünk. Mert egynek több kívántatik hogy
nem másnak. Azért ezeknek kell intéztet-
niek, az embereknek fok külömb-külobb
állapattyokra, az időre, és helyre nézve.
Több kívántatik a' közönséges állapatu em-
bernek, hogy nem a' magánosnak.

Reg. 4. Azt-is szükségének kell tartanunk,
mellyre ha szintén most reá nem szorultunk-
is, mindazáltal ezennel, avagy rövid idő mul-
ván szükségünk leszen reá. Igy a' szűlék el-
házasítando leányoknak meg-készítik a' jegy
ruhát, és egyéb ajándékot, ha szintén még
az után valami idő mulással leszen-is reá szűk-
ségek.

Reg. 5. Effele dolgoknak, szükségeknek, és
elégségeknak magunk számunkra valo meg-
vizsgálásban és meg-határozásban gyakorta
habozunk, és meg-is tsalatkozunk, azért azt-
is az Urto! kérnünk kell, hogy a' menyi miné-
künk szükséges és elegendő ajándekozzon
minékünk annyit.

Kész immár ezekből a' felelet, hogy ezek
szerint a' regulák szerint, mind természetünk,
életünk, és személybéli állapotunkra szűkfé-
ges és elégséges jokat szabad minékünk kér-
nünk, és jo lelki-ismérettel-is kérhetünk: de
az ugyan fölőfleg valokért, és ugyan nem
szűkfégefektől törekedni, csak Istent farsz-
rás, és vétek nélkül nem lehet. Ez okból til-
totta

totta volt meg Isten a' Királyoktól az arany-
nak, ezüstnek, lovaknak fölőfleg valo őszve-
gyűjtését, Deut. 17. 16. 17. Illyen fölőfleg va-
lo gazdagságtól kívánnya magát a' bölts Agur-
is meg-óvni, Prov. 30. 8. Ez illy gazdagság ám
a' tövis, mellyről Idvőzítünk, Matth. 13. 22.
Tör. 1. Tim. 6. 9. 10. Ez illyenek felől mond-
gya édes Idvőzítünk, hogy: Könnyebb a' te-
vének a' tőfokán által-buni, hogy nem a' gazdag-
nak idvőzólni, Matth. 19. 23. Nem-is tsuda, mert
ezek az ő kentséket tartják bizodalmoknak,
kik közzül Jóh ki-vészi magát, Job. 31. 24. és
ezeknek mind untalan szívek az ő kintses lá-
dájokban hever, Idvőzítőknek ama' mondása
szerént: A' hol a' te kintsed vagy, ott vagy
szived-is, Matth. 6. 21.

Mi legyünk vigyázók, és meg-ójjuk ma-
gunkat, hogy e' világi szorgalmatosság el ne
fojtsa a' mi szívünket; hanem legyünk inkább
a' lelki dolgokra szorgalmatoson gondot vi-
felők, és a' mennyieket keressük, a' hol a' mi
fejünk a' Christus Jesus ül az Atyának jobján,
a' kinek legyen ditsőség az Anyaszentegy-
házban, Amen.

IV. T A N U S A G.

A' mi bizodalmunkat és Istenhez valo esedezésün-
ket ezekért a' jokért, minden napon meg-
kell minékünk ujjit anunk.

S Zármazik imez igétskéből: Ma; a' melly
minden Isten adta naphoz hozzá illik.

M

OKA:

OKA: I. Mert minden napon meg-újulnak mi hozzánk az Istennek jo-téteményi; ezt emlegeti Jeremiás-is siralmi között: *Az Urnak kegyelmessége, hogy tellyességgel meg nem emésztettünk, mert nem fogyatkoztak el az ő irgalmasági, minden reggel meg-újulnak az ő irgalmasági. A' mint lelkünk és testünk erre tanubizonyosságok.*

II. Mert egy nap sem mulik-el, mellyen nem szűkölködnénk az Istennek kegyelme és áldása nélkül. Leg-közelebb és gyakortább láttuk ezt a' mi eledelünkben, de közönségesen minden testi jokrol igaz. Hogy ha kinek sok esztendőkre el-tőtt és készített javai volnának-is, étele, itala, és egyéb szükségére valo javai; sőt hogy ha ez egész földnek kerékiségével, és annak minden szépségével, ditsóságával, és jóvedelmével birna-is, mindazáltal mind ugyan semmire-valók volnának az Istennek áldása nélkül. Innét vagyon hogy e' világi hatalmas uraknak, királyoknak, és egyéb világot birokna színtén olly szükséges a' könyörgés mint a' Lázárnak. Mert az Istennek áldása nélkül mindeninkön az esik a' mit az Ur Haggæus által mond, *Hag. 1. 6: Sokat vetettetek de keveset hoztatok-bé, észtek és meg nem elégesztek; isztok és meg nem részegedtek; ruhákban öltöztök de nem melegesztek-meg; és a' ki munkájának jutalmát vészti, mint ha meg-szakadott sákban tölténé azt. Vehettyük, szelhettyük, ehettyük*

tyük ám a' mi kenyerünket, és egyéb eledelünket, de vaj melly hamar el-veheti az Ur azoknak tápláló erejeket, mellyel fenyegeti az Ur az ő hozzá engedetleneket, *Lev. 26. 26: El-töröm köztetek a' kenyérnek bottyát, iszlapját, az az, tápláló erejét el-veszem, úgy hogy lútvén tiz aszszonyiállatok egy kemenczében, és azt elosztván bizonyos darabokban, észtek de meg nem elégesztek.*

III. Mert minden föl-kező Nap ugyan ki-képzia az embernek életét az ő tisztire néve: A' Nap az égen meg-újjítja az ő járását, és szüntelen valo újjulásban vagyon. Így vannak véle egygyütt az egeknek minden szeregei. Mi magunk álmunkból minden reggel föl-terkenünk, elménkben, erőnkben meg-újjulunk. Minden élő állatok vigyázásokat és munkájokat meg-újjítják. Mi ne újjitanóké meg minden napon a' mi nagy tisztunket, Istenben valo bizodalunkat, és alázatos esedezésünket ezek körül és ezekért a' jokért?

IV. Nem tudgyuk ha érjüké a' holnapi napot, mondhatunké magunk felől több *Mát.* Azért mikor engedtetik minékűnk a' *ma*, azon újjítsuk meg ez tisztunket, hogy mondhaslunk: *Adgyad nekünk ma.*

V. Mert itt az el-mulatásban igen nagy veszélytől valo félelem vagyon. Ha a' jelen valo időt és alkalmatosságot el-halgattuk,

talám nem adatik az után erre való alkalmazatos idő. *Arron-is meg-vegyétek az alkalmazatóságot, mert gonoszok az idők*, így tanít szent Pál, *Eph. 5. 16. Coloss. 4. 5.* Meg-láfluk azért, hogy mikor alkalmazatóságunk vagyon azzal élyünk, kőrmőssen kapjuk, űstőkön ragadván; mert ha hátat ad, kapjuk bár a' tarkóját, kopasz az. *Fronte capillata est, sed post occasio calva.* Ujjitsuk-meg azért minden naponként ez testi jokért-is a' mi Istenünkben való bizodal-munkat és könyörgésünket.

Feddés.

Pirongattya itt a' Christus azokat, a' kik mind bizodal-mokat, s' mind könyörgéseket Istenhez a' testi jok felől el-alufszák tellyes-ségeffen. Ezek vetés nélkül akarnak aratni; szárny nélkül röpülni; lábak nélkül járni. Ezek hasonlók a' gyümölsben esett fergek-hez, mellyek mikor a' gyümölsben teremvén, benne vannak, azt emészlik, azzal hizakodnak, és annál tovább nem éreznek: Így ezek, a' földi jokban termettenek, azokat emész-tik, azokkal hizakodnak, és tovább még lel-kekkel sem érnek. Azoknak-is nem kitsiny részek vagyon ebben, a' kik az ő tisztekben resten és hidegen járnak, és csak valami szo-kásból szakmányozzák-el, némelyleknek pedig kezek vérrel és ragadománnyal tellyesek, és olyan kezeket emelnek-fel a' tiszta Isten eleibé. Nem tsuda hogy ezeknek földőket, marhájo-kat, barmokat, kosárokat és mindeneket, átok s' nem

s' nem áldás tölti-bé. Nem tsuda hogy mara-dékjok sem élhet véle, avagy ezek eből téko-zollyák-el. Nem tsuda hogy javokat csak sze-meknek mutattya-meg Isten, de élniek valo-sággal véle nem hágy. Lásd kérlek ide ama' gazdag iffju példáját, *Luc. 12. 17. 18. 19.* a' ki meg-tölté tsüreit fok esztendőkre való jok-kal, sőt meg-is biztatá a' maga lelkét azok-kal való élésnek ígérivel, de nem engedé az Ur azokkal való élését. Ama' fő embert-is vedd-elő, *2. Reg. 7. 19.* a' ki látá ama' nagy bő-séget és ótsoságot Samaria városában, mellyet mikor a' Propheta meg-jövendőlt volna, ő nem hitte vala; de nem élhete véle, mert az eledelre esett fokaság, a' kapuban el-rapo-dá. Ez a' jutalmok, a' kik sem bizodal-mo-kat, sem könyörgéseket a' testi jokért meg nem újjittyák. Engedgyen minékünk az Ur, mindenekben ő hozzá ragaszkodó szivet, lel-ket, igaz bizodalom és könyörgés által. Kinek legyen áldás és magasztalás minden *mán*, sőt mind örökké, Amen.

V. T A N U S A G.

E' testi jokat nem csak magunk számunkra kell kívánnunk és szerzenünk, hanem a' men-nyire érkezünk mások számokra-is.

Függ e' Tudomány ime' szo járástól; Ad-gyad minékünk, nem így: ennékem.

OKA: I. Mert ezt kíványa az Isteni és

atyafiúi szeretet. Szeressed felebarátodat akképpen mint tennen magadat. Valamit kívánsz hogy más tselekedgyék te veled, te is ugyan azont mivel másal, *Matth. 7. 12.* Ezt pedig kívánod hogy más éretted is e testi jókrol Isten előtt meg-emlekezzék, ugy tégy azért te is.

II. Mert az illik a' jó Sáfárokhoz, hogy a' miben hadta őket az ő urok, abban járjanak el. Lásd ide *Matth. 24. 45.* és *cap. 25. a' 14* vers-től fogva mind a' 30 versig.

III. Mert ha minden lelki javainkban részessek a' mi felebarátink, miért ne kelletnék ezekben részesülniek? Egy Atyánk vagy on minékünk, a' kinek mindnyájan fiai vagyunk: Azon egy Isten ditsőségére teremttünk a' Jesus Christus által: Azon egy Isten képe: Azon egy vérből származtunk: Azon egy Közben-járol Christus által váltattunk meg: Azon egy igazsággal igazultunk: Azon bűnbotsánatot vőttünk, egy meg-szenteléssel szenteltettünk: Azon egy Sacramentum által tápláltatunk, a' miképpen egy által vétettünk-bé az Istennek házában: Azon egy boldogságot reménlünk és várunk békeséges túréssal. Még is nem kellene a' testi jókban is a' mi felebarátinknak velünk egy nemű jókat kíváununk és szerzenünk?

Feddes.

Pőről itt a' Jesus Christ^o azokkal a' hamis Sáfárokkal, és felebaráti szeretet nélkül valókkal, a' kik

a' kik olly távol vannak attól, hogy felebaráttyokrol is könyörgésekben gondot viselnének testi javokra nézve is, sőt azokat ő számokra is szerezgetnék, hogy inkább a' mi kevés ezekből kezek közé akadott is, az után is leselkednek, és minden meg-tiltott uton modon magoknak koporitani igyekeznek. Nemelleyek nyilván, némelleyek titkon; nemelleyek erővel, némelleyek tsalárdfággal. Hátórrrel nem merik a' szegént meg-nyomoritani, és kitsiny javából ki-fordítani, pőrrel hozzá, követvén ama' kegyetlen Jezabelt, *1. Reg. 21.* és ha pőrrel nem; tórral. De akar ki légy illyen, magadra vigyázz, és ha ugyan nem szelidülsz is, hanem ugyan a' más veritékével, sőt vérevel akarsz hizakodni, tudgyad mind ezeket: *Jaj annak a' ki gazdagittya magát a' másébol; jaj annak a' ki gonoszul a' másét kívánja az ő házának öregbitéséért, hogy magas fészket rakhasson magának; a' te házad gyaláztatására tartasz illy tanátsot, és vétkezel a' te magad lelke ellen; Mert a' kővek a' kő falbol te ellened kiáltanak, es a' fa építésekéből a' gerendák te ellened bizonyfágot tésznek, Hab. 2. 6. 9. 10. 11. Jaj tenéked ki kborlasz, holott te másfol nem kboroltattál, ki más ellen hamissan tselekeszel, holott teveled hamissan nem tselekedtek, mikor meg-szünöl fosztani, te is meg-fosztatol, mikor a' hamis tselekedetnek véget vetédesz, te veled is hamissan tselekednek, Esa. 33. 1.*

Mit felelnek a' Jesus Christushnak az irigyek-is, a' gonosz szeműk, a' kik felebaráttyoknak örómén, szomorúak; egésségén, betegek; kővérségéért, őszivérűnek; jó szerentsején, kár-vallottak. Azt kérdi az Ur tőlök: *Avagy a' ti szemeteké gonosz hogy én jó vagyok? Nem szabadé ennékem az enyimből azt tselekednem a' mit akarok? Vedd fel a' mi tiéd s' meny-el.* Mit felelték ti-is szorós marku fősvények és irgalmatlanok? a' kik inkább engeditek a' földel, rosdával, szuval, mollyal, peniszal, férgekkel el-vesztegetterni, és emesztetni kintseteket, aranyatokat, ezüstötöket, ruhátokat, kenyereteket, gabonátokat; hogy nem a' költségtelet, mezitelet, éhezöt, és szomjuhozót; pénzernétek, ruháznatok, étetétek, itatnatok. Ezt mondgya tinéktek a' Jesus Christus: *Te gonosz és rest szolga, kellett volna az én pénzemet a' pénz-váltóknak adnod, és én el-jövén nyereséggel vóttem volna el az én pénzemet. Vegyétek el ő tőle az egy Talentomot, és adgyátok annak a' kinek tiz vagyon. Es a' haszontalan szolgát vésétek a' külső sötétségre, holott léfzen sívás és fogaknak tsikorgatása.* Továbbá még-is azt mondgya: *Eheztem, s' nem adtatok ennem; szomjuhoztam, s' nem adtatok innom; mezitelen voltam, s' nem ruháztatok. Távozzatok el én tőlem,* Matth. 25.

Intés.

Mind ezek, szerelmestim, a' mi intődésűnkre irattattanak, azért legyünk szemefek, járjunk-

járjunk-el ez tisztünkben, könyörögvén szívesen a' mi felebarátinknak-is javokért, és a' menyire tőlünk lehet, ő számokra-is szerezvén, legyünk irgalmasok ő hozzájuk. A' huzásért, vonásért, irigységért, fősvénységért; javoknak óltalmazásával, azon való örvendezéssel, sőt szaporitásával jelentvén magunkat mind Isten s' mind emberek előtt, így mi-is ama' napon irgalmaságot nyerünk, ama' jutalmat igazán osztogato Birotol, a' Jesus Christustol, meg-állván bátorfágossan az ő tekinteti előtt, Amen.

V. K E R E S.

Es botsásd-meg minékünk a' mi vétkeinket, miképpen mi-is meg-botsátunk ellenünk vétetteknek.

EL-végezvén a' negyedik Kérést őt Tanúságokban; vagyon immár előttünk az ötödik Kérés. Czéllya e' jelen való kérésnek a' következővel edgyütt ez: hogy ezekben, az akadályokat kérjük-le, mellyek által-állanak az Istennek nevének szentelésében, az ő országának hozzánk jövőseben, és a' mi testi javainknak idvőségeiseké lételeben. Ebben pedig az ötödikben azt kérjük-le, a' melly származhatnék a' mi meg-tselekedett vétkeinkből.

M s

Részeli.

RESZEL. Első a' Kérés; *Es bocsásd meg minékünk a' mi vétkeinket.* Második ennek meg-erősítése a' Kérésnek; *Miképpen mi-is meg-bocsátunk ellenünk vétetteknek.* Nyomozzuk az igéket.

A' mit itt szent Lukás vétkeknek mond, azt szent Máthé adóságnak nevezi; és így a' mi vétkeink adóságok. Azért pedig: mert az Istennek törvénye és igazsága szerint tartozunk mi az Istennek egész engedelmeséggel; ha pedig ezt nem tselekezzük, kötelez minket örökké való büntetéseknek föl-vételekre, és szenvedésekre. Mikor azért az adóságnak bocsánattya'at kérjük, értyük a' büntetésnek szenvedésének le-engedését; és következés szerint, a' bűn-bocsánattal járó jokat-is, úgy-mint a' meg-igazulást, és fiuvá fogadtatást.

A' második részében vagyon ez ige: *mi-képpen,* a' szent Máthénál; itt pedig a' szent Lukásnál vagyon ez: *mert.* Mellyekkel nem vettyük az Isten eleiben a' mi érdemünket annak okául, hogy minékünk Isten azért bocsátsa-meg vétkeinket: hanem mind a' kettő az Istent mint egy ígéreire emlekeztető igék; mellyben ígérte, hogy azoknak bocsáttya-meg bűnöket ingyen jó voltából, a' kik-is felebaráttya'oknak vétkeit meg-bocsáttya'k, *Matth. 6. 14. 15.* A' mint a' Catechismusnak tanítása tartya, mondván: Minékünk nyavalyás bűnös embereknek, minden mi bűneinket,

ket, és ama' romlott természetet-is, avagy a' bűnre való hajlandóságot, melly még mostan-is bennünk vagyon, a' Christusnak véréért bűnül ne tulajdonítsad, mint mi-is a' te jó kedvednek hozzánk való bizonyosságát érezzük a' mi szívünkben; mert mi magunkban azt tökéletesen föl-tóttuk, hogy valaki minket meg-bántott, mindennek szívünk szerint meg-bocsátsunk.

I. T A N U S A G.

A' bűn minden gonoszoknak gonosza: avagy, a' bűn minden gonoszak között leg-súlyosabb gonosz.

Származik innét; mert ez kérdésben csak az ellen könyörgünk, és nem egyéb valami ellen; és még a' következő kérdés-is az ellen vagyon.

O K A: I. Mert a' leg-főbb és méltoságosabb jóval ellenkezik, tudni-illik az Istennek tiszta szentségével, és néminémüképpen önnön magával az erős Istennel, a' kinek akaratya'at, a' menyiben mi rajtunk áll, meg-motskollyuk a' bűn által. A' miképpen e' földi fő-méltoságnak parantsolattya ellen való rugodozás, önnön magára háromlik a' méltoságra; így az Istennek parantsolattya ellen való rugodozás lévén a' bűn, magára az égben lakozó méltoságra háromlik. Bizonyára; mert a' bűnökkel az erős mindenható terhel-

tetik

tetik és fárasztatik. *A' ti új holdotoknak innepét, és a' ti töletek rendeltetett innepeket gyűlöli az én lelkem, énnékem terhemre vannak, el-fáradtam azoknak viselése alatt, Esa. 1. 14.* Izs. az Ur. Lásd erős szavait erre Malachiásnak-is, *Mal. 2. v. 17.* Ellene vagyon az Urnak, mert nem akarná hogy az Isten olyan volna a' mitsodás. Erre valo a' valoban bűnös embereknek bűnökben valo magok biztatása, az ő gyors elméje, világos szemei, hangos fülei, és erős emlékezeti ellen, *Psal. 94. 7: Nem láttya az Isten, és a' Jakobnak Istene nem tudgya. Psal. 59. 8. Kitsoda halgya ezeket? Psal. 10. 11. Es mond az ő szívében (a' bűnös) el-selejtezett az Isten, el-fordította orczáját, és soha nem láttya ezeket. Nem akarná a' bűn, hogy az Isten mindenűt volna, mert nem akarná hogy körülötte volna, azért szólnak így a' bűnösök: Távozzál el mi tőlünk, mert a' te utaidnak ismertetiben nem gyönyörködünk, Job. 21. 14. és 22. 17.* A' miképpen az Istennek tiszta szemei a' gonofzra nem nézhetnek, *Hab. 1.* ugy a' bűnnek tisztátalan szemei nem nézhetnek a' tiszta Istenre. Sőt ingyen ne-is volna bár nem bánának, mellyel vigasztallják-is magokat a' bűnös bolondok, mondván: *Nintsen Isten, Psal. 14. 1. és 53. v. 2.*

II. Mert minket a' mi leg-nagyobb s' kiválképpen valo tökéletességünk-től meg-foszt. Mi magunkra nézendő főbb tökéletességünk minékünk áll a' halhatatlan életnek boldogfágos

fágos állapattyában, melly minden kellemetes, édeséges, és gyönyörűleges joknak tso-moja. Ebben áll helyére a' mi el-veszett ép-ségünk, bőltességünk, szentségünk, és méltóságunk: ebben jutunk a' tellyes fényűságra a' meg örökódótt Christus állapattyának mértéke szerint: ebben láttuk-meg őtet a' mint vagyon: ebben lészünk részesei az Isteni természetben: ebben tellyesedünk-bé az Istennek amaz minden tellyeségéig: ebben léssen az Ur mi bennünk minden, *Eph. 4. 13. 1. Joh. 3. 2. 2. Pet. 1. 4. Eph. 3. 19. 1. Cor. 15. 28.* Mind ezektől minket a' bűn meg-foszt: mert az Istennel valo egygyesüléstől el-fszakasztván, és meg-ofztván, minket ő tőle mint leg-főbb jutul és tökéletességtől, mellytől a' mi tökéletességünk-is neveztetik, el-tilt. El-tilt ama' mennyei Jerusalemtől: *Nem megyen-bé abban semmi valami megferteztetne, vagy a' ki utálatosságot tselekeszik, Apoc. 21. 27.* De ki-marádnak az ebek, a' bűjös-bájosok, paráznák, gyilkosok, bálvány-imádók, és a' ké-szereti és szolgya a' hamisságot, *Apoc. 22. 15.* El-törli az Isten a' bűnnek részét az életnek könyvéből, és a' szent városból, és azokból a' mellyek e' könyvben meg-irattattanak, *Apoc. 22. 19.* így kiált a' mennyei szozat. Es továbbá ez életben-is ez foszt-meg minket mind azoktól, a' mellyeket a' szent Pál a' többi között kíván az Ephesusbeli hie-veknek *cap. 3. v. 16. 17. 18. 19.* A' bűnért nem erősfödhetünk-meg a' belső emberben: a' bűnért nem

nem lakozik a' Christns igaz hitnek általa ben-
nünk : a' bűnért nem gyökerezhetünk-meg
a' szeretetben, és nem vethetünk benne fun-
damentumot, hogy meg-tudhatnok minden
szentekkel egyetemben, minémű legyen az
Istennek jovoltának ama' szélessége, hoszszu-
sága, mélysege és magassága: a' bűnért nem
tudhattuk-meg a' Christusnak ama' szerel-
mét, melly minden ismértnél fölyebb valo.
Mind ezektől és ezekhez hasonlo drágalátos
joktul fosztatunk-meg a' bűn által, azért min-
den gonoszok fölött valo gonosz a' bűn.

III. Mert a' bűnők szereznek és ugyan
nemzenek leg súlyosabb és számossabb nya-
valyákat és jajjokat. Mert meg-tudgyák még
valaha a' bolond bűnösök hogy vagyon Isten,
fényes szemű, hangos fülű, erőselekezetű,
igaz ítéletű Isten, mikor a' bűnért meg-fizet ha-
lálnak halálával. Lesz még olly idő, mellyben
az igaz ítéletű Biro Jésus Christus egészen és
vég-képpen rettenetes beszéddel el-pirongat-
tya és hurogattya ezeket a' maga fényes orczá-
ja elől: *Mennyetek-el én tőlem, Matth. 7. 23. Men-*
nyetek-el én tőlem átkoztak, Matth. 25. 41. Meg-
lészen még valaha ama' nagy közben-verés
ezek között és a' boldogok között, a' gonosz-
ban valo örök meg-átalkodás, keményedés és
kétségben esés által, *Luc. 16. 26.* ádattatván tel-
lyességgessen a' Sátánnak birodalma és hatalma
alá, *Matth. 25. 41.* a' bűnnek uralkodása alá,
melly

melly által a' bűn örökké hozzájuk ragad, vét-
kezvén mind örökké az erős Isten ellen, gyűlöl-
séggel, bőszenkodással és káromkodással, a'
boldogok ellen-is örökké-valo irigy kedéssel,
ama' fergeknek marások és rágások alá, mel-
lyek soha meg nem hálnak, és ama' tűz alá
melly soha meg nem aluszik, *Marc. 9. 44. Esa. 66.*
v. 24. mellyek a' lelki-isméretnek gyötürődesi
és rontsolodási, mikor részt vesznek a' tűzzel
és kénkövel égő toban, melly a' második halál.
Akkor érzik-meg hogy kinlodnak a' láng-
ban, ama' Lázár gazdagjával, *Luc. 16. v. 23.*
Akkor indulnak-meg az ő fejeknek forrási, és
örökké-valo könnyhullatásnak patakját foly-
tattyák-ki szemeken: akkor léfzen sívás rivás
és fogaknak tsikorgatások, *Luc. 13. 28.* Sirattya
az el-kárhozott atya az el-kárhozott fiát, a' fiu
az attyát: Sirattya az anya leányát, a' leánya an-
nyát: Sirattyák az atyafiak és a' barátosok egy-
mást. Panaszolkodnak, de senki nem szán-
nya; kéredzenek, de senki ki nem botsáttya;
enyhülést kívánnak, de senki nem adgya. Ak-
kor kezdik rgittenetes orditással, a' pokolnak
barlangját meg-kondito, és az egeket verő ki-
áltással imezeket hangoztatni: Oh fájdalom,
oh nyavalya, oh halál, oh véghetetlen számki-
verés, oh halhatatlan halál, mellyel minden
szempillantásban halunk, még-is meg nem
halhatunk. Oh nyóvés tépés melly rettenetes
vagy, oh kezeinknek egyben-verése, oh sziv-
nek

Nania
inferna-
lis.

nek meg-repedése, oh szívnek szomoru szorogása, oh nyögések, oh siralminknak könyvei! Jaj a' mi szemeink örökké egyebet fétéfégnél nem láthatnak, orrunk egyebet rettenetes büznél nem illatozhatik; torkunk tűznél és lángnál egyébbel nem telhetik; füleink egyebet jajnál és ordítáfnál nem hallanak; minden küllő érzékenységek a' tűz láng toban főrödnek. Oh hegyek, halmok és völgyek mit késtek el-burítani minket? Oh el-múlt világnak óróme és gyönyörűsége, hogy bolondítottá meg bennünket! Oh el-múlt világnak szenvedési, és ti jelen-valok, melly megszűzte estetek egymástul! Oh jaj, oh jaj, oh jaj, el-szakadtunk, el-maradtunk, ide hagyattunk, minden öröm, minden vigasztalás, minden reménstől meg-fosztattunk; mert örökké bűnhődünk, örökké itt heverünk, adótságunkért eleget nem tehetünk. Oh mit kívánhatnánk ennél egyebet hogy volna egy olly rettenetes hegy minémű a' földnek kereksege, és egy madaratska száz ezer esztendő el-mulván tsipne el benne egy mustár magnyit, és viszont annyi esztendő után meg-térven, annyit tsipne, mind addig, miglen így reá járván azt egészen el-hordaná, és ekkor engedtetne bár izabadosulástunk! De oda vagyunk minden reménstől. Oh hijábanvaló fok kiáltásunk, hijábanvaló fok idő mulatásunk, hijábanvaló testünk fárasztása és törődése. Ez a' mi életünk, ez a' mi tisztunk,

Igazg.
tás.

tisztunk, ez a' mi téteményünk, Jaj, jaj, jaj.

A' kinek azért füle vagy a' hallásra, szeme a' látásra, szive az értésre; hallja, látja, és értse-meg ezeket. Senki a' bűn felől való ítélésben önnön magát meg ne tsallya, mintha kintsiny gonosz volna, könyű tereh volna, semmi volna. Igaz hogy a' bűn nintsen: de vagyunk; honnan ide illik ama': *Nintsen vagyunk.* Nintsen a' bűn, mert semmi ő benne, a' mennyiben bűn, Istené, Isten ditsőségre való nem találhatik; ha mi jora fordul benne, azt a' bölts Isten tudja miképpen tselekeszi. Vagyunk igen a' bűn, mert valami benne vagyunk, az erős Isten ellen, és az ember ellen vagyunk. Rendüllyön-meg azért ez igen gonosz bűn a' mi lelkünk és testünk, rettennyünk-meg és fellyünk ettől, avagy úgy mint az ördögül, mert ezek ketten egymásra forognak; vagy ennél-is inkább, mert ő a' bűn tötte ördög és gonosz. Természetinek állattya szerint ő lelek, az erős Istennek keze munkája, de valami gonosz benne vagyunk, az egyéb semmi nem a' bűnnél. Teneked sem volna ez ellenséged, se az erős Istennek, ha az ellenséges bűn ellened nem indítaná. Oh annakokáért te felséges és méltóságos főbb Jo, közöld mi velünk a' te jószágodat, a' te erődet, a' te téteményedet, hogy ennek a' nagy gonosznak minden tellyes gondolatunkal, lelkünkkel és testünkkel, minden erőnkkel és tehetőségünkkel ellene állhassunk,

Igazg.
tás.

Intés.

N

hogy

hogy tenéked, oh mi Urunk, a' te felféget jó-
ságod, s' minékünk-is a' mi tökéletesebb jó-
ságunk és jószágunk mind örökkön örökké
meg-maradhasson, Amen.

II. T A N U S A G.

*A' bűnök az embert felette nagy adótságban ej-
tik, és ennek meg-fizetésére kötelezik.*

FOly ebből, mert a' szent Lukás a' mit-
véteknek mond, szent Máthe azt adótság-
nak nevezi.

OKA: I. Mert az Istennek törvénye kö-
telez a' büntetéseknek szenvedésére, még pe-
dig nem csak imillyen amollian büntetések-
nek, hanem az Isten haragjának és átkának
szenvedésére. Az erős Isten az ő törvényének
meg rontói ellen rettenetes átkokat szort-ki
szájából. Lássuk, Deut. 27. a' 15 versről fogva
az utolsóig: *Atkozott a' férfit, valaki tsinálánd
faragott és öntött képet, az Ur előtt való utálatos-
ságot, és áts mester kezének munkáját, és helyhez-
teti azt rejtek helyekben. Atkozott valaki meg-
szidalmazza az ő atyát anyját. Atkozott valaki
az ő felebarátyának határát el-fordította. Atko-
zott valaki tévelygésre viszi a' vakot az uton. At-
kozott valaki el-fordította a' jövevénynek, árvának,
özvegynek törvényét. Atkozott valaki az ő atya
feleségével közösködik, mert ki-nyilatkoztatja az
ő atyának szemérmét. Atkozott a' ki közösködik
akarminémü oktalán állattal. Atkozott valaki kő-
zöskö-*

*zösködik hugával, az ő atyának vagy az ő anyjának
leányával. Atkozott valaki közösködik napával. At-
kozott valaki felebarátyát titkon meg-öli. Atkozott
valaki ajándékot vészen, hogy az ártatlannak vérét
ki-ontsa. Atkozott valaki bé nem tellyesíti tsele-
kedettel a' törvénynek ígét. Mind ezek az át-
kok egygyütt járnak azokkal a' büntetések-
kel akar ez életbéliek, akar a' következendő-
béliek legyenek, mellyekkel Isten a' bünt, ugy-
mint valósággal és tulajdonképpen bünteti,
mellyek a' bűnök adótságbeli szoros kötelef-
ségéből származnak.*

II. Mert olly adótság ez, mellyért az Isten-
nek semmi uttal moddal elget nem tehetünk,
avagy mellyet soha meg nem fizethetünk:
mert valamit a' bűnösök tselekesznek, az nem
hogy kissebbitené, de sőt inkább neveli ezt az
adótságot. Ha mikor az Isten a' bünt tulajdo-
nította, és meg-tartja az álnokságot, meg nem
álhat senki az ő ítéleti előtt, Psal. 138. 3. ha senki
az ő életéért váltságot nem adhat, Matth. 16. 26.
hogy-hogy fizethetné tehát meg ez adótságot?
ha a' bűnösök a' bünt mindennap ugyan asz-
tagban hordgyák és rakják; ha mint a' hal a'
vizet iszja, ugy ők a' bünt, Job. 15. 16. ha ke-
ménysegekkel és meg-térni nem tudo szivek-
kel a' haragnak kintsét gyűjtik ama' harag-
nak napjára, Rom. 2. 5. és így adótságokat neve-
lik, miképpen tehetnének tehát eleget az ő
adótságokért? Ha még az ujjakká szült fia-i is

az Istennek hiba nélkül egy napon-is nintsenek, és mindennap ez adótságoknak botsánatyát kérik: mint tehetnének tehát eleget a' bűnös bűnösök? Sőt semminémű teremtetett állatok-is mind ószve-kötött tehetőségekkel-is erre nem érkezhettek, hogy csak egy embernek-is egy leg utolsóbb bűnéért-is eleget tehetnének: mert az Isten nem akarja azt más teremtetett állatban meg-büntetni a' mit az ember vétett; mert az Isten kinek-kinek az ő jussát tartya-meg az ő igazságának folyása szerinti: nem lehet azért egyének valminek az emberért lakolni. Azt törli-ki az Isten az élőknek könyvéből, a' ki ő ellene vétkezik, *Exod. 32. 33.* és nem mást. Aza' lélek hal-meg a' melly vétkezett, *Ezech. 18. 4.* Ugy vagy on hogy az O Testamentumban ökrök, juhok, kosok, bakok, és egyéb állatok ölettetnek-meg az embereknek bűnükért: de ezek csak ábrázolói voltak a' Jesus Christusnak bűnért való áldozattyának: s' nem-is tisztíthatták-meg az embereknek lelkek-ismeretét különben, hanem csak példázat és Sacramentumbéli megtisztítással, *Coloss. 2. 17. Heb. 9. 9. 10.* Továbbá a' rsupa teremtetett természet el sem viselhetné a' bűnnek adótségáért eleget tévő szenvedést: mert ez az Istennek ama' haragja, a' melly vég-hetetlen, és meg-emészto tűz, *Deut. 4. 4.* és a' pokolnak utollyáig ég, *Deut. 32. 22.* a' hegyeknek és egeknek fundamentomit meg-mozdítja,

dítja, *Psal. 118. 8. 2. Sam. 22. 8.* Erről szól az Ur a' Prophetánál, *Jer. 4. 4.* Ne talám ki-mennyen az én haragom mint a' tűz, és ne találkozzék a' ki meg-olthatná, a' ti gonosz teteménytekért. Esha az Istennek nemes teremtetési a' szent angyalok az Istennek felséges fényeséges orczájára, ki-fedezett ábrázattal nem nézhetnek, *Esa. 6. 2.* mitsoda teremtetett állat lehetne az a' ki a' meg-emészto Isten haragját el-viselhetné? Ide járul ez-is, hogy a' bűn botsánat (melly-is a' bűn alol valo meg-fzabadulás) nem egyébtől, hanem egyedül a' bűn botsáto Istentől vagy on, *Luc. 5. 21.* Ez ama' tiz ezer talentomi adótság, mellyet ama' Sáfár meg nem fizethete. Fölötte igen nagy adótság azért a' bűnnek adótsága.

III. Mert az Istennek igazsága, melly a' bűnösöktől ezt az adótságot szorossan megkivánnya, reájok bizonyson következendő, sőt a' fejek fölött függ, sőt reájok erefzkedett, a' magok lelkek-ismereti fenyegetvén őket az örök veszedelemmel, és arról őket bizonyosítván. Az emberek nagyobb részéről szokták ő magokat biztatni az Istennek irgalmas-ságával, s' valoban nagy biztatás-is. Föl-vészik az *Exod. 20. 5.* Az Istennek irgalmas-sága ezer izig-len vagy on. *Exod. 34. 6.* Jehova, Jehova, erős, irgalmas és kegyelmes Isten, késedelmes a' haragra, nagy irgalmas-ságu és igazságu. Mint az atya fiához oly kegyelmes Isten az övéihez. Nem büntet minket a' mi bűnünk szerint. *Psal. 103.* és *Psal. 130.*

De ha e' mellett az ő adóságot nevelten nevelik, és bűnőket rakton rakják, minden tar-
toztatás és szánás bánás-nélkül, föl-fer-
kenti az Ur igazsága szerint a' lelki isméreret,
és akkor nyulnak az Istennek igazságához, és
az adóságot szorosan meg-kiváno kényszer-
getéséhez. Akkor fel-vézik: *Az Istennek igaz
ítéleti harmad és negyed iziglen az engedetlen-
ken, Exod. 20. A' vétet büntetetlen nem hadgya,
hanem meg-bünteti a' fiakban, és a' fiaknak fia-
ban, Exod. 34. 7. Nahum. 1. 2. 3. Jer. 32. 18.* Bizonyos-
sá teszi az Ur lelkek-isméreti által azokat-is, a'
kiknek csak szivekben írta az ő törvényét,
mind azok felől valamiket ők a' bűnőkert ér-
demlenek, Rom. 2. 15. Bizonyossá tévé magát
Cain ez adóságnak fizethetlenségéről, Gen.
4. v. 13. *Nagyobb az én büntetésem hogy nem azt
el-bordozhatnám.* Így mind azok a' kik ma-
goknak végekre jártanak, a' magok lelkek-
isméreti által az ő adóságoknak meg fizethe-
tetlenségéről bizonyosodtanak, és ez által a'
magok örök veszedelmek felől. Oh rettene-
tes adóság!

Intés.

Nofza tehát ti adóság szeretők, álljatok
elő és adgyatok számot, fizessetek meg az erős
Istennek. Le-ült a' ti magatok lelkek-ismé-
rerinek székiben. Istennel vagyon ügyetek,
átokkal vagyon bajotok. Oh vaj melly foga-
natos az Istennek átka! Foga a' Noe átka a'
Chámon, Gen. 9. 25. Az Eliseusé ama' gyerme-
keken,

keken, 2. Reg. 2. 23. 24. Nem fognaé az Isten-
nek átka? Foga az Istennek átka a' kigyon, az
Eván, az Adámon, a' földön, Gen. 3. a' 14 verstül
fogva mind a' 19: Ne fognaé te rajtad az Evá-
nak, Adámnak, sőt a' kigyonak fajzattyán? <sup>Igazga-
tás.</sup> Minek-előtte azért elő-szolítratnátok, üllye-
tek-le magatokban, és vessetek számot, elő-
vévén a' ti számtarto könyveteket, a' ti lelke-
tek-isméretit, jól meg-czirkálván ötöt, min-
den kedvezés és engedelem nélkül. Ha adós-
ságokat annyinak lelitek, hogy meg-fizet-
hetitek, jo dolog. De én inkább erre kérlek,
hogy csak annyira szám-adástokat ne vessétek,
hanem inkább ismérjétek-meg annak meg-
fizetésének lehetetlen voltát, azt napról napra
ne nevellyétek, hanem minden nap töröllye-
tek-le benne az igaz pœnitentiával, kiáltjátok:
*Oh én nyavalyás ember kistsoda szabadit-meg en-
gemet ez adóságnak tömlőczéből!* Mindazáltal
kétségben nem esvén, hietvén hiesseitek az Ur-
nak bűn-botsáto irgalmaságához, mutat ti-
néktek utat, a' melly által a' ti nagy adóság-
tokból ki-felhelhesseitek, mellyet tselekedgyék
mi velünk a' mi könyörületes édes Atyánk,
Amen.

III. TANUSÁG.

*Az Istennek irgalmasága a' Jesus Christus át-
tal minden mi adóságinknak meg-engedé-
sére elégedendő.*

S Zármazik innét, hogy a' Jhesus Christus arra tanit bennünket ez kérelben, hogy oda folyamodgyunk a' kinél vagy az irgalmas bocsánatot, mikor így szól: *Es bocsásd meg mi Atyánk, &c.*

OKA: I. Mert az Isten nem tsak igaz ítélő Biro, hanem igen irgalmas Atya-is, annyira, hogy irgalmából meg-bocsáthattya minékünk bűnünket.

Atyánk minékünk a' mennyeknek nagy Istene a' mi teremtetésünkre nézve, lelkünknek és testünknek alkotására képest; Atyánk a' meg-tartásra, a' közönfeges gondviselésre képest; de mind ezek talám kitsinyek volnának, ha a' Jhesus Christusban minékünk szíves Atyánk nem lett volna, és minket fiaivá nem fogadott volna. Ebben vagy azért a' mi ados lelkünknek gyökeres és fundamentomos bizodalma, hogy ő néki a' Christus Jhesusban vagyunk fogadott fiai, mellyben választott-is bennünket, *Eph. 1.5. Ki választott minket, kiket fiaivá fogadna a' Jhesus Christus által ő magában az ő akarattjának jó kedve szerint: ebben áldott-meg minket minden lelki áldásokkal mennyekben, v. 3.* Szent Pál ezért kér őszvekörtve kegyelmet és békességet, az Ephesusbelieknek, az Atya Istentől, és az ur Jhesus Christustól, *v. 2.* A' Dávidnak atyaságának irgalmaságáról és kegyelmességéről emlekezik az irás, a' mellyel volt amaz ő képes fiához az Absolon-

hoz,

hoz, a' ki mikoron bujdosnék az Amnonon való gyilkosságáért három esztendőig, az idő alatt feletkezvén Dávid Amnonról kívánczik vala az ő lelke ki-menni az Absolonért, és ugyan valósággal-is kedvében fogadta atyai szíves tsokolgatással, *2. Sam. 13.39. és 14.33.* el-feletkezvén vétségéről. Sőt még akkor-is, mikor ez őtet székiből, lako helyéből ki-kergette volna, és mindenütt üldözné, meg-tartotta ő hozzája irgalmas atyaságát, meg-tiltván, hogy a' viadal ő néki ne ártanának, *2. Sam. 18.5.* Sőt mikor az ő ellen való viadalban el-veszett volna-is, akkor-is meg-jelenté az ő hozzá való irgalmát, atyai indulattját, siratván és jajgatván őtet keservesen, *v. 33.* Nevezetes amaz atyának-is irgalmasága ki az ő tékozlo fiát, minék-utánna hozzája viszsza tért volna, kedvében és kegyelmében fogadta, meg-engedvén néki ellene való vétségét, *Luc. 15.* De mind ezek tsak árnyékjai a' mennyei nagy Istennek Atyaságának, irgalmának, és kegyelmének, és annyival ezeknek indulattyoknál nagyobb, a' menyivel önnön maga ezeknél fölségeseb.

II. Mert az Isten az ő véghetetlen bőltsefége szerint úgy rendelte a' mi dolgunkat a' Christusban, hogy irgalmából meg-bocsáthassa minékünk a' mi vétkeinket, igazságának meg-bántódása nélkül. A' mi bűneinknek el-rontásában az Istennek mind tellyes irgalma és kegyelme, s' mind tellyes igazsága

N 5

forog,

forog, egyzers' mind-is mutattyák-ki magokat, a' mint egygyüt munkálkodnak a' mi meg-váltatásunkban. *Veszik, ugy-mond szent Pál, Rom. 5. 17. a' kegyelemnek amaz bőséget, és az igazságnak ajándékát, úgy hogy a' meg-váltásnak gyümöltsei, igazán mondatnak mindnyájan az Isten kegyelmének és irgalmának gyümöltseinek.* A' Christus Jesus mikor eleget tölt mi érettünk, tselekedte azt az Istennek szorofs igazságának kívánságára, *Rom. 3. v. 25. A' kit rendelt Isten, hogy lenne engesztelő áldozat az ő vére által, az ő igazságának meg-mutatására;* mindazáltal ennek fundamentuma volt az Istennek irgalma, a' mellyből választott, adattetott, hivatott a' Christus ennek a' munkának tételére, a' meg-lótt munkának mi képünkben valo kedvessen vételére; és a' mellyből az örök frigynek általa véghez mentenek mind azok, a' mellyeket a' Christus Jesus az ő elég-tételében keresett, *Joh. 3. 16. Ugy szerette Isten e' világot, &c. Rom. 3. 24. Meg-igazulnak ingyen az ő kegyelméből, a' Jesus Christus által lótt váltásnak általa, és cap. 5. 15. az Istennek kegyelme, és kegyelmének ajándékozása, melly az egy ember Jesus Christusé sokakra el-hatott.* Így azért az Istennek se irgalma, igazságát; se igazsága, irgalmát el nem fordította, a' mint némelly ellenkezőink ezeket ellenünk forgat-
 tyák, hogy a' Christus Jesusnak elég-tételét kezűnkől ki-mosshatnák, mellyremég eddig

Socinus
 elect.
 p. 18.

dig szert nem tehettenek, s' nem-is tehetnek soha.

III. Mert ez az Istennek irgalmasága, véghetetlen lévén, föllýúl mullya minden mi bűneinket, akár minémű nagyok és iszonyuak legyenek. *Uram az égislen vagyon a' te irgalmaságod, oh Isten melly igen bősületes a' te irgalmaságod,* így magasztallja Dávid, *Psal. 36. v. 6. 8. az Urnak irgalmát, mellyet sok és nagy bűnösökkel valo kegyelmes bajlodásban meg-is bizonyított.* Elő-áll itt leg-először a' mi közönséges atyánk az Adam, a' ki a' lator ördögöt, és az ő boldog állapotjának ellenességét, az ő teremő Uránál és Túránál, kihez kell vala ragaszkodni, méltóbnak ítélte lenni, a' kinek szavának engedne. Nagy vétkek volt ez; Mindazonáltal az egész keresztyénység ennek az Urnak irgalmából valo megbotsátását vallyá. Menyi formán és minémű nagy vétkekkel vétkeztenek legyen az Ur ellen az Izrael fiaí az irás mindeneknek mutogattya. Kiknek bűnök annyival-is nevedett, a' menyivel az Istennek irgalma köztők bővölködött. Mert ezeket választotta volt magának minden népek közzül; hatalmas erők és tsudák által őket enyegette, a' teremtettermészetet az ő kedvéért el-el-térengette: a' Tengert két-felé metsette, és szárazon őket által-eresztette; a' kemény kősziklának vizét vőtte; a' földet pártosit el-nyelelte; a' folyo-
 vizet

vizet meg-száraztotta; az erős kő-falokat lerontotta; a' napot az égen hátra-futtatta. Mind ezekért néki nem egyébbel hanem tőle való el-szakadással fizetnek, ellene morgotának, kívülötte bálvánt imádtanak; még-is az Urnak irgalmában bűnöknek bocsánatot találtak. Ha Dávidnak példáját tekinted, itt-is ezt meg-leled. Ennek paráználága és gyilkossága annyival öregbült, a' melly fényesen az Istennek jó téteménye ő rajta föl-derült volt; a' miképpen elő-számlállya néki Náthán, 2. Sam. 12. 7. 8. Azt mondgya az Ur: *En kentelek föl tégedet, hogy király lennél az Izrael népén, és meg-szabadítottalak tégedet a' Saul kezéből: Es te néked adtam a' te uradnak házát, és a' te uradnak feleségét a' te kebeledben: Ennek-fölötte néked adtam a' Judának és az Izraelnek házát: mindazáltal halljad az Urnak hozzá való irgalmas indulgentiáját: Az Ur-is el-vőtte a' bűnödöt, 2. Sam. 12. v. 13. Tekints-meg Manassét, ama' rettenetes lator és utálatos Királyt, 2. Reg. 21. a' ki az Emorrhéusokat gonofzsággal meg-haladta, és vérrel Jerusalemet mind torkáig meg-töltötte vala, v. 11. 16. mindazáltal arról-is meg-emlekezett a' bőszeges irgalmu Isten, 2. Chron. 33. 13. Simon Péter háromszor tagadá-meg a' Jesus Christust, még-is kész lón néki meg-térőnek ezen Christusnak kegyelme. Saulus, ki mondhatatlan dühös kegyetlenséggel üldözte a' Christust, Act. 9. Phil. 3. 6. 1. Tim. 1. 13. mindazal-*

azáltal még-is mind ezek fölött bővölködött ő benne a' Jesus Christusnak kegyelme. Es mit szollok többet? el-fogyna az idő ha szólnék Mária Magdalenáról, ama' parázna aszfonyról, Matheról, Zacheusról, a' Publicanusoknak lakaságáról, Luc. 5. 29. a' kőrösz-fán függő Tolvajról, a' Christust meg-feszítőkről, és többekről, a' kik bűnök bocsánattját vették a' nagy Istennek irgalmából, a' Jesusnak véreben való hitnek általa.

Te annak-okáért ha jelen vagy olly, a' ki a' bűnökben immár fok esztendőket számlál-tal, és a' meg-térésre adatott idődet lágy-ságokban, bujaságokban, és tisztátalanságokban vesztegetted és tékozlottad-el, gondold-meg honnan estél-ki; Es ám-bár csak el-utol-lyára a' te bujdosfa földednek határából térj-vissza ahoz a' kit el-hattál volt. Legyen gondod a' te magad idvőlségedre; fön vagy on még az irgalmaságnak napja: de te azt kiáltod, hogy késő immár; én pedig vissza kiáltom, téged még-is vár: és szintén annyit ad tenéked utolsónak, mint az elsőeknek.

Ha ki volna olly, a' kit lelke-ismereti rettenetes szarvas és czégeres bűnéről vádolván gyóttörne, és a' kétségben eséssel rettentene, főt Cain modra kiáltani kényszerítene: Nagyobb az én gonofzságom, hogy nem mint el-viselhetném; gondold-meg, hogy minden bűnnek nemének meg-bocsánattjára példát iratott

Vigasztaló in-tés.

iratott az Ur. Voltál bálvány imádo, tisztel-
vén teremtet állatot Isten gyanánt, híván se-
gítégre azt a' mit nem illik, imádtad az egek-
nek seregeit? Illyen volt a' Manasses. Voltál
Isten káromlo és boszszonto? Illyen volt a'
Saulus. Voltál szombat törő? Illyen volt az
Izrael, Nehemiásnál *cap. 13.* Voltál előtted já-
roidat nem bősüllő? Illyen volt a' Mozes és
Aron ellen zugolodo Izrael. Voltál gyilkos,
parázna? Illyen volt a' Dávid. Voltál orzo,
lopo, kaborlo? Illyen volt a' keresztes meg-
tért lator. Voltál uforás, fanczoltato? Illyen
volt Mathe és Zacheus-is. Voltál hamista-
nu? Illyek voltak sokan a' Christus kereszti-
nek okai, és mindazáltal az Istennek irgalmas
bűn-botsátása felől, a' kétségben eséssel nem
tanátskoztanak. Te válnálé ki csak egyedül e'
nagy bűnösök közzül, a' ki az Istennek irgal-
masága felől kétségben esnél? Távol legyen,
rávol. Mindnyájan azért oh szegény bűnő-
sök fiesünk fietve a' Jesus Christusban, valo
igaz hit által, a' bőléges irgalmaságnak Iste-
néhez. Ki-vannak ennek szentféges karjai
terjedve, mellyekkel meg-fog és meg-ölel
bennünket, és az ő szájának tsokjaival meg-
tsokolgat, és föl-öltöztet minket a' Jesus
Christusnak tiszta köntőseben, és be-vízen
az örömnék és gyönyörködésnek lakodalmá-
ban. Erre, erre igazgass minket áldott

Szent Lélek, Amen.

IV. TA-

IV. TANUSÁG.

*A' bűnnék botsánattyára kívántatik a' hittel
egygyütt a' bűnnék meg-vallása, és abból
ki térés.*

FOly e' Tanuság ebből, hogy itt kérjuk bű-
nünk botsánattyát, melly soha a' bűnnék
meg-vallása nélkül nem lehet. Hogy-hogy
leherne hogy kérnök a' bűn botsánatot, s' a'
bűnt ne emlegetnök?

OKA: I. Mert senki valoban nem ki-
vánhattya bűnének el-romlását, hanem-ha
magát bűnősnék lenni vallya, és e' fölött a'
bűnt utállja és oda hadgya. A' Dávidnak be-
szelgeti Náthán bűneit, halgattya Dávid, bű-
nei és lelki-ismereti ellen el nem bujhatik, azo-
kat magájéva téfzi, és azok alól fel-szabadul-
ni ohajozván meg-vallani kész: *Vérkeztem
az Ur ellen.* Az Ur-is minden kéfedelem nélkül
kész a' segitféggel, és a' bűnnék el-vételével:
El-vőtte az Ur a' te bűnődet, és nem bálsz-meg.
Ezzel egygyütt mint utálta legyen azokat, bi-
zonyságot téfznek arról az ő poenitentiás di-
tséreti, a' többi között az *51.* Azokból valo
igaz ki-fejezése felől pedig az ő egész életé-
nek következőt folyása. Mire kívánhatta
volna ama' szegény Publicánus imezt: *Isten
légy kegyelmes;* ha ezt-is hozzá nem tőtte vol-
na: *Ennékem bűnősnék.* Hogy-hogy mondhat-
ta volna ama' tékozlo fiu: *Tégy engemet olyan-
ná mint*

ná mint a te bérésedek egyikik; mellyben vagyona' kegyelem kérés; ha ezt mind szívében s' mind nyelvel nem mondotta volna: Atyám vétkeztem az ég ellen és te ellened, nem vagyok immár méltó arra, hogy te fiadnak hívattassam, Luc. 15. 18. 19. ki többé az ő attyától el sem bujdofott.

II. Mert más okkal moddal az Istennek irgalmaságát, a' mellyhez folyamodik, senki nem magasztalhattya; mert az ő irgalmának ditsóségét néki nem tulajdonithattya. Ezert hija Dávid magához a' szegény bűnösöket, hogy látsák-meg és kostolják-meg az ő oktatása által melly jó és édes az Ur, hogy tudgyák őtet magasztalni, minek-utánna bűnök bocsánattyával, bűnök meg-vallják és el-hadgyak. Dávid minek-előtte abban az ő czégeres tsomos bűnében esett volna, és abból ki nem szabadult volna, annyi edesleges áldást és magasztalást az Istennek irgalmasága felől nem éneklett. Lásd a' 136 Soltárt, mellyben az Istennek irgalmaságának örökke meg-maradását szaporán énekli. Lásd a' 130 Soltárt-is. Es mit szedegetek? ha alig találsz tsak valamenyt-is az ő ékes ditséreti között, mellyeket az Isten irgalmának magasztalásával meg nem édesített volna.

III. Mert ezek nélkül senki sem lehet alkalmas annak a' vigasztalásnak be vételére, a' melly származni szokott az Istennek bünt

meg-botsáto irgalmából. E' vigasztalásnak vételére szükséges ennek kívánása; és erre, ettől való ürességnek érzése. A' miképpen az ételnek jó ízűn való be-vételére szükséges az ételnek kívánása, és erre az éhség: és a' miképpen az italnak jó ízűn való be-vételére szükséges annak kívánása, és erre a' szomjuhozás; így ama' drágalatos jó ízű ételnek és italnak, a' lelki vigasztalodásnak be-vételére, szükséges ennek kívánása, és ez után való ahétozás; erre ísmét a' lelki éhezés és szomjuhozás, melly a' bűnnek semmire kellő haszontalan üressége érzésében áll: mert ez ám ama' kút a' mellyben nintsen víz, és a' mellyek be-omlottanak, Jer. 2. 13. ez ama' száraz és víz nélkül való puszta, Psal. 63. 1. Kivántatik a' bűnnek meg-vallása is, mellyre való a' Dávidnak ime' zengedezése, Psal. 32. 3. *En mikor veszteglenék meg-avultanak az én tsontaim, annak-okaért mondek: meg-vallom én ellenem az én álnokságimat az Urnak, és te meg-botsátod az én bűneimnek hamiságát: és a' u. v. az hol maga bűne bocsánattyából vótt vigasztagnak példájára a' szenteket nogattya: Vigadgyatok az Urban és örüljeteek.* Mellyet tseledett bűnének meg-vallása után. A' Böltsnek imé mondása, Prov. 28. 13. *ide való: A' ki elfedezi az ő vétkeit jól nem leszzen dolga, a' ki pedig meg-vallja és el-hadgya irgalmaságot nyer.* Es, 1. Joh. cap. 1. v. 9. 10.

Mitsoda hasznát vészik tehát azok az If- Feddés.
O tennék

tennek irgalmának, és ezzel való magok biztatásának, a' kik ebből az ő bűnöknek palástot tsinálnak, hogy abban heverjenek, minden bűnnek ismérvi, meg-vallása, és el-hagyása nélkül szabván magokra a' Christus érdemét és az Istennek kegyelmességét. Szintén olly haszontalan legeltetik ezek a' magok lelket, mint a' hamis Propheták az Izraelt, *Jer. 6. 14.* Es gyógyitták vala az én népem leányát hazugsággal, mondván: békeség, békeség: de ugyā nem lőn békeség. Követik ebben a' hazugsággal el-hizott Izraelt, az Urnak temploma, az Urnak temploma, az Urnak temploma, hármaztatván, *Jer. 7. 4.* Ugy ezek-is, az Urnak irgalma, az Urnak irgalma, az Urnak irgalma: mindazáltal mint amazok, ugy ezek meg nem jobbittak utokat és tselekedeteket. Ugy használ ez ő nekik mint a' vad szamárnak a' szélnek bé-szivása, *Jer. 14. 6.* Ugy használ mint a' melly éhező ember álmodozik, és álmában eszik, és mikor fel-ferken ugyan üres a' hafa: avagy álmában iszik, és fel-ferkenvén ugyan szomju.

Igazga-
tás.

Tinektek a' kik az erős Istennek előtte a' bűn bocsánatért, bűnötöknek meg-vallásával élni szoktatok igazgatás, tselekedgyétek azt ugy a' mint illik és kívántatik minden el-fedezgetés és titkolás nélkül: mert a' ki el-fedezi bűnét jól nem jár, *Prov. 28. 13.* Elvén nem tsak kőzónléges, hanem ugyan nevezet szerint való ki-fejezéssel-is, kivált-képpen azok körül a' bűnök

bűnök körül, a' mellyek a' szegény lelki-isméretet érdeklik, sebesítik és gyötrik. Ez pedig legyen igaz alázatóságnak lelkéből, melly szomorúsággal, a' bűnért való magának nem tetszéssel, és orcza pirdulással jelengesse magát az erős Istennek színe előtt; nyögéssel, alétozással, epekedéssel, siralommal siettetvén az Urnak irgalmát a' bűnnek bocsánatjára Daniel-lel, Esdrással, a' tékozlo fiuval, *Dan. 9. Esd. 9. Luc. 15.* Mellyek után azonnal meg-elevenedik a' lélek, meg-érzi a' Jesus Christusnak érdemének erejét, az Istennek irgalmának édeséges izit, és be-vitetik amaz örömnék és vigasztágnak s' lelki gyönyörködésnek lakodalmában. A' hová vigyen-bé mindnyájunkat az Urnak bűn bocsáto irgalma, Amen.

Vigasztá-
lás.

V. TANUSÁG.

A' mi felebarátinkhoz való irgalmaságunk és szeretetünk jegye az Istennek hozzánk való irgalmaságának.

Származik ebből: Miképpen mi-is meg-bocsátunk ellenünk vetetteknek.

OKA: I. Mert az Istennek irgalmasága, melly ki-öntetett a' mi szivünkben, nem irgalmaságot, nem külömben mint a' melegség melegséget. Az erős Isten a' teremtesben minden állatokban néminémüképpen hadra a' maga nyomát, de az emberben ugyan képét és hasonlatosságát: Így a' második te-

remtésben az Ur belénk adgya és önti az ő új-
já teremő jovoltának, irgalmának és szerel-
mének ábrázattát és hasonlatosságát, a' mel-
lyel mi-is az ő irgalmához és szerelméhez ha-
sonló munkákat tselekezzünk: Adunk irgal-
maságból irgalmat; szerelemből szerelmet;
bűn bocsánatból bűn bocsánatot. Mellyeket
hogyan tselekedhetünk, jegye hogy az Isten-is mi
bennünk ezeket mivelte.

II. Mert a' mi felebarátinkhoz való ir-
galmasság és szeretet, *Conditioja*, Hája az Isten-
nek hozzánk való irgalmának és szereteti-
nek, az egymással való nagy egygyezésért és
hasonlatosságért. A' miképpen ellenben az ir-
galmatlanlag, Hája az Istennek nem irgalma-
zásának, *Matth. 6. 14.* Mert ha meg-botsáttátok
az embereknek eseteket, meg-botsáttátok is
a' ti mennyei Atyátok. Ha pedig len meg nem botsát-
tátok az embereknek az ő vétkeket, a' ti mennyei
Atyátok is nem botsáttátok meg tinéktek a' ti vét-
keiteket. *Es Matth. 18. 25.*

III. Mert ha meg-botsáttátok felebará-
tinknak ellenünk való eseteket, jele annak
hogy az Isten kiváltképpen való drága ajándé-
kival ékesített-fel bennünket, melly származott
a' bűnnek meg-botsátásából. Valamed-
dig az Ur az emberről le nem vonza a' bűn-
nek szennyes kőntőst, addig tisztá szent kőn-
tőstbe nem öltözteti. A' bűn-bocsánat által
azért le-vonván a' szennyes kőntőst, föl-ruház
a' Jesus

a' Jesus Christusnak igaságának kőntőstével, a'
fiuságnak lelkével, a' meg-szentölődéssel, hit-
tel, reménfeggel, bizodalommal, örömmel,
bátorfaggal, és minden jora való hajlandóság-
gal, igyekezéssel, törekedéssel. Ezeket pedig
se mi magunk se mások bennünk lenni tsak
meg sem fajdithatták, ha külső jeleit-is má-
sokhoz nem láthatták, a' szent Jakabnak ta-
nitála szerint, *Jac. 2. 18.* *Mutasd-meg ennékem a'
te hitedet a' te tselekedetedből, én-is meg-mutatom
tenéked az én hitemet az én tselekedetimből.*

Mint vagy on tehát azoknak állapattok, *Feddés.*
a' kik felebaráttokhoz való irgalmatlanság-
gal és gyűlölséggel tellyesek? Vallyon ki-ön-
teretté az ő szivekben az Istennek irgalmassá-
ga és szereteti? Vannaké ő benne az Isten-
nek kiváltképpen való drága ajándéki? Nin-
tsen itt az Isten irgalmának meglege. Miért?
mert nem melegit. Nintsen itt a' bűn-botsá-
nat. Miért? mert *Conditioja*, Hája nintsen.
Nintsenek az Istennek kegyelmének ajándé-
ki, a' hit, reménfég, szeretet, és a' többi.
Miért? mert jelei nintsenek.

Oh annak-okáért gyűlölségnek keserű
mérgeben fővő emberek! meddig irgalmat-
lankodtok? Legyetek irgalmasok és bocsát-
atok-meg. Annyival-is inkább; Mert 1. A'
ti mennyei Atyátok-is irgalmas. 2. Mert más
képpen gonosz szolgák lésttek, tudgyátoké
miképpen szolitá-meg ama' gazda az ő szol-
gáját.

gáját, *Matth. 18. 22.* Te gonosz szolga minden adósságodat meg-engedém tenéked mikoron könyörögenél: Nem kellett volna-e tenéked-is könyörölnöd a' te szolga társodon? 3. Bé-vádoltattok az Urnál a' ti felebarátitoktól, a' szent Angyaloktól, és még a' gonoszoktól-is. 4. A' tömlőczben vettettek, a' honnan ki nem jőtok, miglen meg-fizettek mind az utolsó fillyerig. *Igazgató.* Botsáffatok-meg pedig egészlen, mint a' menyzei Ur, *Matth. 18. 32.* Hamar, *v. 32.* Szivel, *v. 35.*

Mondod: Sokat vétett ennékem az én felebarátom, azért meg nem botsáthatok. F. Többet vétettél te az Urnak: A' te felebarátodé csak száz pénz, de a' tiéd tiz ezer talentom.

2. Az én felebarátom vakmerő, ottan-ottan újjittya ellenem valo véttségét. F. Te-is ugy az erős Isten ellen. Mind annyiszor meg-botsáfs, valamennyiszor vérkezik, *Luc. 17. 4.*

3. Efféle meg-botsátás miatt csak meg-útáltatom. F. Meg-bótsúl az Ur, *Rom. 2. 7. 8.*

4. Emberek vagyunk, azért meg nem botsáthatunk. F. Ugyan-is embereket int erre az Ur, nem órdógókat, sem barmokat. Emberek vagyunk, de Angyalságra kell igyekeznünk.

5. Mi haszna, ha ugy mint az Isten meg nem botsáthatok. F. Az Isten nem kívánja, hogy ki azt botsáffa-meg a' bűnben a' menyiben az Isten törvénye, és egy-általlában maga

maga ellen-is esik az erős Isten ellen, és a' menyiben örök veszedelmet érdemel; jollehet ezért valo könyörgést meg kell tenni: hanem csak a' mi felebaráttul felebaráttya ellen esik, annak boszszu-tételét kívánja meg-botsátatni, és a' boszszu-állásra valo indulatot, gonoszáért gonoszszaal valo fizetést akar le-téteni, mellyet az ember-is meg-tselekedhetik; amaz első pedig csak egyedül az Isten teheti. Hogy pedig ebben magát kívánja követnünk, azzal nem a' bűn botsátásnak egyenlőségét jelenti, hanem minéműségét; hogy legyen az szívből, az az, képmutatás és hypocritaság nélkül. Mellyet az Istennek fiai leányi meg-is tselekedhetnek. Mind ezek-is azért senkinek felebaráttyához valo irgalmaságra és bűn botsátásra valóságos akadályok nem lehervén, siessünk a' mi ellenünk valo felebaráti véttségnek meg-botsátására: így siet az irgalmas Isten-is a' mi nagy bűneinknek meg-botsátására, Amen.

VI. K E R E S.

Es ne vigy minket a' késértetben, de meg-szabadíts a' gonosztul.

C Zéllya ez hatodik Kérésnek ez: ebben azt a' nagy akadályt kérjük-le, melly származhatnék a' mi következő bűneinkből, az Istennek ne-

vének ditsóítésének, az ő országának hozzánk jövetelének, és testi javainknak meg-áldatásoknak meg gátolására, melly a' bűnnek uralkodása.

RESZEI kettő: Első maga a' Kerés; Másod, ennek meg-magyarázása és fejtése. Nyomozzuk az igeket ime' kérdésekben.

1. Mitsoda a' kéfertés. 2. Mitsoda bé-vinni avagy nem vinni abban. 3. Mitsoda gonoszrul vagyon itt emlekezet. 4. Mitsoda attul meg-szabadítani.

Ez kéfertés tulajdonképpen az, mikor valaki kényszerítettik, avagy izorgalmaztatik a' vétekre, akár szó beszéd által legyen, mint a' Christus kéferteték, *Matth. 4.* (melly ugy vagyon ritka) akár titkos belső fugallások által, mellyeket szent Pál nevez a' Sátánnak tűzes nyilainak, *Eph. 6. 16.*

Ebben a' kéfertetben bé-vinni annyit té-fzen, mint oda engedni a' Sátánnak kéfertése alá, úgy hogy meg-győzzön, és vagy testi bátorfágnak, vagy az Isten irgalmában való kétségnek tengerében merítsen. Nem vinni mi legyen ebből ki-veheted: nem kérjük azért mi itt azt, hogy ugyan semmi kéfertést ne érezzünk, hanem hogy abban ne esünk a' mit a' kéfertő Sátán mi rajtunk végben akar-na vinni, tudni-illik, hogy az Istentől el-szadnánk tellyeségesen. Mert míg ez életben tévelygünk, kéfertés nélkül nem akarja Isten
hogy

hogy legyünk. Hát így az Isten léfzen oka ennek a' kéfertésnek? Vedd eszedben: Az Isten ennek csak meg-engedő oka; (jollehet nem hivolkodással nézi csak ezt, a' mintalább meg-értyük) nem tselekedő oka. Nem-is olly véggel forgodik itt az Isten, mint a' Sátán: mert ez, hogy el-cjtsen, és el-veszeffen: az Isten pedig, hogy meg-probáltattaknak mutasson, hogy az életnek koronáját ez után el-vehessük, *Jac. 1. 12.*

A' gonosz a' mit itt emlegetünk ő maga a' kéfertő Sátán, a' ki mondatik gonosznak,

1. Azért, mert el-hadta a' teremtésben Istentől vőtt szentségét. 2. Mert a' miatt esünk mi-is emberek a' bűnnek gonoszában. 3. Mert mikor bűnt tészünk, ő-is segít erre bennünket. 4. Mert az Isten ez által bünteti az el-veszendőket. 5. Mert noha mi néki nem ártunk, ő mindazáltal szüntelen ártalmunkra és gonoszunkra igyekezik.

Ettől való meg-szabadítás annyit téfzen, mint fölyebb való, ennek kéfertésében nem vinni; tudni-illik, hogy ennek kívánsága szerint a' kéfertet rajtunk véghez ne mennyen, mellyben az Istentől tellyeségesen el-kellene szakadnunk, mellyre a' gonosz kéfertő törekedik.

Őszve-köte azért e' kérdésben ezt kérjük: Mivel hogy mi természetünk ízerint olly igen gyarlók és erőtelenek vagyunk, hogy még

tsak egy szem-pillantásig sem maradhatunk meg; a' mi nagy és ártalmas ellenségünk pedig a' Sátán, e' világ, és a' mi testünk minket szünetlen ostromlanak: Te tarts-meg minket, és a' te Szent Lelkoddal erőssíts-meg, hogy e' lelki tusakodásban meg ne győzettelessünk; de azoknak mindaddig ellenek álljunk, míg nem végre a' mi ellenségünkön tellyes diadalmat vívzünk.

I. TANUSÁG.

A' bűnnek ina, ereje, és kötelezése meg-érdemli azt, hogy a' kétfertések és bűnök alá taszítottassunk.

Függ ez előtt való kérésnek és ennek összefoglalásából: mert elsőben azt kérjük, hogy bűneink mint köteles adósságunk bortsástanak meg; annak utánna hogy meg-szabaduljunk a' kétfertetektől, és ugyan ezen okért ama' gonosztól-is.

OKA: I. Mert a' bűn el-fordulás az Istentől, azért meg-érdemli hogy a' kegyelem tőlünk el-fogassék. Az Istentől való el-fordulás Isten kétfertéssel jár, a' miképpen a' kemény nyaku Izrael Isten ellen való zugolodásával tőle el-fordula, melyet az Ur magát kétfertésnek nevez, Num. 14. 22. *Meg-kétfertettek immár engemet tizszer.* Mivel azért a' bűn Isten kétfertés, méltó hogy azért mi-is ördögi kétfertet alá engedtelessünk attul a' kit kétfertünk.

II. Mert

II. Mert a' bűn miatt adgyuk mi magunkat szolgálul mind a' bűnnek, s' mind a' ki azzal kéfert annak, a' mint szent Pál szol Rom. 6. v. 16. *Avagy nem tudgyátoké, hogy a' kinek adgyátok magatokat szolgálul engedelemre, annak vadatok szolgálai a' kinek engedtek.* és a' mint édes Idvőzítőnk szol, *valaki bűnt tselekeszik szolgálja a' bűnnek,* Joh. 8. 34. és szent Péter-is, 2. Pet. 2. 19. *holott szolgálai a' bűnnek, mert a' ki kitől meggyőzettetett, annak szolgálattyában adra ő magát.* Méltán annak-okáért és illendőképpen azoknak az uraknak adattathatnak, a' kitet választottanak magoknak.

III. Mert a' kia' bűnre rohan, az el-mulattyá, sőt el-taszittyá azt a' kegyelmét Istennek, melly a' bűnre rohanástul meg-tartoztathatta volna; azért attul méltán el-hagyathatik. Nyilvánfágos ez azokban, a' kik esnek ama' tévelygésnek vétkeben, és ez által a' Sántának töriben, 2. Thess. 2. 10. 11. *Mivel-hogy az igazságnak szerelmét nem vótték-bé az ó idvősségekre, és azért bortsáttya Isten rájuk a' tévelygésnek erejét, hogy bidgyenek a' hazugságnak, hogy karhoztassanak mind azok, kik nem hittének az igazságnak, hanem engedtenek a' hamisságnak.* Ha ki a' menyország és a' pokol közt egy arany lánczon függvén tartatnék, hogy ne rohanna abban a' mélységben; azonban az azt a' ki ötöt tartaná és alá nem bortsátaná gonoszsággal illetné, és rugodoznék, sőt nagy kívánságát-is alá

felé

felé jelentené. Mit mondanál? avagy nem méltán kedvére le-botsáttathatnéké ez? Igen is. Így függ a' bűnös az Istennek bűn ellen meg-tartoztato kegyelmének arany lánczán, mellyet ha ki meg-vét, méltó hogy ő-is a' hová indult oda botsáttasék, az az, a' kéfértések és bűnök alá.

*Intés.
Igazga-
tás.*

Itt azért a' mi lelkünk vegye a' jo tanátsot és intést, hogy szorgalmatoson meg-örizzük magunkat a' bűnnek kötelezésétül, hogy a' kéférteteknek hatalma alá ne adattassunk. Mellyre hogy ferényebben vigyázzon a' mi szívünk, szemlélgessük a' Sátánnak kéfértő mesterfégét a' mennyire érkezhetünk, mellyet ő sok eszközök által szokott gyakorlani. Külsőképpen, sok dolgokkal való remitéssel, zörgéssel, tsattogással, szollással, szorongatással: emberek, barmok, elevenek és holtak által való maga jelengetésével. Emberek által, még pedig propheták által kéférté-meg Achábot, kiknek nyelvekre üle, és onnan jövendőle Achábnak kedveszerint, mellyel hálojában-is ejté, *1.Reg.22.22.* Elt ez még igaz hivekkel-is a' kéfértésben. Nézd-meg ki által kéférté-meg a' mi váltságunknak munkájához készülgető Christust, *Matth.16.23.* Nem Simon általé? ki a' Jესus Christusnak igaz tanitványa és hive vala. Ezt tanátsollya vala ez által neki: Kedvezz Urá magadnak, ne legyen a' mit mondasz. Edes meg-váltonk-is őtet ugy mint a' Sátánt dor-
gálá-

gálá-meg: Távozzál-el Sátán, bántásomra vagy ennékem. Avagy ugyan Sátán volté Simon? Nem; hanem annak ebben eszköze. Elt holtakkal-is, ugy-mint a' Saulnak kéfértésében a' Samuelnek vázzával, mellyet formála ama' bűjös-bajos aszfzonymnak mint szolgálójának közbenjárására, mellyel meg-fogá a' Saul és magához hajtá, *1.Sam.28.* Elt oktalan állattal-is, ugy-mint a' mi első szülcinknek el-ejtésében a kigyoval, *Gen.3.* Belsőképpen elt őnnön magával az embertel, a' kit el-ejteni kívánt: Dáviddal, *1.Chron.21.1.* Ananiással, *Akt.5.3.* Es így él az embernek veszett természetivel, melly a' szívben, az az, az elmében, akaratban, és indulatokban vagyon, *Matth.15.18.19. Gen.6.5. és 8.21. Jac.1.14.* mellyekben hadakozik az ember ellen, föl-gerjesztvén őtet elméjében, olly dolgoknak szorgalmatos elme futtatásban álló vizsgálásában, a' mellyeknek semmi haszna nintsen az idvősségre. Azt tselekeddi hogy az ember igen későn hidgyen mint a' Thamás: avagy igen hamar a' szent János tanítása ellen, *1.Joh.4.1.* Az embert kéférsé és gyanosá téfzi, *Matth.14.31. Luc.24.37.38.* a' mi nagyobb, rettenetes káromkodásokkal gondolatit farkallya, mellyek annyira meg-busittyák az elmét és meg-zavarják, hogy merő mártýromság gyanánt esék; és találkozzanak olyak-is, a' kik készebbek volnának mártýromságot szenvedni, hogy nem azokkal tusakodni.

Vigasztalás. ni. Mindazáltal ez az Istennek fiainak erőssítések tartozik, hogy noha a' késértő ezt ő benne és általok tseleked, mindazáltal nem mindenkor vagy on nékiek részek benne. Akkor tudni illik mikor ezeket a' Sátánnak sugallását észre vévén, azokat nem javallyák, benne nem gyönyörködnek, azokról sokáig nem tanátskoznak, annyival inkább véghez nem viszik; hanem ellene tusakodnak, elméjében buskodnak, és az Urnak Lelkének erejéért és segedelméért fohászkodnak, várván annak kegyelmes szabadítását. Akkor-is nintsen, ezekben részek, mikor azokat nem rend szerint való elmélkedéssel és önként formálták elméjében, hanem csak nagy hirtelenséggel, mint egy sebessen el-lőtt nyilak meg-állapodnak az elmében, minden akarattyok, indulattyok, sőt természettyek ellen.

Mivel pedig e' késértő nem talál mi bennünk drágálatosabb jólagos erőt mint az igaz hitet, mellyben a' Jesus Christus bé-foglaltott, azért ez ellen erős ostromlást indit, melyet az Urnak Lelke által viszsza-is verjünk.

I. Azt mondgya: A' hit emberben illyen képpé szokott gerjedni, hogy jól meg-visgallya a' dolgot mit kellesek hinni, és úgy ad annak helyet: te pedig ten ekképpen nem tselekedtél, hanem mihelt hallottad mindgyárást hit-tel: Tehát nints igaz hited. F. Ha mi fogyatkozás volt ebben, az meg-jobbithato. A' tanítvá-

nitványok-is elsőben a' Christust csak majd testi jökért követték, de annak utánna ebben való vétségeket észekben vévén, magokat meg-jobbították. Thamás la mint verkezék a' hitelre való késedelmezésért. Ennékem tehát hinnem kellett halván az igét.

II. A' hitet rend szerint meg-előzi a' lelki-isméretnek tusakodása. Te pedig ezt nem érzetted. F. Az Isten a' hitnek ajándékozásában nem mindenekkel egy aránt bánik. Senki nem bánnya ha mi sebe fájdalom nélkül meg-gyógyulhat. Így hogy az én lelkemnek sebe a' hit által minden fájdalom nélkül meg-gyógyult, mit árt az?

III. Nintsen tenéked hited, mert mindenkor kételkedel. F. Nem az következik innét, hanem csak ez, hogy gyenge hitem vagyok, mindazáltal ugyan igaz azért: a' mint az erős férfi és a' tsetsemő gyermek-is ember, noha ez gyenge, amaz erős. Továbbá az én hitemnek ereje nem magában vagyok, hanem az ártatlan báránynak a' Christusnak vérenek erejében és érdemében. Szintén úgy használt az értz kigyora való tekintet az egy szeműnek avagy kantsalnak, mint a' két és egyes szeműeknek. Ellen-áll: De ugyan meg-feddette a' Christus a' gyenge hitűeket. F. Igaz az, de azért ugyan el nem vetette, *Matth. 12. v. 20. Marc. 9. v. 24.* ofztán remélem én, hogy az én Uram az én hitemet napról napra

napra neveli, és vastagittya s' erőssíti.

IV. Ha nem találsz, s' nem-is találhatsz te magadban hitet, avagy csak valamenyi érzését sem foghatod ennek, bár ugyan sokáig vizsgálgsd-is magadat. F. Ha szintén így volna-is, még sem esem kétségben az én hitem felől. Mert én így bánom magammal, hogy ha külső tselekedetemben hitem nem tündöklék, bé-térek az én indulatimra, és azokban keresgetem a' hitnek erejét, és dolgozását. Ha ezekben valami kételkedést, unalmat, lágytságot, restséget, lágy melegséget, avagy hidegséget-is irányzok és sajditok, ismét vizsgáltsa-térek az én külső lelki dolgozásimra, és azt keresgetem, ha gyakorlomé az Urnak házáat, olvaídogalomé az Urnak könyvét, és egyéb ezekhez hasonló külső dolgozásokat téfzek: mert ha ezeket fel-találom, meg azt merem állatni, hogy a' hit bennem meg nem holt. Továbbá ha mindenkor ezeket jelen lenni nem találhatom-is, fordítom magamat az el-multakra, és azokban keresgetvén a' hitnek munkáját, s' találván-is, bizonytal merem mondani magam felől, hogy volt hitem, ha volt, hát most-is bennem vagyon, ha lappang-is és el-rejtett. Ha pedig ugyan egyképpen sem találhatok semmit, még-is nem esem kétségben; mert én szüntelen hívattatom amaz élő kegyelemnek kut-fejére, amaz ételre és italra, és ha gondolnám hogy nem

nem volna, onnat vehetnék, Efs. 55. 1. Matth. 11. v. 28. Joh. 7. 37.

V. Fölötte igen bűnös vagy te, nagyok, sokak, régiek, otsmányok a' te bűneid. Az Isten sem akarja azokat meg bősátani; főt tőle nem-is lehet. F. Mire valok tehát az Istennek ígéreti, mellyeket tött minden határozás nélkül, nem tekintvén a' bűnöknek nagy avagy kitsinyiségeket; sok avagy kevésiségeket; régi avagy újságokat. Ez tudom, hogy én tisztetem, hogy azokért magamat meg-alázom, azokat szánom bánom, a' porban és a' hamuban azokat sítatom: más felől az én mennyei Atyámnak végheterlen irgalmára, ígéretire, frigy-közféré, a' Jesus Christusnak érdemére, és elég-tételére fűggesztem szívemet, és ezekhez ragaszkodom; el-hívén azt, hogy a' miképpen sokaknak nagy, sok, régi, otsmány bűnöket meg-bősátotta, ugy ennekem-is ezen irgalmát nyujtja.

VI. Rettenetessen meg-haragudott te reád az Isten, sőt ugyan bősízfzonkodik, és gyűlöl tégedet; mellynek jegyei a' sok nyomoruságok, nyavalya, betegség, szegénység, éhség, gyalázat szenvedés, kissebfég, kár-vallás, és minden te dolgaidban valo szzerentsétlenség, az Isten áldásának tőled távoly állása miatt; s' még-is abban a' hiszemben vagy te, hogy az Istennek kedvében volnál. F. Ezek valának

a' Sátánnak tűzes nyilai, mellyeket Jobra felesége és baráti által lövöldöz vala, mellyeket ha a' hitnek paíssával fel nem veszen vala, elveszett volna. De itt kész az orvoság: mert az Isten áthatatos természetiben és ígertiben, és tsudálatos külömb-külobb formájú az ő bõltseféges gondviselésében, és az ő szolgálival való társalkodásában: akkor-is szerelmessen szeret, mikor szerelmessen kerget; akkor-is ő változhatatlan, mikor állapotunkat változtattya. A' mellyért az ő szolgálai ötet akkor-is szerelmes atyoknak tartják, mikor mint egy ellenfégesnek látják: a' rettegésekben békeséget; a' vereségekben édeséges gyümölcset érzik. A' fajtolodások azért orvoságok; és nem az Isten szerelmében való kételkedést, hanem a' bûnókért való meg-alázást akarnak.

VII. Meg-eshetik az, hogy igen nagy bûnben esél, és mind hitedet, s' mind Isten előtt való kedveségedet el-veszeffed. F. Ismérem az én sikamló voltomat, de ismérem az Istennek-is ígertinek állandóságokat, ígerte ő az ő erejét, és őrizését az ővéi körül, melly őket a' végképpen való el-szakadástól meg-őrzi, *Phil. 1. 6. Rom. 11. 29. Luc. 22. 32. Rom. 8. 34. 35.* Es a' menyivel én erõtelenb vagyok, annál nagyobb gondgya vagyok Istennek az én őriztetésemre. Es mikor erõtelenb vagyunk, akkor vagyunk erősbek, *2. Cor. 12. 10.*

Nem

Nem kell inkább félni az erõtelennek, mint az erősnek; mert ha Isten kezét bé-vonsza, el-eshetik az erős, az erõtelen pedig meg-álhat az Istennel. A' miképpen nem kell az erősnek magában bizakodni; ugy nem kell az erõtelennek az Istenben kételkedni. A' mi mennyei Atyánk kézen tart minket, és nem engedi oda való estünköt, a' honnan fel nem kelhetnénk.

VIII. Imé rettenetes lelki háborgások, szorongato keserű szomorúság tölti-bé szivedet, és semmi lelki vidámságot és vigasztalodást nem érzel magadban, hanem inkább az Istentől való felelmet és rettegést szenvedsz, ugy hogy csak nem el-fuss az Istentől-is, azért nintsen tenéked hited, és az Isten-is tégedet nem kedvell. F. Ezt tselekeszi a' Sátán kiváltképpen akkor, mikor ember valami olly elmebeli meg-tébolyodásban esik, a' testben való meg-veszett nedveségek, és kiváltképpen a' fekete sárnak háborgatásában. Orvoság azért itt ez: olly távol vagy attól, hogy oka lehetne a' kétségben esésnek, hogy inkább oka lehet az Istenben való erős bizodalomnak. Kihez vagy az Isten közelebb, hogy nem ez illyen állapotú szolgálához? Hiszem ez ama' töredelmes szív, a' mellyben az Ur gyönyörűségesen lakozik, *Esa. 66. 1. 2.* Kiknek hirdeti inkább Jesus Christus az ő Evangeliumát, mint ezeknek? Hiszem ezek a' lelki

P 2

szegé-

szegények. Kiket kötöz és orvosol inkább? Hiszem ezek a' feleremes és töredelmes szívűek, *Esa. 56. 1. 2.* Ne hidgy azért se a' Sátánnak, se magad gyarloságának, mikor ezekkel, az Istentől és ő benne való bizodalomtól el akar szakasztani. Annyival-is inkább: mert az ő szolgaiban mind az öröm, s' mind a' szomorúság; mind rettegés, s' mind az erőssen állás; mind a' félelem, s' mind a' bátorkodás; az Istennek kegyelmének munkái, *1. Sam. 2. 6.* A' Tenger vize néha ki-terjeszti magát a' part felé, néha bé-vonsza magát a' közepi felé: így az Istennek kegyelme. Mellyet követ mind a' mi hitünk, s' mind ebből származó állapotunk. Fordítsd itt szemedet az élő Istennek Fiára-is, a' ki az Istennek haragját ezekben meg-köszölte, *Matth. 27. 46.*

IX. Ha nem tudod ha el-választatott vagyé, avagy meg-vettetett. F. Azt nem tudom hogy meg-vettetett volnék, de azt tudom hogy el-választatott vagyok. Mert én szereztem az én atyámfiat, és immár-is általmentem az halálból az életre, *1. Job. 3. 14.* A' hit által való nemes harczot harczolom, azért ragaszkodom az örök élethez, a' mellyre hivatattam, és nemes vallás tétellel vallást töttem, sok bizonyságok előtt, *1. Tim. 6. 12.* En ama' nagy Pásztornak juha vagyok, az ő szavát halgatom, ő ismér engemet, és én-is őtet, azért követem-is őtet: Es ő örök életet ad nékem, és soha

és soha el nem veszek, és soha senki ki nem ragad engemet az ő kezéből, *Job. 10. 27. 28.*

Mind ezek a' Sátánnak erős ostromlái, a' bűnnek inán és kötelén folynak, mellyekben az igaz és erős Isten méltán a' kiket akar a' bűnért bé-vether: és a' mellyek által a' Sátán ismét bűnben meritheti az embert. Annakokáért erre legyen gondunk, hogy a' mi bűneink bocsánattyáért a' mi mennyei Atyánkat szorgalmaztassuk ez okért-is, hogy az olly bűnöktől ereje által bennünket meg-ójjon, a' mellyek miatt ez késértőnek ostromlása alá méltán adattathatnánk. Mellyektől tartsa-meg a' mi lelkünket az örökké áldando Isten, kinek legyen dicsőség, erő és országlás mátul fogva mind örökké, Amen.

II. TANUSÁG.

Valakik vették bűnök bocsánattyát, avagy azt valoban keresik, azok a' következő bűnöktől magokat meg-őrizni kívánnák, avagy magokban azt el-is szánták.

Származik az ötödik és a' hatodik kérésnek őszve-illésekből. Ott az Istennek fiai kívánnák bűnök bocsánattyát, itt azoknak el-távoztatásáért könyörgenek.

OKA: I. Mert a' bűntől úgy mint bűntől nem irtoznának; és így nem-is lennének illendők és alkalmatoztattak a' bűnnek bocsánattyának vételére. A' bűnnek el-távoztatására

tására nem kitsiny indító ok ez, hogy azt ke-
 serves és rettenetes veszedelmes állapot követi
 mind ez életben s' mind a' következőben,
 mellynek meg-gondolása hozzájuk illik még
 az Istennek fiaihoz-is; mert noha ezeknek
 semmi kárhoztatások nintsen, mindazáltal a'
 bünt ő benne-is nem javallja, fő kárhoztat-
 tya az Istennek törvénye, azért meg kell ma-
 gokat a' büntől ezzel-is a' gondolattal von-
 niok. De kiváltképpen ez illik az Istennek
 fiaihoz, úgy-mint a' bűnnek meg-botsátá-
 ban meg-igazultakhoz, hogy azért vonnyák-
 el magokat a' büntől, mert az, bűn. Melly-
 nek bűnsége ebben áll, hogy az, az Isten tör-
 vényének által-hágása, meg-rontása, 1. Joh. 3. 4.
 a' mint ugyan ez által ismértetik-is valami tse-
 lekedet bűnőnek, Rom. 7. 7. hogy az, az erős
 örökké való főb jószág ellen vagyon, a' meny-
 nek és földnek nagy és hatalmas Istene ellen,
 minékünk pedig igen szerelmes és irgalmas
 Atyánk ellen. Ez pedig inkább illik azokhoz
 a' kik bűnők botsánattyát vőtték: mert ő né-
 kiek immár semmi kárhoztatások nintsen, és
 hogy ha ezek nem ezalatt a' gondolkodás alatt
 fognák-el magokat a' bűnőktől, nem-is talál-
 tatnak benne és körülök a' bűnnek el-távoztatá-
 sára őket senkengető ok, melly az ő bű-
 nők botsánattyában való állapottyokkal össze-
 kerülne. Mert hogy ha csak a' menynei juta-
 lomért kívánnya és igyekezi magát a' büntől
 el-fog-

el-fognia, az inkább béréshez hogy nem Isten-
 nek fiához illik, noha ezt-is amaz ő belőlök
 ki nem rekeszti. Így kell azért a' bűnnek
 botsánattyában részefülteknek el-vonniok
 magokat a' büntől.

II. Mert másképpen az ő bűnőket meg-
 botsátó Istenhez hálá-adoknak nem talál-
 tatnának. Az Isten előtt való áldozatnak tisztá-
 tának kell lenni és szentnek, 1. Tim. 2. 8. mert ő
 tiszta és szent. A' hálá-adás pedig áldozat Is-
 tennek előtte, hogy ne kellenék azért szent-
 nek lenni és tisztának? Ennek pedig tisztá-
 sága áll a' szívnek és életnek tisztaságában, úgy
 hogy az istenteleneknek áldozattok gyűlö-
 séges legyen az Urnak előtte, Prov. 15. 8. mert
 tisztátalan. Mit téfszen az Ur a' fok hijában
 való áldozatokkal? Miért nem kedvellé az
 Ur az Izraelnek áldozattát, Esz. 1. 11. 12. 13. 14? ol-
 vasd-meg. Miért nem könyörgését, mond-
 ván: *Annakokáért mikor a' ti kezeiteket ki-terjesz-
 téditek, az én szemeimet el-rejtem ti töletek, mi-
 kor ugyan sok szóval imádkoztok-is meg nem hal-
 gatlak. Miért? Mert a' ti kezeitek rakvák vér-
 rel. Azért ad-is nékik tanácsot: Mosdgyatok-
 meg, tisztuljatok-meg, vigyétek-el az én szemem
 elől a' ti tselekedetiteknek gonofságát, és szün-
 nyetek-meg a' gonosznak tselekedetitől, tanuljatok
 jot tselekedni, igyekezzetek az igazságra; mert
 másképpen áldozattok tisztátalan ő előtte.
 A' miképpen a' könyörgésbéli áldozat ilyen*

utálatos az Ur előtt, és nem-is áldozat, így a' hálá-adásbeli áldozat-is tisztátalan, valamelly tisztátalan szivből, és tisztátalan kezeknek fel-emelésével léfzen. A' honnan szűkséges a' bűn botosánatban részefeknek a' bűnnek el-távoztatása által magokat meg-mosniok, jot tselekedni tanulniok, és az igazságra igyekezniek, hogy ha nekik tetízik igaz és valóágos áldozattal Istent tisztelniek.

III. Mert másképpen haszontalan lenne az a' bűn botosánat, ha viszont ugyan arra az állapotra mellyben voltanak viszta térni igyekeznének. A' bűn botosánat előtt az ember a' bűnnek állapotában vagyon, a' melly állapot főlötte veszedelmes állapot; mert ebben az ember a' lelki élettől és boldoglágtul meg-fosztatott lévén, mezitelen; az Istentől el-idegenedett, minden jora valo hajlandóságtul üres lévén, a' bűnnek urasága alá vettetett, annak szolgája, rabja; a' bűnnek után jár, bűnt tselekezik csak, és minden jora meg vettetett. Mellyből a' bűn botosánat által szabadul ki, és ezt a' következendő bűnöknek valóágos el-kerülésében jelengeti. Immár nem igyekezőn voltaképpen a' gonofzságnak el-rontására, és annak utának bé-vágására, mit jelent egyebet ennél, hogy az ember szorgalmatos a' bűn botosánat előtt valo zavart állapotára viszta térni. Mit használna azért az ilyeneknek, abból a' veszedelmes farsbol meg-f szabadulni?

dulni? Majd olyan formán járna ez ember mint ama' szolga, a' kinek ura meg-engede tiz ezer talentomi adofságát, de irgalmatlan gonofzságával el-veszté a' gratiat, és az adofságában valo állapotára tere.

De oh bűn botosató jo irgalmas Isten, hol *Feddés.* talállyunk Uram ez te jotéteményedben részefült embert? ha nagyobb részére az emberek e' körül a' szent tudomány körül meg-hadgyák magokat tsalárd szivekkel tsalattatniok. El-megyünk a' földnek alázatosához a' parasztságához, el-megyünk a' fő-fő rendekhez, Királyokhoz, Fejedelmekhez, Nemességhez, Lelki Páfztorokhoz, és meg-kérdgyük, ha kívánnák bűnök botosánattyát? S' nem tagadgyák: Azonban ha életekre fordittyuk szemeinket, ott nem sokat találunk, a' mellyekkel bűnök botosánattyának kívánságát valóággal állathatnák. Meg-kérdgyük, ha vótteké immár bűnök botosánattyát? S' vallyák; Azonban tselekedetekkel tagadgyák.

Mi, Istennek szerelmefi, ne engedgyük *Intés.* magunkat a' szivnek tsalárdfágtul el-tsábitatni; hanem ha nyelvünkkel vallást merünk tenni bűnünk botosánattya felől, mutassuk meg-is azt a' bűnöknek el-rontására valo törekedéssel, az igaz Isteni és felebaráti tiszta szent szeretet és annak jelei által, el-annyira, hogy ha a' Jesus Christus itt e' földön velünk társalkodnék-is, bizváft mindenek előtt mer-

ne felőlünk bizonyfágot tenni, mint ama' bűnös aszszonyi állatrol, *Luc. 7. 47: Annakokáért mondom tenéked, hogy az ő sok bűnei meg-botsáttatának néki, mert igen szeretett.* Magunknak pedig, mikor az ő ditsóságes tekinteti, és lábai előtt, a' mibuzgo áldozatunkban le-esünk, ezt fogná mondani: *A' te hited tartott-meg tégedet, menny-el békeséggel.* Mellyre vezérrelly és igazgás minket, oh bűn botsáto Ur Jésus! Amen.

III. T A N U S A G.

A' ki a' bűnt el-kerülni akarja, annak azokat-is a' késértetéseket és alkalmatosságokat, a' mellyek segédek a' bűnre, el kell kerülni.

FOly ebből, hogy könyörgünk a' késértődés ellen: *Ne vigy minket, a' mint föllyebb magyaráztatott.*

O K A : I. Mert az e' féle késértődésnek vége ugyan a' bűn, és ebből származható nyomorúságos állapot. Nem-is tsuda, mert a' Sátánnak-is késértése bűn. Az Istennek sziveinkben öntetett irgalma és szerelme, ismét irgalmat és szerelmet nemz mi bennünk és tőlünk a' mi felebarátinkhoz. Mellyet a' Sátán-is az ő gonosz késértésében követ ebben, hogy ő-is a' bűn által bűnt nemzet azokban a' kiket el-ejthet. Itt pedig meg nem nyugszik, hanem ez által iszonyu és rettenetes nyavalyára kényszeríti rabjait, mint a' világos példák mutat-tyák:

tyák: Saulé, *1. Sam. 28.* Achabé, *1. Reg. 22.* Judásé, *Matth. 27.* Ananiásé és Saphirác, *Act. 5.*

II. Mert minnen magunktól arra vitet-tünk és hajlunk, hogy a' késértéseknek helyet adván, a' mi lelkünket el-árollyuk a' késértőnek. Szintén olyan itt a' mi természetünk, mint az olyan emberé, a' ki a' jó lakáshoz, a' friss ételhez és italhoz szokván, tsak imez amaz sze-szora-is örömeft az asztalhoz marad: így a' mi természetünk-is a' Sátánnak késértésinek friss érkeihez és italához szokván, tsak egy intéfre-is kész azok mellett meg-maradni. Es ha a' mi első szüleinket nem sok fáradsággal tsalárd friss asztalához ültetheté, mit itélhetünk tehát ezeknek maradékirol? Kőzel sem olyan ám a' mi természetünk mint a' Jésus Christuscé, a' kit hármas, sőt egész negyven napi, *Luc. 4. 2.* késértésekkel-is maga után nem vonhata.

III. Mert azok a' késértések olly számossak, mélységessek, és tehetőssek, hogy szorgalmatos vigyázás és oltalmazkodás nélkül soha a' bűnben esést el nem kerülhettyük.

Számossak, mert a' természetnek, a' Republicának, a' házi gazdaságnak, sőt az Egyházi szolgálatnak-is dolgaival mesterféges késértést indíthattya és végezheti. A' mellyben a' mi idvőségünknek minden titkaival gonoszul élván, azokat a' mi veszedelmünk-re fordíttattya. Minden külső és belső természet-

mészert szerint való érzékenységgel élhet; úgy hogy ezeket ismét sokképpen zurván zavarván, ha egygyiken mesterfégét véghez nem űzheti, rendel késérti, mind addig, míg vagy győz vagy győzetik.

Mélységek, úgy hogy nem volt, nintsen, ugyan nem-is léfzen olly bölts, okos és eszes, kire ha ugyan reá-köri magát, hogy meg ne tántorítsa. Látni való ez, az emberi nemzetnek törőkében, Adámban és Evában. Salamonban, 1. Reg. 11. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. Mellyben ő bizakodván bátran minden nemzeteket föl mér keresni, hogy őket tsallya, és meg-is tsallya, Apoc. 20. 3. 8.

Nehéz-is azért fölőtte igen e' késértőnek álnok mesterfégét el-kótni, mind a' megmondott, s' mind a' következő dolgokra való tekintettel; Mert az elsőben;

Daniel Dyke, de Michaele & Dracone p. 355. 1. Sokáig fárasztja az embert, meg nem elégedvén egygyes, kettős, sőt hármas farkallással-is, a' mint Jobnak példája ezt mutatja, a' ki maga az ördög által, felesége által, és baráti által lőtt ugyan számos kéférgető mesterfégekkel tufakodik. Így a' Jéhus Christust negyven napokon fárasztotta, Luc. 4. v. 2.

*Gwilhelmus Pa-
risiensis.* 2. Idegen avagy ujjabb-ujjabb mesterfégeket kohol, szándékának véghez vitelére; hogy ne talállyanak példát az Istennek fiai és leányi a' mellyet követnének e' viadalban.

Igy

Igy más formán késérté a' mi első szüléinket, más formán Achábot, más formán Sault, más formán Jobot, más formán Judást, más formán a' Christust.

3. Az egy-mással ellenkező bunóknek egygyikéről hamar a' másikára ugrik. Néha az Istennek irgalmával biztattya az embert, hogy a' testi bátorságban el-aluthassa: néha az Istennek szorofs igalságával rettentti, hogy a' kegyelem felől kétfégesse tegye. A' Christus Jéust késérté elsőben az Istennek gondviselése felől való kételkedésre ösztökeléssel: *Ha Istennek Fia vagy, parantsolly hogy e' kővek legyenek kenyerekké:* Hogy ezzel nem foga, általmene a' vak-merő bizakodással való ostromlásra: *Ha Istennek Fia vagy, ereszkedgyél-le innét, &c. Matth. 4.* Es olly veszedelmes ez a' léleknek, mint a' testnek az, mikor az igen hidegről a' hévre, avagy az igen hévről a' hidegre hirtelen találkozik.

Piscator in Comment. in Mat. 4.

4. Arra kifizeti az embert, hogy a' tsendész és békeféges állapotot el-hagyván, oda-mennyen a' hol nagyobb alkalmatosságokat kaphasson a' bűnre. A' mint bé-vivé Pétert a' fő Papnak udvarában, a' hol a' Christusnak meg-tagadására nagyobb alkalmatosságot nyujthata. Majd ollyan formán tselekezik ő ez iránt, mint a' halászok, a' kik meg-vetvén az ő hálójokat, a' halakat az ő enyhelyekről turboklo fával a' hálora kergetik.

5. Azok-

5. Azokra nodittya-fől az embert, a' melyek ereje fölött vannak: *Ha nekem veled egygyütt meg kellett hálnom-is, de soha téged meg nem tagadlak.* Azzal kellett vala Simont, és a' több tanítványokat-is, *Marc. 14. 31.* de megtetsték melly erőssen meg-állá a' fárt, mind ő, s' mind társai.

6. A' hasznos jonak színe alatt veszedelmet javall és ígér, mellyet véghez vive a' mi első szüléinken. *Nem haltok-meg halálnak halálával, de tudgya az Isten, hogy valamelly napon ejéndetek arról a' fárol, meg-nyilnak a' ti szemeitek, és olyanok lesztek mint az Istenek, jonak és gonoszának tudoi,* így szolla a' kigyó, *Gen. 3. 4. 5.* Es melly igen bé-telék, meg-mutatá a' halálnak halála, melly ma-is föl-hágott a' mi ablakinkra.

7. A' vétket jóságos munkának színe alatt javallja. Így a' vak-merő bátorságot javallá a' Christus előtt, az Istenben való bizodalomnak színe alatt: *Meg-vagyon írva: az ő angyalának parantsol te felőled, hogy kezeiben bordonozzanak tégedet; hogy meg ne üsd lábaidat a' kőben.* Követi itt az olly kortsomárost, a' ki a' kies zöld czégér alatt bűdös bort árul.

8. A' jóságos munkát véteknek színe alatt ótsállja, a' mint Péter által ótsállá a' Christus Jესusnak, Közben-jároi tisztí szerint való szenvedést és halálát a' választottakért, mint ha azzal magának veszedelmes kárt szer-

zene

zene, *Matt. 16.* Kedvezz Uram magadnak, ne legyen a' mit mondasz, úgy dorgáltattya vala őtet a' Péter által.

9. Meg-szünik a' kéfértéstől, és békefégeben tartya az embert, csak még nem-is enged, hogy az ember magához gyanakodhassék. Sőt külfő Isteni szolgálattya-is eleiben rakja, mint ama' Pharisausnak, *Luc. 18.* és nagyon fel-fuvalkodtattya, és mások meg-utálásával ezekben ditsekedtet, úgy hogy eszében-is alig jut, hogy magát bűnőnek lenni vallaná. Ekkor őrzí ám a' fegyveres vitéz az ő palotáját, és azért vannak ott mindenek békefégeben, melly felette háborúfagos békefége. Mert ez által nyugottya az embert a' bűnnek kebelében, és a' bűnt az ember kebelében: ez által gyűjti garmadára a' bűnőknek sokaságát, és ez által téfzen az emberből egy iratos hypocritát.

Minékünk Istennek szerelmes fiainak testék a' Jესus Christusnak intése, hogy meg őriz-zük magunkat, hogy a' testi bátorság és bizakodás által a' bűnre való kéférteteknek és édesgetéseknek veszedelmében magunkat ne ejtsük. Mert ez kéférteteket senkinek se keresni se kérni nem illik, hanem inkább el-kerülni és vízfíza-verní. Melly háromban áll: I. Vélenem egygyezni; mert meg-győ-zetik ám akkor a' kéfértő, mikor ő nem győzhet. II. Attul meszíze futni. III. Reá-tolni vízfíza, vagy meg-fogni futásában a' kéfértésnek nyilait.

A' ké-

Intés

Igazga-
tás.

A' kéfertéstől való el-futamásban pedig meg kell taláztatni a' nagy boszszonkodásnak a' kéfertőre. Mert a' miképpen az ároseMBER az ő drága marháját főlöfleg árron kerdege-lő vévőre, még nézni-is nem kíván, szavára sem figyelmez, sőt gyakortább boszszonko-dik-is: így a' kinek a' nagy Isten drága kintse, akarmit ígérjen ennek a' Sátán, hogy őtet el-hadgya, de se nézni, se hallani őtet nem akar-já, sőt gyomorbol rajta boszszonkodik, holott minden bős és gondolat fölött kevesebbet-ígérjen hogy nem mint illenék, sőt ahoz ké-pest ugyan semmit. Ide való az a' lelki mes-terfég-is; hogy ember azt a' drága kintset, a' melly taláztatik minden jószágos erőben, úgy őrizze és oltalmazza, hogy a' kéfertetnek nyi-lai hozzá ne férjenek. Így némellyek a' kik-nek az Isten leg szerelmetesebb javok, annyi-ra ragaszkodnak az Istenhez, kegyes kedvét annyira bősüllik, és magokat gondolkodá-sokkal annyira hozzá szegeznek, hogy meg-mozdulhatatlanul álván, a' kéfertésnek nyilai oda ne érjenek.

Vízfő-zerettetnek a' kéfertések az ön-nön saját fegyverek által. Melly meg-lehet minden jószágos erőül, tekintven ezeknek drá-galatos és bősödelmes természettyekre min-den kéfertetekben. Kéfert a' Sátán parázna-ságra? Tekints a' tiszta életnek bősödelmé-re. Kéfert a' fősvényfőgre? Tekints a' lelki és ir-

és irgalmas adakozásnak drágalatos voltára. Kéfert a' tobzodásra, bujálkodásra? Tekints a' mértékletes és jozan életnek ékeségére. Ellenben fordíts szemeider azoknak-is a' bű-nőknek, a' mellyekre izgat, bősstelen, köillet-len, alávalo természettyekre; és így a' kéfer-tésnek nyilai önön magoktul meg-tonkul-nak, el-faradnak, le-esnek és el-romlanak. Mert a' kéferteteknek idején, a' mi a' bűnök-ben valami kellemésnek látzanék, az tsak at-tul esik, hogy a' jószágos erőnek avagy tsele-kedeteknek törvénye, a' mi akkor való tudat-lanságunk vagy tunyaságunk alá vagy on rej-tetve; a' miképpen hogy a' fényes bogarkák, és a' meg-rothadott fának esőléki a' főtétben fénlenek, azért mert a' fényes napnak világo-sítása el-rejtezett. Jóvel mi hozzánk áldott Je-sus a' te Lelkednek erejében, hogy a' Sátánnak minden kéfertésnek tűzes nyilait vízfő-zer-hefsük, és el-olthassuk a' hitnek páisával, Amen.

IV. T A N U S A G.

A' mi mennyei szent Atyánk kéfertetinket-is az ő szabados jó tetszése szerint igazgattya.

Foly ebből, hogy ő tőle kérjük azt, hogy azokban ne vigyen, avagy bé-vinni ne engedgyen.

OKA: I. Mert minden kéfertések az ő gondviseleése által igazgattatnak és határoztat-nak.

nak. Ezért vagyon hogya' kéfertő még tsak el sem indithattya dolgát az Urnak engedelme és reá botsátása nélkül. Ezért kéredzék alattomban a' Sátán őtőle a' Jobra, Job. 2. 3. *De botsásd reá tsak a' te kezedet, és verd-meg önnön magát és az ő testét.* Es cap. 1. 11. *Es minekutánna az, Ur meg-engedte volna, mondván: Imé valamie vagyon tenéked adom kezedben: Es imé önnön magát te kezedben adom: akkor indithatá-meg mesterféget.* Soha az Achábot a' hamis Propheták által meg nem kéfertheti vala, ha az Ur reá nem botsáttya vala: *Eredgy-el és ugy tselekedgyél,* 2. Chron. 18. 21. monda az Ur. Ide valo imez-is: *Es azért botsáttya az Isten reájok a' tévelygésnek erejét, hogy hidgyenek a' hazugságnak,* 2. Theff. 2. 12. Avagy meg-kéferthette volnaé édes meg-váltonkat ez nagy mesterféges kéfertő, ha a' Lélektől eleiben nem adatott volna? *Matth. 4. 1.* Ide valo amaz-is, *Luc. 22.*

II. Mert ő tőle függ a' mi lelkünknek meg-erősödése azok a' kéfertések ellen a' mellyektől hányattatunk. Erre pedig nyújtja minekünk a' mi mennyei szent Atyánk fok formán valo segedelmét; Mellyek között

1. Az ellenségnek meg-futamtatása, mellyel meg nem engedi hogy a' választattak kéfertessenek. Ez amaz Istennek fővénye és kerítése a' hivek körül, mellyet emleget a' Sátán az Ur előtt, a' Job felől: *Avagy nem te vőttedé környül őtet, az ő házat, és vala-*

mie

mie körös-környül vagyon, cap. 1. v. 10.) (

2. Az ellenségnek meg-zabolazása, hogv a' mennyire ő akarná ne kéferthessen; így határoza és zabolázá-meg az Ur a' Sátánt a' Job környül: *ő magára kezedet ne vessed,* c. 1. v. 12. Es ísmét: *önnön magát te kezedben adom, tsak hogy az ő életét meg-tartsad,* cap. 2. 5. A' Sátánnak ez kéfertésben szándéka ez volt, hogy Jobbal meg-átkoztatná az Istent, cap. 2. 5. de őtet Isten arra szintén nem erefzté; noha születésének napját vele meg-átkoztatá a' Sátán.

3. Segedelmet nyújt az Ur a' kéfertőnek fel-vett ábrázattyáról, a' mellyben kéfert. Így mikor az Evát a' kígyó képében kéferté, e szében vehette volna Eva, és gyanakodhatott volna annak beszédihez, ha a' Satanon a' kígyoi formát meg-vísgálta volna. Meg-gondolhatta volna, hogy noha ravaszszabb a' kígyó minden földi fergek között, mindazáltal ő ugyan oktalán állat lévén, nem értette az Istennek törvényének nekik ki-adását; annak meg-állása avagy meg-rontása mellé vettetett ígéretet és átkot: hanem más lehetne valami, a' melly abban azok felől vele beszélgetne. Es többeket-is talált volna, mellyekkel magát gyámolithatta volna.

4. A' kéfertésnek ostromátul valo félelmet őnt a' szívben; melly igen serény és vigyázó őrálló. Es ezzel-is a' bajra készíti és elefíti az Ur az ővét.

Q 2

5. A'

5. A' szivben öntött kegyelemnek és ajándéknak nevelése és szaporítása azokban a' kik jól harcolnak, *Matth. 25. 29. Luc. 19. 26.*

6. A' késértődéstől való meg-nyugotás, békefég avagy frigy-kötés bizonyos ideig, a' mint édes Idvőzítőnknek-is a' késértésben alapattya volt, *Luc. 4. 13.*

7. Meg-gondoltatása velünk a' késértéseknek gyönyörűséges ki-meneteleknek, a' Sz. Jakab írása szerint, *Jac. 1. 12. Boldog ember az a' ki késértetet szenved, mert minekutánna meg-pro-báltatik el-vészi az életnek koronáját.*

8. A' késérteteknek izzasztó hévfégében és forróságában való meg-hűvösítés és meg-enyhülés, mikor a' késértetek gyönyörűséges vigasztalásokká válnak, a' mint szent Pálnak az erőtelenség erősségre válék, *2. Cor. 12. 10.*

9. Az ellenségnek erőtelenségének meg-jelentése. Itt eszünkben jutattya az Ur azt, hogy a' Christus azt meg-győzte. Eszünkben jutat gyönyörűséges szép elmélkedéseket az ő igéjéből, mellyekkel száját be-dughattuk; mint a' mi fejünk a' Christus Jesus, citálván az irást: *Meg-vagyon írva, meg-vagyon írva, meg-vagyon írván,* a' mint oda fellyebb-is a' mi hitünk ellen való nyilait, az Urnak igéje által rontottuk el.

10. Igérése az erőnek mellyel ellene állhatunk, és a' győződelemnek reménységének ajándékozása: *Elég tenéked az én kegyelemem,*
2. Cor. 12.

2. Cor. 12. Hűséges az Isten, a' ki nem hágy titeket föllyebb késérteni annal a' mint el-szenvedhetitek, sőt mind a' késértettel egygyütt utat-u-mat-tat az el-szenvedésre, 1. Cor. 10. 13.

11. Az ostromlásoknak föl-vétele, hogy halálóssan el ne essenek. Az Istennek hivei gyakorta annyira jutnak, hogy csak nem el-esnek, melly e' végre esik, hogy meg-ismér-jék erőtelenségeket, és hogy meg-botolván el nem esnek, ne a' magok erejének, hanem az Istennek irgalmának tulajdonítsák.

12. Az ő hozzá sietőknek és futamók-nak magához vétele, mellyre nézve mondatik ő a' választattaknak, *Menedék helyeknek, Erős toronynak, Prov. 18. 10. Erős torony az Ur-nak neve, ahoz folyamodik az igaz és meg-tartatik.*

13. A' külső sajtolódások, és háborgattatások, a' mellyek bennünket határunkban tartanak, és oktatnak, hogy a' késértőnek helyet ne adgyunk; neki alkalmatosságot ne szolgáltat-sunk; sőt miképpen késértése alól-is föl-szabaduljunk. Ezt jelentette a' Jesus Christus abban, hogy ő mikor késértetnék, meg-akart szűkülni kenyér nélkül, és böjtölni akart.

14. Az utolsó végeknek, a' halálnak, az utolsó ítéletnek, a' kárhozatnak, és a' boldogságnak velünk meg-gondoltatása, mellyekben minden ördögi practikának vége szakad, és a' késértő az övéivel a' veszedelemre megyen, mi pedig a' Christussal a' boldogságra által-megyünk.

15. Az Urnak érettünk valo hadakozása, és ellenségünknek meg-nyakazása. Kiált ez iránt a' Sátán, mint amaz Ægyptomi böltsék, (ugy-mint ennek tagjai; *Az Istennek ujja ez, Exod. 8. 19.*) Kiált vala ez gonosz mikor édes meg-váltónk úzné: *Mi közöm vagyok énnekem te veled Jësus Istennek Fia? Matth. 8. 29.* Így meg-érzi, hogy a' Jësus Christus az élő Istennek Fia hadakozik az ővéiért; és még-is imezt kényszeríték kiáltani az Ægyptiusokkal: *Fussunk-el az Izrael előtt, mert az Ur hadakozik ő érettek, Exod. 14. 25.*

Vigasztalás.

Ezek arra valók, hogy a' mi lelkünk vegyen vigasztalást mind ezekből, hogy soha az Istennek szerelmese annyi késértetektől nem hányattathatnak, hogy tellyességgel és végképpen azokban el-merüllyenek és el-borítatlanak.

Intés.

Es továbbá a' mi lelkünket ezek nogatják és serkengetik a' hálá-adásra ezért, hogy a' mi mennyei Izent Atyánk a' mi bűneinkert még ez ideig nem vetett olly rettenetes késértési alá a' Sátánnak, hogy ő tőle bennünket el-szakaszthatott volna. Mellynek-is ditsőséget nem a' mi magunk erejének, hanem az ő véghetetlen irgalmának tulajdonítsuk, mondván: *Aldott az Ur a' mi erős toronyunk: áldott a' mi szabadulásunknak Istene; a' ki a' gonosz madarásznak a' Sátánnak késértésének törétől meg-szabadította a' mi lelkünket,*

künket, áldott, áldott, áldott az ő neve, most és mind örökké, Amen.

V. TANUSAG.

Nagy jó téteménye az Urnak az ővéihez, hogy így szabadítja-meg őket a' gonosztól, hogy a' késértetben ne vitéssenek.

S Zármazik ebből, hogy itt ezt meg-kettőztetve kérjük: *Ne vigy minket a' késértetben; és ezzel nyilvánban ki-fejezven: De szabadíts-meg minket a' gonosztól.*

OKA: I. Mert nagy gonoszszára vagy az embernek a' késérteteknek rajta valo hatalmaskodása, mikor nem csak valamennyire késértetik, hanem ugyan belé-esik a' késértésnek töriben, és abban meg-fogattatván, ugyan belé-verdődik, a' Sátánnak akarattya szerint abban fekszik, és ekképpen a' bűnöknek fogságában tartatik. Soha alább valo lelki állapot annál nem lehet, mint a' ki a' bűnek rabságában esik: mert az minden tagjait hamisságnak fegyverévé teszi a' bűnek, és minden kívánságát a' bűn hordozza porázon, ugy hogy az Istennek törvényének kedvét nem teheri, hanem a' bűnek és a' Sátánnak kell kedveskedni, ebben örülni, gyönyörködni. Melly hitván alá-valo állapot legyen az, mikor a' szolga uralkodik az ő urán, és a' szolgáló az ő aszszonyán, érzi ezt még a' föld-is: mert ez állapoton ő meg-rendül,

Prov. 20. 21. 22. 23. lásd-meg. Melly nagy fizvének fájdalmára és boszszuságára lótt legyen Sárának, az Abrahám feleségének az, hogy az ő szolgálója a' Hágár rajta semmit sem kezdett vala adni, bizonyoságot téfzen rola az Urnak Lelke, Gen. 16. Azért fir vala ám egygyikért a' Jeremiás, hogy a' szolgálk uralkodtának ő rajtok, Thren. 5. 8. Ne volna tehát siralmas állapot, mikor a' bűn, melly szolgálja és rabja volna az embernek, az emberen uralkodni és hatalmaskodni kezd. Mellyet jelenget az Ur, mikor ez állapotot az ő keserves és jajjos büntetési közzé számlállyá, fenyegetve az ő népét a' bálvány imádásnak bűnének való szolgálattal, Deut. 28. 36. Jer. 16. 12. Ezek ám ama' tisztátalan indulatok, a' mellyekre adta az erős Isten a' néki nem szolgáló pogányokat, Rom. 7. 24. egész végig. Ez ám a' kéfertetben való vitel: mellytől midőn az Ur megszabadit, meg bősülhetetlen jótéteményét nyujtya az őveinek.

II. Mert olly hathatosok e' kéfertetek; más felől pedig a' mi természetünk olly sikamló és tsalárd, hogy soha semmi moddal ebből a' gonoszból meg nem szabadulhatunk, hanem csak az erős Istennek keze által. A' kéferteteknek hathatosága függ a' Sátánnak mélyféges álnokságától és erejétől, úgy hogy valameddig a' Sátánon erőszakos boszszu-állás nem esik, soha az ő kéfertése hijában nem esik.

esik. Senki pedig illyen boszszu-állást a' Sátánon egyéb a' Mindenhatónál nem tehet: Mert ez az Istennek átkával jár, mellyet még a' szent és fő renden lévő angyalok sem tehetnek, Jud. 9. Azért az ő kéfertése alól is még ők is senkit fel nem szabadithatnak. A' mi szívünkkel is, mellynek tsaládságával él a' kéfertő magunk ellen, senki egyéb az erős Istennel nem bír; senki a' Sátánnal való cimborálástól el nem szakaszthattya, a' mint az Urnak igeje gyakor helyen előnkben adgya. Nem tsuda azért ha a' kéferteteknek veszedelmétől az őveit csak ő és nem más szabadithattya, mellyben hozzájuk nem kitsiny jótéteményét nyujtya.

III. Mert az Isten a' Sátánnak kéfertése alól nem mindeneket szabadit-meg, élvén az ő igazságos ítéleti szerint, hanem oda hágy vesztében sokakat, a' kik közzül némeltyek (csak a' menyiben mi tudhattuk) nem voltak nálunknál aláb-valok és gonoszbak. Judásnak az ő idejében a' Christus Jesus tanítványának, semmi olly derekas czégérez és szarvas bűnét nem jelenti az irás, mindazáltal mikor a' Sátán kéferteni kezdé, nem szabaditá-meg az Ur ennek töréből, hanem benne hagyá mind a' pokolig. Mivel azért az Ur ezekkel bánik az ő szoros igazsága szerint, mi velünk pedig széles irgalmasága szerint, megszabaditvan a' kéfertőnek töréből, meg kell

Q.

valla.

vallanunk ebben az Istennek övéihez való bő-
féges jótéteményét.

Igazga-
tás.

Mitsoda legyen pedig az a' gonosz, a'
mellyből való meg-szabadításban az Ur bőfé-
ges jótéteményét ajándékozza, és a' mellyet
mi-is ez kérdésben el-kerülni ohajtunk, szük-
féges arról a' mi lelkünknek tudakozni. Az
azért a' gonosz, nem a' nyomorúságoknak és
nyavalyáknak gonosza: mert ezek utak a' hi-
veknek az Istennek országára, *Act. 14. 21.* Es az
igaz Isteni félelemnek s' kegyességnek hűfé-
ges uti-társai, *2. Tim. 3. 12.* az Istennek a' mi hi-
tünknek meg-probálásában eszközei, mint az
Abrahám körül, *Gen. 22.* és a' mellyek az Iste-
nek hiveinek javokra szolgálnak, *Rim. 8. 28.*
Psal. 119. 71. az Istennek pedig nevének magaszt-
talására, *Job. 1. 21.* Az Ur adta volt, s' az Ur vőtte-
el, áldott az Urnak neve. Sőt még a' Sátánnak
ostromlái ellen-is nem egyátallában könyör-
günk: Mert az Ur ugyan akarja sokszor hogy
ettől az ő hivei ostromoltassanak, mint szent
Pál, *2. Cor. 12. 9.* s' régen a' Job-is. Hát mitso-
da gonosz lehet az? Aza' mit a' Sátán ellenünk
el-gondolt, el-rendelt, és el-szánt, mellyet nem
csak az ellenkező, hanem a' szerentsés és ked-
ves dolgok által-is szándékozik véghez vin-
ni. Mellynek első gradusa, a' bűnben való ej-
tés: második, némelylekben, a' testi bátor-
ság által a' bűnben való el-alutás; némelylek-
ben, a' kétségbe ejtés: harmadik, az Isten-
től va-

tól való tellyes el-szakasztás, és a' maga örök
veszedelméből néki való szakasztás.

Kérded: Meg-halgattyaé Isten minden-
koron ezekben az öveit? F. Igen-is.

ELLENV: Hát lám a' Dávidot meg-en-
gedte a' Sátánnak kívánságának első gradus-
ára lépni, tudni-illik a' bűnben esésre, *1. Chron.*
21. v. 1. F. Ezeket a' gradusokat két képpen
gondolhatni: elsőben, öszveséggel; másod-
szor, különféggel. A' Sátánimmár ezeket
öszveséggel kívánja és czélozza, nem kü-
lönféggel. Soha csak azért valakit ő bűnre,
nem kísztet, hogy csak belé esék: hanem,
hogy a' több gradusokra-is léptesse, ha vég-
ben nem viheti-is. Az Istennek hivei-is ez el-
len úgy könyörgenek; az irgalmas Isten-is őket
ugy halgattya-meg. Ezeknek pedig külön vé-
telekre nézve, néha az Ur ezekkel úgy él,
hogy az ő titkos, bölts es igazságos engedel-
méből az első gradusra az öveit-is reá engedi
lépni: sőt sokakat a' másodiknak-is első ágá-
ra, a' mint rakva ezekkel az irás: Sőt ennek,
a' második ágával-is tusakodtattya, mint mi
képünkben az ő szerelmes Fiát a' kereszt-fán,
és egyéb aláb- való rendű hiveit-is; azok köz-
zül Gloverust, Bretteberg Catarinát, és Peacoc-
kust Christus szolgáját, a' mint ezek felől irt
Boltonus a' Martyrologiumban, és Perkinsus
is a' Lelki El-hagyattatásokrol. De hogy egész-
ben ugyan kétségben esenek, és az Istentől el-
szakad-

Voetius
de De-
sertioni-
bus Spi-
rituali-
bus.

szakadgyanak, úgy a' Sátánnak kívánsága alá nem bortsáttya. Sőt amazokat nekik igen nagy javokra szolgáltatatta, a' mint ugyan ezeknek példájok meg-mutatta. Mellyet tselekeszik az szerint az ő bõlts, erős hatalma szerint, mellyel a' bûnből-is jot tudott ki-hozni, a' mellyet mind e' máj napig-is követ.

Vigasztalás.

Mivel pedig az Urnak bõlts rendelésének így tesz, hogy ottan-ottan ennek a' Sátánnak hol egy s' hol más nemű ostromlási által próbállyon bennünket, hogy a' mi lelkünknek várát ez erős fegyveres vitéz meg ne vegye, szűkségesek a' lelki vigasztalásnak erőfeszései. A' holott első ez:

1. Hogy a' kéfértéseknek szenvedése, annak a' lelki vitézségnek, mellyre a' szent keresztségben magunkat adtuk, része. Mert *nin-tsen minékünk tufakodásunk a' vér és a' test ellen, hanem a' birodalmok, hatalmaságok, e' világnak urai, az életnek setétségének vezéri, a' lelki gonofságok ellen, mellyek a' magasságban vannak,* így szól szent Pál a' hiveknek vitézségek felől, Eph. 6. 12.

2. Hogy ez harczban hadnagyunk és Fedelmünk minékünk ő maga a' Christus, a' ki-nek zászlója alatt vitézkedünk, Apoc. 12. 7. *Es lón az égben nagy viaskodás, a' Mihály és az ő angyali viaskodnak vala a' Sárkánnyal, és a' Sárkány is tufakodik vala és az ő angyali,* így szól a' menyeyei szozat az Istennek Ecclesiájának állapotáról.

tyáról. Továbbá ez a' viadal léfzen és vagy on-nek ditsóságes jelen léteben, a' ki az erős baj viadalra serkenget, segit, el-tsüggedésünkben bátorit, és föl-emel; győzódelmeskedésünkben meg-koronáz, Apoc. 3. 12. *A' ki győzódelmeskedik azt mivellem, hogy az én Istenemnek templomában oszlop legyen, és többé onnét ki nem jó, és ő reá fel-irom az én Istenemnek nevét, és az én Istenemnek városának nevét, az uj Jerusalemnének nevét, melly menyországbol szál alá, az én Istenemtől, és az én uj nevemet-is.*

3. Hogy a' Sátán minden ő mesterfégével-is magátul, az Isten engedelme nélkül, ellenünk még tsak meg sem mozdulhat, a' mint a' Jobnak állapottya mutatta, Job. 1. és 2. Ha a' veszendő-oktalan disznoknak a' Christus Jესusnak engedelme nélkül semmit sem tehetének: Mit mondunk tehát az ő drága vérének általa meg-váltatott hivek felől? Mit ártson nekünk a' Sátán?

4. Hogy tsudálatos édeságes gyümöltse vagy on a' kéfértésnek az Istennek igaz hibeiben: mert ez által rostálodnak-meg, hogy ha mi olly bűnnek konkolya, avagy egyéb keserű lelki fű mag vagy on benne, essének által, ők pedig éppen tisztán maradgyanak. Ide valo édes meg-váltonknak mondála, Luc. 22. v. 31. *Mert ekkor erősebbek a' hivek, és akkor ditselkedhetnek az ő erőtelenfégekről, hogy ő benne mint egy sátorban lakozzék a' Christusnak erős hatalma,* 2. Cor. 12. 9.

5. Hogy

5. Hogy a' mi vérünk testünk a' Christus Jesus olly fő Papunk minékünk, a' ki is a' kéfertetet meg-köszölván, érzi a' mi erőtelenségünket, és rajtunk szánakodván segítségnyujthat, *Heb. 2. 18. és 4. 15.* Mert ő fösztotta meg ezeket a' hatalomságokat, és a' ragado-mányt nyitván által-vitte nagy győzödelemmel, *Coloss. 2. 15.* Oh annakokáért mi vérünk testünk és fő Papunk Ur Jesus Christus, részelteis minket a' te ditső győzödelmedben, Amen.

Matth. 6. v. 13.

Mert tiéd az ország, a' hatalom,
és a' ditsőség, mind örökkön
örökké, Amen.

EZ előtt értettünk az Urtól tanult Imádságnak két részeiről; értsünk immár a' más két részekről is, ugy-mint a' meg-erősítő argumentomról, és a' bé-fejezésről, mellyek vannak a' fel-jedzett igékben. A' minket könyörgésünkben meg-erősítő argumentom bé-foglaliya magában azokat az okokat, a' mellyeket lőünk az Istenben, a' mi könyörgésünknek meg-halgatatása felől valo bizodalomunknak gyámolítására. Mellyek között első az Istennek ki-terjedett felsőleges méltosága jussa, a' mellyel mindeneket a' maga szabad akarattya szerint birhat,

hat, melly nevezterik Istennek országának: *Tiéd az ország.* A' második az az erő és tehetőség, a' mellyel valamit akar meg-tselekedherik: *Tiéd a' hatalom.* A' harmadik vagyon az Istennek ditsőségére valo tekintetben, ugy-mint mindeneknek végére: *Tiéd a' ditsőség.* A' mellyeknek le-írására tartozik imez: *Mind örökkön örökké.* A' bé-fejezés vagyon imez igébe: *Amen.* Melly jelenti; 1. A' mi kérésünkben ki-fejezett dolgoknak kívánásának erőségét. 2. A' mi hitünknek bizodalmat az Isten irgalmában, azok felől a' mellyeket kértünk. 3. A' mi reménységünket, mellyel, kérvén várjuk, hogy Isten a' mi kérésünket hadgya helyében és erejében, ugy a' mint a' maga igéretit, mellyeket mikor tőtt, imez igéken kezdte: *Amen, Amen.*

Őszveféggel azért ez igéknek értelme ez: Mind ezeket te tőled kérjük; mert holott te mi hatalmas Királyunk vagy, mind ezeket minékünk meg-adhatod, adni-is akarod. Mellyeket azért kérünk, hogy azokból ne mi reánk, hanem a' te nevedre térjen minden ditsőség. Mellyet mi kívánunk bizodalommal, és reménféggel is várunk hogy bé-teljesedik, szintén ugy, mint hogy az Isten igéreti valóságosok és Amenek.

I. T A N U S Á G.

A' könyörgéstől el nem kell szakasztatni az Isten.

Istennek nevének ditsőítésének, ha szintén nem oly nyilvánvalós ki-fejezéssel-is, hanem csak az igéknek erejében el-rejtett moddal léssen-is.

Származik e' tudomány innét, hogy e' rövid imádságtól-is el nem szakaszthatik az Istennek nevének ditsőítése, ha szintén a' kéréseknek meg-erősítésének tekintetivel vagyunk-is.

OKA: I. Mert az Isteni tiszteletben, sem csak, sem kiváltképpen magunkat kell tekintenünk; hanem az Istennek nevének tisztességét. Nem kell a' kegyes könyörgő léleknek a' hypocriták utokon el-indulni; mert ezek mindeneket csak azért tselekesznek, hogy ők láttassanak az emberektől valamiknek, és tőlök ditséretet vegyenek, *Matth. 23. 5. Joh. 5. 44. és 12. 43.* E' végre adnak alamisnát, *Matth. 6. 2.* E' végre könyörögenek, *Matth. 6. 5.* Az Istennek hivei pedig mindeneket tselekesznek az ő mennyei Attyoknak ditsőségére, kiváltképpen pedig Isteni tiszteleteket a' szent Pálnak közönséges regulája szerint, *1. Cor. 10. 31.* *Mindeneket az Istennek ditsőségére mivellyetek.*

II. Mert ez kiváltképpen való erősségünk és jegyünk, azoknak a' mellyeket kerünk, meg-nyerésére, ha mindenekben az Istennek tulajdonittuk a' ditsőséget. Mert az Isten is azokban az ő ígéretiben, mellyeket tölt a' mi könyörgésünknek meg-halgatása felől, az önnön

önnön fáját ditsőségére nézett és czélozott, *Psal. 50. 15.* Azért minékünk-is könyörgőknek arra kell néznünk, és így lészünk bizonyosak Istentől minékünk való meg-felelet felől.

III. Mert az Istennek nevének ditsőítése, kiváltképpen való része az Isteni szolgálatnak. Sőt ő magában nemessebb a' könyörgésbéli kérésnél-is; mert ebben gyakorta az ember maga javát-is tekinti: de a' hálá-adásban, az az, Istennek nevének ditsőítésében, csak egyedül az ő nevének tisztessége tekintetik. Mellyért a' ditsó szent angyaloknak-is inkább tulajdonittatik Istenhez való hálá-ado ditséret éneklés, hogy nem mint valamelly jonak őtőle való kérése. Ez része által az Isteni szolgálatnak adunk Istennek áldást, tisztességet, ditsőséget, hatalmat és erősséget, *Psal. 29. 1. Es Apoc. 4. v. 9. 11. és cap. 5. v. 12. 13.* Nem mint ha ezeket Isten voltaképpen venné mi tőlünk, és úgy adnók mi-is mint ha az előtt soha ővéi nem voltak volna; hanem meg-jelentés, hirdetés, és ki-prédikálásképpen. Ennek azért az Isteni szolgálatról el nem kell szakasztatni.

Nem helyessen tselekesznek tehát a' Pá-
pisták, a' kik ez áldott ígéret: *Mert tiéd az ország, &c.* el-szakasztyák az Uri imádságtól. Vétkeznek mind az Isten ditsősége ellen, s' mind a' magok bizodalnok és reménységek ellen, mellyeket az igékkel kellenék erősí-
R teniek.

teniek. De azt mondgyák:) (

1. Ha lám el-hadta a' szent Lukás, azért minékünk-is szabad el-hadnunk. F. Kitso-da pórólhet az Urnak Lelkével azért, hogy ő néki meg nem jelentette, a' mit szent Mathé-nak meg-jelentett? Elég azért, ha szent Ma-the által le-iratta, azzal való élésünkre.

2. A' nélkül-is tudgyuk hogy ővé az or-szág, &c. F. Azt-is tudgyuk hogy ő a' mi Atyánk, és az égben vagyon, de ugyan még-is Mi Atyánk-nak szolittuk; így azért imez igéket sem kell el-szakasztanunk.

3. Azt mondgyák, hogy sok *Paterek*, nem ez imádsághoz való igéknek tartották lenni; Azért &c. F. De mi ismét ellenek azt mondgyuk, hogy sok *Paterek* ehez az imádsághoz adták, ugy-mint Chrysostomus, Euchymius, Theophilaetus.

Feddés.

Nem egészen sem hiven szolgállyák és tisztelik azért azok-is könyörgésekben az Istent, a' kik annyira hozzá ragadnak azokhoz a' jokhoz a' mellyeket Istentől kérnek, hogy egyedül csak magok szükségekre lévén gond-gyok, ohajtozások, alitozások, fészekedések, és egyéb külső buzgo magok viselések csak magokra czéloznak, el-felelkezvén az Isten-nek nevének ditsóitására. Ezek el-távoznak attól a' könyörgésbéli regulától, mellyet U-runk előnkben irt, a' mellynek mind elei s' mind utollya, kezdeti és vége az Istennek di-tsóitá-

tsóitése: mert az első kérésben az ő nevének szentelésére volt gondgya a' tanito Christu-snak, s' imé e' részetskében-is ugyan azont forgattya. Minékünk tisztunk itt a' mi U-runkhoz való buzgo esedezés, hogy ne enged-gye minékünk az ő nevének ditsóitását a' mi könyörgésünkben el-felejtünk, hanem min-denkoron az ő nevének áldása és magaszta-lása forogjon a' mi szánkban és szivünkben, Amen.

Intés.

II. T A N U S A G.

A' mi könyörgésünkben való meg-erősödésünk-re fölőtte fogonatos az, hogy ha szemlél-lyük az Istennek véghetetlen méltóságos bi-rodalmát, hatalmát, és ditsóságát.

FOly ebből; Mert tiéd az ország, a' hata-lom, és a' ditsóság.

O K A: I. Mert ebből tesszik-ki, hogy mi igazán, helyessen, és rendessen tseleke-szünk, folyamodván az Istenhez, minden jok-nak könyörgés által való kérésében; mivel néki vagyon arra való birodalma, és hatalma, hogy mind azokat a' maga ditsóságára for-dithattya.

Nintsen se az égben, sem az ide alá való feregekben annyi tehetőség, hogy valamely jo-rol a' ditsóságot az Urnak tulajdonithatná; hanem hogy ezt tehetik, az önnön magának az Urnak kegyelmes ajándékozásából vagyon.

R 2

Hija-

Hijában tennénk tehát mi tisztességet akar melly erős teremtetett állatnak, hatalomságoknak, birodalmoknak, embereknek, angyaloknak, valami jonak tőlök való kérésében, mert ezekben a' mi főbb jó, és vég vagy, annak szerit nem tehetnék, és így a' mi imádásunk nagyobb részére üress lenne, holott Istennek nevének ditsóitése nélkül lenne. Ez azért a' mi lelkünknek nagy erősege ez iránt, hogy olly Urhoz folyamodunk mi, a' ki a' mi könyörgésünket a' maga ditsóságeának koronájával meg-koronázza, melly az Isteni tisztelernek főbb vége.

II. Mert ez minket arra mutat, hogy bizodalommal lehessünk a' mi könyörgésünknek meg-halgattatása felől, mert fölötte igen könyű azt ő néki meg-telleyesíteni, és ő magának ugyan ditsóságeére-is szolgál. Igen könyű a' mi mennyei Atyánknek a' mi kérésünket meg-telleyesíteni: mert ő egyedül Isten a' menyben, a' ki uralkodik a' pogányoknak minden országain, a' ki kezében az erő és a' hatalom, és senki nintsen ki ő ellene álhatna, a' mint a' jámbor Josaphát király könyörgésében emlegeti, 2.Chron.20.6. Senki nintsen a' ki az ő kezéből kivégyen valamit, és mikor valamit tselekeszik, senki azt el nem fordítja, Esa.43.13. Mellyet még Nabugodonozor-is meg-értett volt, szolván: A' felséges Istent áldom, és az örökké élő ditsósítem, mert az ő hatalma örökké-*való hatalom, és az ő orszá-*

8 országa nemzetről nemzetre: Es a' földnek minden lakozói olyanok mint a' semmi; és az ő akaratya szerint tselekeszik, az égnek seregeiben és a' földön lakozók között, és nintsen a' ki az ő kezét meg-bántsa, és mondgya ő néki: Mit tselekedtél? Dan.4.31.32. Ide való a' 24 Psal. 1. v. és 115. 6. v. Ez tartya azért bizodalomban és reménységben a' mi lelkünket könyörgésünk felől, mint a' nagy Abrahámét az Isten nekitört ígéretinek be-telleyesedése felől, Rom. 4. 21. Hitte és nem kételkedett semmit, hogy a' ki ígérte, meg-*is adhatya.* Ama' belpoklost-is: Uram ha akarsz meg-tisztithatsz engemet, Matth. 8. 2.

III. Mert ebből vészén a' mi lelkünk tudományt e' felől, mi moddal és végre kellesek várnunk kívánságunknak meg-telleyesedését, tudni-illik, ugy a' mint az Istennek hatalmának és bőltsefégeének, mellyel mindenekben országol, tetstzik, és a' mint magának ditsóséges. Mellyek ha a' könyörgésbeli Isteni szolgálatban nem lejendenek, ottan járul az Istennek meg-határozása, melly a' könyörgést megszűze veri az Istennek füleitől.

Legyen azért ez szüntelen a' mi szívünkben, és magunkat fölötte igen meg-ojjuk, hogy ezeket az Istennek tulajdonágait, birodalmát, országlását, hatalmát, és ditsóságét, tsak üressen és értelem nélkül nyelvünkön ne pengessük, hanem ezeknek erejekre és szent terheiségekre függesszük elmélkedésünket,

így jár jó válaszfal az Urul a' mi supplicationk.
Mellyre segély minket áldott Jesus, Amen.

III. TANUSÁG.

*Ez-is fölötté nagy bizodalmára vagyon a' könyör-
gó léleknek, hogy azok a' mellyek a' könyör-
gó embert erőssítik, az örökké-valo Istentől
vannak, avagy olly Istentől vannak a' ki
örökké-valo.*

S Zármazik ez igékből: mind örökkönörökké.
OKA: I. Mert ha azok nem olly Istentől
volnának a' ki örökké-valo Isten, tehát az ő
országá, birodalma, hatalma, és ditsósége,
csak olyanok volnának, mint avagy e' világi
Monarcháké, avagy ha föllyebb, mint az an-
gyaloké: és így nagyobb bizodalmunk ő ben-
ne sem lehetne könyörgésünk felől, hanem
csak a' menyit a' teremtetett állatban, melly igen
gyenge reménység és bizodalom. Az Istennek
pedig örökké-valóságát nem egy helyen csak,
jelengeti és állattya az Urnak igéje. *Minek-
előtte a' hegyek lennének, és formáltatnék a' föld,
és e' világ, öröktől fogván mind örökké vagy te Is-
ten, Psal 90.2. Minek-előtte a' nap volna is én va-
gyok, Esa. 43.13. Ide valo a' böltséfének monda-
sa, Prov. 22.23.24.25.26. a' mellyekben jelentetik
az Isten hogy lőtt légyen, minden ő munkái
előtt, a' mélységek, a' források, a' magas he-
gyek, a' halmok, a' földnek, a' mezőknek, e'
világnak kezdetinek, ennek porának, az egek-
nek,*

nek, a' folyhóknek, a' tengernek határainak ké-
szítése előtt. *ő a' kezdet és a' vég, Apoc. 1.4. Mel-
lyekben állattatik az Istennek örökké-valosá-
ga. Az ő országáról és hatalmáról pediglen
vallást tévén ama' nagy Nabugodonozor, ba-
romi állapattya után nyilvánlagos igékkel fe-
jezi ki az Istennek hatalmának örökkévalo-
ságát, Dan. 4. 31. Ide valo Heb. 13. 8. A' Christus
tegnapon, ma, és mind örökké. Az Apoc. 4.8. A' ki
vala, a' ki vagyon, és ki el-jövendő: mellyeket
aláb magyarázván, nevezi örökkönörökké élőnek,
v. 9.10. az erős Istent.*

Melly tartósága Istennek, nem olyan mint
az angyaloké, az ember lelkéjé, vagy az egek
alatt valo állatoké és dolgoké. Mert az an-
gyalok, és az embernek lelke, ugy vagyon,
hogy természetek szzerint semminémű terem-
tetett erőtől el nem rontathatnak, sem fogyat-
tathatnak, állattatokra nézve, nem munkájok-
ra: mindazáltal volt olly *valamikor* mellyben
nem voltak, hanem olly bizonyos *mikor-*
ban lőtenek semmiből vagyonná, vagy dolog-
gá; és az Isteni erőre nézve ísmét ugyan sem-
mivé változhatnak, noha Isten engedelme-
ből és tartálából, soha el nem változnak sem
fognak. Az ég alatt valo dolgokat-is, mivel
az idő egymás után valo kőverkezéssel mér-
síekli, állandoknak nem mondhattuk, kezdet,
közép, és vég nélkül nintsenek, és szüntelen
valo változásban és fogyásban vannak, lőt-

mikor itélnéd hogy valami kezdődik, immár egyszer-s'-mind neminémüképpen fogyatkozik-is, mind addig addig, mig nem tellyességgel oda lészé. Az Istennek pedig tartósága, kezdet, közep, és vég nélkül, egymás után valo következés nélkül valo. Mert a' miképpen az ő állattya és természeti véghetetlenül külömböz a' teremtet dolgoktul, ugy az ő tartósága is ezeknek tartóságoktul: Az ő esztendei soha el nem fogynak, Psal. 102. 28: a' teremtet dolgoknak ezer esztendejek ő előtté annyi mint a' tegnapi nap, melly el-múlt, és az éjtszakának negyed része, Psal. 90. 4. Es az egy nap olyan mint az ezer esztendő, 2. Pet. 3. 8. Melly ő tartósága, az ő meghatározás nélkül valo életének egészlen és tökéletesen valo bírása. Es ez, s' ilyen a' mi mennyei Atyánknek örökké-valósága, ilyen birodalma, hatalma, és ditsősége, melyek minket könyörgésünkben erőssítenek.

II. Mert ebből tetfzik-meg, hogy az Isten olyan mi hozzánk őtet segítségül hívókhoz, és tisztelőkhöz, a' minémű világ kezdetitől fogva nem volt azokhoz, a' kik őtet segítségre nem hiták sem tisztelték. E' fölött ditselkedik a' Dávid, Psal. 147. 20. *Nem tselekedett így semmi nemzettel, és az ő ítéletit egyéb nemzetségek nem tudják.* Erre tanittya vala Mofes-is az Izraelt, Deut. 7. 6. *hogy saját népe légy néki minden népek között, kik e' földnek szinén vannak, azért választott téged a' te Urad Istened, szent néppé.* Es ez ő né-

ő népéhez valo indulattyát olly álhatatossan meg-tartotta ő, a' miképpen az ő örökké-valósága minden félben szakadás nélkül valyon. Ezért tanittya Esaiás, Esa. 59. 1. *Imé az Urnak keze nem rövidült-meg, hogy meg nem szabadithatna, és meg nem süketültek az ő fülei, hogy meg nem halgathatna: és cap. 51. 15. 16. 17. 21. 22. En vagyok a' te Urad Istened, ki a' tengert ketté választom, ki adtam az én beszédemet a' te szádban, az én kezemnek árnyékával oltalmaztalak tégedet, hogy még plántállyam az egeket, és fondállyam a' földet, és azt mondom a' Sionnak: En népem vagy te. Serkeny-fel, serkeny-fel Jerusalemnnek városát, ki meg-ittad az Ur kezéből az ő haragjának pohárát, a' keserűségnek pohárának seprejét ittad-meg, és ugyan ki-szóptad azt: halgasd-meg ezt te szegény, és meg-részegítettett, de nem borral, ezt mondgya a' te Urad Istened, az ő népének gondviselője: Imé el-vöttem a' te kezedből a' keserűségnek pohárát, az én haragomnak pohárának seprejét, nem iszod többé azt meg.* Illyen volt az Ur az őtet segítségül hívókhoz és tisztelőkhöz, az ő félben szakadhatatlan örökké-valóságának állandósága szerint; a' minémű nem volt azokhoz, a' kik őtet nem tisztelték. Mert az ő állandósága, a' miképpen nem engedte hogy jóakarattyának jó-téteményét meg ne ujjitaná azokhoz a' kikhez el-kezdette; ugy viszont ellenben nem engedte azokhoz azt meg-ujítani, a' mit hozzájok és benne el nem kezdett.

III. Mert ebből erősödünk meg a' felől, hogy az Isten mind örökké léfzen mi Istenünk, még akkor is mikor jó-téteményét velünk közleni meg-szűnik. Gyakorta még az Istennek fia is, mikor valami kedvetlen állapotra jutnak, a' gyaroltság miatt arra fakadnak, hogy az Isten ő hozzájuk való jó-akaratban megváltozott légyen. Lásd ez iránt a' Job példáját. *Kiáltok Uram te hozzád, de nem halgatsz meg engemet, te előttem meg-állok, de nem fordítod te magadat én hozzám. Kegyetlenné tészed magadat én ellenem, és a' te kezdednek ereje szerint halálos gyűlölséget viselsz ellenem, Job. 30. 20. 21. 22. Kiknek meg-felel a' Dávid, Psal. 77. 8. 9. 10. Avagy mind örökké el-vetné az Isten? és nem lenné több jó akaro? avagy el-fogyotté mindenestül az ő kegyelmessége? avagy meg-szűnnék az ő ígéreti nemzetsegről nemzetsegre? avagy el-felelkeznék az ő kegyelmességéről? avagy az ő haragjában megtarthatná irgalmaságát tőlünk? Bizonyára olly álhatatos Isten ő a' jó akaratban, hogy még haragjában is meg-emlekezik irgalmaságáról, a' mint Habakuk könyörgésében jelenti, Hab. 3. 2. Ezért magasztallya nagy szaporán, úgy-mint hufzonhat versekben az Istennek kegyelmét és irgalmaságát az ő jó-téteményének elő-számlálásában, a' 136 Sol-tár: Az ő irgalmasága meg-marad mind örökké, &c.*

Igazga-
tás.

Serkennyen-fől azért a' mi lelkünk, és értse meg az Istennek örökkévalóságának ki-mond-

mondhatatlan fogamatosságát az Isteni tiszteltben, kérésekben, és halá-adásokban. Fondállva önnön magát az Istennek birodalmán, de örökké való birodalmán; fondállva hatalmán, de örök hatalmán; fondállva ditsőségen, de örök ditsőségen. Így a' mi könyör-gésünknek is vég nélkül való fogonattya és használatossága léfzen. Mellyet engedgyen minékünk a' mindenható Ur, a' ki vala, a' ki vagyon, és a' ki el-jövendő, Amen.

IV. TANUSÁG.

Mikoron könyörgünk, s' kiváltképpen könyörgésünknek utollyán, a' mi kérésünket nagy álhatatos kívánsággal, és hitünknek erősi nyersségével kell tennünk.

Folyez igéből: Amen, a' mint oda-fellyebb magyaráztatott. Lásd-meg.

OKA: I. Mert a' miképpen a' könyör-gés az utollyán jut a' tökéletességre, így akkor kell inkább ki-jelentenünk a' mi bizodalmuunknak és kívánságunknak tökéletességét. Erre tanít bennünket a' természet szerint való mozdulás is és vitettetés. Így a' követ, mellyet erőszak-tétellel a' levegő égben föl-hagyítottunk, mikor alá-térven természet szerint való mozgásához kezd, láttuk és veszfűk eszünkben, hogy mikor közelebb lévén a' földhöz el-akarja alá-jövetét végezni, akkor sebesebb és hathatósabb.

II. Mert

II. Mert a' mi könyörgésünknek utol-
lyán való buzgoságunknak, kell munkálkod-
ni annak a' buzgo indulatnak ereje és hatha-
toságában, a' melly magát a' könyörgésnek
előbb való részeiben forgatta. Ugy, hogy ak-
kor osztán ugyan meg-kettőzzük a' mi kö-
nyörgésünket, mikor elsőben kérésünket
elő-fzamlállyuk, és annak utánna álhatatoson
azon forgodunk, hogy a' miket kértünk azo-
kat valósággal-is el-vehetsük és nyerhessük.
Mellyet tselekezzünk az Urat serkengető, no-
gato, emlekeztető, s' magunkat biztato, ma-
gunkat néki való hálá-adásra ígérő igékkel
és beszédekkel, főt ugyan a' mint ezekkel
tellyesek a' Dávidnak könyörgési, kérési, há-
lá-adási; kiváltképpen utollyán, mellyek köz-
zül egynehányakat, ez irásotskának immár
utollyán bé-hoznom igen illendő, el-kezdvén
a' harmadik Soltáron, mellyben könyörög-
vén így végezi-el: Kelly-föl Uram, tarts-meg en-
gemet én Istenem. Az Uré a' szabadítás, és a' te
népeden vagyon a' te áldásod.

A' negyedikben: De te Uram mutasd-meg
minékünk a' te orczádnak világát: Békefésben el-
nyugszom, mert te Uram egyedül adsz énnékem bá-
torfagos lakást.

Az ötödikben: Mert te Uram meg-áldod az
igazat, es a' te jo-voltoddal mint egy paissal környúl
vérszed ötet.

A' hatodikban: Mennyetek-el én tőlem mind-
nyájan

nyájan kik álnokságot tselekezztek, mert meg-hal-
gatta az Ur az én siralmimnak szavat: meg-hal-
gatta az Ur az én könyörgésemet, és az Ur bé-vőtte
az én esedezésemet.

A' hetedikben: Ditsérem az Urat az ő igaz-
sága szerint, és éneklek a' felséges Isten nevének.

A' nyolczadikban: Mi Urunk Istenünk melly
igen ditsóséges a' te neved mind az egész földön.

A' kilenczedikben: Kelly-fel Uram, ne ve-
gyen hatalmat az ember, ítéltesse meg a' pogá-
nyok te előtted. Rettents-meg Uram őket, ismérjék-
meg a' pogányok hogy ő emberek.

A' tizen-harmadikban: En pedig a' te jo-
voltodban bizom, örvendez az én szívem a' te sza-
badításodban: Eneklek az Urnak, mert joltótt én
velem.

A' tizen-hetedikben: Kelly-fel Uram, és vedd
eleit az ő orczájának. En pedig igazságban meg-
látom a' te orczádat, és meg-elégíttetem a' te ábrá-
zatoddal midőn fel-serkenek.

A' tizen-nyolczadikban: Ellyen az Ur, és lé-
gyen áldott az én kösziklám, és magasztaltsék-
fel az én szabadításomnak Istene: Ditsérlek tégedet
Uram a' pogányok között, és a' te nevednek éneklek.

A' tizen-kilenczedikben: Az én szájamnak
beszédi, és az én szívemnek gondolati, legyenek te-
néked kedved szerint való, Uram ki énnékem se-
gitóm és szabadítóm vagy.

A' huszon-hetedikben: Várjad az Urat, és
légy erős, és meg-erőssiti a' te szívedet, s' várjad az
Urát.

A' hu-

A' hufzon-nyolczadikban; Aldott az Ur, mert meg halgatta az én könyörgésemnek szavát.

A' harmincz-egygyedikben: Aldott az Ur a' ki tsudálatossá tőtte az ő irgalmaságát én hozzám, mint egy erős várost. Erőssék legyetek, és erős legyē a' ti szívetek mindnyájan kik az Urban biztok.

A' harmincz-ötödikben: Kelly-fel és serkeny-fel Uram az én ítéletemre: én Istenem és én Uram az én igyemnek ítéletire; Es az én nyelvem szollya a' te igazságot, és minden napon a' te ditséretedet.

A' harmincz-hatodikban: Terjezd-ki a' te irgalmaságodat a' te ísmérőidre, és a' te igazságot az igaz szívű emberekre.

A' harmincz-nyolczadikban: Ne hadgy-el engemet Uram; Uram én Istenem ne távozzál meszse én tőlem. Siesz az én segítségemre, oh Uram én szabadítóm.

A' negyven-harmadikban: Miért hadtad-el oh én lelkem magadat, és miért buskodom én bennem? Bizzál az Istenben, mert én még ő néki hálákat adok, mert ő az én orcámnak szabadítója, és ő ennékem Istenem.

A' negyven-negyedikben: Serkeny-fel, miért aluszol Uram? Kelly-fel a' mi segítségünkre, és szabadíts-meg minket a' te nagy irgalmaságodért.

Az ötven-edgyedikben: Tégy jól a' te jó-akaratedbol a' Sionnal, és éppits-meg a' Jerusalemnnek kő-falait. Akkor kedvessek lesznek te előtted az igazságnak áldozati, az egészen égő áldozatok, és a' hálá-

a' hálá-adásnak áldozati. Akkor a' te oltárodon áldoznak néked tulkokkal.

Az ötven-ötödikben: Vessed az Urra a' te terhedet, és ő gondot visel te rolad. En pedig bizom te benned.

A' hatvanodikban: Légy segítségül minékünk a' mi nyomorúságunk után, mert hijában-vals az emberi segítség. Te benned bizván erőssen tselekeyszünk.

A' hatvan-edgyedikben: Es új éneket mondok a' te nevednek mind örökkön örökké, és megteljesítem az én fogadásomat minden napon.

A' hatvan-harmadikban: Az én lelkem te hozzád ragaszkodott, a' te jobb kezed őriz engemet.

A' hatvan-negyedikben: Es meg-látták minden emberek az Urnak dolgát, és az ő tselekedetét meg-értik. Örvez az igaz az Urban, és bizik ő benne, és ditsekednek mindnyájan az igaz szívű emberek.

A' hatvan-hetedikben: Meg-áld minket az Isten, a' mi Istenünk meg-áld minket, és felik őtet e' földnek minden határai.

A' hatvan-nyolczadikban: Adgyatok ditséretet Istennek, kinek ditsósége az Izraelen, és az ő hatalma a' folyhőben. Rettenetes vagy Isten a' te szent séges hajlékodból, Izraelnek Istene; ő ad erőt és hatalmat a' népnek: Aldott legyen az Isten.

A' hetvenedikben: Isten siesz én hozzám, én segedelmem és szabadítóm vagy te Uram, ne késedelmezzél.

A' het-

A' hetven-edgyedikben: Örveznek az én ajakim mikor néked éneklek, és az én lelkem-is, melyet meg-szabadítottál.

A' hetven-negyedikben: Kelly-fel Isten és forgasd igyedet. Emlekezzél-meg a' te gyalázatodrol. Ne felelkezzél-el a' te ellenségednek szavokrol.

A' hetven-kilenczedikben: Mi pedig te néped, és te mezódnék juhaid, te rolad vallást térszünk mind örökké, és nemzetségről nemzetségre hirdetyük a' te ditséretedet.

A' nyolczvanadikban: Elevenits-meg minket, és a' te nevedet segítségül hívjuk. Seregeknek Ura Istene állás helyünkre minket, és mutasd-meg a' te orczádat, és meg-szabadulunk.

A' nyolczvan-harmadikban: Es tudgyák hogy te, kinek neved Jehova, tsak egyedül vagy fel-séges Isten mind ez egész földön.

A' nyolczvan-hatodikban: De te Uram irgalmas és hajlando vagy a' kegyelmességre. Tekints reám és könyörűly rajtam, és szabadíts-meg a' te szolgáló leányodnak fiát.

A' nyolczvan-kilenczedikben: Hol vannak a' te előbbi irgalmaságid Uram. Emlekezzél-meg a' te szolgálidnak gyalázattokról. Aldott legyen az Ur mind örökkön örökké, Amen.

A' kilenczvenedikben: Legyen a' mi Urunknak Istenünknek szépsége mi rajtunk.

A' kilenczven-negyedikben: Es lón ennékem az Ur kő-váram, és az én Istenem oltalomnak kő-székelye.

A' száz

A' száz másodikban: Te pedig ugyan azon vagy, és a' te esztendeid el nem fogynak.

A' száz harmadikban: Aldgyátok az Urat ő angyali. Aldgyátok az Urat minden ő seregi, &c. Aldgyátok az Urat minden teremtetett állatok &c. Aldgyad én lelkem az Urat.

A' száz negyedikben: Eneklek az Urnak az én életemben: Eneket mondok az én Istenemnek a' mig vagyok. Legyen kedves neki az én beszédem, és én örvezek az Urban.

A' száz nyolczadikban: Légy segítséggel minékünk a' mi háborúságinkban, &c. Az Istenben bizván, tselekedgyünk erőssen, és meg-tapodgya a' mi ellenséginket.

A' száz ötödikben: A' meg-holtak nem ditsérnek téged Isten, &c. hanem mi áldgyuk az Istent, mostantul fogván mind örökké: ditsérjétek az Istent.

A' száz tizen-kilenczedikben: Az utolsó nyolczadban kettőzteté-meg Dávid abban az egész Soltárban forgott buzgo indulatit, könyörögven imádságának fogonatoságáért. Lásd-meg.

A' száz huszon-negyedikben: A' mi segítségünk volt az Urnak nevében, ki teremtette a' mennyet és a' földet.

A' száz harminczadikban: Várjad Izrael az Urat, mert az Urnál vagyon a' kegyelmesség, és bőféges nála a' szabadítás.

A' száz harmincz-nyolczadikban: Az Ur elvégezi a' mit én bennem el-kezdet: Uram a' te

S

irgal-

igalmasságod mind örökké. A' te kezdednek munkáját ne hadd-el.

A' száz negyven-egygyedikben: De a' mi szemünk Uram mindenkor te reád néznek, te hozzád folyamodom, ne hadd-el az én lelkemet.

A' száz negyven-harmadikban: A' te nevedért Uram eleveníts-meg engemet, a' te igazságodért vigy-ki engemet e' szorosságból, &c.

A' száz negyven-hetedikben: Nem tselekedett így semmi nemzettel, és az ő ítéletit egyéb nemzetek nem tudgyák.

Fölötte igen ide illendő a' Danielnek-is buzgoságos bé-fejező ohajtása, Dan. 9. v. 19. Uram halgass-meg, Uram légy kegyelmes, Uram légy figyelmetes, és ne késedelmezzél én Istenem, mert a' te nevedről neveztetik a' te várasod, és a' te néped.

Ezekből láttuk minémű indulattal kellettség minékünk a' mi könyörgésünknek bé-fejezésében lennünk: és egyszersmind arra való buzgo igéket-is ezekben nagy bőfeggel találunk, mellyekkel könyörgésünknek bé-summálásában élhetünk, a' miképpem a' szűkség és alkalmatosság mutattya.

Fölötte igen viszsza tetszik azért azoknak könyörgések, a' kik annak elein láttatnak buzogni, bizni, és reménleni, utollyán le-buzogni; a' kik nem hogy válogatott bizodalmas buzgo igékkel rekesztenék-bé könyörgéseket, de csak ez, buzgo kívánságot, bizodalmat, és reméniséget jelentő igétskét-is: A-

men,

men, röstellik a' közönséges gyülekezetben a' könyörgő Urnak szolgája után mondani, melly közönséges jó szokása volt eleitől fogva az Istennek Ecclesiájának. Az Esdrás Pap mikor áldotta volna közönséges helyen az Urat, a' nép azt kiáltá utánna, Amen, amen. Ezt emlégeti szent Pál-is 1. Cor. 14. 16. nyilván mutatván, hogy az ő idejében-is meg-lelt legyen az a' szokás az Ecclesiában.

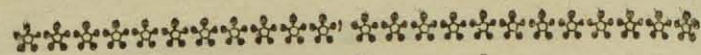
Mi, Istennek szerelmesei, legyünk vigyázók szorgalmatoson a' mi könyörgésünkben való indulatinkra, és meg-ojjuk magunkat attul, hogy a' buzgoságban hátra állanánk; hanem hogy eleitől fogván mind utollyáig inkább nevedgyék mi bennünk a' bizodalmas és reménlő buzgoság. Mellyre mivel magunktól alkalmatlanok vagyunk, alázatos és bizodalmas szível illik minékünk esedeznünk a' mi mennyei szent Atyáknak, hogy az ő áldott Lelkének tűzével gerjeszse-fel a' mi indulatinkat, hogy a' buzgoságnak csak nem emészto tűzével, kezdhesük és végezhesük a' mi ő hozzá való könyörgésünket, Amen.

Ditsólság magasságban Istennek.

V E G E.

S 2

K Ö-

Következnek

EZ URI IMADSAGNAK KERES-
finek számok és rendek szerint valo,
azokkal egygyező, és azokrol e' könyvben va-
lo tanítátnak folyásából szedegettetett
édesíszes buzgo könyörgési El-
mélkedések;

Mellyekkel a' kegyes könyörgő lelkek helyessen él-
hetnek az alkalmatosság szerint.

Szenteltség a' te neved.

OH menynek, földnek, tengernek, és
mind ezeknek fereginek, orízáglo, ha-
Matth. 3. talmas és ditsőséges Istene: a' Jésus Christu-
v. 17. nak természet szerint, és örökke-valo szent
Mat. 17. Attya, minékünk-is ő benne és általa igen sze-
v. 5. relmetes édes Atyánk: hálákat adunk mi te-
néked a' mi szívünknek te hozzád valo igaz
indulattyából, hogy a' te ditsőségedet, bőltse-
fégedet, méltóságodat, jószágodat, nevednek
szentségét, minden teremtetett állatoknak fő és
kiváltképpen valo végévé rendelted, minde-
Prov. 16. neket tennen magadért teremtvén: és mi ve-
lünk-is ezt meg-ismértetted, sőt magunkal a'
te nevedet szenteltetted, minden tselekedetink-
ket te magad igazgatván a' tennen fáját ditsősé-
fégedre. Ismérjük mi Urunk Istenünk, hogy
mind ezek, nem magunktól, hanem a' te in-
gyen-valo ajándékozásodból lőttének. U-
gyan-

gyan-is, Uram, nintsen a' halando emberek
közül, a' ki tudná miképpen kelletnék a' te
nagy nevednek szenteltetni és ditsóittetni:
sőt a' menyire meg-világosodtunk-is, nem
érkezhetünk úgy reá, mint a' te fölséges méltos-
ágos neved érdemli. Mert rész szerint tu-
dunk, és rész szerint profétálunk, azért min-
denkor szükölködünk ennek öregbítése nél-
kül. A' mit pedig tudunk-is a' felől, véghez
nem vihetjük a' te Lelkednek serkengetése,
és vezérő kegyelme nélkül. Sok dolgok van-
nak mi kívülünk és körülünk, a' melyekben
a' te nevednek szentelését bé-öltöttad, a' mel-
lyeket csak egyedül a' te bölts szived tud és
lát, melyekről-is a' ditsóséget csak tenéked
telajdonítottuk, mondván: áldás, ditsóság,
tisztesség, nagyság, és hatalom legyen tené-
ked, erős mindenható, a' ki valál, a' ki vagy,
és mind örökké meg-maradsz. Bizodalmas
es tőredelmes szível esedezünk, oh mi Urunk,
a' te Atyai szerelmednek, hogy mivel a' te ne-
vednek szentelésében, te vagy mind kezdet
s' mind vég; első és utolsó: adgyad leg el-
sőben a' mi szívünkben a' te nevednek szente-
lésére valo buzgo kívánságot, és továbbá
tégyminket méltokká arra, hogy a' te ne-
vednek ditsóításának edényi lehelsünk a' te
irgalmaságod szerint. Ne ragadgyon a' mi
szívünk a' földhöz, és a' földieknek fényessé-
géhez, hanem a' te ditsóségednek fényének

1. Cor. 13.

Rom. 8. v. 26.

szemlélésére ragadtatsék-el a' mi szivünk és lelkünk. Oh mi Urunk Istenünk, minden te feregeid ditsérnek tégedet: az erős angyalok, *Ps. 148.* a' nap, a' hold, a' fényes tsillagok, a' magasságos egek, az égen föllyúl valo vizek: A' fárkányok, mélységek: a' tűz, kő-eső, hó, és nedveség: hegyek, halmok, gyümöls termő fák, cedrus fák: vadak, barmok, tsuszó mászó állatok, és röpő madarak: földi Királyok, minden népek, Fejedelmek, és földnek minden birái: ifjak, vének, szűzek és gyermekek. Minékünk nem engednéde a' te nevedet szentelnünk és ditsőitenünk? Ne legyen az, feregeknek Ura! Imé jól látod te a' mi szivünknek minden indulatit, és vizsgálod a' mi veséinket; vizsgál-meg bátor, ha nem nagy kívánsággal ohajtozik a' mi lelkünk a' te nevednek szentelésére. Adgyad azért minékünk, hogy tégedet természetben, személyidben, tulajdonfágidban, örökké és idő szerint valo fölséges tselekedetidben, napról napra, jobban jobban meg-ismérhesünk: irgalmaságodnak és igazságodnak munkáit tsudálhassuk. Es semmitől inkább ne fellünk, mint a' te fölséges nevednek meg-fertéséül, gyalázásául, és káromoltatásául, és ezen nagy gyötörődésben essek a' mi lelkünk, mikor látjuk vagy halljuk a' kívül valoktul a' te szent nevednek kissebbítését: és ugyan *Joel. 2.* meg-szaggassuk nem a' mi kontósunket, hanem

nem a' mi sziveinket, és azon legyünk nagy serénységgel, miképpen azt a' te nevedről elfordíthassuk, és a' mi szivünkrol-is az éles-tört el-verhesük. Viszont ne legyen minékünk nagyobb örömünk és gyönyörűségünk, mint a' te nevednek ditsőítésének látásában hallásban. Ha mikor pedig, oh mi Urunk Istenünk, az emberi erőtelenség bennünket arra vinne, hogy valamiképpen mi adnánk okot fesslett életünkkel a' te nevednek kissebbítésére: engedgyed mentől hamaréb mi magunkat meg-eszméllenünk, és életünket megjobbitanunk, hogy így a' te nevednek ditsőítését viszont helyére állathassuk. Te pedig len szent szent szent Isten, ki a' te ditsőségedet buzgo szeretettel szereted, és a' te nevednek szentölőit bőféges áldással gazdagítod, a' mint ellenben annak gyalázoit meg-gyalázod, viselly mind ezekre gondot a' te bőltseféges hatalmad és irgalmaságod szerint. Amen.

Jöjjön-el a' te országod.

OH Uraknak Ura, és királyoknak Királya, erős, hatalmas, országlo nagy Isten, kit az egeknek egei bé nem foghatnak; kinek ülő izeked az ég, a' te lábaidnak pedig számolya a' föld: kinek országolásához képest, *Dan. 4.* a' földnek minden országi, és azoknak lakosai olyannak bősülnének mint a' semmi. Te,

Uram, úgy vagy, bírod a' teremtettermé-
szetet, és abban hatalommal országolsz; de
kiváltképpen való országodat emelted, a' Jé-
sus Christusban. fiaiddá fogadott hivednek szí-
vekben, mellyet kiváltképpen való moddal-is
rendeltél a' te nagy nevednek szentelésére.
Mert ebben tetfzik ki inkább, Uram, hogy
nem egyéb teremtet dolgokban, a' te kegyel-
med, irgalmad, hatalmad, igazságod, és böl-
tseséged. Oh melly ékes és drágálatos, Uram,
a' te országod! mellyel te magadon kívül sem-
minémű teremtet állat nem érkezik! Ugyan-
is Uram, mert mindenek ezé a' te országodé:
akar e' világ, akar az élet, akar a' halál, akar
a' jelen valók, akar a' következendők; az pe-
dig a' Christusé. A' miképpen pedig, Uram,
csak te magad emelted és állattad föl a' te or-
szágodat, úgy csak egyedül magad-is igazgat-
hatod: mert ennek ellenfégit csak magad
győzheted-meg; ennek javaival semmi-némű
teremtet állat nem birhat: és ennek igazga-
tása olly lelki, hogy csak egyedül Te örökké
való Lélek, ismérheted, kezdheted és végezhe-
ted. Hálákat adunk tenéked, oh mi mennyei
szent Atyánk, hogy te minket ez országod-
nak hivedé rendeltél és választottál, és a' te
ellenfégednek a' Sátánnak országából meg-
szabadítottál, és a' te országodnak javaival
bennünket meg-gazdagítottál: lelki böltsé-
séggel, okossággal, hittel, reménységgel, sze-
retet-

1. Cor. 3.
v. 22.

retettel, szelidséggel, alázatossággal, békesé-
ges rúrésszel várakozással, lelki serénységgel,
buzgosággal, minden jószágos erővel, és ál-
hatatossággal föl-ékesítettél, mellyeket tsele-
kedtél nem másért, hanem csak a' te drágála-
tos kintsedért a' Jé-
susért, a' mi fejünkért: a'
kiben választottál, meg-igazítottál, fiaiddá
fogattál, meg-szenteltél, és a' boldog remén-
ség által meg-is ditsőítettél. Mellyeket szer-
zettél bennünk, külsőképpen a' te áldott igéd-
nek szolgaid által való szorgalmatos hirdette-
tése és a' Sacramentumok által; belsőképpen
pedig a' te Lelkednek bennünk munkálkodása
által. Bizonyára Uram, ha te minket meg nem
szántál, kerestél, elő nem vöttél, és meg nem
fogtál volna, mi a' Sátánnak országában ma-
radtunk volna, és soha a' te országodnak örö-
kösi nem lehettünk volna, soha ennek javaibá
nem részesülhettünk volna. Mert mi termé-
szetünk szerint nem egyebek vagyunk min-
den erőnkre nézve-is, hanem a' pokolnak egy-
egy fűstőlgo üszögei, és a' Sátánnak rabjai.
Őrül azért a' mi lelkünk te benned mi szaba-
dulásunknak Istenében, és ditselkedvén áld-
gya s' magasztallya szent nevedet örökkön
örökké. Alázatos bizodalommal esedezünk
tenéked, oh mi mennyei Atyánk, hogy ha im-
már mi velünk ennyi jót tselekedtél, méltos-
tás minket a' te országodban mind örökké
meg-maradnunk, és ennek javaival élnünk
s' táplá-

s' táplálodnunk. Es mivel hogy el-kezdted mi bennünk a' te országot, kérünk nevellyed-is naponként ennek javait a' mi lelkünkben. A' mi még bennünk a' Sátánnak országához valo, rontsad erővel és hatalommal: Vetkeztess-le minket a' főtétfégnek köntőféből, és a' világozságnak fényes köntőfével ruház-fel bennünket. Nevellyed mi bennünk a' lelki országnak bőltseféget, a' mi gyenge hitünket erőstited, reménfégünket tegyed állandová, te hozzád és felebarátinkhoz valo szeretetünket őregbitsed, és a' te házadnak s' országodnak tsak nem meg-emészto szerelme foglallyon-el minket egészlen. Nemz mi bennünk ki-mondhatatlan kívánságot és erőlködést a' te országodnak éppítésére. Te pediglen, Uram, a' te erőst hatalmad szerint, tegyed fogonatosá e' mi igyekezetünket mind magunkra, s' mind felebarátinkra nézve. Ne engedgyed, oh mi Urunk, hogy mi azok közül valok legyünk, a' kiknek semmi gondgyok nintsen a' te országodra, ennek javaira, és igazgatására; hanem mi szüntelen fáradozunk mind ezekért, jo reménfégben lévén, hogy a' mi munkánk az Urban nem leszen hafzontalá; és hogy ha másokat meg nem nyerhetünk-is, mi a' mi magunk lelkünket a' te igaz itelő széked előtt meg-menthessük. Rontsad naponként a' főtétfégnek és az Anti-christusnak országát, és mind azokat a' hatalmafságokat,

I. Cor.
v. 58.

kat, a' mellyek magokat a' te országodnak ellenében vetették. Szabadíts-meg a' te választottidat, azoknak a' pártos országoknak hatalmokat alol. Téríts-meg azokat, a' kiket még eddig az ő utokon hadtál járni. Gyűjts-össze, mind a' pogányságból, s' mind a' Sidoságból valo választottidat; és minden egyéb tévelygésekről tisztíts-meg azoknak elméjeket, és tanítsad őket az egy úton, a' Jesus Christuson járni örök idvőiségekre. E' végre tarts-meg a' te igédet és a' Sacramentumokat az ő saját tisztalágokban. Támaszsz tudos, szent életű, buzgo, serény vigyázo, és álhatatos lelki pásztorokat, és igazgato véneket, kik a' te nyájadnak kedvezzenek. Allás virágzó Reipublicákat, hatalmas és győzödelmes Királyokat, Fejedelmeket, tanátsos fő rendeket; és minden rendbeliekből állás erőst gyámolokat a' te országodnak őltalmára, éppületire, és meg-maradására: a' kiket belsőképpen a' te Lelkednek általa ugy igazgass, hogy ők mindnyájjan mint egy ember, egy szível lélekkel, tehetség ez iránt valo tiszteket és munkájokat. A' kiket pedig immár meg-térítettél, ne engedgyed visszafordulni a' főtétfégnek országában; hanem minket meg-tartván, a' gonoszokat meg-rontván ditsóítsd-meg magadat, mi bennünk irgalmad, ezekben igazságod szerint, által-vívén minket a' kegyelemnek és vitézkedésnek országából, a' ditsófságunk

272 **AZ URI IMADSÁGBOL**
nek és győzedelemnek országában, a' hol té-
gedet minden szentiddel áldhassunk és föl-ma-
gasztalhassunk, Amen.

Légyen-meg a' te akaratod, mi-
képpen menyben, &c.

OH nevednek szenteléséhez, és ditsósé-
géhez buzgó szeretettel gerjedező, bölts,
hatalmas nagy Isten, ki a' te nevednek szente-
lésére, és országodnak terjesztésére szentfé-
gés törvényeket szabtal és rendeltél; és azokat
Rom. 2. rész szerint a' mi szívünknek tábláira a' te
v. 15. hatalmadnak ujjaival fel-irtad, rész szerint pe-
dig a' te követeid, a' Propheták és Apostolok
által külső testi táblákra is le-irattad, e' végre,
hogy a' te országodnak hivei azok szerint
rendelnék minden útokat és életeket. Oh
Psf. 19. melly tökéletes, Uram, a' te törvényed! meg-
v. 8. 9. eleveníti a' lelkeket. Melly igaz a' te tanubi-
10. 11. zonyfág-tétele! böltséget ad a' kisdedeknek.
Melly igazak a' te parantsolatid! meg-vidámit-
tyák a' szívet. Melly tiszta a' te parantsola-
tod! meg-világosítja a' szemeket. Melly
igazak mindenestül fogva a' te ítéletid és mon-
dásid! Kivánságosbak minden tiszta aranyból,
és édesbék minden szin-méznél. Oh melly
boldog ember, a' ki azokban gyönyörködte-
ti magát, éjjel és nappal azokról elmélkedvén!
Psf. 119. Melly boldog ember a' kinek ezek tanátsofi!
v. 24. Hálákat adunk tenéked, oh mi mennyei szent
Atyánk,

Atyánk, hogy a' mi akaratunkat, a' te egye-
dül szent és tiszta akaratodnak alája hajtottad,
hogy a' te nevedet szentelhetnők, és orszá-
godat terjeszthetnők. Ugyan-is, Uram, senki
tégedet nem ditsóithet, nevedet nem szentel-
heti, országodat sem éppitheti, hanem csak a'
ki testét lelkét a' te Sz. akaratod alá hajtani kész.
Mert az által vagyó a' te országod mi bennünk,
és az által tötted-le a' mi lelkünkben a' te ki-
rályi székedet. Alázatosan esedezünk azért,
oh mi szent Atyánk, a' te szerelmednek, tsele-
kedgyed immár mi velünk azt az irgalmasá-
got, hogy tagadhassuk-meg minden mi testi
kivánságunkat és indulatunkat, mind azokkal
őszve, a' mellyek ezzel a' te jó és szent aka-
ratoddal ellenkeznek. Ne járjunk úgy mint *Eph. 4.*
egyéb pogányok, az ő elméjüknek hijában *17. 18.*
valóságában, lelki sötétségben, Istentől valo
idegeniségben, tudatlanságban, szíveknek ke-
ményiségében, és minden tisztátalanságnak
nagy serénységgel valo tselekedetiben. Ne ál-
Rom. 6. lassuk a' mi tagjainkat hamisságnak fegyvere *12. 13.*
gyanánt a' bűnnek, és ne uralkodgyék a' bűn
a' mi halando tagjainkban: hanem vetkez-
Eph. 4. zük-le ama' régi élet szerint valo ő embert, *v. 22.*
melly meg-veszett a' tsalárd gonosz kivánság
miatt. Öldököllyük-meg a' mi földi tagjain-
Col. 3. kat, a' gonosz kivánságot: és újjullyunk-meg *v. 5.*
a' mi elménknek lelke szerint: és öltözzük-
Eph. 4. fel az új embert, melly Isten szerint teremte- *23. 24.*
tett

- tett az igazságra és a' valóságos szent életre.
- Phil. 2.* Légyen a' te igédnek intéfénék helye mi bennünk, légyen a' szeretnek valami gyönyörűfége, légyen a' Szent Léleknek társasága, szívből való könyörületesség; legyünk egyenlő indulattal, egy szeretünk, egy értelmünk, és egy akaratunk legyen. Semmit ne tseledgyünk versengés avagy hijában való ditsékedés által: és ne nézzük tsak ki-ki a' magunk hasznát, hanem a' másét-is; és minden alázatossággal, szelidséggel, és lelki kegyességgel
- Eph. 4.* el-szenvedhesük egy-mást a' szeretnek általa, melly a' tökéletességnek kötele, igyekezőn visszont azt meg-tartani a' békeségnek kötele által. Ugy ragaszkodgyunk a' te törvényedhez, hogy se jobbra se balra attul el ne hanyatolgyunk, valami emberi találmányokra;
- Joh. 5.* hanem szüntelen vizsgálhassuk az írásokat,
- v. 39.* mint a' mi életünknek igéit, és a' mellyekben
- és 6. 71.* vagyon helyhezterve a' mi örök idősségünk.
- Act. 21.* A' te titkos rolunk való végezésedben-is úgy
- v. 14.* meg-nyugodgyék a' mi lelkünk, hogy minden féle változó forunkat és állapotunkat, tsendes és békeséges türessel szenvedhesük, és mind szerentses s' mind szerentsétlen forunkrol tenéked hálákat adhassunk, tudván,
- Rom. 8.* hogy te minékünk szerelmes Atyánk lévén,
- v. 28.* mind azokat javunkra tudod szolgáztatni.
- Phil. 2.* Mind ezeket Uram te tőled kérjük, mert tsak
- v. 13.* te adhatod hogy akarhassuk és el-is végezhesük

fűk mind azokat, a' mellyek a' te akaratod szerint vannak. Mert mi magunktól semmi jora alkalmatosok nem vagyunk. Sőt mind magunkban, s' mind kívülünk fok ellenkező dolgok vannak, a' mellyek a' te szent akaratoddal tusakodnak, úgy hogy, ha te az el-kezdet jót bennünk, és velünk egygyütt nem munkálodod; soha a' te akaratodnak tseledésében minékünk részünk nem lehet. Ezekben pedig a' jokban hátra állanunk se hadgy bennünket, hanem annyira nevellyed ezeket mi bennünk, hogy tellyes férfiakká lehessünk, a' Jesus Christusnak állapotjának mértéke szerint. Mind ezekben pedig követehesük a' te ditsőséges szent angyalidat, a' kik készen, tisztán, igazán, és serényen engedelmeskednek a' te szent akaratodnak: annival-is inkább, hogy mi ő vélek egy társaságra és boldogságra hivattattunk, mellyet megadsz minékünk, a' te atyai szerelmednek igéreti szerint, a' mellyet tettél minékünk a' mi fejünkben a' Jesus Christusban, kinek te ved, és a' te Szent Lelkoddal ditséret legyen, legyen ditsőség, mind örökké, Amen.

A' mi mindennapi kenyerünket
add-meg minékünk ma,

OH mindenre elégéges, tellyes hatalmu Isten, a' ki adsz mindeneknek lételt, életet, és mozgást, a' kire néznek mindeneknek

2. Cor. 4.

v. 5.

Rom. 7.

v. 23.

Eph. 4.

v. 13.

Ps. 103.

v. 20.

Act. 17.

v. 25.

Ps. 104. nek szemeik, és bé-töltesz minden lelkes ál-
 27. latokat a' te áldomásiddal: a' kinek engedel-
 méstől függ minden joknak bírása, azoknak
 hasznok, és ezekkel való élések. Hálákat a-
 dunk mi tenéked mint mennyei szerelmes A-
 tyánknak, hogy te nem nézven a' mi méltat-
 lanlágunkat, és javaiddal való fokszori gono-
 szul élélünket, még-is el nem felelkezéél mi-
 rolunk, hanem szorgalmatos gondot visel-
 téel a' mi gyarló testünk táplálására, vidámsá-
 gára és örömére való jokrol-is: ételünket, ita-
 lunkat, ruházatunkat, egészségünket, bőfé-
 günket, békefégyünket, jó szerentsénket ke-
 gyessén ki-szolgáltattad. Meg-áldottál min-
 ket tisztességes étellel, jó hirrel nével, Patro-
 nusokkal, Patronákkal, igaz hűséges barátsá-
 gos emberekkel, és a' tiéid előtt való kedves-
 séggel. Ha mikor, Uram, a' mi te benned va-
 lo bizodal munknak, és békeféges türelmünk-
 nek meg-probálására, s' jóvendő tanittatásunk-
 ra, bennünket ehféggel, drágasággal, mezite-
 lenséggel, szegénységgel, kárvalással, foglág-
 gal, vereségekkel, sebekkel, sok rendbéli tag-
 jainknak fájdalmival, betegséggel, szomorú
 hirekkel, jó hírünkben nevünkben való fértő-
 désekkel, kedves emberinkről való el-válasz-
 tással, szárazon és vizen a' gonosz emberekről
 való felelemmel, rettegéssel, dög halállal, had-
 dal, kegyetlen fene vadakkal, és egyéb osto-
 riddal meg-látogattál-is; mindazáltal ugyan
 meg-

meg-tartottad a' te mi hozzánk való szerel-
 medet; ismét meg-világosítottad mi rajtunk
 a' te orczádat, és kelleterkorán nyújtottad mi-
 nekünk a' te segítő karodat, és a' mélységből
 bennünket ki-vontál. Es el-annyira viselted
 gondunkat, hogy mi soha azt nem mondhat-
 tuk valósággal, hogy te benned valaha meg-
 fogyatkoztunk volna. Tsudálkozik, Uram, a'
 mi lelkünk, mi hozzánk méltatlanokhoz mu-
 tatott jó-téteményiden. Kissebbek vagyunk, Gen. 32.
 Uram, minden te jó-téteményidnél és igazsá- v. 10.
 godnál. Mitsodák vagyunk, Uram, mi, és
 mitsoda a' mi atyánknak háza, hogy minket 2. Sám. 7.
 szegény szolgáló leányidnak fiait elő-vöttél?
 Bizonyára, Uram, tsak a' te meg-változha-
 tatlan atyai szerelmednek munkájának ismé-
 ri mind ezeket a' mi lelkünk, a' te nagy ne-
 vednek áldásával és magasztalásával. Aláza-
 toson esedezőnk-is, Uram, fölégednek, biz-
 ván a' Jesus Christusnak érdemében, és te előt-
 ted való kedvességében, hogy maradgy-meg,
 Uram, ebben a' mi hozzánk való buzgoságos
 atyai szerelmedben: és ne rekesz-ki minket
 ez után-is a' te atyai gondviselésednek szár-
 nyai alól. Aldgy-meg minket minden tiszt-
 tességes hivatalunk szerint való munkáink-
 ban és életünk keresésében. Környékezzé- Deut. 28.
 nek-meg minket a' te áldásid, a' városban és 2. 3. 4. 5.
 a' mezőben: legyen áldott a' mi földünknek
 gyümöltse, a' mi barmainknak tenyészése:

278
 áldott legyen a' mi kosárunk és kenyér tartó
Hof. 2. edényük. Halgassd-meg, Uram, az egeket, az
v. 20. 21. egek halgassák-meg a' földet, a' föld halgassa-
 meg a' mustor, buzát és olajt, és ezek-is hal-
 gassák-meg a' te népedet az Izraelt. Ne verj,
Deut. 28 Uram, minket az első helyett porral és hamu-
v. 24. val; hanem nyisd-meg minékünk a' te jo kin-
ibid. v. tsedet az eget, hogy adgyon első a' mi föld-
12. dünkre alkalmas időben. Ne verj minket,
 Uram, aszályal, szárazsággal; kő-elsőekkel, ra-
 gyával, meny-útó kőekkel, szél-veszekkel,
 veszedelmes égi szakadásokkal, és ár-vizek-
 kel. Legyen áldott a' mi szántásunk, vetésünk,
 aratásunk, a' mi gabonánknak ki-vitele és bé-
 vitele. Ne emészszék-meg, Uram, a' kegyetlen
 idegenek a' te javaidat, a' mellyeket a' mi gyar-
Deut. 28 lo testünknek táplálására rendeltél. Ne ragasd
21. 27. mi hozzánk, Uram, a' dög-halált-is, hogy el-
 fogyatnál bennünket a' földnek szinéről. Ne
 verj, Uram, minket veszedelmes nyavalyák-
 kal, az Ægyptomi fekélyekkel, süllyel, var-
 ral, viszketeggel, és minden iszfizonyu tsapá-
 siddal: hanem legyen egészséges, Uram, a' mi
 esztendőnk minden részeiben, legyenek egé-
 segessek az éltető állatok, a' tűz, a' levegő-ég,
 a' víz és a' föld, a' te szolgaidnak azon a' föld-
 dőn, a' mellyet nékiek adtál meg-maradások-
Deut. 28 ra és szaporodásukra. Ne hozz, Uram, mi
v. 49. reánk megszűnven, a' földnek utolsó részé-
 ről, se közélről olly kegyetlen népet és nem-
 zetet

279
 zetetet, a' melly nem különben röpülne mint
 a' fás, kinek nyelvén nem értenénk; szemtelen
 népet, a' ki nem tisztelné a' vén embert, és a' *Jer. 5.*
 gyermekeknek nem kedvezne; kegyetlen né- *v. 16.*
 pet, mellynek tegze ollyan lenne mint a' ko-
 porfo; melly a' mi határinkat el-foglalná, la-
 ko helyeinket el-pufztitaná, és erős épületin-
 ket, s' még a' te házaidat-is (a' mellyekben a'
 te neved segítségére hivatott) a' földig le-ron-
 taná, úgy hogy egygyik kő a' másikon meg ne
 maradna; és marháinkat, jofzágunkat s' ma-
 gunkat-is mint a' fáska meg-emésztené, és a'
 mi földünkben a' tenéked izsgáló szenteket
 el-fogyatná: hanem a' te nevednek ditsősé-
 géért adgy békefészes idöket ernünk, Uram,
 minékünk. Engedgy egygyeséget minékünk
 magunk között, és a' mi környölünk lako,
 erős és hatalmas nemzetek között. Te, Uram,
 ki birod a' királyoknak, fejedelmeknek, a' *Prov. 21.*
 földnek népének, és mindeneknek sziveket, *v. 1.*
 hajtogassad ezeket a' szép békefészes meg-
 szerzésére és állandó meg-maradására, hogy
 a' békefészeset hiassuk a' mi kő-falainknak, és
 a' tsendéséget a' mi kapuinknak. A' kik pe-
 dig, Uram, most mi ellenünk igyekeznek, azo-
 kat fogyatkoztassd-meg minden okoskodá-
 sokban, bolondíts-meg az ő tanátsokat mint *2. Sz. 17.*
 az Achitophel tanátsát: vedd-el sziveknek *v. 14.*
 bátorságát és karjoknak erejét, vond-ki az ő *és 15.*
 fegyvereknek elit, és hiában-valo legyen az *v. 31.*
 T 2 ó gyors

Prov. 21. Ő gyors lovoknak a' viadalra valo készítése.
 v. 31. Rettents-meg őket szívekben, gondollyák-meg
Psal. 9. hogy ők-is halando emberek. Jőjjön mély ál-
 v. 21. lom mind a' lovagra s' mind a' gyalogra. Ha
Psf. 76. egy uton jőnek mi reánk, hét uton szalad-
 v. 7. gyanak viszszá. úvólts, Uram, te, mint az erős
Deut. 28 v. 7. Oriás, és mullyanak-el a' mi ellenfégink. Go-
 nosz és hamis igyeknek szakadgyon nyaka,
 magokat pedig fordits-meg tennen magad-
 hoz, hogy mi velünk egygyütt ők-is tenéked
Psf. 2. félelemmel és rettegeffel mint erős hatalmas
 v. 11. Urnak szolgálynak. Ha pedig, Uram, a' te
 szabados tetszésed szerint minket egyéb ked-
 vetlen állapotokkal akar sz-is látogatni, lé-
 gyen a' te szent akarated; tsak adgyad miné-
 künk a' te erős lelkedet, hogy mind azokban-
 is a' te atyai szerelmedet kostolgathassuk, és
 atyai veszfődet tsokolgathassuk, várván bi-
1Tim. 6. zonnyal a' te segedelmedet és szabadításodat.
 v. 6. Ezért-is esedezünk, mi mennyei szent Atyánk,
 fölségednek, hogy engedgy minékünk meg-
 elégedő szívet azokkal a' testi jokkal, a' mel-
 lyeket te minékünk e' világi jokból ajándé-
Prov. 30. koztál. Ne adgy minékünk olly gazdaglá-
 v. 7. got, melly miatt tégedet meg-tagadnánk: se
 olly szegénységre ne juttass, hogy lopásra ve-
 temednénk, és végezetre gonoszul élénk a'
 te szent neveddel: hanem táplálly minket
Mat. 6. hozzánk illendő napoként valo eledellel. Ne
 v. 32. botsásd, Uram, a' mi szívünket ezekért valo
 pogá-

pogányi szorgalmatosságra, és ne buzogjon
 a' mi szívünk inkább ezekhez, hogy nem mint
 a' te országodhoz és annak igazságához: se-
 tenéked mi Istenünknek ezekben időt, mo-
 dot, és menyiséget ne szabjunk; hanem nyu-
 godgyunk-meg a' te bőlts gondviselésedben, *Mat.* 6.
 el-hívén azt, hogy a' mint tudod mi nélkül v. 32.
 szükölködünk, ugy tudod azt-is mennyi nél-
 kül szükölködjünk, mind életünknek s' mind
 tisztünknek és állapotunknak meg-tartására.
 Adgyad ezt-is, mi Urunk Istenünk, hogy tsak *Mat.* 6.
 egy nap-is ne mullyék-el mi tőlünk, a' mi bi- v. 11.
 zodal munknak, és a' testi jokért valo könyör-
 gélünknek-is meg-ujjtása nélkül: annyival-is *Lam.* 3.
 inkább, mert a' te irgalmaságid-is minden na- v. 21.
 pon meg-ujjulnak mi hozzánk, és minden-
 fölkelő nap, főt minden állatok ugyan no-
 gatnak minket, ez mi tisztünknek és kegyef-
 ség gyakorlásunknak meg-újítására: tartsunk
 attól-is, hogy ha valamelly napot e' nélkül el-
 mulatándunk, talám nem adattatik minékünk
 erre tsak a' holnapi nap-is. Továbbá, szerel- *Lev.* 19.
 mes Atyánk, mivel te parantsoltad, hogy fe- v. 18.
 lebarátinkat-is szeressük mint mi magunkat,
 és az ő számokra-is minket sáfárokká tóttél; *Mat.* 5.
 ne engedgyed hogy irigységgel, fősvénység- v. 42.
 gel, javoknak gonosz kívánásával, ragado-
 zással, hamis pörrel, törrel a' mi felebarátink
 javait fogynok; hanem inkább te hozzád ő *1Tim.* 2.
 érettek-is esedezzünk, és áldott kezeidből

*Jac. 4.
v. 3.* vőtt javainkból nékiek-is fáfarhódhattunk. Mind ezekkel pedig ne úgy éllyünk, hogy a' mi magunk testi gonosz kívánságunkra kőltetők, hanem hogy a' te nevednek szentelésére, kegyelmednek és ditsőségednek országának terjesztésére alkalmasabbakká és kézszebbekké tétettefsünk, tudván azt hogy azok
*Ecl. 5.
v. 13.* minékünk úgy nem lesznek törökké és tövisé, sem veszedelmekké, hanem sőt ugyan mint egy lelkiekké válnak; és olyakká, a' mellyekben a' te atyai mi hozzánk való szerelmedet költségthattuk a' Jesus Christus által, kinek te veled és a' te áldott Lelkeddel legyen áldás és magasztalás mind örökkön-örökké, Amen.

Es botsájd-meg vétkeink: &c.

*Ex. 34.
v. 6. 7.* **O**H Jehova Jehova! erős irgalmas és kegyelmes Isten, késedelmes a' haragra, nagy irgalmaságu és igazságu. Ki megtartya irgalmaságát ezer iziglen, el-vézi a' hamisságot, a' vétet, a' bűnt; a' bűnöst büntetés nélkül nem hadgya; hanem meglátogatya az atyáknak álnokságokat a' fiakban és a' fiaknak fiaiban harmad és negyed iziglen. Imé, mi Urunk Istenünk, megszűnjen és idegen tartományból, puszta és száraz földről, éhségből szomjúságból és mélységből kiáltunk te hozzád, és meg-emlekezünk te rolad, és a' mi bűneinkről. Meg-vallyuk, Uram, te előtted a' mi ál-

mi álnokságinkat: mert másképpen abból való szabadulásunkat nem-is kívánhatnók, a' te irgalmaságodat-is nem bősülhetnők, hozzád nem futhatnánk, és azoknak botsá-nattyának vételére-is alkalmatlanok volnánk. Ugyan-is mi hasznunk volna abban, ha a' te irgalmaddal legeltetnők magunkat, azonban bűneinknek kedveznénk? Imé azért, Uram, minden kedvezés nélkül, alázatosan, igazán, azoknak utálatával, gyűlöletével, szomorúsággal, orca pirulással, és meg-térni igyekező szível vallást tévünk azokról te előtted. Vétkeztünk, vétkeztünk az ég ellen és te ellened. *Luc. 15.
v. 18.* Tsalárda' mi szívünk gyermekségünktől fogva, mindeneknek fölőtte, és kitsoda tudhattya azt meg? *Jer. 17.
v. 9.* Származtanak a' mi szívünk-
*Mat. 15.
v. 19.* ből gyilkosságok, paráznaságok, tisztátalanlágok, lopások, hamis tanúságok, rágalmazások, kevélység, bálvány-imádás, bőjölés-bájos-lás, harag tartás, irigység, versengés, patvar-kodás, viszázkodás, pártütések, fősvénység, irgalmatlanlág, részegség, tobzodás, és ezekhez hasonlo mérges vipera kigyoknak fajzati. Elhatottanak pedig ezek a' mi külső tagjainkra-is, sőt tellyeségeffen lelkünket és testünket el-foglalták. Nagyok, Uram, és nehezek a' mi álnokságink: mert te ellened mindenek fölött való fölséges jó ellen vannak: mert a' te képed és hasonlatosságod ellen vannak: mert meg-fosztottanak minket a' mi leg főb

javunktól, a' mi tökéletességünktől: mert mi reánk fölőtte nagy és nehéz súlyos veszedelmet hoztanak. Régiek, Uram, a' mi álnoklágink: mert még a' mi első szüléinkben megromolván, se fogontatásunk, se születtetésünk, se életünknek akarmelley czikkelye éppen nem maradott. Sokak, Uram, a' mi álnoklágink, mert a' tengernek fővenyit, az egeknek tsillagait, és minden gondolkodásinkat számokkal föllyűl halladták. Oh mi nagy adótságink! mellyek köteleznek minket átokkal, sőt Istennek árkával őszve-köttetett kinoknak szenvedésére. Mellyekért soha eleget nem teltünk, és soha meg nem fizethetünk, mint ama' tiz ezer talentommal adótsá maradott szolga, holott naponként a' mi nagy adótságinkat nevelten nevellyük-is, mellyről a' mi magunk lelkünk-ismereti-is ellenünk bizonylágot téfzen, vádol, kárhoztat, mardos mint a' féreg, éget mint a' sebes tűz. Oh mi szegény bűnösök! kitsoda szabadit-meg minket ez halálnak árnyékából? Te hozzád, Uram, te hozzád, a' kit meg-bántottunk, a' kinek minden javait el-tékozlottuk, vízfőz-térünk; és te előtted térdre esvén, sőt arczra borulván, keserves szível, szomoru és meg-hervadt ábrázattal, könyvező szemekkel, nyóggéssel mint a' galamb, és sürű ohajtásokkal: a' Dáviddal, a' Manassessel, a' Péterrel, a' bűnös Mária Magdalenával, ama' szegény Publicanussal,

Rom. 5.

v. 12.

Ps. 51.

Gen. 6.

v. 5.

és 8. 21.

Manass.

fis. 9.

Deut. 27.

Mat. 5.

v. 26.

és 18. 25.

Jac. 3.

v. 2.

Rom. 2.

v. 15.

Rom. 7.

v. 24.

Ps. 51.

Mat. 26.

Luc. 7.

Luc. 18.

nussal, és minden egyéb meg-szomorodott bűnök bótánattyát kíváno szolgáladdal, a' te nagy irgalmaságodhoz ragaszkodtunk. Elég Uram, el-hífszszük a' te irgalmaságod a' Jesus Christusban, a' mi bűneinknek meg-bótátására, és adótságinknak meg-engedésére. Mert te nem csak igaz ítélő biro, hanem egyszer s mind igen irgalmas, kegyelmes, és engedelmes jó akaro édes Atyánk vagy a' Jesus Christusban. Mert a' te bótseféged úgy rendelte a' mi állapotunkat a' Jesus Christusban, hogy a' te igazságod és irgalmaságod ő benne őszve-találkozván, egymást tsokolgassák: és a' te igazságodnak meg-fértődése nélkül, irgalmaságodbol minékünk minden bűneinket meg-engedheted. Mert ő hordozta a' mi bűneinket az ő vállán a' kőrőzfán, és a' mi békefégednek veresége esett ő rajta, és az ő sebeivel gyógyultunk-meg, annakokáért az ő vérében való engesztelő áldozatért engeszteltetés-meg, Uram, mi hozzánk! Mullyék, Uram, ellenünk való haragod! Légy kegyelmes, légy irgalmas, oh mi Urunk Istenünk, minden időnkben, minden helyünkben, minden módon esett álnokláginknak! Engedd-meg a' te szolgálidnak adótságokat! Ne tulajdonítsa minékünk a' mi Urunk a' mi álnokláginkat! Ne emlékezzék-meg a' mi Urunk arról, hogy mi teveled gonoszul tselekedtünk! Ne adgyad-ki a' mi részünket a' hypocritákkal, és ama' haszon-

Ps. 103.

v. 13.

Ps. 85.

v. 11.

1. Pet. 2.

v. 24.

Esa. 53.

v. 4.

Rom. 5.

v. 19.

Luc. 18.

Ps. 51.

Mat. 24.

v. 51.

és 25.

v. 30.

Esa. 66. talan szolgával a' külső förtétségben, a' sirás és
v. 24. fog tsikorgatásban, a' meg-olthatatlan tűzben,
 és meg-halhatatlan férgek között; hanem
 ments-meg a' mi lelkünket minden fele retten-
 netes átkaidtól és büntetéstől, és tarts-meg
 a' mi lelkünket és testünket a' te Fiadnak dicsól-
 séges országára, hogy az Abrahámmal, Isákkal,
Mat. 8. nap keletről és nyugotrol, le-telepedhesünk
v. 11. a' mennyeknek országában, és részesülhesünk
 mind azokban a' jokban, valamelyeket a' te
 irgalmaságod a' Jesus Christusban minékünk
Mat. 6. ígért és ajándékozot. Továbbá, oh mi Urunk
v. 14. 15. Istenünk, mivel te parantsoltad, hogy a' mi fe-
 lebarátinknak ellenünk való véttségeket meg-
 bocsásd: és ugyá az olyanoknak ígérted bű-
 nök bocsánatját, a' kik másoknak örömet
 meg-bocsátanak; a' mint ellenben a' kik meg-
 nem bocsátanak másoknak, te-is nekik meg-
 nem bocsátasz: kérünk tégedet alázatos szível,
 önts a' mi szívünkben felebarátinkhoz való
 szent irgalmaságot, hogy mi-is nekik a' mi
 ellenünk való kitsiny és kevés fogyatkozások-
 kat, jó szível, hamar és egészlen, a' testnek
 minden ellenvetést meg-győzven meg-bo-
Mat. 6. tsáthassuk. Es ebből-is lehessünk bizonyosok
v. 12. a' felől, hogy te-is minékünk a' mi nagy, nehéz,
 régi, sok és otsmány bűneinket meg-bocsátot-
 tad; és továbbá lehessünk bizonyosok a' felől-
 is, hogy immár te minket minden idvőség
 drága

drága ajándékkal bé-töltöttél és meg-éke-
 sítettél a' Jesus Christusban, a' te áldott Fiadbá,
 kinek te veled és a' te Szent Lelkessel legyen
 áldás és magasztalás örökkön örökké Amen.

Es ne vigy a' kékértetben, &c.

O Higen erős hadakozó és győzedelmes *Psf. 84.*
 kedő Zebaoth Isten, ki vagy a' te ben- *v. 1.*
 ned bizoknak, és hozzád folyamodóknak e- *Psf. 18.*
 rős bástyájak, kő-várok, tornyok, paifok, és *v. 3.*
 menedék helyek. Imé, Uram, mi te hozzád *Prov. 18.*
v. 10. biztunkban siettünk, és futva futottunk, hogy
 szívünkbeli nagy szomorúsággal, siránko-
 zással, és zokozással panaszunkat előtted meg- *Apoc. 12.*
 beszéllenők, és köny-hullatásunkat a' te kebe- *v. 12.*
 ledben öntenők. Ellenünk támadott, Uram, *Mat. 4.*
 minékünk te hiveidnek ama' közönfészes nagy *v. 3.*
 ellenség a' kékértő, szüntelen jár és kereng mi *1. Pet. 5.*
v. 8. körülöttünk, keresvén mi közzülünk olyat,
 a' kit ő el nyelhetne: meg-indította ezer álnok
 mesterfégit, reánk támasztotta minden fere-
 geit. Nintsen, Uram, minékünk tusakodásunk *Eph. 6.*
 csak a' test és a' vér ellé, hanem a' birodalmok, *v. 12.*
 hatalmaságok, e' világnak urai, ez életnek fő-
 tétségének vezéri, a' lelki gonofságok ellen-is,
 mellyek a' magofságban a' levegő égben van-
 nak. Ezek nem hadnak minket nyugodnunk
 se lelkünkben, se testünkben; semmi helyünk-
 ben, semmi időnkben, dolgainkban, tseleke-
 detinkben, szenvedésinkben, indulatinkban,
 és gon-

és gondolatinkban. A' mi elménket szűkfégte-
len, haszontalan, és idvősfégtelen dolgoknak
vizsgálására ősztonózi. A' mit el kellene hin-
nünk abban meg-késlel, a' mit pedig nem kel-
lene el-hinnünk, azt hamar velünk el-hiteti.
Kételkedéssel, gyanúsággal, főt még te ellened
szent Isten ellen való káromkodo gonosz gon-
dolatokkal-is, mint sebes tűzes nyilaival, sér-
tegeti a' mi lelkünket. Oh mi nagy szenvedé-
sünk és mártýromságunk! Akarnánk, Uram,
ennek ellene állani; de soha szerit nem tehet-
tyük: mert ugyan el-fáraszt minket az ő gya-
kor ostromival: újjabb-újjabb mesterfégeket
gondol ellenünk; a' bűn ellen való bátorságos
helyünköl és állapotunkból, bűnnek alkal-
matossággival tellyes helyekre és állapatra izgat
bennünket: a' veszedelmes dolgot, hasznosnak
színe alatt ditséri: a' vértet tisztességes dolog-
nak színe alatt javallya, ellenben a' tisztességes
dolgokat véteknak színe alatt otsállja miné-
künk, és mindenképpen azon vagyon, hogy
minket a' bűnben avagy el-alutván, avagy két-
ségben ejtven, te töled, mi fő örökségünköl
el-szakaszthasson. Oh mi nyavalyás emberek!
kitsoda szabadit-meg minket e' késértótöl?
Meg-vallyuk, Uram, hogy mi erre elégfégések
nem vagyunk: mert ennek késértési mélyfége-
sek, és hathatosok. Más felöl a' mi természetünk
olly veszett, hogy csak egy édesgetésére és in-
télésre-is a' Sátánnak, az ő kívánságára hajol.

Te

Te hozzád azért, oh mi mennyei szent Atyánk!
ez mi nagy infégünkben és keferűségünkben
hajtyúka' mi fejünket; mert jól tudgyuk, hogy
főlfégednek szorgalmatos gondgya vagyona'
mi késértetinkre-is, ugymint kitől függ ezek- *1. Cor. 1.*
nek igazgatások, meg-határozások, és ezek- *v. 13.*
ben a' mi lelkünknek meg-erősitése. Nyuj-
tsad azért minékünk a' te segítő karodat. Fu- *Job. 1.*
tamtsá-meg a' mi ellenségünket, és kerits-bé *v. 10.*
minket a' te erőddel, hogy hozzánk ne férhesse. *Job. 1.*
Zabolázd-meg őtet, hogy a' menyire ő akarna *v. 12.*
minket ne farkalhasson. Ha mikor a' késértés- *és 2. 6.*
bé ál-orczát vészen-fel, nyujts arrol minékünk
fégedelmet. Őnts félelmet-is a' mi szívünkben,
hogy ettől mindenkör tartván, kézzebbek és
élelfebbek lehessünk a' viadalra. Nevellyed mi
bennünk a' te kegyelmednek ajándékát. En-
gedgy frigyét és pihenést, s' meg-hivőfódést mi-
nékünk a' késérteteknek forróságában-is. Je- *1. Joh. 3.*
lents-meg e' nagy ellenségnek erőtelenségét, *v. 8.*
ugy-mint kinek immár a' Jesus Christus a' mi
fejünk, fejét meg-rontotta. Jutafeszünkben,
a' te szent igéből édesfészes szép beszédek
és dolgokat, a' mellyek által, kiváltképpen mi-
kor a' mi hitünket ostromollya, magunkat és
hitünket erősithefsük, és néki száját bé-dug-
hassuk. Ally-ki, Uram, te magada' te paifod- *Pf. 35.*
dal, vond-ki kezeddél dárdádat, és vedd-fel mi *1. 2. 3.*
érettünk ennek ostromlásit, hogy valamikép-
pen halálóssan minket el ne ejtsen. Te magad
hada-

hadakozzál, azért Uram, mi érettünk, és érezteld-meg a' te ujjodnak erejét e' gonosz ellenféggel, kiváltképpen amaz utolsó viadalnak az ítéletnek napján, a' mellyen ennek minden kéfértésnek nyaka szakadván, ő az ővéivel a' vezedelemre megy; mi pedig a' mi hadnagyunkkal a' Jésus Christussal a' boldogságos egekben fel-megyünk, és az életnek Koronáját az ő kezéből, a' mi vitézkedésünk után, el-vevesszük. Itt pedig, mi mennyei szent Atyánk, hálákat adunk tenéked, azért a' te nagy és meg-mondhatatlán jó téteményedért, hogy minket ez ideig úgy meg-tartottál e' gonosz ellen, hogy nem engedtel annyira kéfértetni, hogy minket te töled el-szakaszthatott volna. Oh melly fokakat ekképpen meg nem szabadítottál, hanem a' te titkos, és nyilván valo igaz ítéletedből is a' bűnért ennek hatalma alá engedtel mind a' pokolig! Minket pedig erőtelé gyenge fiaidat ennek hatalma alól kegyelmesen ki-ragadtál, és nem engedted, hogy semminémű mesterfégével minket a' Jésus Christusnak kezéből ki-ragadhatott volna. Oh meg-bótsúlhetetlen jó tétemény!

Engedgyed azért, kérünk tégedet, a' te Lelkednek kegyelmeit minékünk, hogy e' te jó téteményidről mind e' kegyelemnek, s' mind a' te ditsőségednek országában, hálá-ado ditséret mondással emlékezhessünk

Pf. 124. mondván: Aldott légyen az Ur, a' ki nem adott min-
v. 6. 7. 8. ket prédára az ellenféggnek fogának. A' mi lelkünk meg-szabadult mint a' madár a' madarásznaak töréből; a' tör el-szakadozott és mi meg-szabadultunk. A' mi segítségünk volt az Urnak nevében, ki teremtetete a' mennyet és a' földet; és a' kié az ország, a' hatalom, és a' ditsőség, mind örökkön örökké, Amen.

T A B L A J A

E' könyvben valo Tanulásoknak.

1. A' könyörgésnek gyakorlása, a' Szenteknek fő és kiváltképpen valo tiszték között nem utolsó, és a' mellyre szorgalmas gondviseletnek kell lenni. 4
2. A' Jésus Christus minden hiba nélkül valo Doctora volt az ő Ecclesiájának. 50
3. A' helyessen léendő könyörgésre szükség az elmének el-készíttetni. 59
4. Csak az egy Isten szent imádással imádando. 63
5. Miaden mi könyörgésünkben az Istenhez kell járul: 70
6. A' mi könyörgésünkben, az Istenben valo bizodalommal egygűt, őszve kell köitetni felebarátinkhoz valo szeretett: 73
7. A' mi Istenhez nyujtando könyörgésünknek szent indultal és buzgósággal kell tellyesfeleknek lenni. 80
8. Mindeneknek előtte azokat kell minékünk nagy buzgósággal kérnünk, a' mellyek kiváltképpen tartoznak az Istennek nevének ditsőségére. 83
9. Az Istennek nevének szentelése és ditsőitése függ az önön maga jószágos engedelmeiből, és ajándékozásából. 87
10. Fölötte nagy jó téteménye az irgalmas Istennek, mikor a' mi magunk szemünk láttára engedi magát szenteltetni. 90
11. Fölötte igen nagy lelkünk fájdalmára kell annak lenni, mikor látjuk hogy az Istennek nagy neve szentfégtelenítettik, avagy förtőztetik és káromoltatik. 93
12. Az Istennek nevének meg-szentelésére rendeltetett dog, melly által elsőbb rendel az ditsőitetik, az Istennek országa az, melly vagy az ő Ecclesiájában. 99
13. Ez az Istennek országa nem mástul, hanem csak ő magátul az Istenből állattatik-föl- igazgattatik és oltalmaztatik. 102
14. Ez mi hozzánk még csak rész szerint érkezett. 108
15. Tisztunk minékünk ez ország körül ez, hogy ezt minden tehetségünkkel igyekezzük őregbiteni. 113
16. Ennek az országnak ama' be-telleyesedését úgy kell kívánnunk, mint még jövendő az utolsó ítélet után. 117
17. A' Sátánnak &c. országát igen el kell távoztatnunk. 121
18. Az Istennek neve a' kor szenteltetik országa akkor őregbitül, mikor az ő akarattának szentül engedelmeskedünk. 135
19. Az Istennek ki-jeléntetett akarattának kell lenni regulájának a' mi életünknek. 138
20. Az

20. Az Isten a' ki adgya minékünk mind akarnunk, s' min-
el-végeznünk azokat, a' mellyek akaratja szerint vannak. 142
21. Ebben az Isten akarattához valo engedelmeségben
gyali tökéletességre kell minékünk igyekeznünk. 147
22. Ez életnek szükségére válokat mint kell kérnünk. 152
23. Származnak az Istennek ajándékozásából. 155
24. A' mellyek ajándékoztattak azokkal elégedgyünk. 160
25. A' mi bizodalunkat, és Istenhez valo esedezésünket
ezekért minden napon meg-kell minékünk ujitanunk. 168
26. Ezeket a' testi jokat nem tsak magunk számára kell k-
válnunk és szerzenünk, hanem másoknak-is. 169
27. A' bűn minden gonoszoknak gonosza. 175
28. A' bűnök az embert földite nagy adótságban ejtik. 182
29. Az Istennek irgalmasága a' Jéus Christus által minden
mi adótságinknak meg-engedésele elégedendő. 187
30. A' bűnnek bótánattyára mi kívántsék. 195
31. A' mi felebarátinkhoz valo irgalmaságunk s' szeretetünk
jegye az Istennek hozzánk valo irgalmaságának. 199
32. A' bűn meg-érdemli hogy késértetessünk. 206
33. Valakik vőtték bűnök bótánattyát, azok a' következ-
dő bűnöktől magokat meg-örizni kívánnák. 217
34. A' ki a' bűnt el-kerülni akarja, annak a' bűnre valo al-
kalmatóságot-is el kell kerülni. 222
35. A' mi mennyei Sz. Atyánk igazgattya késértetinket. 229
36. Nagy jótéteménye ez az Urnak az övéihez, hogy nem
engeditellyességgel belé esni a' késértetnek töriben. 235
37. A' könyörgéstől el nem kell szakasztatni az Istennek
nevének ditsóitására, ha szintén &c. 243
38. A' mi könyörgésünkben valo meg-erősödésünkre fő-
lőtte fogonatos az, hogy ha szemlélytük az Istennek méltóságos
birodalmát, hatalmát, és ditsóságot. 247
39. Ez-is főlőtte nagy bizodalma vagy a' könyörgő lé-
leknek, hogy azok a' mellyek a' könyörgő embert erőstítik, az
örökké-valo Istentől vannak. 250
40. Mikor könyörgünk, s' kiváltképpen könyörgésünknek
utollyán, a' mi kérésünket nag' áhataros kívánlággal és hitünk-
nek erős nyerselégével kell tennünk. 255

V E G E.